

BAŞLARKEN

Sevgili Okuyucularımız!

Dergimizin yeni bir sayısını sizlerle paylaşmanın memnuniyetini yaşıyoruz.

Geçtiğimiz dönemde, Cumhuriyetin kuruluş yıl dönümünü kutlamanın sevincini ve daha sonra da Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 80. ölüm yıldönümünün hüznünü yaşadık.

Sevgili okuyucularımız, Türkiye, Cumhuriyet'in 95. Yılı kutlarken, devletin zirvesi Anıtkabir'de bir araya geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan Anıtkabir Özel Defterine "Aziz Atatürk, Cumhuriyetin ilanının 95. Yıldönümünde Türk milletini temsilen büyük bir gurur ve heyecanla manevi huzurundayız" diye yazdı. Diğer taraftan, Cumhuriyetin kurucusu, Mustafa Kemal Atatürk ölümünün 80. yılında büyük bir sevgi ve özlemlerle anıldı. Devlet erkanının Anıtkabir'de katıldığı törende bu vesileyle de Cumhurbaşkanı Erdoğan, Anıtkabir Özel Defterine, "Türkiye Cumhuriyetini dünyanın en güçlü ve müreffeh devletlerinden biri yapma yolunda kararlılıkla yürüyoruz" yazdı.

Sevgili okuyucularımız, şüphesiz ki, gündemimizin ilk sırasını Amerikalı rahip Brunson'un davası işgal etti. Terör örgütleri FETÖ ve PKK adına suç işlediği, casusluk yaptığı iddiasıyla 35 yıl hapis istemiyle yargılanırken ABD ile krize sebep olan pastör Adrew Craig Brunson, yaklaşık iki yıl tutukluluğunun ardından tahliye edildi. Duruşma sonrası evine giden Brunson, daha sonra askeri uçakla Türkiye'den ayrıldı. Brunson'un tahliye edilmesinin ardından dolar TL karşısında önemli oranda gerilerken, ABD'nin bakanlardan Süleyman Soylu ve Abdülhamit Gül, Türkiye'nin de ABD'li iki bakan için aldığı yaptırım kararları karşılıklı olarak kaldırıldı.

Sevgili okuyucularımız, şahit olduğumuz ve gündemimizde bulunan diğer gelişmeleri de sizlerle paylaşmak isteriz.

- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, Cemal Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan'ın İstanbul Başkonsolosluğuna girer girmez boğularak öldürüldüğünü açıklarken, Cumhurbaşkanı Erdoğan, Cemal Kaşıkçı cinayetine karışanların Türkiye'de yargılanmaları için Suudi Arabistan Kralı Selman'a çağrı yaptı.
- Suriye sorununun çözümü için Türkiye –Rusya-Almanya ve Fransa liderlerinin bir araya geldiği İstanbul'daki zirveden, siyasi çözüm için ortak irade gösterilmesi kararı çıktı.
- İstanbul'un yeni havalimanı, Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından, yabancı konukların da yer aldığı törenle hizmete açıldı ve adının "İstanbul" olduğu açıklandı.
- ABD yönetimi sürpriz bir adım atarak terör örgütü PKK'nın Kandildeki 3 yöneticisinin başına toplam 12 milyon dolar ödül koyduğunu duyurdu. Aynı yönetim, İran'a; petrol, bankaçılık ve lojistik sektörlerini içeren yaptırımlar listesini açıkladı. Türkiye başta olmak üzere Çin, Hindistan, Güney Kore, Tayvan, Japonya ve Yunanistan ambargodan geçici olarak muaf tutuldu.
- ABD'deki ara seçimlerden Trump Senato'da, Demokratlar Temsilciler Meclisinde çoğunluğu aldı. Kadınların Trump'a tepkisi sandığa yansırken, seçimlerin yıldızı Kongre'ye ilk kez giren iki Müslüman kadın oldu.
- Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), dine hakaret ile ifade özgürlüğü arasındaki çizgiyi net şekilde çizen bir karara imza attı. Mahkeme, bir Avusturya vatandaşının Hazreti Muhammed'e (S.A.V.) yönelik hakaret içerikli sözlerinin ifade özgürlüğü kapsamına girmediğine karar verdi.

Sevgili okuyucularımız, ekonomiyle ilgili diğer haberleri de sizlere duyurmak isteriz.

- Hazine ve Maliye Bakanı Berat Albayrak, beyaz eşya, mobilya, motorlu araç ile ticari araçlarda vergi indirim paketini açıkladı.
- Enflasyondaki yükseliş ekim ayında da devam etti. Aylık artış %2,67 oranında gerçekleşirken, yıllık bazda %25,24'e ulaştı.
- Kurdaki artış Edirne esnafına yaradı. Bulgaristan ve Yunanistan'dan alışveriş turları başladı.

Gelecek sayıda görüşmek üzere, mutlu ve sağlıklı günler dileriz.

İÇİNDEKİLER

MAKALE ADI / YAZARI

MAKALE ADI	YAZAR	UNVAN	SAYFA
SGK Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu ve İlişiksizlik Belgesinin Verilme Esasları	Mahmut ÇOLAK	Sosyal Güvenlik Başmüfettişi	3
Yabancı Uyrukluların İşyeri Açması ve Çalıştırması	Mustafa DÖNMEZ	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yön. Gn. Md.lüğü Şb. Md.	18
Belediye Şirketlerinde 2019 Yılında Kullanılacak Ticari Defterlerin Açılış Onayı	Mustafa YAVUZ	Gümrük ve Ticaret Uzmanı	26
Disiplin Hukuku ile Ceza Hukuku Arasındaki İlişkinin Pozitif Hukuk Kapsamında Değerlendirilmesi	Yusuf MERDOĞLU	Uzlaştırmacı-Müfettiş	31
Ayırma-Birleştirme (İfraz-Tevhit) İşlemlerinde Yapılan Önemli Hatalar ve Muhtemel Hukuka Aykırılık Nedenleri-2	Suat ŞİMŞEK	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü Çevre ve Şehircilik Uzmanı	41
Belediyelerin Özel Bankalardan Borçlanması ve Borçlanma İçin Ödenen BSMV'nin Mahiyeti	Ayşe Çiğdem TAŞPINAR	Gelir İdaresi Başkanlığı Gelir Uzmanı	47
Özel Sektörde Alt Yüklenici Konusunda Alınan İş Deneyim Belgesi Kullanılabilir mi?	Ömer KÖSE	Hazine ve Maliye Bakanlığı Denetim Elemanı	51
Yemek Hazırlama ve Dağıtımına Yönelik Hizmet Alım İhalelerinde Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri	Hamdi ÇİYLTEPE	İzmir Valiliği Avukat	57
Çevre Temizlik Vergisinde Özellik Arz Eden Durumların Değerlendirilmesi	Rıza ÜNSAL	Sakarya Büyükşehir Belediyesi İç Denetçi	66
Kamu İhale Mevzuatı Kapsamında Yapım İşlerinde Yaklaşık Maliyetin Hesaplanması ve Birim Fiyatların Güncelliğinin Sağlanması	Hakkı YILDIRIM	Yük. İnşaat Mühendisi Üsk. Bel. İhale ve Satın Alma Sorumlusu	73
Geçmişe Yönelik Olarak Memura Aile Yardımı Ödenebilir mi?	Oktay ÇAMDELEN	DMO Genel Müdürlüğü Başmüfettiş	83
Memurun Hizmet Borçlanmasının Vergi Avantajı Boyutu	Akın ŞİMŞEK	Kamu Yönetimi Uzmanı Rekabet Kurumu İdari Koordinatör	88
Elektronik Eksiltme Devreye Alındı	Gürkan GÜVEN	Mühendis Yapım İş İhaleleri Uzmanı	97
İhale Makamı Kamu Kuruluşunun İşçi Ücretleri Yöntünden Yükümlülüğü	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	ÇSGB, İş Başmüfettişi	102
Yurtiçinde Yol Gideri Ödemelerinden TBMM Üyeleri (Milletvekilleri) ile Belediye Başkanlarının Farklılıkları	Salim DEMİRHAN	E. Devlet Bütçe Uzmanı	106
Konut Yapı Kooperatiflerinin Belediyelerden Satın Aldıkları Dairelerin Kooperatif Üyelerine Teslimi	Ufuk ÜNLÜ	Cumhurbaşkanlığı Denetçisi	114
Sosyal Politikada Temel Perspektifler ve Türkiye'de Sosyal Politika	Tahsin ÇAYIROĞLU	Sosyal Güvenlik Denetmeni İş Güvenliği Uzmanı	118
Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Açılan veya Naklen Yapılacak Personel Atamaları Cumhurbaşkanlığının İznine Bağlandı	Erdoğan DEDEOĞLU	Sayıştay Uzman Denetçisi Kamu Yönetimi Uzmanı	131
Mevzuat Fihristi			139
Yargı Kararları			144
Soru - Cevap			157

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAS KATSAYILARI	164	ÖCRETLİ YILLIK İZİNLER	178
DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR	165	İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	178
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	165	KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER	179
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	166	3194 SAYILI İMAR KANUNUNDA GÖRE VERİLECEK İDARI PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI)	180
BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	166	SULAR HAKKINDA KANUN	182
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI	167	UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU	182
İL ENCÜMEN BRÖT ÖDENEKLERİ	167	TAHSİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTULABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ	182
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	167	DAMGA VERGİSİNDE TABİ KAĞITLAR	183
ASSAGRI ÖCRETİN NET HESABI VE İSVEREN MALİYETİ	168	YURTDIŞI HARCIDARLAR	186
2018 YILI ASSAGRI GECİM İNDİRİMİ	168	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	188
5326 SAYILI KABAHATLER KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	169	BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	189
1698 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	171	VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR	190
2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	172	GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI	192
4817 SAYILI YABANCIların ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNDA YER ALAN İDARI PARA CEZALARI	173	HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜSTEMİLATI DİŞİNDE KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLERE İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI	192
MEMUR ÖDEMELERİNİN YAPILAN KESİNTİLER	174	BASIT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR	192
DEVLET MEMURLARININ HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ	175	ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ	192
MEMURLARDA AÇIKTAN VEKÂLETTE ÖDENECEK ÖCRET	176	YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	192
DEVLET MEMURLARINDA KURUM DİŞİNDEKİ VEKÂLETTE ÖCRET	176	ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ	193
KURUM İÇİNDEKİ VEKÂLETTE ÖDENECEK ÖCRET	177	6331 SAYILI İŞ KANUNUNDA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARI PARA CEZALARI	194
GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÖCRET	178	İLGİLİ BİLGİLER	198
		PARASAL SINIRLAR	198

Mahmut ÇOLAK
Sosyal Güvenlik Başmüfettişi

SGK BORÇLARININ HAKEDİŞLERDEN MAHSUBU VE İLİŞİKSİZLİK BELGESİNİN VERİLME ESASLARI

1. GİRİŞ

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 90 ıncı maddesinde;

- Kamu idareleri (**mahalli idareleri de kapsamaktadır**)
- Döner sermayeli kuruluşlar,
- 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar,
- Kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar,

İhale yolu ile yaptırdıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini 15 gün içinde Sosyal Güvenlik Kurumunun İlgili İl Müdürlüğüne/Merkez Müdürlüğüne bildirmekle yükümlü tutulmuşlardır.

Bu bildirim yükümlülüğü yanında, **işverenlerin (yüklenicilerin) hakedişleri** yukarıda sayılan idareler tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna;

- Prim borçlarının,
- İdari para cezası borçlarının,
- Prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla **ödenir.**

Ayrıca, işverenlerin **kesin teminatları** ise ihale konusu işle ilgili olarak Sosyal Güvenlik Kurumuna borçlarının bulunmadığının tespit edilmesinden sonra **iade edilir.**

İşverenlerin, yukarıda sayılan idareler nezdindeki her çeşit alacak, teminat ve hakedişleri üzerinde **işçi ücreti alacakları hariç olmak üzere** yapılacak her türlü;

- Devir,
- Temlik,
- El değiştirme,

Sosyal Güvenlik Kurumu alacaklarını karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra, kalan kısım üzerinde hüküm ifade eder.

Yukarıda belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden

- Hak ediş ödenmesi,
- Kesin teminatın iade edilmesi,
- Diğer işlemlerin gerçekleştirilmesi,

Hallerinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre **idari ve cezai işlem yapılır.**

Bu çalışmamızda ihaleli işlerde hak ediş ödemeleri, kesin teminatların iadesi ve ilişiksizlik belgesi işlemleri 29 Eylül 2008 tarihli 27012 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik ve SGK Genelgesi/Genel Yazıları çerçevesinde değerlendirilecektir.

2. İDARELERİN HAK EDİŞ ÖDEMESİ AŞAMASINDA SGK MEVZUATI İLİŞKİSİ

İdareler tarafından işverenlerin hakedişleri, SGK'ye idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödenir.

İdare, işverene yapacağı her hakediş ödemesinden önce, işverenin ve varsa alt işverenlerinin SGK'ye idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının olup olmadığını, **Üniteden (SGK İl Müdürlüğü/Sosyal Güvenlik Merkezi Müdürlüğü)** yazı ile sorar. Ünitece, işverenin ve varsa alt işverenlerinin muaccel borcunun bulunmadığı hususu idareye bir aylık süre içinde yazı ile bildirilir. Yazı ile bildirilmediği sürece, idare tarafından işverene hakediş ödenmez.

İdare, yaptığı ihaleler sonucunda işverene ödeyeceği her hakediş ödemesinden önce işverenin ve varsa alt işverenlerinin SGK'ye idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda sorgulama yapabilmek için SGK'ye yetki başvurusunda bulunabilir.

SGK tarafından bu başvurunun uygun görülmesi halinde idarece, işverene yapılacak her hakediş ödemesinden önce elektronik ortamda işverenin ve varsa alt işverenlerinin SGK'ye idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan muaccel borçlarının bulunup bulunmadığı hususunda sorgulama yapılır. İşveren ve varsa alt işverenlerin borcu yoksa ayrıca SGK'ye yazı ile sorulmaksızın hakediş ödemesi yapılır.

İdarelerin, ihale yoluyla yaptırdıkları işlerden dolayı hakediş ödemesi yapabilmeleri için, üstlenicilerin, SGK'ye muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının bulunmaması gerekmektedir. Bu bakımdan, idarelerce, ihale yoluyla yaptırdıkları işleri üstlenenlere yapılacak **her hakediş ödemesinden önce,**

- Hizmet alımı ve yapım işleri için, ilgili ihale konusu işyerinden dolayı,
- İhale suretiyle piyasadan hazır halde alınıp satılan mal teslim işleri için, işverenin merkez adresinin bağlı bulunduğu Ünite'de işlem gören tüm işyerlerinden dolayı,

Muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının bulunup bulunmadığı hususu SGK'ye yazı ile sorulacaktır (2008-88 sayılı SGK Genelgesi).

Hizmet alımları ve yapım işlerine ilişkin ihale konusu işin devamlı nitelikteki işyeri sigortalıları ile yapılmış olması halinde, hakedişlerden kesinti yapılmasına esas olmak üzere ihale konusu işin yapıldığı dönemlere bakılmaksızın devamlı nitelikteki işyerinin, sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari

para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer fer'ilerinden oluşan tüm borçları sorgulanacaktır.

İşveren ve varsa alt işverenler tarafından çalıştırılan sigortalılara ilişkin aylık prim ve hizmet belgeleri verilmemiş veya işyerinde sigortalı çalıştırılmadığı takdirde bu husus bir dilekçe ile bildirilmemiş ise bu durum SGK tarafından idareye bildirilir.

İdare bu bildirim üzerine ihale konusu işten dolayı tahakkuku olası idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerine mahsup edilmek üzere hakedişten %5 (yüzde beş) oranında kesinti yapar. Ancak, ihale konusu işyeriyle ilgili aylık prim ve hizmet belgeleri Üniteye verildiğinde, SGK kesinti yapılmasını idareye bildirir.

İdarece, işveren ve varsa alt işverenlerinin idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarına mahsup edilmek üzere yapılan kesinti tutarı, ödeme belgesinde gösterilir. Bu kesinti, ödeme makamınca muhasebe kayıtlarına intikal tarihinden itibaren 15 (onbeş) gün içinde SGK' ye veya SGK' nın önceden bildirilen banka hesabına yatırılır. Hakediş miktarı, işverenin ve varsa alt işverenlerinin idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borcunu karşılamazsa, bakiye borç daha sonra ödenecek hakedişlerden aynı yöntemle kesilerek SGK' ye ödenir.

İşverenin ve varsa alt işverenlerinin, prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden dolayı SGK' ye olan sorumluluğu; idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının tamamının hakedişten mahsup edildiği tarihe kadar devam eder.

İdare;

- Hakediş kesintisinin yapıldığı tarihi,
- Tutarını,
- Muhasebe kayıtlarına intikal tarihini,
- Tediye mahallini,
- Banka hesap numarasını,
- İşverenin adını ve soyadını,
- İşveren tüzel kişilik ise unvanını,
- İşyerinin sicil numarasını

Bir yazı ile ilgili Üniteye bildirir.

SGK' ye ödenen kesintiler toplamının işverenin ve varsa alt işverenlerinin mevcut borçlarından fazla olması halinde, SGK kesinti fazlalığı işverene iade eder.

İhale makamlarına karşı üstlenilen işin konusu **piyasadan hazır halde alınıp satılan işlerden (projelendirme veya münhasıran bir talep üzerine üretimi yapılmayan malları)** ise, bu işler ihale makamlarınca SGK' ye bildirilmez, teminat iadesi hususunda ilişiksizlik belgesi aranmaz. Bu tür işlerde hakediş ödemesinden önce borcunun olup olmadığı yine SGK' ye sorulur, borcu var ise hakedişinden yine kesinti yapılır.

Piyasadan hazır halde alınıp satılan işlerle ilgili olarak işi üstlenenlere yapılacak hakediş ödemelerinden önce, işi üstlenenlerin idari para cezası, prim ve prime ilişkin borcunun olup olmadığı SGK' ye yazılı olarak sorulur ve bir aylık süre içinde SGK tarafından yapılacak bildirim istinaden borcu varsa hakedişinden kesinti yapılır.

İhale konusu işyerlerinin muaccel hale gelmiş borçları, 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesi gereğince tecil ve taksitlendirilmiş veya çeşitli kanunlar gereğince yeniden yapılandırılmış ise, tecil ve taksitlendirme veya

yeniden yapılandırma anlaşması bozulmuş ise, bu borçlar hakedişten kestirilmeyecek, başka bir ifade ile ilgili idareye bildirilmeyecektir. Ancak, ödenmemiş veya eksik ödenmiş taksitler ile yapılandırma veya tecil ve taksitlendirme kapsamına girmeyen muaccel sigorta primi, işsizlik sigortası primi ve idari para cezası ile bunlara ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer fer'ilerinden oluşan borçların bulunması durumunda, bu borçlar, hakedişten kestirilmek amacıyla ilgili idareye bildirilecektir.

3. İDARELERİN KESİN TEMİNATLARIN İADESİ AŞAMASINDA SGK MEVZUATI İLİŞKİSİ

İhale konusu işle ilgili işverenlerin, SGK'ye prim ve gecikme zammı borcu bulunmadığına dair ilişiksizlik belgesi ibraz edildikçe işverenlere ait kesin teminat iade edilmez. İlişiksizlik belgesinin ibraz edilmemesi durumunda, kesin teminatın, mevzuatına göre kısmen veya tamamen iadesi imkânının başladığı tarihten itibaren 15 gün içinde, ihale makamları, durumu ilgili Üniteye yazı ile bildirerek, işverenin SGK'ye ihale konusu işin yapıldığı süreye ilişkin borcunun olup olmadığını sorar. İlgili Ünite gerekli araştırmayı yapar, yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun ve işi üstlenenin ihale konusu işle ilgili olarak SGK'ye borçlarının bulunmadığının anlaşılması halinde, ilişiksizlik belgesini düzenler.

Yeterli işçilik bildirmediği anlaşıldığında, fark işçilik miktarı üzerinden hesaplanan prim tutarı, faaliyet süresinin son ayına mal edilir, toplam borcu hesaplanarak ödenmek üzere işverene tebliğ olunur. Ödenmeyeceğinin bildirildiği veya tebligata süresinde cevap vermediği takdirde, Ünite, işin yürütümü için gerekli olan asgari işçilik miktarının tespiti amacıyla, ihale konusu işin hak ediş tutarını dikkate alarak durumu, incelenmek üzere denetim birimine intikal ettirir.

SGK'nın denetim ve kontrolle görevli memuru, işveren ve varsa alt işverenin yasal defter ve belgelerinin ibrazını yazı ile ister. Defter ve belgelerin ibraz süresinin bitiminden itibaren SGK'nın denetim ve kontrolle görevli memuru 3 ay içinde gerekli incelemeyi yaparak, konuya ilişkin rapor düzenler. Raporun Üniteye intikal tarihinden itibaren 15 gün içinde gerekli işlem yapılır. İşverenin ve varsa alt işverenlerin borcunun bulunmadığının anlaşılması halinde, ilişiksizlik belgesi ihale makamlarına gönderilir. Borcunun bulunduğu anlaşılması halinde ise borcun niteliği ve miktarı ayrı ayrı belirtilerek ihale makamlarına yazı ile bildirilir.

İhale makamları, bu yazının alındığı tarihten itibaren en geç 15 gün içinde kesin teminatı paraya çevirerek, SGK hesabına yatırmak ve yatırılan paranın tutarını, tediye mahallini, ödeme tarihini, banka hesap numarasını, işyerinin sicil numarasını, işverenin adını ve soyadını, işveren tüzel kişilik ise unvanını yazı ile ilgili Üniteye bildirmek zorundadır.

İhale konusu işle ilgili olarak Üniteye yapılacak araştırma işlemi sonucunda SGK'ye yeterli işçilik bildirilmiş olduğunun veya SGK tarafından belirlenecek yöntemlere göre Ünitece, anlaşılması halinde, ihale konusu işin, işverene ait ve SGK'de tescilli devamlı işyerlerinin sigortalıları ile yapıldığının anlaşılması halinde, işverenlerin (varsa alt işveren) defter ve belgeleri incelenemeyebilir.

İhale konusu işin, işverenlere ait SGK'de tescilli devamlı işyerlerinin sigortalıları ile yapılması halinde, idareye karşı işi üstlenen işverenin tescilli işyerinin, ihale konusu işin yapıldığı sürede varsa prim ve diğer borçları ödenmedikçe ilişiksizlik belgesi verilmez ve kesin teminatı iade edilmez.

İhale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının beyan edildiği hallerde ilişiksizlik belgesi işlemleri

İhale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının beyan edildiği hallerde; Ünitelerce ihale konusu iş, devamlı mahiyetteki işyeri ve sigortalılar yönünden **işyerinin devamlı mahiyette işyeri olması ve iş kolu kodunun yapılan işe uyması** şartları ile yapılacak olan araştırma sonucunda, ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığının anlaşılması halinde, işverenlerin ve varsa alt işverenlerinin defter ve belgeleri incelenmeksizin, ihale konusu işin yapıldığı süre içinde söz konusu işyerinden SGK' ye borcun da bulunmaması kaydıyla ilişiksizlik belgesi verilmektedir.

Ünitelerce öncelikle ihale konusu işin yapıldığı işyerinin devamlı mahiyette bir işyeri olup olmadığı ile devamlı mahiyetteki işyerinin faaliyet konusunun ihale konusu işe uygun olup olmadığının tespiti yoluna gidilir.

İhale konusu işin yapıldığı belirtilen devamlı mahiyetteki işyerinin,

- Faaliyetine devam etmesinin ihale konusu işe bağlı olmaması,
- İhale konusu işten bağımsız olarak faaliyetini devam ettirmesi,

Halinde ihale konusu iş olmasaydı dahi mevcut olan veya olacak olan bir işyeri olması halinde, **devamlı mahiyette bir işyeri olduğu kabul edilecektir.**

İhaleli işlerin işverenlere ait devamlı işyeri sigortalıları ile yapılmasında aranan şartlar şunlardır:

➤ **İhaleli iş ile devamlı işyerinin iş kolu kodu birbiri ile uyumlu olması gerekir.** Şöyle ki; örneğin; işverenin "3701" iş

kolu kodunda tasnif edilen elektrik enerjisine yönelik imal ve tamir işlerini içeren bir işyerinden, suların toplanma tasfiye tevzii işlerini (iş kolu kodu:5210) içeren ihaleli bir işin yüklenilmesi gibi. Örneğimizde, işveren tarafından yüklenilen işin, mevcut işyerine verilen iş kolu kodu ile uygun olmadığı görülmektedir.

➤ **Devamlı işyerinde, ihale konusu işin başlamasından önce sigortalı çalıştırılması gerekir.** İhaleli işin yapıldığı devrede sigortalı sayısı artış gösterebilir. Bu husus, işin devamlı işyeri sigortalılarıyla yapılmasına engel teşkil etmemelidir.

➤ **Devamlı işyerinde çalıştırılan sigortalıların sözü edilen işleri yapabilecek sayı ve nitelikte olması gerekir.** Örneğin, yüklenilen iş elektrik tesisatı onarım ve bakım işi ise, sigortalıların niteliği itibarıyla elektrik teknisyeni/mühendisi veya bu işi yapabilecek yahut da bunu belgelendirebilecek bilgi ve belgeleri olmalıdır. İhaleli işin yapıldığı dönemde birden fazla işin alınıp alınmadığı, alınmış ise devamlı işyerinde çalıştırılan işçilerin bu işleri yapmaya yetecek sayı ve nitelikte olup olmadıkları da önem arzeder. İhaleli işin yapıldığı devrede, birden fazla iş yapılması durumunda tüm bu işlerin işyeri sigortalıları ile yapılıp yapılmayacağı değerlendirilmelidir.

➤ **Devamlı işyerinin teknolojisi ve kapasitesiyle ihaleli işlerin yapılması gerekir.** Devamlı işyerinin gerek teknolojisi gerekse de kapasitesinin ihaleli işi sonuçlandırmaya yeterli olmalıdır.

İhale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olduğu işlerde belirlenen ve izlenen yöntem:

İhale sözleşmesi/şartnamesinde ihale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olması veya idarece ihale konusu işte kimlerin

çalıştığının ismen SGK' ye bildirildiği hallerde, ihale konusu işte çalıştırılması gereken kişi/gün sayısı kadar SGK' ye bildirim yapıldığının veya idarece ihale konusu işte çalıştırıldığı bildirilen kişilerin sigortalılıklarının sağlandığının anlaşılması ve işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak Kuruma borcunun da bulunmaması halinde ilişkisizlik belgesi verilir.

İhale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olduğu işlerde tespit edilen işçi sayısının altında bildirim yapılması halinde, Ünite, idare ile temasa geçerek eksik bildirimlerin nedenleri ile aylık prim ve hizmet belgelerinin idareye de verilmiş olup olmadığı, verilmiş ise bu belgelerde kayıtlı sigortalıların dışında başka sigortalı çalıştırılıp çalıştırılmadığı sorulur. İdareden alınan yazılarda, belgelerde kayıtlı sigortalıların dışında sigortalı çalıştırıldığı bildirilmesi halinde, hizmetleri ve kazançları SGK' ye bildirmediği anlaşılan kişilerle ilgili aylık prim ve hizmet belgelerinin verilmesi işverenlerden bir ay süreli bir tebligatla istenilir. İdarelerce düzenlenen yazılarda; **sigortalı sayısının yanı sıra sigortalıların kimlik bilgilerine de yer verilmiş olması halinde**, işverenlerce bu bilgilere uygun düzenlenen aylık prim ve hizmet belgeleri bir aylık süre içinde SGK' ye verilmiş ise bahse konu prim belgeleri işleme konulur. İşverenlerce bir aylık süre içinde aylık prim ve hizmet belgeleri SGK' ye verilmemiş ise, bahse konu prim belgeleri Ünitelerdeki sigorta primleri servisi tarafından, idarece bildirilen prime esas kazanç tutarı üzerinden; idarece prime esas kazanç tutarı bildirilmemiş ise, sigorta primine esas kazanç alt sınırı üzerinden re'sen düzenlenerek işleme konulur. **Sigortalı sayısı belirtilmiş, buna karşın sigortalıların kimlik bilgilerine yer verilmemiş ise**, sigorta primleri servisi tarafından idarece bildirilen prime esas kazanç tutarı üzerinden; idarece prime esas

kazanç tutarı bildirilmemiş ise, sigorta primine esas kazanç alt sınırı üzerinden asıl/ek prim tahakkuk belgesi düzenlenerek işleme alınır ve tahakkuk eden primlerin bir aylık süre içinde ödenmesi işverenlere bildirilir.

İhale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olmadığı işlerde belirlenen ve izlenen yöntem:

İhale sözleşmesi/sartnamesinde ihale konusu işte çalışacak kişi/gün sayısının belli olmaması ve idarece de ihale konusu işte kimlerin çalıştırıldığı ismen SGK' ye bildirilememesi halinde; ihale konusu işin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıp yapılmadığı hususunda, ihale konusu işin yapıldığı süre zarfında devamlı mahiyetteki işyerinden SGK' ye bildirilmiş olan sigorta primine esas kazanç tutarının, bildirilmesi gereken sigorta primine esas kazanç tutarının altında olup olmadığı geçici mahiyetteki işyeri dosyalarındaki araştırma işleminde olduğu gibi araştırılır, bu şekilde yapılacak araştırma işlemi sonucunda, ihale konusu işin yapıldığı dönemde SGK' ye yeterli işçilik bildiriminde bulunulduğunun anlaşılması halinde, ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin borcunun da bulunmaması halinde işverene ilişkisizlik belgesi verilir.

Devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile faaliyet dönemleri kısmen de olsa çalışacak şekilde birden fazla ihale konusu işin yapılmış olması halinde, ihale konusu bir iş için dikkate alınmış olan işçilik, diğer ihale konusu işler için dikkate alınmaz. Öncelikle bir ihale konusu iş için devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıp yapılmadığı konusunda incelemeye sevk edilmesi gerekir gerekmediğine karar verildikten sonra, diğer ihale konusu işe geçilmek suretiyle işlem yapılması gerekmektedir.

İhale konusu işten dolayı 30 günden az faaliyet yürütülen aylarda, söz konusu ayda

eksik çalışması olan sigortalıların prime esas kazançlarının ihale konusu işin yapıldığı süreye isabet eden kısmı kadarı dikkate alınır. Yapılan araştırma işlemi sonucunda, ihale konusu işin yapıldığı süre zarfında SGK' ye bildirilmiş sigorta primine esas kazanç tutarının, bildirilmesi gereken sigorta primine esas kazanç tutarının altında olduğunun tespit edilmesi halinde ise, ihale konusu işin devamlı mahiyette işyeri sigortalıları ile yaptırılıp yaptırılmadığının tespiti amacıyla durum incelemeye sevk edilir. Ancak, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanununun 106 ncı maddesindeki diğer amme alacakları için belirtilen cüz'î miktardaki Kurum alacağı tutarını aşmayan fark işçilikten kaynaklanan prim tutarı yönünden, **yeterli işçilik bildiriminde bulunulmuş gibi değerlendirilerek** işverenin ihale konusu işin yapıldığı döneme ilişkin olarak SGK' ye borcunun da bulunmaması halinde ilişkisizlik belgesi verilir.

Danışmanlık hizmet ihalelerinde belirlenen ve izlenen yöntem

İhaleli işin konusunun mimarlık ve mühendislik, etüt ve proje, harita ve kadastro, her ölçekte imar planı, imar uygulama, ÇED raporu hazırlanması, plan, yazılım geliştirme, tasarım, teknik şartname hazırlanması, denetim ve kontrolörlük gibi teknik, mali, hukuki veya benzeri alanlarda hizmet alım işlerine yönelik olması halinde, devamlı işyeri dosyasından bildirim bulunması ve işverenin ilgili dönemde SGK' ye borcunun olmaması halinde ihbar veya şüphe uyandırıcı başka bir husus da olmadığı durumlarda ilişkisizlik belgesi verilerek, gerekirse inceleme yoluna sonradan gidilecektir.

Nakliye işleri ile personel/öğrenci taşıma işlerinde belirlenen ve izlenen yöntem

İhaleli işin konusunun nakliye veya personel/öğrenci taşıma işi olması ve idarece

ihale konusu işin sigortalı niteliğinde bir kişi çalıştırılmaksızın bizzat yükleniciler tarafından yapıldığının bildirilmesi durumunda 4/1-b (BAĞ-KUR) kapsamında sigortalı olduklarının anlaşılması halinde ilişkisizlik belgesi verilecektir.

Belirtilen türdeki bir işin tümüyle yükleniciler tarafından yapılmayıp, kısmen sigortalı çalıştırılmak suretiyle yapıldığının bildirilmesi halinde, 4/1-b kapsamında sigortalı olup olmadıkları ile sigortalı olması gerekenlerin SGK' ye bildirildiğinin anlaşılması durumunda ilişkisizlik belgesi verilecektir.

Dikkat edilmesi gereken ortak hususlar

► İlişkisizlik belgesinin verilmesi sırasında idareden iş alan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin ortaklarının, 4/1-b kapsamında sigortalı olduğunun anlaşılması halinde, bu sigortalılığından dolayı prim borcunun bulunmaması veya borcun tecil ve taksitlendirilmiş olması şartı da aranır.

► Ünitelerce, devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılan ihale konusu işler ile ilgili olarak geçici mahiyetteki işyeri dosyalarında olduğu gibi araştırma işlemine göre SGK' ye yeterli işçilik bildiriminde bulunulup bulunulmadığının araştırılması gereken hallerde, yapılan ihale konusu işin asgari işçilik oranı 12 Mayıs 2010 tarihli 27579 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Sosyal Güvenlik Kurumu Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca Belirlenen Çeşitli İşkollarına Ait Asgari İşçilik Oranlarını Gösterir Tebliğ" eki "Çeşitli İşkollarına Ait Asgari İşçilik Oranları Listesi"ndeki asgari işçilik oranları dikkate alınarak yapılır. Tebliğ eki listede, yapılan ihale konusu işe uygun asgari işçilik oranının belirlenmemiş olduğu durumlarda, ihale konusu işe ilişkin asgari işçilik oranının Asgari İşçilik Tespit Komisyonunca belirlenmesi için gerekli belgelerle birlikte SGK Başkanlığı Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü İşve-

renler Daire Başkanlığına (Mithatpaşa Cad. No: 7 Sıhhiye-ANKARA) intikal ettirilir.

➤ İhale konusu işin yapıldığı bildirilen devamlı mahiyetteki işyeri ile ihale konusu işin yapıldığı yerin farklı sosyal güvenlik merkezinin görev alanlarında bulunması halinde, ilişiksizlik belgesi için devamlı mahiyetteki işyeri dosyasının işlem gördüğü Üniteye müracaat edilir.

➤ İhale konusu işe ilişkin araştırma işlemlerinin yapılması sırasında devamlı işyeri sigortalılarıyla yapıp yapılmadığına ilişkin belgelerin işyeri dosyasında mevcut olması halinde bu belgeler idareden ayrıca istenilmez.

➤ Devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapıldığı belirtilen ihale konusu işlerden dolayı talep edilen ilişiksizlik belgelerine ilişkin işlemler (2011-13 sayılı SGK Genelgesi);

➤ SGK tarafından denetim veya yazışma gerektirmeyen hallerde, talebin SGK kayıtlarına intikalinden itibaren en geç 10 gün içinde sonuçlandırılır.

➤ Sosyal güvenlik denetmeleri tarafından denetim yapılmasını gerektiren hallerde; işverenden defter ve belgelerin istenmesi durumunda anılan defter ve belgelerin denetmene ibraz süresinin bitiminden itibaren en geç 1 ay, herhangi bir yazışma gerektirmeyen hallerde en geç 1 ay içinde sonuçlandırılır.

➤ SGK müfettişlerince inceleme yapılmasını gerektiren durumlarda, defter ve belgelerin müfettişe ibraz süresinin bitiminden itibaren 3 ay içinde sonuçlandırılır.

➤ İhaleli işin konusunun temizlik veya güvenlik hizmetlerine ilişkin olması halinde, bu işlerin devamlı mahiyetteki işyeri sigortalıları ile yapılması düşünülemeyece-

ğinden, belirtilen nitelikteki ihale konusu işler için geçici mahiyette işyeri dosyası tescil ettirilmesi gerekmektedir.

➤ İşveren tarafından borçlarını karşılayacak miktarda, bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları ile Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler teminat olarak verildiği takdirde, ilgili Ünitece ilişiksizlik belgesi verilecektir. Ancak, Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetleri veya bu senetler yerine düzenlenen belgeler nominal bedele faiz dahil edilerek ihraç edilmiş ise, bu belgeler anapara tekabül eden satış değerleri üzerinden teminat olarak kabul olunacaktır. Ünitece alınan teminat, en geç verildiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar nakde çevrilerek tahsil edilir. Belirtilen şekilde teminat gösterilen durumlarda, teminatın nakde çevrilmesine kadar talepte bulunulması ve teminatın borcu karşılayacak miktarda olması kaydıyla bir defaya mahsus olmak üzere borç 6183 sayılı Kanununun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendirilebilir. Tecil ve taksitlendirmenin bozulması halinde, bu durumun gerçekleştiği tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde teminat nakde çevrilerek borç tahsil edilir. SGK' ye teminat verilmesi, borç aslına gecikme cezası ve gecikme zammı uygulamasını durdurmaz.

4. DOĞRUDAN TEMİN YÖNTEMİNİN SGK MEVZUATI İLİŞKİSİ

Doğrudan temin ve mutemet eliyle alım bir ihale yöntemi olmadığı için aksine bir düzenleme yapılmadığı sürece belge istenilmeden ödeme yapılmasını gerektiren durumlardır.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun uygulanacak ihale usulleri başlıklı 18 inci

maddesinde, idarelerce, mal veya hizmet alımları ile yapım işleri ihalelerinde,

- Açık ihale usulü,
- Belli istekliler arasında ihale usulü,
- Pazarlık usulü,

Uygulanacağı öngörüldüğünden, yukarıda belirtilen usullerle yaptırılan işlerle veya temin edilen mallarla ilgili olarak, hakediş ödemesi yapılmadan önce, SGK' den muaccel hale gelmiş borcun bulunup bulunmadığı hususu Üniteden sorulması gerekmektedir.

Doğrudan temin usulü ile yapılan mal veya hizmet alımları ile yapım işleriyle ilgili olarak ihale makamlarının söz konusu işi üstlenenleri SGK' ye bildirme yükümlülüğü, yüklenicinin hak ediş ödemesine esas muaccel borcunun bulunup bulunmadığı hususunu sorgulama yükümlülüğü ve teminat iadesi sırasında SGK' den alınmış ilişiksizlik belgesini isteme yükümlülüğü bulunmaktadır.

5. KESİN TEMİNATIN İADESİNDE ÖNEMLİ BİR AYRINTI

Sosyal Güvenlik Kurumu uygulamalarında, ihale yoluyla idarelerden iş alan özel sektör işverenlerinin hak edişleri Sosyal Güvenlik Kurumuna idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödenmekte, kesin teminatları ise Sosyal Güvenlik Kurumuna borçlarının bulunmadığının tespit edilmesinden sonra iade edilmektedir. Kamu İhale Kurumu uygulamalarında ise, kesin teminatın iadesi tüm ihale konusu işlerde değil sadece yapım işleri ihalelerinde geçici kabulün eksiksiz olarak tamamlanmasından sonra tamamı değil sadece %50'si iade edilmektedir.

4735 sayılı Kanunun "kesin teminat ve ek kesin teminatların geri verilmesi" başlıklı 13 üncü maddesine göre;

"Taahhüdün, sözleşme ve ihale dokümanı hükümlerine uygun olarak yerine getirildiği ve yüklenicinin bu işten dolayı idareye herhangi bir borcunun olmadığı tespit edildikten sonra alınmış olan kesin teminat ve varsa ek kesin teminatların;

a) Yapım işlerinde; varsa eksik ve kusurların giderilerek geçici kabul tutanağının onaylanmasından sonra yarısı, Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişiksiz belgesi getirilmesi ve kesin kabul tutanağının onaylanmasından sonra kalanı yükleniciye iade edilir.

b) Yapım işleri dışındaki işlerde Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişiksiz belgesinin getirildiği saptandıktan sonra; alınan mal veya yapılan iş için bir garanti süresi öngörülmesi halinde yarısı, garanti süresi dolduktan sonra kalanı, garanti süresi öngörülme hallerde ise tamamı

Yükleniciye iade edilir.

Yüklenicinin bu iş nedeniyle idareye ve Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçları ile ücret ve ücret sayılan ödemelerden yapılan kanunî vergi kesintilerinin yapım işlerinde kesin kabul tarihine, diğer işlerde kabul tarihine veya varsa garanti süresinin bitimine kadar ödenmemesi halinde, protesto çekmeye ve hükmü almaya gerek kalmaksızın kesin teminatlar paraya çevrilerek borçlarına karşılık mahsup edilir, varsa kalanı yükleniciye geri verilir.

İşin konusunun piyasadan hazır halde alınıp satılan mal alımı olması halinde, Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişiksiz belgesi getirilmesi şartı aranmaz."

Kamu İhale Genel Tebliğinin teminat mektuplarının iadesi başlığını taşıyan 18.4. maddesine göre;

"18.4.1. İş tamamlandığı halde ilgisi taraftan iadesi istenmemiş, ancak mektup üzerinde öngörülen geçerlilik süresini doldur-

duğu için teminat olma vasfını yitirmiş olan kesin teminat mektupları ile Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sosyal güvenlik borcu bulunmadığına ilişkin yazıların geç verilmesi ve kesin teminat mektuplarının geçerlilik süresinin dolması durumunda geçerlilik süresi dolan kesin teminat mektuplarına ilişkin olarak, idarelerce 4735 sayılı Kanununun 13 ve 14 üncü maddeleri gereğince işlem yapılacaktır.

18.4.1.1 İdarelerce SGK tarafından sosyal güvenlik borcu bulunmadığına ilişkin yazıların geç verilmesi sebebiyle kesin teminat mektuplarının geçerlik süresinin dolmasına meydan verilmeksizin işlemlerin tekemmül ettirilmesini teminen, 4735 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince, yükleniciler tarafından yapım işlerinde kesin kabul tarihine, diğer işlerde kabul tarihine veya varsa garanti süresinin bitimine kadar SGK'dan ilişiksiz belgesi getirilmemesi halinde kesin teminatlar paraya çevrilerek borçlarına mahsup edilecek, varsa kalanı yükleniciye geri verilecektir. Kesin teminatların paraya çevrilmesi esnasında yüklenicinin SGK'ya olan borcunun miktarının bilinmemesi halinde, Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmeliğin "Kesin Teminatın İadesi" başlıklı 7'nci maddesi gereğince işlem tesis edilerek, yüklenicinin tespit edilecek borcu Sosyal Güvenlik Kurumunun ilgili biriminin hesabına yatırılacak ve varsa kalanı yükleniciye geri verilecektir."

Genel kaide, ihale konusu iş ile ilgili teminatın iade edilebilmesi için münhasıran bu işyerleri ile ilgili (mevcut ihale konusu iş) olarak işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna borçlarının bulunmaması gerekmektedir.

SGK uygulamalarında; sadece yapım işleri için değil tüm ihale konusu işle ilgili

olarak (piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temini hariç) kesin teminat, Sosyal Güvenlik Kurumunca düzenlenmiş **soğuk damgalı veya barkod numaralı**¹ ilişiksizlik belgesi işverenler tarafından idarelere ibraz edilmediği sürece iade edilmemektedir.

KİK uygulamalarında ise sadece yapım işleri ihalesi ile sınırlı olmak üzere SGK uygulamalarının tam tersine bir düzenleme yapılmıştır. Yani, varsa eksik ve kusurların giderilerek geçici kabul tutanağının onaylanmasından sonra yarısı, Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişiksiz belgesi getirilmesi ve kesin kabul tutanağının onaylanmasından sonra kalanının iade edileceği öngörülmüştür.

Kesin teminatın iade edilmesinde SGK uygulamalarına göre, 4735 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi uygulanmayacaktır. Şöyle ki; 5510 sayılı Kanununun "uygulanmayacak hükümler" başlıklı 105 inci maddesine göre; 21.4.2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanununun 30'uncu maddesi, 26.10.1990 tarihli ve 3671 sayılı Kanununun 4'üncü maddesi ile 10.7.1987 tarihli ve 285 sayılı Kanun Hükümünde Kararname'nin 5'inci maddesinin onbirinci fıkrası hariç olmak üzere, diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

5510 sayılı Kanununun 90 ila 105 inci maddeleri, 4735 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi çerçevesinde, ihale konusu işin yapım veya hizmet ihalesi olduğu üzerinde durulmaksızın Kurumdan ilişiksizlik belgesi alınmadan kesin teminatın iadesi mümkün bulunmamaktadır.

Dönemin SGK Başkanlığı Sosyal Sigortalar Genel Müdürlüğü Prim Tahsilat Dai-

1 " 24.01.2018 tarih ve 2018/03 sayılı Genelge ile Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) kararlarından "İskân izni alınması için gerekli olan SGK-vergi borcu yoktur denetimlerinin oluşturulacak bir ara yüz ile elektronik ortamda denetiminin sağlanması" eylemi kapsamında "İlişiksizlik Belgesi" elektronik ortamda barkod numaralı olarak üretilmiştir."

re Başkanlığının Mali Hizmetler Uzmanlar Derneğine 03.08.2011 tarih ve 14376681 sayılı kesin teminatların iadesi konulu görüş yazılarında özellikle “5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 90’ıncı maddesine istinaden Kurumumuzun soğuk damgasını ihtiva eden ilişiksizlik belgesi verilinceye kadar yüklenicinin idareniz nezdinde kesin teminatının iade edilmemesi gerekmektedir. Aksi halde idareniz hakkında genel hükümlere göre işlem yapılacaktır.” şeklinde idarelerin dikkatini çekmektedir.

5510 ve 4735 sayılı Kanunların ilgili maddelerinde yer alan kesin teminatın iadesindeki çelişkinin giderilmesi yönünde yasal çalışmalar yapılması, işverenlerimizi bu çelikiden kurtaracaktır.

6. DİĞER HUSUSLAR

➤ SGK tarafından, ilişiksizlik belgesinin verilmiş olması, işverenin ve varsa alt işverenin SGK işlemlerinden dolayı ibra edildiği anlamını taşımaz. SGK, her zaman işverenin ve varsa alt işverenlerin defter ve belgelerini incelemeye ve 5510 sayılı Kanun hükümlerine göre işlem yapmaya yetkilidir.

➤ **Hakediş Ödemelerinde Hem Sigorta/Hem Vergi Borcu Varsa Öncelik Hangisine Aittir?** Amme alacaklarında önceliği 6183 sayılı Kanunun 21 inci maddesi belirlemektedir (6183 sayılı Kanun/Madde 21- Amme alacaklarında rüçhan hakkı (Bir hakkın sıra bakımından kendisinden sonra gelen hakka öncelik tanınması) “ Üçüncü şahıslar tarafından haczedilen mallar paraya çevrilmeden evvel o mal üzerine amme alacağı için de haciz konulursa bu alacak da hacze iştirak eder ve aralarında satış bedeli **garameten taksim olunur.** (Garameten taksimat, mevcut alacaklara oransal olarak yapılan taksimat işlemi.) Genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler için tatbik edilen hacizlerde

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 268’inci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi hükmü uygulanmaz. Rehinli alacaklıların hakları mahfuzdur. Ancak, gümrük resmi, bina ve arazi vergisi gibi eşya ve gayrimenkulün aynından doğan amme alacakları o eşya ve gayrimenkul bedelinden tahsilinde rehinli alacaklardan evvel gelir. Borçlunun iflası, mirasın reddi ve terekenin resmi tasfiyeye tabi tutulması hallerinde amme alacakları imtiyazlı alacak olarak 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu’nun 206’ncı maddesinin üçüncü sırasında, bu sıranın önceliğini alan alacaklar da dâhil olmak üzere tüm imtiyazlı alacaklar ile birlikte işleme tabi tutulur.” **2004 sayılı İİK/ Madde 268-İcrai hacizlere iştirak:** “261’inci maddeye göre ihtiyaten haczedilen mallar, ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşmeden önce diğer bir alacaklı tarafından bu Kanuna veya diğer kanunlara göre haczedilirse, ihtiyatî haciz sahibi alacaklı, bu hacze 100’üncü maddedeki şartlar dairesinde kendiliğinden ve muvakkaten iştirak eder. Rehinden önce ihtiyatî veya icrai haciz bulunması hâlinde amme alacağı dâhil hiçbir haciz rehinden önceki hacze iştirak edemez. İhtiyati haciz masrafları satış tutarından alınır. İhtiyati haciz diğer rüçhan hakkını vermez.” 6183 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasındaki son cümlede; amme alacakları ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Bunlardan; genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı ferî alacaklar için hacizlere iştirak edilebileceği, genel bütçe kapsamında olmayan ancak amme alacağı statüsündeki diğer alacakların ise (idari para cezası, ecrimisil alacakları, **prim alacakları**, belediye gelirleri...) bu öncelik hakkından yararlanamayacağı, **hacze iştirak edemeyeceği** anlaşılmaktadır. Yukarıda yapılan açıklamalara göre; genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizlerden doğan amme alacaklarının hacze iştirak edebileceğini ve bu nedenle de

bir rüçhan hakkı olduğunu anlıyoruz. 21 inci maddenin birinci fıkrası son cümle hükmüne göre; rehinli alacaklar, amme idaresinin genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faiz alacakları **dışındaki amme alacaklara göre önceliklidir.** Yani, hacze iştirak edebilir ve rehinli alacağının ödenmesinden sonra kalan tutara alacağı oranında dâhil olur. Genel bütçeye gelir kaydedilen gelirler **dışındaki amme alacakları**, rehinden önce ihtiyati veya icrai haciz bulunması halinde hacze iştirak edemezler. **5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumuna İlişkin Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanunun/Madde 35-2; SGK'nın** malları, alacakları, banka hesapları 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun bakımından Devlet malı hükmünde olup, alacakları **imtiyazlı alacaklardır.** Sosyal Güvenlik Kurumunun alacakları imtiyazlı alacak olarak İİK/Madde 206 maddede 3 üncü sırada (**Özel kanunlarında imtiyazlı olduğu belirtilen alacaklar**) işlem görecektir. SGK prim alacağı genel bütçeye gelir kaydedilen gelirlerden değildir. **007/4 Seri No.lu Tahsilat İç Genelgesinde** SGK prim alacağının genel bütçeye gelir kaydedilen vergi, resim, harç ile vergi cezaları ve bunlara bağlı zam ve faizler alacaklarından olmadığı belirtilmiş ve bu nedenle rehinli alaktan önce tesis edilmiş hacze iştirak etmesi mümkün bulunmamaktadır, açıklamasına yer verilmiştir. **Tüm bu açıklama ve değerlendirmelere göre iki görüş ağırlık basmaktadır. Bunlardan birinci görüşe göre;** SGK prim alacağının genel bütçeye gelir kaydedilen vergi gelirlerinden olmadığı için, vergi alacağının SGK prim alacağına karşısında hacze iştirak bakımından rüçhan hakkı olduğu sonucuna varabiliriz. Bunların dışında, hakediş üzerinde vergi ve SGK alacağı var ve her iki idarenin de bir haczi yoksa öncelik, hangi alacak önce doğmuş ise onun

olacaktır. SGK prim alacağı önce doğmuş ise SGK alacağı, vergi alacağı önce doğmuş ise vergi alacağı öncelikle tahsil edilecektir. Diğer taraftan, SGK alacağı önce doğmuş ve alacak üzerine haciz koymuş ise bu hacizden sonra konan bir vergi haczi söz konusu ise öncelikle SGK'nın alacağının tamamı ödenecek; vergi dairesi ise kalan tutar üzerinden alacağını tahsil edecektir. Son olarak rehin, icra ve haciz durumunda olmayan her iki alacak açısından, bir öncelik durumu söz konusu değildir. Vergi alacağındaki rüçhan, kendisinden önce doğmuş diğer alacaklar üzerindeki hacze iştirak açısından mümkün olabilmektedir. **İkinci görüşe göre;** 6183 sayılı Kanunda (madde 21) ve İcra İflas Kanununda (madde 268) bu tür alacaklar aynı seviyede ele alınmakta, yani birbirine göre bir önceliği bulunmamaktadır. Eğer kısıtlı para varsa garameten taksimat yöntemine göre bu alacakların ödenmesi gerekmektedir.

► İşverenlerin hakedişlerinin ve kesin teminatlarının yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda ödenmesi/iade edilmesi gerekmektedir. İdare veya ödeme makamınca, hakediş veya kesin teminatın, Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelikte belirtilen yükümlülükler yerine getirilmeden ödenmesi/iade edilmesi halinde, ilgililer hakkında genel hükümlere göre işlem yapılacağından, bu gibi durumlar üzerine SGK'nın uğrayacağı zararın tazminini teminen durum Ünitelerinin Hukuk Servislerine intikal ettirilecektir. Hak edişlerin prim borcunun mahsubu yapılmaksızın yüklenicilere ödenmesi halinde SGK'nın uğradığı zarar, ihale makamlarınca karşılanması gerekir. Öncelikle 15 gün içinde ödenmesi ihale makamlarından gecikme zamlarıyla birlikte istenir. Aksi halde, ihale makamı hakkında tazminat davası açılabilir.

lecektir. İdarelerce yapılan başvurular üzerine, yasal ödeme süresi geçmiş borçların sorgulanmasına ilişkin SGK tarafından yetki verilmiş olan kişilerin elde ettikleri bilgileri ifşa etmeleri veya SGK tarafından verilen kullanıcı kodu ve şifresi başka kişilere verilerek üçüncü kişilerce söz konusu bilgilerin temininin sağlanması halinde, ilgili kişiler 5327 sayılı Türk Ceza Kanununun 239 uncu maddesine göre cezalandırılmaları istenilir (Madde 239: Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (1) Sıfat veya görevi, meslek veya sanatı gereği vakıf olduğu ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgeleri yetkisiz kişilere veren veya ifşa eden kişi, şikâyet üzerine, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve 5000 güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu bilgi veya belgelerin, hukuka aykırı yolla elde eden kişiler tarafından yetkisiz kişilere verilmesi veya ifşa edilmesi halinde de bu fıkraya göre ceza hükmolünür. (2) Birinci fıkra hükümleri, fenni keşif ve buluşları veya sınai uygulamaya ilişkin bilgiler hakkında da uygulanır. (3) Bu sırlar, Türkiye’de oturmayan bir yabancıya veya onun memurlarına açıklandığı takdirde, faile verilecek ceza 1/3 oranında artırılır. Bu halde şikâyet koşulu aranmaz. (4) Cebir veya tehdit kullanarak bir kimseyi bu madde kapsamına giren bilgi veya belgeleri açıklamaya mecbur kılan kişi, 3 yıldan 7 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

► 7020 sayılı Kanun kapsamında yapılandırılan borçluların ihale makamlarındaki hak ediş ödemelerinde; peşin ödeme yolunu tercih eden borçlular için yapılandırma kapsamına giren borçluların tamamının ödenmesi ve kapsama girmeyen muaccel borçlularının bulunmaması kaydıyla; taksitle ödeme yolunu tercih eden borçlular için, vadesi geçtiği halde ödenmemiş veya eksik ödenmiş taksiti ile kapsama girmeyen muaccel borcunun bulunmaması kaydıyla hak ediş ödemesine esas borcu yoktur yazıları Üniteler tarafından verilecektir (SGK, 12.06.2017 tarihli 3198448 sayılı Genel Yazı).

► Sorgulama yapıldığına dair belgenin ödeme emrine bağlanması ile ilgili olarak dönemin Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğünün 31.08.2009 tarih ve 11051 sayılı yazılarında; “borç sorgulama belgesinin kanıtlayıcı belge olarak ödeme emri belgesine eklenmesine gerek olmamakla birlikte ödeme/muhasebe birimlerinin sigorta mevzuatı ile öngörülen kontrol ödevlerini yerine getirebilmeleri bakımından; idare yetkililerince ödeme belgesinin açıklama kısmına sorgulama yapıldığına dair şerh düşülmesinin gerekli olduğu” değerlendirilmiştir.

► Hangi işlerin SGK’ ye bildirilmesi, hak ediş ödemesinde sorgulama ve kesin teminatın iadesinde ilişiksizlik belgesinin aranması gerektiğini aşağıdaki tablodan görmemiz mümkün olabilecektir.

► SGK Görüş Yazısı

İşin Temin Yöntemi	SGK Bildirimi	Hak ediş Sorgulama	Kesin Teminatta İlişiksizlik
İhale yoluyla temin	Var	Var	Var
Piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temini	Yok	Var	Yok
Doğrudan temin yöntemi	Yok	Yok	Yok

7. SONUÇ VE ÖNERİ

Genel kaide, ihale konusu iş ile ilgili teminatın iade edilebilmesi için münhasıran bu işyerleri ile ilgili (mevcut ihale konusu iş) olarak işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumuna borçlarının bulunmaması gerekmektedir.

SGK uygulamalarında; sadece yapım işleri için değil tüm ihale konusu işle ilgili olarak (piyasadan hazır halde alınıp satılan malın temini hariç) kesin teminat, Sosyal Güvenlik Kurumunca düzenlenmiş **soğuk damgalı veya barkod numaralı** ilişkisizlik belgesi işverenler tarafından idarelere ibraz edilmediği sürece iade edilmemektedir.

KİK uygulamalarında ise sadece yapım işleri ihalesi ile sınırlı olmak üzere SGK uygulamalarının tam tersine bir düzenleme yapılmıştır. Yani, varsa eksik ve kusurların giderilerek geçici kabul tutanağının onaylanmasından sonra yarısı, Sosyal Güvenlik Kurumundan ilişkisiz belgesi getirilmesi ve kesin kabul tutanağının onaylanmasından sonra kalanının iade edileceği öngörülmüştür.

Kesin teminatın iade edilmesinde SGK uygulamalarına göre, 4735 sayılı Kanunun 13 **üçüncü maddesi uygulanmayacaktır. Şöyle ki; 5510 sayılı Kanunun “uygulanmayacak hükümler”** başlıklı 105 inci maddesine göre; 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi, 26/10/1990 tarihli ve 3671 sayılı Kanunun 4’üncü maddesi ile 10/7/1987 tarihli ve 285 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 5’inci maddesinin onbirinci fıkrası hariç olmak üzere, **diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.**

5510 sayılı Kanunun 90 ila 105 inci maddeleri, 4735 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi çerçevesinde, ihale konusu işin yapım veya hizmet ihalesi olduğu üzerinde durulmaksızın

zın Kurumdan ilişkisizlik belgesi alınmadan kesin teminatın iadesi mümkün bulunmamaktadır.

5510 ve 4735 sayılı Kanunların ilgili maddelerinde yer alan kesin teminatın iadesindeki çelişkinin giderilmesi yönünde yasal çalışmalar yapılması, işverenlerimizi bu çelişkiden kurtaracağı gibi muhatap oldukları Sosyal Güvenlik Kurumu ile aralarındaki ihtilafı da bertaraf edecektir.

Mahalli idarelerce aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi önerilir:

- Kesin teminat mektuplarının süresinin uygun belirlenmesi (*Kesin teminat mektubu süresinin idarelerce sözleşme tasarısında düzenlenmesi gerekir. Belirlenecek olan bu süre aşağıdaki hususları içermelidir (aksi halde kesin teminat mektubunun süresi yetersiz kalabilecektir. Kesin teminat mektuplarının süresi ihale konusu işin bitiş tarihi dikkate alınmak suretiyle idare tarafından belirlenir)*)
- Teminat mektuplarında yer alan geçerlilik sürelerinin kontrol edilmesi,
- Süresi dolmak üzere olan teminat mektuplarının hükümsüz kalmalarına yol açmayacak şekilde süresinin uzatılması.
- İadesi ile ilgili gerekli işlemlerin zamanında yerine getirilmesi.
- Muhasebe birimlerince her mali yılın sonunda ilgili birimden bilgi alınarak teminat mektuplarının hesaplarda gereksiz olarak bekletilmesinin sağlanması.

Sosyal Güvenlik Kurumuna olan borçların kesin teminattan mahsup edilerek ödemesi gerekmektedir. Ancak, mahalli idarenin hatası nedeniyle bu alacaklar tahsil edilemez

hale geleceğinden bu durumda ortaya çıkan kamu zararının sorumlularına ödettilmesi bakımından Kamu Zararları Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre işlem yapılması gerekecektir. İlgili mahalli idarenin görevli-leri hakkında teminat mektubunun sürenin dolması ve kamu zararına sebebiyet verilmesi ve ayrıca kesin kabul işleminin bu derece geciktirilmesinde bir sorumluluklarının bulunup bulunmadığı hususlarında inceleme yapılması gerekmektedir. Ancak, her halükarda tahsil edilemeyen kurum alacaklarından doğan kamu zararından sorumlu tutulacakları açıktır. Bu durumların önüne geçilmesi için; mahalli idarelerin kesin kabul yapılmadan veya malın garanti süresi dolmadan kesin teminat mektuplarındaki geçerlilik sürelerinin bitmesine mahal vermemeleri, yükleniciden teminatın süresini uzatmasını veya başka bir teminat olarak kabul edilen değerle değiştirmesini talep etmesi gerekmektedir. Yüklenicinin buna yanaşmadığı durumlarda ise

derhal teminat nakde çevrilerek kamu zararı oluşmasına engel olunmalıdır.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

5510 sayılı Kanun

4735 sayılı Kanun

Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik

Kamu İhale Genel Tebliği

2008-88 sayılı SGK Genelgesi

2011-13 sayılı SGK Genelgesi

2018/03 sayılı SGK Genelgesi

12.06.2017 tarihli 3198448 sayılı SGK Genel Yazı

Hazine ve Maliye Bakanlığı Görüş Yazısı

SGK Görüş Yazısı

Mustafa DÖNMEZ

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Yerel Yönetimler Gn. Md.lüğü Şb. Md.*

YABANCI UYRUKLULARIN İŞYERİ AÇMASI VE ÇALIŞTIRMASI

1. GİRİŞ

İşyeri, adından anlaşılacağı üzere bir işin yapıldığı, yürütüldüğü yerdir. İşyerini, işveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla ticari, sınai, zirai ve mesleki bir faaliyetin yapılmasına ayrılan ya da bu faaliyet, iş ve teşebbüslerde kullanılan yerler şeklinde tanımlamak mümkündür.

İşyeri açılması, belli kurallara bağlanmıştır. İşyerlerinde aranacak şartlar, 14.7.2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin ikinci bölümünde düzenlenmiştir.

Bir işyerine, işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilebilmesi için öncelikle Yönetmelikte aranılan genel şartların yerine getirilmiş ve fiziki ortamlarını sınıf ve özelliklerine göre uygun olarak düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Ancak, yabancı uyrukluların ülkemizde işyeri açması ve çalıştırması, önce yabancıla-

ra ilişkin mevzuat hükümlerine göre izin alması, bilahare anılan Yönetmelikte aranılan şartları yerine getirmelerine bağlıdır.

Yabancı uyruklulara ilişkin temel düzenlemeler; 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu, 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, 6234 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu, 6326 sayılı Petrol Kanunu, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalışabilmelerine İlişkin Kanun, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu olarak sayılabilir.

Bu yazımızda; yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde yabancıların işyeri açması konusu çeşitli yönleriyle ele alınıp incelenecektir.

2. KONU İLE İLGİLİ TEMEL MEVZU- AT HÜKÜMLERİ

Yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve bunlara verilecek çalışma izinlerine ilişkin esaslar, 4817 sayılı “**Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun**”-da düzenlenmiştir.

İzin alma yükümlülüğü ve izin verme yetkisi

Madde 4 - Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancıların Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekir.

Ülke menfaatlerinin gerekli kıldığı hallerde veya mücbir nedenlere bağlı olarak, çalışmaya başlamadan önce ilgili makama bilgi vermek koşuluyla, çalışma süresi bir ayı geçmemek ve Bakanlık onayı alınmak suretiyle çalışma izni işe başladıktan sonra da verilebilir.

Sürelili çalışma izni

Madde 5 - Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe sürelili çalışma izni iş piyasasındaki durum, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişiklikleri dikkate alınarak, yabancıların ikamet izninin süresi ile hizmet akdinin veya işin süresine göre, belirli bir işyeri veya işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak üzere en çok bir yıl geçerli olmak üzere verilir.

Bir yıllık kanuni çalışma süresinden sonra, aynı işyeri veya işletme ve aynı meslekte çalışmak üzere çalışma izninin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

Üç yıllık kanuni çalışma süresinin sonunda, aynı meslekte ve dilediği işverenin yanında çalışmak üzere, çalışma izninin süresi altı yıla kadar uzatılabilir.

Türkiye'ye çalışmak üzere gelen bir yabancıyla beraberinde veya daha sonra getirmiş olduğu eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da, yabancıyla kendisi ile birlikte en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olmaları kaydıyla sürelili çalışma izni verilebilir.

Bakanlık, sürelili çalışma izninin coğrafi geçerlilik alanını genişletebilir veya daraltabilir.

Süresiz çalışma izni

Madde 6 - Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe Türkiye'de en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet eden veya toplam altı yıllık kanuni çalışması olan yabancılarla, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belirli bir işletme, meslek, mülki veya coğrafi alanla sınırlandırılmaksızın süresiz çalışma izni verilebilir.

Bağımsız çalışma izni

Madde 7 - Bağımsız çalışacak yabancılarla, Türkiye'de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları koşuluyla Bakanlıkça bağımsız çalışma izni verilebilir.

İzinlerin verilmesi veya uzatılması

Madde 12 - (Değişik : 28/1/2010 - 5951/8 md.)

Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını buldukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yapar. Temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletir. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak 5 inci maddeye göre başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılarla çalışma izni verir. Bu izin, çalışma vizesi ve ikamet izninin alınması halinde geçerlilik kazanır. Çalışma izin belgesini alan yabancıların, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde ülkeye giriş

vizesi talebinde bulunmaları, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurmaları zorunludur.

Türkiye'de geçerli ikamet izni olan yabancılar veya bunların işverenleri başvurularını Bakanlığa yurt içinden de yapabilir.

Mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancılara akademik ve mesleki yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanuncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir.

Mesleki eğitim alanı dışında istihdam edilecek yabancı uyruklu personel için bu Kanunda belirtilen görüşler alınmaz. Bu kişiler, akademik ve mesleki yeterlilik ile lisans talep ve yeterlilik uygulamasına tabi değildir.

Çalışma izinleri, ikamet sahibi yabancılar veya bunların işverenlerinin Bakanlığa yazılı talebi üzerine, bu Kanun ve bu Kanuna göre çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre verilir ve uzatılır.

Usulüne uygun olarak yapılan başvurular, belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla Bakanlık tarafından en geç otuz gün içinde sonuçlandırılır.”

3. KONUNUN İNCELENMESİ

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 19 uncu maddesine göre; ülkemizde doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.

6735 sayılı Uluslararası İşgücü Kanununun 6 ncı maddesinde yer alan; “Çalışma izni, 4 üncü maddeye göre belirlenen uluslararası işgücü politikası esas alınarak Bakanlıkça verilir.” hükmüne göre, yabancılara işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilirken Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının izni aranmaktadır.

4875 sayılı **Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu**¹ hükümleri gereğince, ülkemizde yabancı yatırımcıların doğrudan yatırım yapması ve şirket kurması kolaylaştırılmıştır.

4875 sayılı Kanun 3 üncü maddesinde yabancıların şirket kurma esasları belirlenmiş ve yabancı yatırımcıların şirket kurarken yerli yatırımcılarla eşit muameleye tabi kılması kabul edilmiştir.

Ancak, anılan Kanun kapsamında kurulan şirket, şube ve kuruluşlarda istihdam edilecek yabancı uyruklu personele, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çalışma izni verileceği, 27.2.2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 23 üncü maddesi uyarınca Hazine Müsteşarlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikte; yabancı sermayeli şirket ve kuruluşlardan hangilerinin bu kapsama gireceği ile söz konusu yönetmelik kapsamında izin verilecek kilit personelin tanımı ve çalışma izinlerine ilişkin özel nitelikteki diğer esas ve usullerin belirleneceği, bu kapsamda istihdam edilecek personele, 4817 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin uygulanmayacağı, istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personele, 4817 sayılı Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrasının hangi durumlarda uygulanacağını hazırlanacak yönetmelikte belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Keza, 4875 sayılı Kanununun 3 üncü maddesinde; Hazine Müsteşarlığı, yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere, Türkiye'de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla irtibat bürosu açma izni vermeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 3

1 Söz konusu Kanun, 17.6.2003 tarihli ve 25141 sayılı R.Gazetede yayımlanmıştır.

üncü maddesinde 'kilit personel'in tanımı yapılmış, 36 ncı maddesinde ise; “Bağımsız çalışma izni; **yabancıların, Türkiye’de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları, çalışmalarının, ekonomik kalkınma açısından katma değer yaratması ve istihdam üzerinde olumlu etki yapacak olması koşuluyla verilebilir.**

İstihdam üzerindeki etkinin belirlenmesinde ilgili mercilerin görüşleri de dikkate alınır.

Mesleki hizmetler kapsamında kalan yabancılar, ilgili mevzuat çerçevesinde, ilgili mercilerden aldıkları, mesleklerini icra ettiklerine dair bir belgeyi diğer belgelerin yanı sıra Bakanlığa ibraz ederler.” hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Yönetmeliğin 55 inci maddesinde de, yabancıların Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından izin almalarına gerek olmayan durumlar maddeler halinde sayılmıştır.

Söz konusu hükümlere göre; yabancıların ülkemizde bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce istisnai haller dışında izin almaları gerektiği, ancak ülkemizdeki yabancı şirkette çalışacak olan Türk vatandaşlarının ise herhangi bir izne tabi olmadığı, ayrıca limited şirket ortağı ya da anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin ülkemizde şirket ortağı olarak ikamet etmek istemesi ya da şirket müdürü olarak görev alması, genel müdür olması ya da şirket organlarında herhangi bir görev ifa etmesi ve benzeri hallerde 4817 sayılı Kanunun ve bu Kanunun Uygulama Yönetmeliği hükümlerinde belirtilen esas ve usullere göre çalışma izni alması gerektiği, şirket ortağı olması ya da genel kurul kararlarını imzalamak dışında herhangi bir fonksiyon icra etmemesi ve bütün yetkilerini genel müdür olan bir Türk vatandaşına devretmiş olmaları hallerinde ise çalışma izni almasına gerek olmadığı değerlendirilmektedir.

Yukarıda belirtildiği üzere, yabancıların Türkiye’deki çalışmalarını izne bağlamak ve bunlara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemek amacıyla 4817 sayılı “**Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun**” yürürlüğe konulmuştur.

Söz konusu Kanun hükümlerine göre; Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancıların Türkiye’de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekmektedir.

İzin vermeye yetkili makam Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığıdır. 4817 sayılı Kanuna göre çalışma izinleri süreli veya süresiz olabilecektir.

Türkiye’ye çalışmak üzere gelen bir yabancıнын beraberinde veya daha sonra getirmiş olduğu eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da, yabancıнын kendisi ile birlikte **en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olmaları kaydıyla** süreli çalışma izni verilebilecektir.

Yabancılara çalışma izni nasıl alınır?

Yabancı personelin çalışma izni alabilmesi için gerekli belgeler şunlardır:

- Çalışma izni talep dilekçesi (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına hitaben),
- Yabancı Personel Başvuru Formu (4 nüsha, son altı ay içerisinde çekilmiş fotoğraflı)
- İşveren ve yabancı personelin orijinal imzalarını içeren sözleşme,
- Türkçe tercümeli pasaport sureti (noter onaylı),
- Türkçe tercümeli diploma sureti (noter onaylı),

- Geçerli İkamet Tezkeresi (İkamet tezkeresinin süresinin en az altı ay olması ve başvurunun bu süre içerisinde yapılması zorunludur),
- Öz geçmiş (öz geçmiş formu doldurulacaktır).

Bu belgelerle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına başvurulur. Durumu uygun olan yabancılara Türkiye’de çalışma izni verilir,

4. UYGULAMA ÖRNEKLERİ

➤ **Yabancı uyrukluların işyeri açması ve çalıştırması bağlamında, yabancı ortaklı sermaye şirketlerine veya yabancılara işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmesi ne şekilde olur?**

Konuya ilişkin olarak **Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı**nın 31.05.2012 tarihli ve 7254 sayılı görüşünde;

“10.08.2005 tarih ve 25902 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmeliğin 5 inci maddesinin (I) bendinde, “*Yabancı uyrukluların işyeri açması ve çalıştırması konusunda, yabancı uyruklularla ilgili mevzuat hükümlerine uyulması*” hükmünün yer aldığı ifade edilerek, yabancı ortaklı sermaye şirketlerine veya yabancılara, işyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi hususunun incelenerek uygulamaya esas görüşümüzün bildirilmesinin istenildiği ilgilide kayıtlı yazınız incelenmiştir.

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun “kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde; “*Bu Kanun, Türkiye’de bağımlı ve bağımsız olarak çalışan yabancılara, bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancılara ve yabancı çalıştıran gerçek ve tüzel kişileri kapsar.*” ifadesi yer almakta olup, “*İzin alma yükümlülüğü ve izin verme yetkisi*” baş-

lıklı 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında ise; “*Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancılara Türkiye’de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekir.*” hükmüne yer verilmiştir.

Anılan Kanunun 5 inci maddesinde ise; çalışma izinlerinin hizmet akdinin veya işin süresine göre, **belirli bir işyeri** veya **işletme** ve belirli bir meslekte çalışmak üzere verileceği öngörülmektedir.

Ülkemizde faaliyet gösteren limited şirket ortakları ve anonim şirketlerin yönetim kurulu üyelerinin çalışma izni almalarının gerekip gerekmediği konusunda uygulamaya esas olmak üzere Hukuk Müşavirliğimizin görüşleri alınmıştır.

Buna göre; **limited şirketler açısından**, Türkiye’de çalışmayan ve işyerinin sadece ortağı durumunda olan yabancıların 4817 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği, diğer bir ifade ile Bakanlığımızdan çalışma izni alınmasına gerek olmadığı, bununla birlikte, yabancı uyrukluların bir kişinin limited şirket ortağı olarak **ülkemizde ikamet etmek istemesi halinde** ya da yabancıların limited **şirket müdürü olması durumunda** çalışma izni alınması gerekmektedir.

Dolayısıyla, Türkiye’de ikamet eden veya edecek limited şirket ortağı yabancılara Türkiye’de ikamet koşuluna bağlı olmaksızın limited şirket müdürü yabancılara ve tüzel kişi ortakların yabancı gerçek kişi temsilcilerinin şirketlerin organlarında görev almaları durumunda çalışma izni almaları zorunludur.

Benzer şekilde, **anonim şirketlerin yönetim kurulu üyelerinin** çalışma izni almalarının gerekip gerekmediği konusunda da Hukuk Müşavirliğimizin görüşü esas alınmakta olup, buna göre; yabancıların anonim şirketin yönetim kurulu üyesi olmalarına

rağmen, şirkette ortak olmak ve genel kurul kararlarını imzalamak dışında bir çalışmalarrının bulunmaması, bütün yetkilerini genel müdür olan bir Türk vatandaşına devretmiş olmaları, ayrıca, Türkiye'de ikamet etmiyor olmaları karşısında 5510 sayılı Kanun kapsamında bir sigortalılıkları da bulunmuyorsa bağımsız çalışan olarak çalışma izni almaları gerek bulunmamaktadır.

Dolayısıyla, anonim şirketlerde yönetim kurulu üyesi olan yabancılar ile bu şirketlerin tüzel kişi ortaklarının yabancı gerçek kişi temsilcilerinin şirketlerin organlarında görev almaları durumunda çalışma izni almaları zorunludur.

Bu itibarla, limited ve anonim şirketlerin ilgili merciler nezdindeki kuruluş işlemlerinin tamamlanmasını müteakip yukarıda belirtilen görevleri yürütecek yabancılar için Bakanlığımıza çalışma izni başvurusu yapılması gerekmektedir. Zira, 4817 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde; süreli çalışma izinlerinin belirli bir işyeri ve işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak üzere verilebileceği öngörüldüğünden, Bakanlığımıza yapılacak çalışma izni başvuruları ancak ticaret siciline kayıtlı bir şirket üzerinden yapılabilir.

Diğer taraftan, yabancı personel istihdam taleplerinin objektif kriterlere dayalı olarak değerlendirilerek, ülkemizin ve işverenlerin gerçek ihtiyaçları çerçevesinde vasıflı yabancı çalıştırılmasına imkan sağlanması amacıyla Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 13 üncü maddesi uyarınca Bakanlığımızca çalışma izni değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Buna göre; yabancı ortak veya personel çalışma izin taleplerinde; işyerinin ödenmiş sermayesinin en az 100.000 TL veya brüt satışlarının en az 800.000 TL veya son yıl ihracat tutarının en az 250.000 ABD

Doları olması gerekmektedir. Ayrıca, çalışma izni isteyen şirket ortağı yabancıların, 40.000 TL'den az olmamak üzere sermaye payının en az yüzde 20 olması zorunluluğu bulunmaktadır. Şirket kuruluşlarında bu hususlarda ilgililerin bilgilendirilmeleri ile yabancı çalıştırılmasına yönelik her türlü bilginin konuya ilişkin Bakanlığımız internet sitesinde www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/yabancilar portal yer aldığı belirtilmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir.

➤ **Yabancı uyrukluların işyeri açması ve çalıştırması konusunda bir sınırlama var mıdır, yabancı uyruklular alkollü içki satış yeri açabilirler mi?**

Yabancı uyrukluların işyeri açması ve çalıştırması konusunda, yabancılarla ilgili mevzuat hükümlerine uyulması şarttır. Yabancı vatandaşların Türkiye'de bağımsız olarak bir işyeri açıp açmayacağı hususuyla da ilgili olduğu için öncelikle 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat açısından değerlendirilmelidir.

Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancıların Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekir. Ülke menfaatlerinin gerekli kıldığı hallerde veya mücbir nedenlere bağlı olarak, çalışmaya başlamadan önce ilgili makama bilgi vermek koşuluyla, çalışma süresi bir ayı geçmemek ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının onayı alınmak suretiyle çalışma izni işe başladıktan sonra da verilebilir.

Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe *Türkiye'de en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet eden veya toplam altı yıllık kanuni çalışması olan yabancılarla*, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belirli bir işletme,

meslek, mülkî veya coğrafi alanla sınırlan-
dırılmaksızın süresiz çalışma izni verilebilir.

Bağımsız çalışacak yabancılara, Türki-
ye'de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak
ikamet etmiş olmaları koşuluyla Bakanlıkça
bağımsız çalışma izni verilebilir.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İliş-
kin Yönetmeliğin amacı, işyeri açma ve çalış-
ma ruhsatlarının verilmesinde uygulanacak
esas ve usuller ile sıhhi ve gayrisıhhi işyerleri
ile umuma açık istirahat ve eğlence yerleri-
nin ruhsatlandırılması ve denetlenmesine
dair iş ve işlemleri belirlemektir.

Söz konusu Yönetmeliğin 36 ncı madde-
sinde, “*Kanunî istisnalar saklı kalmak üzere;
eğlence, oyun, içki ve benzeri amaçlı umuma
açık yerlerde onsekiz yaşından küçükler çalış-
tırılmaz.*”

*Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerin-
de çalıştırılacak kişilerin adı, soyadı, Türkiye
Cumhuriyeti kimlik numarası, adli sicil ve
bulaşıcı hastalığı bulunmadığına dair beyan-
larının yetkili idareye verilmesi şarttır.*

*Umuma açık istirahat ve eğlence yerle-
rinde çalıştırılacak kişilerin, bulaşıcı hastalığı
bulunmadığına dair resmî sağlık kurumun-
dan alınacak sağlık raporu, bu kişiler işe baş-
lamadan önce temin edilir ve bu kişiler çalış-
tığı sürece altı ayda bir yenilenerek işyerinde
hazır bulundurulur. Bu raporlar ruhsat verme
aşamasında yetkili idare tarafından istenmez;
ancak, yapılacak denetimlerde bu raporların
görevlilere gösterilmesi gerekir.*

*Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerin-
de, genel kadın olarak tescil edilenler çalıştı-
rılmaz. Sahneye münhasır olarak sanatını
icra edecek sanatçılar için yukarıdaki bilgi ve
belgeler istenmez.*

*Müşteri ile beraber yiyip içerek müşterinin
eğlenmesini sağlayan konsomatrisler sadece*

*pavyon ruhsatlı yerlerde çalışabilir. Yabancı-
ların umuma açık istirahat ve eğlence yerle-
rinde çalışmaları yabancılarla ilgili mevzuat
hükümlerine tabidir.*

*Müşteri ile beraber yiyip içerek müşterinin
eğlenmesini sağlayan konsomatrisler sadece
pavyon ruhsatlı yerlerde çalışabilir.*

*Yabancıların umuma açık istirahat ve eğ-
lence yerlerinde çalışmaları yabancılarla ilgili
mevzuat hükümlerine tabidir.”* hükmü yer al-
maktadır. Bu hükümde umuma açık istirahat
ve eğlence yerlerinde çalışacaklara yönelik
düzenlemeler yer almakta ve yabancıların
bu işyerlerinde çalışması, yabancılarla ilgili
mevzuat hükümlerine tabi olacağı belirtil-
mektedir.

Bunun dışında gerek Türk vatandaşı ge-
rekse yabancı ülke vatandaşlarının umuma
açık istirahat ve eğlence yerlerinde çalışma-
larına ve bu tür bir işyeri açmalarına yönelik
bir düzenleme bulunmamaktadır. Her ger-
çek ve tüzel kişi, genel hükümler çerçevesin-
de aranan şartları yerine getirmek kaydıyla
alkollü içki satışı yeri açıp işletebilecektir.²

5. SONUÇ

Yabancı uyrukluların, işyeri açması ve
çalıştırması, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsa-
tına İlişkin Yönetmelik ve yabancılarla ilgili
mevzuat hükümlerine tabidir.

Yabancı uyrukluların ülkemizde bağım-
sız olarak bir işyeri açabilmesi, esas itibariy-
le 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri
Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hüküm-
lerine göre yürütülmektedir.

***Türkiye’de genel olarak en az sekiz yıl
kanuni ve kesintisiz ikamet eden veya top-
lam altı yıllık kanuni çalışması olan yaban-
cılara, iş piyasasındaki durum ve çalışma***

² İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün
25.08.2008 tarihli ve 22393 sayılı görüş yazısı; 4817 sayılı Yaban-
cıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, md. 4, 5

hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belirli bir işletme, meslek, mülkî veya coğrafi alanla sınırlandırılmaksızın süresiz çalışma izni verilebilmektedir.

4817 sayılı Kanununun 4 üncü maddesi; Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancıların Türkiye'de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerektiğini düzenlemiştir.

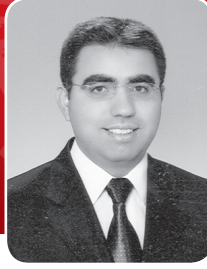
Anılan Kanununun 5 inci maddesine göre; süreli çalışma izinlerinin belirli bir işyeri ve işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak üzere verilebileceği öngörüldüğünden, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına yapılacak çalışma izni başvuruları, ancak ticaret siciline kayıtlı bir şirket üzerinden yapılabilir.

Bu kapsamda, bağımsız çalışacak yaban-

cılara, Türkiye'de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları koşuluyla Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca bağımsız çalışma izni verilebilmektedir.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesinde uygulanacak esas ve usuller ile sıhhi ve gayrisıhhi işyerleri ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesine dair iş ve işlemleri belirlemiştir.

Yabancı ülke vatandaşlarının, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinde çalışmalarına ve bu tür bir işyeri açmalarına yönelik bir düzenleme bulunmadığından, yabancı kişiler de genel hükümler çerçevesinde aranan şartları yerine getirmek kaydıyla alkollü içki satış yeri açıp işletebilecektir.

Mustafa YAVUZ

Gümrük ve Ticaret Uzmanı

BELEDİYE ŞİRKETLERİNCE 2019 YILINDA KULLANILACAK TİCARİ DEFTERLERİN AÇILIŞ ONAYI

1. GİRİŞ

Belediyeler tarafından kurulan veya sonradan ortak olunan yahut hibe yoluyla devralınan şirketler, uygulamada “belediye şirketi” olarak isimlendirilmektedir. Anonim ve limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketleri, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun¹ (TTK) 16. maddesi gereğince tacir sıfatını haizdir. Dolayısıyla bu şirketler, diğer şirketler gibi tacir olmanın hükümlerine tabidir. Tacir olmanın hüküm ve sonuçlarından birisi de ticari defterleri tutmak yükümlülüğüdür.

Belediye şirketleri tarafından tutulması gereken ticari defterler; yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteridir (TTK md. 64/3-4). Söz konusu defterlerin tamamı açılış onayına (tasdikine)tabidir. Bu kapsamda, adı

¹ 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

geçen defterlerden fiziki ortamda tutulanların tamamı için kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce açılış onayının yaptırılması zorunludur. Belediye şirketlerince elektronik ortamda tutulan ticari defterler² ise açılış onayına tabi değildir. Dolayısıyla, hesap dönemi takvim yılı olan belediye şirketlerinin, fiziki ortamda tutacakları ticari defterlerin açılış onaylarını 2019 Aralık ayı sonuna kadar notere yaptırmaları şarttır.

İşte bu çalışmada, belediye şirketlerince 2019 yılında kullanılacak ticari defterlerin açılış onayı tüm yönleriyle ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

2. BELEDİYE ŞİRKETLERİNE AİT TİCARİ DEFTERLERİN AÇILIŞ ONAYI

2.1. Açılış Onayına Tabi Defterler

Belediye şirketleri tarafından fiziki or-

² Hali hazırda sadece yevmiye defteri ve defteri kebir, elektronik ortamda tutulabilmektedir. (<http://www.edefter.gov.tr/edeftermevzuat.html>), (Erişim-28.10.2018).

tamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim/müdürler kurulu karar defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onayları kuruluş sırasında ve kullanmaya başlamadan önce, izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları ise defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar yaptırılması zorunludur (TTK md. 64/3). Açılış onayı yapılmadan kullanılan bir defter, ticari defter niteliği ve değeri kazanmaz.

Belediye şirketine ait pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin, yeterli yapraklarının bulunması kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayları yaptırılmadan kullanılması mümkündür. Bu halde, yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ile yönetim/müdürler kurulu karar defterinin açılış onaylarının her hesap dönemi (faaliyet yılı) için yapılması şarttır.

Anonim ve limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinin kuruluşunda, ticari defterlerin açılış onayları şirket merkezinin bulunduğu ticaret sicili müdürlüğü tarafından yapılır. Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları ise notere yaptırılır. Açılış onayının noter tarafından yapıldığı hallerde noter, ticaret sicili tasdiknamesini aramak zorundadır. Ticaret sicili tasdiknamesinin aslı ibraz edilmek kaydıyla bir örneği noterce saklanır.

2.2. Açılış Onayının Yaptırılma Zamanı

Ticari defterlerin izleyen faaliyet dönemindeki açılış onayları, bu defterlerin kullanılacağı **faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna kadar** yaptırılır. Belediye şirketlerinin neredeyse tamamının faaliyet dönemi olarak takvim yılını (1 Ocak-31 Aralık) belirlediği dikkate alındığında, 2019 yılında kullanılacak ticari defterlerin açılış onayının en geç **31 Aralık 2018 Pazartesi** mesai bitimine kadar yaptırılması gerekmektedir.

tedir. Söz konusu tarih, resmi tatil gününe denk gelmediği için defterlerin açılış onayının yaptırılma süresinin herhangi bir şekilde uzaması mevzu bahis değildir. Buna karşın, Maliye Bakanlığının izniyle özel hesap dönemi kullanan belediye şirketlerinin (örneğin, 1 Ağustos-31 Temmuz gibi) ticari defterlerinin açılış onaylarını bu defterleri kullanılacakları hesap döneminden önce gelen son ay içerisinde yaptırmaları şarttır. Ayrıca, onaya tabi defterlerin hesap dönemi içinde dolması nedeniyle veya başka sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olan belediye şirketleri, bu defterleri kullanmaya başlamadan önce açılış onayı yaptırmak zorundadır.

Yeri gelmişken ifade etmek gerekir ki, Ticari Defterlere İlişkin Tebliğin³ (Tebliğ) 16. maddesi gereğince, belediye şirketlerince tutulan yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri, yeterli yaprakları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde onay yenilemek (ara tasdik yaptırılmak) suretiyle kullanılmaya devam edilebilir. Bu durumda, hesap dönemi takvim yılı olan belediye şirketlerinde, 2018 yılında tutulan bahsi geçen defterlerin kullanılmayan yaprakları varsa, defterlerin kalan kısımları açılış onayı yaptırılmaksızın onay yenilemek suretiyle 2019 yılında da kullanılabilir. Onay yenileme işleminin ise 2 Ocak-31 Ocak 2019 tarihleri arasında ve her halükarda 31 Ocak 2019 Perşembe günü mesai bitimine kadar notere yaptırılması gerekir. Belirtelim ki, onay yenilemede defterlerin türü değiştirilemez. Kapanış onayına tabi olmayan defteri kebir ve envanter defterinde ise onay yenileme son kaydın yer aldığı sayfadan sonraki sayfaya yapılır. Onay yenileme işleminde defterlerin kalan sayfalarının tekrar mühürlenmesine ve sıra numarası verilmesine gerek yoktur.

³ Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ, 19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2.3. Açılış Onayının Şekli

Noterler ile ticaret sicil müdürlüklerinin yapacağı açılış onayları defterin ilk sayfasına yazılır ve bu sayfada;

- Belediye şirketinin unvanı,
- Belediye şirketinin iletişim bilgileri (adres, telefon, e-posta adresi),
- Şirketin merkezi,
- MERSİS numarası,
- Belediye şirketinin faaliyet konusu,
- Taahhüt edilen ve ödenen sermaye miktarı,
- Defterin türü,
- Defterin kaç sayfadan ibaret olduğu,
- Defterin kullanılacağı hesap dönemi,
- Onay tarihi ve numarası,
- Onayı yapan noterin resmi mühür ve imzası,
- Vergi dairesi ve vergi kimlik numarası,

yer alır (Tebliğ md. 14/1).

Açılış onayı kapsamında, ciltli defterlerin sayfalarının sıra numarasıyla teselsül ettiğine bakılarak, bu sayfalar teker teker onay makamının resmi mührü ile mühürlenir. Diğer taraftan, müteharrik yapraklı yevmiye defteri kullanan belediye şirketleri bir yıl içinde kullanacaklarını tahmin ettikleri sayıda yaprağı yukarıda belirtilen esaslara göre onaylatır. Onaylı yapraklar bittiği takdirde, yeni yapraklar kullanılmaya başlamadan önce onaylatılır. Bunların sayfa numaraları onaylı yaprakların sayfa numaralarını takiben teselsül ettirilir. Tasdik makamı, ilave yaprakların sayısını ilk onayın altına kaydeder ve bu kaydı usulüne göre onaylar (Tebliğ md. 14/2).

3. AÇILIŞ ONAYINI SÜRESİNDE YAPTIRMAMANIN SONUÇLARI

3.1. Belediye Şirketi Hakkında İdari Para Cezası Uygulanması

TTK'nın 562/I-c maddesinde, "Anılan Kanununun 64. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca gerekli onayları yaptırmayanların 4.000 TL idari para cezasıyla cezalandırılacağı" hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir ve envanter defteri ile pay defteri, yönetim/müdürler kurulu karar defteri ve genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onaylarını kuruluş sırasında ve kullanmaya başlamadan önce, izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onaylarını ise Aralık ayının sonuna kadar yaptırmayan belediye şirketleri, mahallin en büyük mülki amiri tarafından idari para cezasıyla tecziye olunacaktır.

Öte yandan, mezkûr idari para cezası, 5326 sayılı Kabahatler Kanununun⁴ 17/7. maddesi uyarınca, her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılarak uygulanmaktadır. Bu çerçevede, gerekli onayları yaptırmayanlar hakkında öngörülen 4.000 TL'lik idari para cezası; 2016, 2017 ve 2018⁵ yıllarında sırasıyla 5.209 TL, 5.408 TL ve 6.190 TL olarak tatbik olunmaktadır. Diğer taraftan, TTK'da yer alan idari para cezalarının muhatabının kim olduğu anılan Kanunda düzenlenmemekle birlikte, Ticaret Bakanlığınca çıkarılan Ticari Defterlere İlişkin Suç ve Kabahatlerin Tespiti, Raporlanması ve Yetkili Mercilere İletilmesi Hakkında Genelgede⁶ idari para cezasının, şirket

4 5326 sayılı Kabahatler Kanunu, 31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

5 2018 yılı içinde uygulanacak yeniden değerlendirme oranı, Maliye Bakanlığınca %14,47 olarak tespit ve ilan edilmiştir (Bkz: 11.11.2017 tarihli ve 30237 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 484 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği).

6 Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ticari Defterlere İlişkin Suç ve Kabahatlerin Tespiti, Raporlanması ve Yetkili Mercilere İletilmesi Hakkında Genelge (<http://hukuk.gtb.gov.tr/mevzuat/genelgeler>) (Erişim-28.10.2018).

tüzel kişiliği hakkında uygulanacağı öngörülmiştir. Dolayısıyla, bu idari para cezası, belediye şirketlerinin yönetim organı üyeleri (anonim şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, limited şirketlerde müdür/müdürler kurulu üyeleri) hakkında değil, doğrudan belediye şirketi hakkında uygulanacak ve ceza şirket kasasından ödenecektir. Ancak, idari para cezası belediye şirket tarafından ödenmekle birlikte, şirketin bu cezadan dolayı yöneticilerine rücu etme hakkı saklıdır. Rücu kararı alma yetkisi ise şirketin genel kuruluna aittir.

Ticari defterlerin açılış onaylarını yaptırmama şeklinde öngörülen kabahatin, idari yaptırım kararı verilinceye kadar birden çok işlenmesi halinde, idari para cezasının muhatabına bir idari para cezası verilir ve **ilgili hükme göre verilecek ceza iki kat artırılır**. Ancak, bu kabahatin işlenmesi suretiyle bir menfaat temin edilmesi veya zarara sebebiyet verilmesi halinde verilecek idari para cezasının miktarı bu menfaat veya zararın üç katından az olamaz (TTK md. 562/14).

Son olarak belirtelim ki, gerekli onayları yaptırmadığı için hakkında idari para cezası uygulanan belediye şirketleri, kararın kendilerine tebliği veya tefhimi tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde, sulh ceza hâkimliğine başvurabilir. Bu süre içinde başvurunun yapılmaması halinde ise idari para cezası kararı kesinleşir. Belediye şirketleri, sulh ceza hâkiminin kararına karşı, kararı öğrendikleri günden itibaren 7 gün içinde itirazda bulunabilme hakkına sahiptir (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu md. 268, Kabahatler Kanunu md. 28, 29).

3.2. Açılış veya Kapanış Onayları Bulunmayan Ticari Defter Kayıtlarının Belediye Şirketi Aleyhine Delil Olması

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun⁷ (HMK) 222/4. maddesi, “Açılış veya

kapanış onayları bulunmayan ve içerdiği kayıtlar birbirini doğrulamayan ticari defter kayıtları, sahibi aleyhine delil olur.” hükmünü havidir. Bu hüküm gereğince açılış onayının yapılmaması halinde ilgili defterler, ticari davalarda belediye şirketleri lehine değil, aleyhine delil olarak kabul edilmektedir. Eğer ki, ticari defterlerin açılış onayları, TTK’da öngörülen süreler içinde ve usulünce yaptırılmamışsa, bu defterler sahipleri lehine kanıt olma niteliğini kaybeder. Bununla birlikte bazı defterlerin onayları yaptırılmış, bazılarınkı yaptırılmamışsa onayları süresi içinde ve usulüne uygun olarak yaptırılan defterler, belediye şirketi lehine delil olabilir.

4. SONUÇ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca belediye şirketlerince fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri (limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde müdürler kurulu karar defteri) ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin açılış onaylarının her yıl yaptırılması zorunludur. Bu defterlerin açılış onayları kuruluş sırasında ticaret sicili müdürlüklerince, izleyen faaliyet dönemlerinde ve kullanılmaya başlanmadan önce ise noter tarafından yapılır. Açılış onaylarının, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna (31 Aralık mesai bitimine) kadar yaptırılması gerekmektedir.

Bunun yanında, pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defterinin yeterli yapıtlarının bulunması kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılması mümkündür. Ayrıca, yönetim kurulu karar defteri, yevmiye defteri, envanter defteri ve defteri kebir yeterli yapıtları bulunması halinde yeni hesap döneminin ilk ayı içerisinde (hesap dönemi

⁷ 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu, 04.02.2011 tarihli

ve 27836 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

takvim yılı olan şirketlerde 31 Ocak 2019 Perşembe günü mesai bitimine kadar) onay yenilemek suretiyle kullanılmaya devam edilebilir.

Ticari defterlere ilişkin TTK'da öngörülen açılış onayını yaptırmayan belediye şirketleri, 2018 yılı için 6.190 TL idari para cezasıyla cezalandırılır. Ancak, idari yaptırım kararı verilinceye kadar kabahatin birden çok işlenmesi halinde belediye şirketine verilecek para cezası ceza iki kat artırılır ve 18.570 TL olarak uygulanır. Ayrıca, açılış onayı bulunmayan ticari defter kayıtları, ticari davalarda belediye şirketi aleyhine delil olur.

Bu kapsamda, herhangi bir idari yaptırımla karşı karşıya kalınmaması ve ticari davalarda defterlerin şirket aleyhine delil olması için hesap dönemi takvim yılı (1 Ocak - 31 Aralık) olan belediye şirketlerinin; 2019 yılında kullanacakları ticari defterlerin açılış onaylarını, en geç 31 Aralık 2018 Pazartesi mesai bitimine kadar TTK'da öngörülen usul

ve esaslar çerçevesinde notere yaptırmaları menfaatlerine olacaktır.

KAYNAKÇA

5326 sayılı Kabahatler Kanunu (31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı mükerrer R.G.).

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (04.02.2011 tarihli ve 27836 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ (19.12.2012 tarihli ve 28502 sayılı R.G.).

484 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (11.11.2017 tarihli ve 30237 sayılı R.G.).

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ticari Defterlere İlişkin Suç ve Kabahatlerin Tespiti, Raporlanması ve Yetkili Mercilere İletilmesi Hakkında Genelge

<http://www.edefer.gov.tr>

Yusuf MERDOĞLU*Uzlaştırmacı - Múfettiř*

DİSİPLİN HUKUKU İLE CEZA HUKUKU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN POZİTİF HUKUK KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GİRİŞ

Memurlar ve diğer kamu görevlileri, disiplin ve ceza hukukunun önemli birer figürü ve süjesi olarak pozitif hukukumuzda yer almaktadır. Kamu hizmetlerinin sürekli, düzenli, etkin ve hizmetin niteliğine uygun bir şekilde yürütülmesi asıldır. Bu nedenle, kamu görevlilerinin denetlenmesi, mesleki menfaatlerinin korunması ve çalışma düzenini bozan davranışların önlenmesi de hizmet gereğidir. Çalışma düzeninin bozulmasını önleyen disiplin, toplumsal yaşamın ve bu yaşam içinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının temelini ve sürekliliğini sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Ülkemizde 1961 Anayasasında, kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler memurlar eliyle görülmektedir denmektedir. Buna ek olarak 1982 Anayasası 'diğer kamu görevlileri' tanımına da yer vermiştir. Buradan hareketle asıl konuya geçmeden önemli bir nüans gözetildiğinden hem memur hem de diğer kamu görevlileri kavramlarının açıklanması

isabetli olacaktır. Kanun, Devlet memurlarına bir takım haklar tanıdığı gibi yükümlülükler de getirmiştir. Yükümlülüklerini ihlal eden memur, disiplin suçu işlemiş sayılır. Disiplin suçu işleyenler memurlar hakkında disiplin soruşturması yürütülür ve disiplin cezası verilir. Dolayısıyla, idarenin hak ve nesafet gereği disiplin cezası verirken dikkate alması gereken hususların sadece ilgili kanun ile sınırlı olmadığı, pozitif hukuk kapsamında yerini alan ve idare açısından da önem arz eden yargı kararlarını da göz önünde bulundurması gerekir.

Dolayısıyla, idari-adli yargı kararlarından özellikle adli yargı kararlarının disiplin hukuku üzerindeki bağlayıcılığının (fiilin ve hükümün niteliğine göre dikkate alınması) mercek altına alınması, idarede karar alıcılar açısından da önem arz etmektedir.

Bu çalışmada; "memur ve diğer kamu görevlilerinin tanımı yapılarak disiplin suç ve cezalarında kimlerin mesul olduğu ve diğer kamu görevlileri kapsamına kimlerin girdiği?

Ceza hukuku kapsamında alınan kararların disiplin hukukuna etkilerinin neler olduğu? Türk Ceza Kanununda suç sayılan ve buna göre ceza alan kamu görevlilerinin, disiplin hukuku açısından da ceza alıp/almayacağı, hangilerinin takdiri, hangilerinin ise kati nitelikte olduğu?” hususlarına, hem Devlet memurları kanunu hem de diğer mevzuatın konuyla ilgili hükümleri ve bu mevzuatla ilgili yargı kararları kapsamında cevap aranarak tafsilatlı bir açıklama ile konuya derinlik kazandırılması hedeflenmektedir.

2. MEMUR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİ TANIMI

Gerek memur hukukunun gerekse disiplin hukukunun kaynaklarından olan anayasalarda her ülkenin kendi tarihi, kültürel, siyasal ve ekonomik gerekleri dikkate alan bir kamu görevlisi tanımı bulunmaktadır. Ancak, yapılan bu tanımların içeriği ve kapsamı hukuk sisteminin geneli için cari olmamakta, bir ülkede aynı zamanda ve farklı kanunlarda değişik memur tanımları bulunmaktadır. Memur kavramına ilişkin tanımların yanı sıra, idare ve dolayısıyla memur hukukunun yazılı kaynaklarından olan anayasal düzenlemelerde genellikle memur teminatının belirli yöntemlerinin anayasal teminat altına alındığı da dikkati çekmektedir. Türk anayasal gelişmelere bakıldığında hem 1961 Anayasasında hem de 1982 Anayasasında memur hukukuna ilişkin temel ilkelerin anayasal düzeyde yer aldığı görülmektedir. Ancak, 1961 Anayasasında farklı olarak 1982 Anayasasının 128 inci maddesinde, memurların yanında “diğer kamu görevlilerine” yer verildiği, ayrıca kamu iktisadi teşebbüslerinin de bu madde kapsamına alındığı görülmektedir.¹

Anayasanın 128 inci maddesi “Devletin,

1 Aslan zehreddin, Altındağ Halil, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, Seçkin Yayıncılık-Ankara, S. 15.

kamu iktisadî teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/12 md.) Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır. Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir.”² demektedir. Bu çerçevede memur; İdari teşkilat içerisinde kamu hizmetinin bir unsuru haline gelmiş, onun mütemmim cüzü mahiyetini almış ve bu sebeple ayrı bir statüye tabi olan gerçek kişiler memur olarak tanımlanmıştır. Memur, kendisine bir kamu hizmeti verilen, yönetimin sürekli, yerleşmiş oturmuş, olağan kamu hizmetleri kadrosu içine girmiş ve bu kadronun dereceleri içinde kaynaşmış bir kimsedir. Asli ve sürekli bir görev niteliği taşıyan kamu hizmetlerinin belirlenmesinde “Kurumların Hangilerinin Devlete Verilmiş Asli ve Sürekli Bir Kamu Hizmetini Genel İdare Esaslarına Göre Yürütmekle Görevli Olduklarının, Hangilerinin Bu Nitelikte Bulunmadıklarının Tespitine Dair Karar Olan” Bakanlar Kurulunun 7/10986 sayılı kararı bulunmaktadır.³ Bununla birlikte “diğer kamu görevlileri” deyiminin memurlar ve işçiler dışında, kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde, yönetime bir kamu ilişkisi ile bağlı olarak çalışan tüm kamu personelinin içerdiği söylenebilir. Bu personelden de 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1 inci maddesinin 3 üncü fıkrasında sayılan ve ayrı personel kanunları ve rejimi bulunan kamu

2 “T.C. Anayasası”, Beta Cep Kanunları, Eylül-2010, Ankara. S. 91-92.

3 Aslan zehreddin, Altındağ Halil, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, Seçkin Yayıncılık-Ankara, S. 21.

personeli ile sözleşmeli personeli⁴ anlamak gerekecektir.⁵

Buradan hareketle görev tanımı itibariyle asli ve sürekli kamu hizmetleri her ne kadar memur eliyle görülse de kamu hizmetlerinin sekteye uğramasının önüne geçmek esas faktör olmak üzere sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik gerekçelerle söz konusu hizmetler dönem dönem sözleşmeli personel eliyle de yürütülebilmektedir.

Bu çerçevede 657 Devlet Memurları Kanununa göre sadece geçici hizmetlerin sunumunda sözleşmeli personel çalıştırılması gerekirken asli ve sürekli hizmetlerden olan eğitim hizmetinin sunumunda da öğretmenlerin “sözleşmeli” olarak istihdam edilebildikleri bilinen bir husustur. Dolayısıyla, yukarıdaki açıklamalar ışığında sözleşmeli öğretmenlerin de diğer kamu görevlileri kapsamında değerlendirilmesinin daha isabetli olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamdaki diğer düzenleyici işlemlerin de bu çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir.

3. DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

Disiplin suçu, “memurun göreviyle ilgili kusurlu bir fiildir”; disiplin cezası ise, “me-

4 Esasen sözleşmeli personelin diğer kamu personeli kavramı içinde değerlendirilmesi ilk bakışta uygun görülmeyebilir. Zira, 657 sayılı Kanununun 4/b maddesinde sözleşmeli personelin “geçici işlerde” çalıştırılacağı hükmü yer almaktadır. Kanunun lafzına göre sözleşmeli personelin asli ve sürekli bir görevde çalışmadığından kamu görevlisi olamayacağı sonucuna varılabilir. Ancak, uzun bir süredir kamuda sözleşmeli personel rejimi 657 sayılı Kanunun çizdiği çerçevenin dışına taşmış vaziyettedir. Asli ve sürekli nitelik taşıyan pek çok görevde sözleşmeli personel çalıştırma uygulaması ortaya çıkmış, pek çok kurum memurların yapması gereken işlerde sözleşmeli personel istihdamı yoluna gitmiştir. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığının “Sözleşmeli Öğretmen İstihdamına İlişkin Yönetmelik” adı altında bir düzenleyici işlemi bulunmaktadır. Asli ve sürekli bir görev olduğu tartışmasız olan ve memur eliyle yürütülmesi gereken öğretmenlik mesleği yıllardır sözleşmeli öğretmenler yoluyla yürütülmektedir. Bu nedenle 657 sayılı Kanunun lafzını aşan bu sözleşmeli personel kategorisinin de diğer kamu görevlileri kapsamında kamu görevlisi sayılması gerekmektedir.

5 Aslan zehreddin, Altındağ Halil, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, Seçkin Yayıncılık-Ankara, S. 20-21.

murun mesleki hayat ve vazifesinde görülen yolsuzluklara karşı, kendisine tatbik edilen bir kısım zecri müeyyidelerdir” şeklinde tanımlanabilir. Danıştay ise disiplin cezasını, “memur statüsünü haiz bulunan kimselerin kanuna, nizama ve hizmeti icaplarına uygun olmayan eylem ve davranışlarına karşı alınan tedbirlerdir”, “kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve kamu yararının devamlılığının sağlanması amacıyla kamu görevlileri için görev, yetki ve sorumlulukları bakımından yasal olarak getirilmiş yaptırımlardır” şeklinde tanımlamaktadır.⁶

Devlet Memurları kanununda, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla mevzuatın emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmeyen, uyulması zorunlu kıldığı hususları yapmayan, yasakladığı işleri yapan devlet memurlarının “disiplin suçu” işlemiş sayılacağı ve bu kişilere durumun niteliğine göre ve ağırlık derecesine göre uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve devlet memurluğundan çıkarma şeklindeki “disiplin cezaları”ndan birinin uygulanacağı ifade edilmiştir (m. 124/2).

Disiplin cezaları bakımından DMK uygulamasında kanunla düzenleme ilkesi geçerlidir. İdare, DMK’da yazılı beş disiplin cezasından başka disiplin cezası veremez; kanunda öngörülen cezaların oranlarını kanunda öngörülmediği şekilde değiştiremez. Disiplin suçları bakımından ise DMK uygulamasında kanunla düzenleme ilkesi tamamen geçerli değildir. DMK’da disiplin suçları “sayma (tadadi) yoluyla belirlenmiştir. Kanunda yer alan, “yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir (125/4) hükmü, disiplin

6 Kaya Cemil, Amme İdaresi Dergisi, Cilt 38, Sayı 2, Haziran 2005, s. 61.

suçları bakımından kıyasa izin vermektedir.⁷ Dolayısıyla idare, disiplin hukuku kapsamında yeni suçlar belirleyebilecektir.

Suç ve cezaların kanunla öngörülmesi her şeyden önce pozitif düzenleme uyarınca zorunludur. Çünkü, disiplin suç ve cezalarının Anayasanın 38 inci⁸ maddesi değil de 128 inci⁹ maddesi kapsamına girdiği kabul edilse bile bu maddede de açıkça kanunla düzenleme ilkesi kabul edildiğinden, disiplin suç ve cezalarının da kanunla düzenlenmesi zorunlu hale gelmektedir. Ayrıca, memurlar açısından disipline dair suç ve cezaların kanunla öngörülmesi, hukuk güvenliği içinde yaşama ilkesinin de bir gereğidir. Memur, hangi davranışının ne tür bir disiplin cezası gerektireceğini önceden bilmeli/bilebilecek durumda olmalıdır. Bu belirlemeyi idarenin takdirine bırakmak, farklı ve keyfi uygulamalara yol açacaktır.¹⁰

4. DİSİPLİN HUKUKU İLE CEZA HUKUKU ARASINDAKİ İLİŞKİ

Devlet Memurları Kanununun 125 inci maddesinin son fıkrası hükmüne göre, disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi halinde sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmemektedir. Devlet Memurları Kanunu'nun 131 inci maddesine göre de, aynı olaydan dolayı memur hakkında ceza mahkemesinde kovuşturmaya başlanmış olması disiplin kovuşturmasını geciktirmemekte, memurun ceza kanununa göre mahkûm olması veya olmaması halleri

7 Kaya Cemil, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 38, Sayı 2, Haziran 2005, s. 63.

8 "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez"

9 "... memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri diğer özlük işleri kanunla düzenlenir"

10 A.g.e, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 38, Sayı 2, Haziran 2005, s. 65.

ayrıca disiplin cezasının uygulanmasına engel olmamaktadır.¹¹ Konuyla ilgili Danıştay 10 uncu dairesi, "yürütülen kamu hizmetinin gerektiği şekilde görülmesini, memurun görevine bağlılığını ve memur statüsünün korunmasını sağlamaya yönelik disiplin cezaları, kamu düzenini korumak ve toplumu savunmak esasına dayanan ceza yasalarının getirdiği cezalardan farklı nitelik taşıdıklarından, bir kamu görevlisinin eyleminin, personel hukukuna göre de değerlendirilmesine ve disiplin suçu kabul edilip disiplin cezasıyla cezalandırılmasına engel değildir"¹² kararı ile yasal hükümlerin ne kadar yerinde bir düzenleme olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, disiplin soruşturması ceza muhakemesinden bağımsız olup disiplin cezası verilmesi gereken eylemler nedeniyle ceza kovuşturmasına başlanmış olması, aynı eylemlerden dolayı disiplin soruşturmasının yapılmasını engellemeyecek; başlanmış olan disiplin soruşturmasını da durdurulmasını gerektirmeyecektir. Çünkü kanunlarımız ceza mahkemesinde başlatılan kovuşturmanın disiplin soruşturması için bir geciktirici sorun olarak ele alınması zorunluluğunu getirmemiştir. Aksi halde disiplin cezası verme süresinin geçirilmesi gibi bir olayla karşılaşılabilir. Bu nedenlerle, memur hakkında ceza mahkemesindeki kovuşturmanın sonucu beklenmeksizin disiplin kovuşturmasının sonuçlandırılması mümkündür ve hatta zorunludur. Zira, 131 inci madde idareyi bağlayıcı hükümler içermektedir. Bunun nedeni de idarenin adli yargıdan bağımsız olması ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin temini amacıdır.¹³

Her ne kadar idarenin adli yargıdan ba-

11 A.g.e, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, s. 30.

12 Danıştay 10 uncu Dairesi, 12.11.1984 T., E.1984/907 - K.1984/1860; *Danıştay Dergisi*, S. 58-59, s.392.

13 A.g.e, *Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması*, s. 30.

ğimsiz olduğu hem yasa hem de yargı kararları muvacehesinde anlaşılrsa da disiplin soruşturmalarında zamanaşımına sebep vermeyecek şekilde ceza soruşturması ve kovuşturmasının nihayete ereceği durumlarında idari karar mercilerinin sonucu beklemesinin daha isabetli olacağı düşünülmektedir. Çünkü; idare, ceza soruşturma ve kovuşturma neticesinde alınan isabetsiz kararını geri alması ya da vermiş oldukları disiplin cezalarının yerine başka bir ceza vermelerinin kural olarak imkansız olduğu, mahkemelerin, delilleri takdir yetkisinin, disiplin komisyonlarından daha geniş olduğu prensibinden hareketle, ceza mahkemesinin sonucunu beklemesi ve verilecek karara göre hareket edilmesinin isabetli olacağı hususları göz önünde bulundurularak aşağıda alt başlıklar halinde belirtilen hususlar meri mevzuat kapsamında tekrardan gözden geçirilmiştir.

4.1 Eylemin Sanık Tarafından İşlendiğinin veya İşlenmediğinin Mahkeme Kararıyla Sabit olduğu Durumlarında Disiplin Açısından Önemi

Ceza mahkemesi, aynı zamanda disiplin suçu sayılan fiilin, hakkında ceza dava açılan kişi tarafından işlenmiş olduğuna karar verirse, bu karar disiplin soruşturmasını etkileyecektir. Artık idarenin, eylemin o kişi tarafından işlenmediğine karar vermesi mümkün değildir. Bu durumda ceza yargılaması sonucunda verilen beraat veya mahkûmiyet kararı ancak suçun unsurlarının oluştuğu veya oluşmadığı yahut suçun adı geçen memur tarafından işlendiği veya işlenmediği gerekçeleri ile verilmişse disiplin cezası yönünden bağlayıcı olmaktadır.¹⁴

Bu minvalde Danıştay da kesinleşen bir kararda; “bir kamu görevlisinin üzerine atılı disiplin suçu, aynı zamanda ceza yasasına

göre de suç niteliği taşıyorsa ve ceza yasasına göre yapılan soruşturma veya yargılamaya sonucunda ilgili suçsuz görülmüşse, artık ilgilinin üzerine atılı suçu işlemediğinin kabulü zorunludur. Ceza yasasına göre yapılan soruşturma ve yargılama sonucu saptanmayan bir suçun, disiplin soruşturmasını dayanak alıp, işlenmiş olduğunun kabulüne olanak yoktur. Kuşkusuz bu hususta, kamu görevlisinin üzerine atılı suça ilişkin olayın, personel hukukuna göre başka yönlerden değerlendirilmesine, saptandığı takdirde başka bir disiplin suçu nedeniyle disiplin cezası verilmesine engel değildir.” Kararını oybirliği ile vermiştir.¹⁵ Bununla birlikte, Danıştay 10. Dairesinin kamu görevlisi ile ilgili başka kararında; “ Polis memuru olan ve memuriyetten çıkarılmasına ilişkin işleme karşı açtığı dava Danıştay Mürettep Dairesince reddedilen davacının, üzerine atılı bulunan suçtan dolayı beraatine ilişkin ve kesinleşmiş bulunan Ağır ceza mahkemesi kararından ve soruşturma dosyasının incelenmesinden disiplin suçu işlemediği anlaşıldığından, 2577 sayılı Kanunun 53/1-C maddesine uygun bulunan yargılamanın yenilenmesi isteminin kabulü ve dava konusu işlemin iptali”¹⁶ yönünde karar vererek ceza kovuşturması neticesinde alınan kararın, disiplin cezası açısından önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Yine Danıştayın başka bir kararında; “bir kamu görevlisinin üzerine atılı disiplin suçu aynı zamanda ceza yasasına göre de suç niteliğinde ise ve ceza yargılaması sonucunda suçun unsurlarının oluşmadığı ya da suçun o kişi tarafından işlenmediğinin saptandığı gerekçesiyle ilgili beraat etmişse, bu beraat kararının disiplin hukuku yönünden de bağlayıcı olacağı açıktır. Ancak delil yetersizliği

¹⁵ Danıştay 10. Dairesi, 12.11.1984 T. E.1984/907 - K.1984/1860; Danıştay Dergisi, S.58-59, s.392.

¹⁶ Danıştay 10. Dairesi, 31.05.1989 T. E.1988/1621 - K.1989/1182; Danıştay Dergisi, S.76-77, s.741.

¹⁴ A.g.e, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, S. 34.

nedeniyle verilen beraat kararları, disiplin hukuku yönünden mutlak anlamda bağlayıcı nitelik taşımaktadır.” içtihadını tekrardan vurgulamaktadır.

4.2 Fiilin Tipikliği Sağlamadığı Gerekçesiyle Verilen Beraat Kararları

Ceza mahkemesi, yargılama konusu fiilin kanunda suç olarak tanımlanmadığını tespit etmesi durumunda beraat kararı verir. Örneğin, bir kamu hastanesinde bir doktorun hemşireye işini düzgün yapmazsa kendisini başhekime şikâyet edeceği yönündeki ifadesi günlük hayatta tehdit olarak adlandırılabilirken, ceza kanunu açısından tehdit suç olarak nitelendirilemez. Buna benzer hallerde fiil, suçun kanundaki tanımına benzerlik gösterse de tam olarak tipiklik sağlamadığından fiilin suç teşkil etmediği gerekçesiyle beraat kararı verilir. Ancak, ceza mahkemesinin kararı, kamu görevlisinin atılı suça ilişkin olayın, disiplin hukukuna göre başka yönlerden değerlendirilmesine imkân tanıdığı takdirde başka bir disiplin suçu nedeniyle ceza verilmesine engel teşkil etmemektedir.¹⁷ Bu kapsamda Danıştay 8. Dairesinin 25.11. 1993 Tarihli kararında; “Sahte fatura düzenleyerek veya sahte olduğunu bildiği fatura kullanarak vergi iadesinden yararlanan kamu görevlisine disiplin cezası verilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı... Merkez Bankasında çalışan davacının bankaya ilişkin olmasa da gerçeğe aykırı belge düzenleyerek kendisine yarar sağlaması hafife alınamayacak ve kabul edilemeyecek bir davranıştır”¹⁸ gerekçesiyle disiplin cezası verilmesini yerinde bulmuştur.

4.3 Hukuka Uygunluk Nedeni Bulunmasına İstinaden Verilen Beraat Kararları

Hukuka uygunluk nedenleri bulunması

17 A.g.e, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, , S. 35.

18 Danıştay 8.Dairesi, 25.11.1993 T., E. 1993/1901 – K. 1993/3855; Danıştay Dergisi, s.872-874.

durumunda verilen beraat kararı da o fiile disiplin cezası verilmesini engeller. Çünkü hukuka uygunluk nedenlerinin etkisi tüm hukuk düzeni bakımından geçerlidir. Bu nedenlerin bulunması halinde, fiilin sadece ceza hukuku yönünden değil, tüm hukuk düzeni yönünden uygun hale geldiği kabul edilmektedir. Bu nedenle hukuka aykırılık unsuru disiplin suçları için de geçerlidir. Hukuk düzeninde cevaz verilen memur fiilleri disiplin suçu oluşturmazlar.¹⁹

Ceza hukukunda yer alan hukuka uygunluk nedenlerine ek olarak disiplin hukukumuzda da hukuka uygunluk nedeni bulunmaktadır. Anayasamızın Kanunsuz Emir başlıklı 137 nci maddesinde bu hususa yer verilmiştir. “Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz. Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez, yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.”²⁰ hükmünün de kamu görevlisi açısından hukuka uygunluk nedeni olarak literatürde yerini almıştır.

4.4 Failin Kusurunun veya Ceza Ehliyetinin Bulunmadığına İlişkin Ceza Mahkemesi Kararları

Failin kusurunun veya ceza ehliyetinin bulunmadığına ilişkin kesinleşen ceza mahkemesi kararlarının disiplin hukuku açısından da ehliyetinin olmadığı kabul edilmekte bu sebepten disiplin cezası verilmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca, suç açısından failin kastının veya taksirinin

19 A.g.e, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, , S. 36.

20 “T.C. Anayasası”, Beta Cep Kanunları, Eylül-2010, Ankara. S. 100.

bulunmadığı hallerde verilen beraat kararları da disiplin hukuku açısından bağlayıcıdır.²¹

4.5 Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması ve Erteleme Kararları

Hükümün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB), kanunda belirtilen şartların varlığı halinde, mahkeme tarafından verilen hükümün sanık hakkında belli durumlara riayet edilmesi koşuluyla sanık hakkında hüküm ifade etmemesidir (CMK m. 231). Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilmesi için şu şartların tamamının gerçekleşmiş olması gerekir: sanık hakkında yargılamanın tamamlanarak bir hüküm kurulması ve bu hükümün iki yıl veya daha az süreli hapis cezası ya da adli para cezası olması gerekir. Sanık daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı mahkûm olmamalıdır. Suçun işlenmesiyle mağdurun ve kamunun uğradığı zararın, aynen iade, suçtan önceki hale getirme ve tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir. Sanığın kabul etmemesi halinde, hükümün açıklanmasına karar verilemez. Mahkemece, sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işleme-yeceği hususunda kanaate varılmalıdır.²² Bu şartların gerçekleşmesi durumunda sanık 5 yıllık denetime tabi tutularak bu süre zarfında suç işlemez ve denetim hükümlerine riayet etmesi durumunda hüküm ortadan kaldırılarak dava düşer.

Bununla birlikte erteleme kurumu, HAGB kurumuna göre 5271 sayılı Ceza

Muhakemesi Kanununda değil, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda düzenlenmiştir. Dolayısıyla, sanığın erteleme kurumundan istifade edebilmesi için Türk Ceza Kanununun 51 inci maddesinde sayılı şartların varlığı halinde, iki yıl ve daha az süreli hapis cezasına mahkûm olması gerekmektedir. Hükümün açıklanmasının geri bırakılmasındaki denetim sürelerinden farklı olarak 1 yıl ile 3 yıl arasında denetim süresi içinde sanığın kasıtlı bir suç işlememesi ve denetim sürelerine riayet etmesi kaydıyla ceza infaz edilmiş sayılır.²³

Denetim süresi sonunda HAGB halinde sanık hiç ceza almamış gibi bir sonuçla karşılaşırken, erteleme halinde sanık mahkûm olmakta fakat cezasını ceza infaz kurumunda çekmemektedir. Buna rağmen failin fiili işlediğinin sabit olduğu hallerde hem HAGB hem de erteleme kararlarını da eklemek gerekir. Zira, her iki halde de sanık hakkında hüküm kurulmakta, fiilin işlendiği kesin bir biçimde ortaya konmakta ve sadece belli şartların varlığı halinde cezanın ertelenmesi müessesesi devreye girmektedir.²⁴

HAGB ve erteleme kararlarının memuriyete giriş ve memur olma hakkını kaybetme açısından farklı sonuçları olmakla birlikte²⁵, her iki karar, fiilin işlendiğini tespiti yapılması sebebiyle disiplin hukuku açısından bağlayıcı niteliktedir. Şöyle ki, Danıştayın konu ile ilgili hükümün açıklanmasının geri bırakılması konusunda: “*Bu durumda, yukarıda yer verilen Ceza Mahkemesi kararı ile davacı hakkında mahkûmiyete hükmedilip*

23 Türk Ceza Kanunu, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>.

24 A.g.e, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, , S. 37.

25 Erteleme kararında sanık hakkında mahkûmiyet kararı verildiği halde, HAGB halinde mahkûmiyet kararı verilmemektedir. Dolayısıyla, memuriyete girme veya memur olma şartlarını kaybetme açısından HAGB kararı etki doğurmamakta ancak erteleme kararında sanığın aldığı ceza 657 sayılı Kanunda memuriyete engel ceza mahkûmiyeti kapsamında ise kişinin memur olmasına engel teşkil etmektedir.

21 A.g.e, Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, , S. 36.

22 Serdar Özbek, Orhan Cuni ve Merve Özcan, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma Eğitim Kitabı”, Alternatif Çözümler Dairesi Başkanlığı Yayını – 1, Ankara, Ocak-2018, s. 190.

hükümün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi karşısında; İdare Mahkemesince, Türk Ceza Kanunu kapsamında suç teşkil ettiği gerekçedeki anlatımla kabul edilen eylemin sübuta erdiği şeklinde ifade kullanılmasında, masumiyet karanesi uyarınca hukuki isabet görülmemiş ise de; davacının zabıt kâtabi olarak göre yaptığı sırada, memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunması sebebiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125/E-g maddesi uyarınca memurluktan çıkarma cezası ile cezalandırılmasına ve bu karar uyarınca memurlukla ilişkisinin kesilmesine ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varıldığından, bu husus, anılan kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir.” şeklinde karar vererek, sanığın suç teşkil eden fiili işlediğinin sabit olduğunu kabul etmekle birlikte, idare mahkemelerinin ve disiplin cezası veren idarenin hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararını masumiyet karanesini ihlal eder biçimde değerlendirilmemesi gerektiğini ifade etmiştir.²⁶ Diğer taraftan, ceza yargılaması sonucunda; bir kamu görevlisi tarafından 'zimmete teşebbüs suçu'nun işlendiği kararı verilerek, hükümün açıklanması geri bırakılmıştır. Bunun üzerine, kamu görevlisince karar düzeltme talep edilmiştir. Danıştay On ikinci Dairesi de²⁷, kamu görevlileri hakkında ceza yargılaması sonucunda verilen **hükümün açıklanmasının geri bırakılması kararının** aynı eylem nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasına engel teşkil etmeyeceğine hükmetmiştir. Ceza kovuşturması neticesinde verilen HAGB kararı ile Danıştay kararları birlikte değerlendirildiğinde; disiplin cezasına ve ceza yargılamasına konu olan fiilin sübuta

erdiği ve bu perspektiften; HAGB kararlarının, disiplin cezası kararlarına etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

4.6 Delil Yetersizliği Nedeniyle Verilen Beraat Kararları

Doktriner görüş ve yargı kararları kapsamında delil yetersizliği nedeni ile verilen beraat kararlarının, disiplin hukuku alanında mutlak bağlayıcılık teşkil etmediği anlaşılmaktadır. Şöyle ki; Danıştay 10 uncu dairesinin bu konu kapsamındaki kararının özeti şu şekildedir; “Dava konusu olayla ilgili olarak hakkında açılan ceza davası sonucunda delil yetersizliği nedeniyle beraat etmiş olmakla birlikte; soruşturma dosyasının incelenmesinden, hesap uzmanı olarak vergi incelemelerini yaptığı firma sahiplerinden menfaat temini yoluna gittiği anlaşılan davacının, memuriyet sıfatıyla bağdaşmayacak utanç verici nitelikte bulunan söz konusu eylemleri nedeniyle devlet memurluğundan çıkarma cezasıyla cezalandırılmasında isabetsizlik görülmediği kararının destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla dava konusu olayın disiplin hukuku açısından soruşturma dosyasında mevcut bilgilere göre değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.²⁸ Dolayısıyla sanık hakkında her ne kadar dava konusu olay kapsamında beraat kararı verilmişse de, disiplin soruşturmasının sonucunu değiştirecek nitelikte olmadığı ve ek gerekçe ve delillerle desteklenmesi durumunda disiplin cezasının verilebileceği yönünde bir kanaatin hâkim olduğu anlaşılmaktadır.

5. SONUÇ

Görev tanımı itibarıyla asli ve sürekli kamu hizmetleri; her ne kadar memur eliyle görülse de dönem dönem kamu hizmetlerinin sektöre uğramaması başat faktör olmak

26 A.g.e., Memurların Disiplin ve Ceza Soruşturması, S. 37-38, Danıştay 16. Dairesi, E. 2015/896 - K. 2016/1858, Danıştay Dergisi, Sayı 142, 2016, s. 275.

27 Danıştay 12. Dairesi, E.2011/10178, K.2014/7409.

28 Danıştay 10. Dairesi, 26.10.1989 T., E.1987/1637 - K.1989/1877; Danıştay Dergisi, S.78-79, s.536.

üzere ve bununla birlikte sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik gerekçelerle sözleşmeli personel eliyle de yürütülebilmektedir. Burada sözleşmeli personelin 657 Devlet Memurları Kanunundaki tanımından hareketle geçici işlerde çalıştırılacağı söz konusu olsa da uzun yıllardan beri 'öğretmenlik mesleğinin' asli ve sürekli bir kamu hizmeti olmasından ötürü memur eliyle yürütülmesi gerekirken, 'sözleşmeli öğretmenler' tarafından da ifa edilmektedir. Dolayısıyla yukarıdaki açıklamalar ışığında **sözleşmeli öğretmenlerin de diğer kamu görevlileri kapsamında değerlendirilmesinin hakkaniyete daha uygun olacağı düşünülmektedir.** Bu kapsamdaki diğer düzenleyici işlemlerin de (sözleşmeli öğretmen örneğindeki gibi) bu çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer bir husus, disiplin cezalarının düzenleyici işlemler ile düzenlenememesidir. Çünkü; **disiplin cezaları bakımından DMK uygulamasında kanunla düzenleme ilkesi geçerlidir.** Dolayısıyla İdarenin, DMK'da yazılı beş disiplin cezasından başka disiplin cezası vermesi, kanunda öngörülen cezaların oranlarını kanunda öngörülmediği şekilde değiştirmesi ve buna göre yapmış olduğu işlem kanuna aykırılık teşkil edecektir.

Bununla birlikte disiplin suçları bakımından ise DMK'da disiplin suçları "sayma" (tadadi) yoluyla belirlendiğinden, DMK uygulamasında kanunla düzenleme ilkesi tamamen geçerli değildir. **Kanunda yer alan, "yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallerle nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir (125/4)" hükmü, disiplin suçları bakımından kıyasa izin verdiğinden idare, disiplin hukuku kapsamında yeni suçlar belirleyebilecektir. Ancak, bu belirlemeyi idarenin takdirine bırakmak, farklı ve keyfi uygulamalara yol açabileceğinden**

bu yetkinin çok sınırlı düzeyde kullanılarak yeni hukuki ihlallere mahal vermemesi icap etmektedir.

Öte yandan, idarenin adli yargıdan bağımsız olduğu (İdarenin almış olduğu kararların yargının onayına bağlı olmaması) hem yasa hem de yargı kararları muvacehesinde anlaşılmaktadır. Özellikle **disiplin soruşturmasında zamanaşımına sebep vermeyecek şekilde ceza soruşturması ve kovuşturmasının nihayete ereceği durumu söz konusu ise, idari karar mercilerinin sonucu beklemesinin daha isabetli olacağı düşünülmektedir.** Çünkü; idare, ceza soruşturma ve kovuşturma neticesinde alınan isabetsiz kararını (*memuriyetten çıkarma kararı*) geri alması ya da vermiş olduğu disiplin cezasının yerine başka bir ceza vermeleri, yargılamanın yenilenmesi süreci işletilmeden kural olarak mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla, mahkemelerin yetkilerinin, disiplin komisyonlarından daha kapsamlı olduğundan daha isabetli karar verebileceği görüşünden hareketle, zamanaşımı sürelerine riayet ederek, mahkeme sonucunun beklenmesi ve verilecek karara göre hareket edilmesi hem mağduriyetlere mahal vermeyecek hem de hakkaniyete daha uygun olacaktır.

Diğer taraftan, **ceza yargılaması sonucunda verilen beraat veya mahkûmiyet kararı ancak suçun unsurlarının olduğu veya oluşmadığı yahut suçun adı geçen memur tarafından işlendiği veya işlenmediği gerekçeleri ile verilmişse disiplin cezası yönünden bağlayıcı olduğu değerlendirilmektedir.** Bu kapsamda verilen yargı kararları dikkate alındığında; ceza kovuşturması neticesinde alınan kararların, disiplin cezası açısından önemi pozitif hukuk kapsamında olmasından ileri gelmektedir. Çünkü beraat kararları neticesinde *memuriyetten çıkarma* kararı verilmiş olan kamu görevlisi; 2577 sayılı Kanunun 53/1-C maddesine uygun

bulunulması neticesinde yargılamanın yenilenmesini talep edebilecektir. Bu sayede memurun görevine tekrardan dönmesi mümkün olabilecektir.

Ancak, **ceza mahkemesinin kararı, kamu görevlisinin atılı suça ilişkin olayın, disiplin hukukuna göre başka yönlerden değerlendirilmesine imkân tanıdığı takdirde başka bir disiplin suçu nedeniyle ceza verilmesine engel teşkil etmemektedir. Bununla birlikte, hukuka uygunluk nedenleri bulunması durumunda verilen beraat kararı da o fiile disiplin cezası verilmesini engellemektedir. Çünkü hukuka uygunluk nedenlerinin etkisi tüm hukuk düzeni bakımından geçerlidir.**

Ayrıca, yukarıdaki hususa ek olarak; **failin kusurunun veya ceza ehliyetinin bulunmadığına ilişkin kesinleşen ceza mahkemesi kararlarında disiplin hukuku açısından da ehliyetin olmadığı kabul edilmekte, bu sebepten disiplin cezası verilmesinin mümkün olmadığı kabul edilmektedir.** Bununla birlikte, suç açısından failin kastının veya taksirinin bulunmadığı hallerde verilen beraat kararları da **disiplin hukuku açısından bağlayıcıdır.**

Diğer bir husus da, **HAGB ve erteleme kararlarının** memuriyete giriş ve memur

olma hakkını kaybetme açısından farklı sonuçları olmakla birlikte, her iki karar, her ne kadar hürriyeti kısıtlayacak bir karar şeklinde vuku bulmasa bile fiilin işlendiği gerçeğini değiştirmeden, **disiplin hukuku açısından da bağlayıcı niteliktedir.** Yani Ceza kovuşturması neticesinde verilen HAGB kararları ile Danıştay kararları birlikte değerlendirildiğinde; *disiplin cezasına ve ceza yargılamasına konu olan fiil sübuta erdiğinden*, HAGB kararlarının, disiplin cezası kararlarına etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır.

Son olarak, **Doktriner görüş ve yargı kararları kapsamında delil yetersizliği nedeni ile verilen beraat kararlarının (hukuka uygunluk nedeni, suç açısından failin kastının veya taksirinin ve failin kusurunun veya ceza ehliyetinin bulunmadığına ilişkin beraat kararları hariç olmak üzere), disiplin hukuku âleminde mutlak bağlayıcılık teşkil etmediği anlaşılmaktadır.** Şöyle ki; Danıştay kararlarında, dava konusu olayın disiplin hukuku açısından soruşturma dosyasında mevcut bilgilere göre değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla, kamu görevlisine beraat kararı verilmesi durumunda, idarenin ek gerekçe ve delillerle idari işlem desteklenerek, disiplin cezasının verilebileceği yönünde bir kanaatin hâkim olduğu anlaşılmaktadır.

Suat ŞİMŞEK

*Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Milli Emlak Genel Müdürlüğü
Çevre ve Şehircilik Uzmanı*

AYIRMA-BİRLEŞTİRME (İFRAZ-TEVHİT) İŞLEMLERİNDE YAPILAN ÖNEMLİ HATALAR ve MUHTEMEL HUKUKA AYKIRILIK NEDENLERİ-2

GİRİŞ

Bu çalışmamız ayırma/birleştirme işlemlerinde ortaya çıkabilecek önemli hataları açıklamak amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmamızın geçen sayıda yayımlanan birinci bölümünde ifraz/tevhit işlemlerindeki önemli hatalardan; talep olmadığı halde ilgili idare tarafından resen ayırma ve birleştirme yapılmasını, maliklerin tamamının başvurusu olmadan işlem yapılmasını ayırma ve birleştirme işlemlerinde hisse çözümü (ferdileştirme) yapılmasını ve ayırma ve birleştirme işlemlerinden düzenleme ortaklık payı altında kesinti yapılmasını açıklamıştık.

Çalışmamızın bu bölümünde ise ayırma ve birleştirme işlemlerinin yetkili kamu idaresi tarafından yapılmamış olması, ayırma ve birleştirme dosyasının belediye veya il encü-

meni dışındaki organlarca karara bağlanması, ayırma ve birleştirmenin yola terk veya kamulaştırma şartına bağlanması ve ayırma ve birleştirme dosyasının süresi içerisinde onaylanmaması gibi hukuka aykırılık nedenlerini açıklayacağız.

5. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME İŞLEMLERİNİN YETKİLİ KAMU İDARESİ TARAFINDAN YAPILMAMIŞ OLMASI

Ayırma/birleştirme işlemlerinin yetkili kamu idaresi tarafından yapılması gerekmektedir. Aksi bir durum hukuka aykırılık teşkil eder ve işlemin iptaline neden olabilir.

5.1. Belediye ve Mücavir Alan Sınırları İçinde

İmar Kanununun 16 ncı maddesinde belediye ve mücavir alan sınırları içindeki

taşınmazların resen veya müracaat üzerine tevhit ve ifrazının, kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olup olmadığının belediye encümenlerince, belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise il idare kurulu tarafından onaylanacağını hükme bağlanmıştır. **Bu madde gereğince belediye sınırları içerisinde ayırma ve birleştirme işlemlerini onaylamaya belediye encümeninin yetkili olduğu tartışmasızdır.**

Büyükşehir belediyesi sınırları içinde bulunan yerlerde yapılacak ayırma, birleştirme, terk ve ihdas işlemleri ilçe ve ilk kademe belediyesi tarafından onaylanır. Büyükşehir belediyelerinin bu konuda yetkileri bulunmadığı gibi, TKGM'nin 2005/03 sayılı Genelgesine göre, büyükşehir belediyesi olan yerlerde yapılan ayırma, birleştirme işlemlerinde büyükşehir belediyesinin onayının aranmasına da gerek bulunmamaktadır.

Ayrıca, konu hakkında Danıştay 6. Dairesinin 06.06.1990 tarihli ve E:1989/1439, K:1990/1223 sayılı kararında “*Dava, (...) taşınmazlar ile ihdas suretiyle meydana gelen 16548,15 m2 alanlı taşınmazın tevhit ve meydana gelen 29056,15 m2 alandan yine imar planı gereği 5649,15 m2’lik kısmın yola terk ve 23.407 m2 alanlı kısmın tapu tescilinin yapılmasına ilişkin 25.2.1988 günlü, 597 sayılı belediye encümeni kararının iptali iste miyle açılmış İdare Mahkeme-since 3030 sayılı yasada Büyükşehir Belediyelerinin uygulama imar planlarına göre tevhit ve ifraz işlemlerini yapabileceğine ilişkin olarak herhangi bir hükmün yer almadığını, bu yetkinin 3194 sayılı İmar Kanununun 15 ve 16. maddelerinde sözü geçen İlçe Belediye encümenlerine ait olduğu, bu nedenle 1/1000 ölçekli imar planına göre tevhit, ifraz ve yola terk işlemlerinin Büyükşehir Belediyesince yapılmasında yetki yönünden hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle işlem iptal edilmiş ve bu karar davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.*

Dava konusu işlemin yukarıda özetlenen gerekçeyle iptali yolundaki temyize konu İzmir 2. İdare Mahkemesinin (...) kararında (...) bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, (...) mahkeme kararının onanmasına, 6.6.1990 gününde oybirliğiyle karar verildi.” ifadelerine yer verilmiştir.

5.2. Belediye ve Mücavir Alan Sınırları Dışında

İmar Kanununun 16 ncı maddesinde belediye ve mücavir alan sınırları dışındaki ayırma ve birleştirme işlemlerinin il idare kurulu tarafından onaylanacağı belirtilmektedir. Ancak, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren belediye ve mücavir alan sınırları dışında imar konusundaki yetkiler il özel idarelerine geçtiği için, bu alanlardaki ayırma ve birleştirme işlemlerinin il idare kurulu değil, il encümeni tarafından onaylanması gerekir.

Bu konuda Danıştay Birinci Dairesi 08.12.2006 tarihli ve E:2006/1186, K:2006/1228 sayılı kararı ile; belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan yerlerde imar planları yapma konusunun il genel meclisinin görev ve yetkisinde olduğu, bu planlara uygun olarak parselasyon, resen veya müracaat üzerine tevhit, ifraz ve irtifak hakkı tesisi ile bu hakların terkinine ilişkin işlemlerde ise il encümeninin yetkili olduğuna karar vermiştir.

İçişleri Bakanlığı (Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü) tarafından yayımlanan 24.04.2007 tarihli ve 10523 sayılı Genelgede de, belediye ve mücavir alan sınırları dışında ayırma, birleştirme, terk ve ihdas yetkisinin il özel idarelerine ait olduğu ifade edilmiştir.

5.3. Özelleştirme Kapsamına Alınan İdarelere Ait Taşınmazlarda

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanunun 19/D maddesine göre,

özelleştirme programındaki kuruluşlardan anonim şirket statüsünde olanların sermayelerindeki kamu payı %50'nin altına düşünceye, diğerlerinde özelleştirme uygulamaları sonucu devir tarihine kadar bu kuruluşlara ait taşınmazların ifraz ve tevhidine ilişkin düzenlemeler ve bu düzenlemelerin gerektirdiği işlemler Özelleştirme İdaresince yapılır. Tescil işlemlerinin sonuçları tapu sicil müdürlüğüne ilgili belediye ve valiliğe bildirilir. Bu bent kapsamındaki taşınmazların ifraz ve tevhidine ilişkin işlemlerde İmar Kanununun 15. ve 16. maddeleri uygulanmaz.

İdare tarafından, bu bentte belirtilen taşınmazların ifraz ve tevhidine ilişkin işlem sonuçlarının bildirimine üzerine, başkaca bir işleme gerek olmaksızın tescil ve terkin işlemleri ilgili tapu dairesince yerine getirilir.

5.4. 6292 Sayılı Kanununa Göre Belirlenen Proje Alanlarında

6292 sayılı Kanunun 8 inci maddesine göre, proje alanı olarak belirlenen bölgelerdeki her ölçekteki imar planları ve değişiklikleri ile bu planlara dayalı olarak yapılacak imar uygulamaları, parselasyon planları, ifraz ve tevhit işlemleri proje alanı sahibi idare tarafından yapılır ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca onaylanır.

6. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME DOSYASININ BELEDİYE VEYA İL ENCÜMENİNİ DIŞINDAKİ ORGANLARCA KARARA BAĞLANMASI

İmar Kanununun 16 ncı maddesinde; belediye mücavir alan sınırları içindeki taşınmazların resen veya müracaat üzerine tevhit ve ifrazı, bunlar üzerinde irtifak hakkı tesisi veya bu hakların terkinin, kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olup olmadığının belediye encümenlerince, belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise il encümeni tarafından onaylanacağı hükme bağlanmıştır.

Her ne kadar 16. maddede valilik ibaresi yer alıyor ise de 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun yürürlüğe girdiği 2005 yılından itibaren belediye sınırları dışında imar ile ilgili yetkiler il özel idaresine geçtiği için 16. maddede geçen "valilik" ibaresini il özel idaresi olarak anlamak daha doğru olacaktır. Bu nedenle, belediye sınırları dışında ayırma işlemlerinin onay mercii il encümenidir.

Bu madde gereğince ayırma ve birleştirme işlemlerini onaylamaya belediye sınırları içerisinde belediye encümeninin, bu sınırlar dışında il encümeninin yetkili olduğu tartışmasızdır. **Bu nedenle, ayırma işlemlerinin belediye ve il encümeni tarafından incelenerek karara bağlanması gerekir. Bu organlar dışındaki organların (örneğin belediye başkanının) ayırma ve birleştirme işlemlerinde yetkisi bulunmamaktadır.**

Konu hakkında Danıştay 6. Dairesinin 21.10.1992 tarihli ve E:1991/1430, K:1992/3817 sayılı kararında tevhit (birleştirme) konusunda karar vermeye belediye encümeni yetkili bulunduğundan, davacı isteminin belediye başkanlığınca reddine dair işlemde yetki yönünden isabet bulunmadığı nedeniyle mahkemece iptali yolunda kararda isabetsizlik görülmediği ifade edilmiştir.

Karara göre "Dava, 2859, 2860, 2861 no.lu parsellerin (a), 2869, 2870, 2871 no.lu parsellerin (b) parseli olarak tevhit edilmesine ilişkin istemin reddine dair davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; mahkemece mahallinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen bilirkişi raporunda dava konusu parsellerin imar planı bütünlüğünü bozmadan tevhidinin mümkün olduğunun belirtildiği, öte yandan 3194 sayılı İmar Kanununun 16.maddesi gereğince tevhide ilişkin karar vermeye yetkili organın belediye encümeni ve İl İdare Kurulu olduğu, dava konusu işlemin ise belediye baş-

kanlığınca tesis edildiği, bu nedenle tesis edilen işlemden yetki yönünden mevzuata uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlem iptal edilmiş, karar davalı idarece temyiz edilmiştir. Dosyanın incelenmesinden, dava konusu işlemin 3194 sayılı İmar Kanununun 16. maddesi uyarınca yetkili organ olan belediye encümenince yapılmayıp, belediye başkanlığınca tesis edildiği anlaşıldığından tesis edilen işlemin yetki yönünden iptali yolunda verilen mahkeme kararında isabetsizlik görülmemiştir.”

Aynı şekilde belediye meclisinin ayırma ve birleştirme işlemleri konusunda karar verme yetkisi yoktur (Danıştay 6. Dairesi, 18.05.1983, E:1980/2838, K:1983/2249).

7. AYIRMA VE BİRLEŞTİRMENİN YOLA TERK VEYA KAMULAŞTIRMA ŞARTINA BAĞLANMASI

Yola ve yeşil alana terk işlemi, parselasyon niteliği taşıyan ayırma işleminin özel bir şeklidir. Yola terk, taşınmaz malikinın imar parseli elde etmesi için zorunlu değildir. Sadece ayırma işleminin yapılması yeterlidir. Ancak, kadastro parselinin yola ve yeşil alana giden kısımları ifraz edilerek imar parselleri oluşturulmadan inşaat ruhsatı verilemez.

Terk işleminde, kadastro parselinin imar planına göre yola ve yeşil alana giden kısımları belirlenmekte ve geri kalan kısım imar planına uygun olarak imar parsellerine ayrılmaktadır. Uygulamada taşınmazın yola ve yeşil alana giden kısımları ayrıldıktan sonra geriye kalan kısım imar planına göre birden fazla imar parseline denk geliyor ise yola ve yeşil alana giden kısımlar ifraz edilerek yeni imar parselleri oluşturulmakta ve yeni ada/parsel numarası verilmektedir.

Uygulamada belediyelerin ayırma işlemlerini terk şartına bağladıkları, taşınmazın yola veya yeşil alana giden kısımları terk

edilmeden ayırma ve birleştirme işlemlerini onaylamadıkları görülmektedir.

Oysa ki, ayırma ve birleştirme işleminin yola terk şartına bağlanması hukuka aykırıdır. İmar mevzuatında ayırma isteklerinin, taşınmazların imar planına göre yola giden kısımlarının bedelsiz olarak belediyeye terki şartıyla kabul edilebileceğine ilişkin hüküm bulunmamaktadır. Danıştaya göre, ilgililer tarafından yapılacak ifraz işlemlerinde taşınmazın imar planına göre yola ve yeşil alana denk gelen kısımlarının, malikleri tarafından belediyeye bedelsiz terki söz konusu değildir.

Konu hakkında Danıştay 6. Dairesinin 17.05.1995 tarihli ve E:1994/4947, K:1995/1985 sayılı kararına göre, imar parsellerinin ifraz ve tevhidinin yola bedelsiz terk koşuluna bağlanması mevzuata aykırıdır. İmar planı uygulamaları belediyelerin mali olanakları gözetilerek yasa gereği belirli bir program çerçevesinde gerçekleştirileceğinden bu konuda herhangi bir zorlamada bulunulamaz.

Ayırma ya da birleştirmenin sadece bedelsiz terk değil, aynı zamanda kamulaştırma şartına bağlanması da mümkün değildir. Yani, imar planına göre bir kısmı yola veya yeşil alana denk gelen taşınmazların ayırma ve birleştirmesini kamulaştırma yapılması şartına bağlamak (kamulaştırma yapılmaksızın ayırma ve birleştirmeye izin vermeme) hukuka aykırıdır.

Konu hakkında Danıştay Altıncı Dairesinin 09.03.1994 tarihli ve E:1993/1293, K:1994/1032 sayılı kararında imar planı uyarınca umumi hizmetlere ayrılan bölümü dışında kalan kısım ifraza uygun olan taşınmazın, umumi hizmetlere ayrılan bölümü kamulaştırılmaksızın ifrazına izin verilmeyeceği yolunda tesis edilen işlemden 3194 sayılı yasanın 15. maddesine uyarlık bulunmadığı ifade edilmiştir.

Kararda “Dava, taşınmazın umumi hizmetlere ayrılan 6380 m²’lik kısmı dışında kalan 4425 m²’sinin ifrazı istemiyle yapılan başvurunun zımnen reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 15. maddesinde, imar planlarına göre yol, meydan, yeşil saha, park, otopark gibi umumi hizmetlere ayrılan yerlere rastlayan gayrimenkullerinin bu kısımlarının ifrazına ve tevhitine izin verilmeyeceğinin hükme bağlandığı, dava konusu taşınmazın imar planı uyarınca umumi hizmetlere ayrılan kısmı dışında kalan bölümünün ifraza uygun olduğu, umumi hizmetlere ayrılan yerlerin belediyenin imkânları uygun olmadığından kamulaştırılmadığı, bu nedenle kalan kısım için ifraz yapılmayacağı yönünde tesis edilen işlemde mevzuata uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiş, bu karar davalı idare vekilleri tarafından temyiz edilmiştir. Dava konusu işlemin yukarıda özetlenen gerekçeyle iptali yolundaki Eskişehir İdare Mahkemesinin (...) kararının onanmasına karar verildi.” ifadelerine yer verilmiştir.

8. AYIRMA VE BİRLEŞTİRME DOSYASININ SÜRESİ İÇERİSİNDE ONAYLANMAMASI

İmar Kanununun 16 ncı maddesine göre “Onaylama işlemi, müracaatın belediyelere veya valiliklere intikalinden itibaren en geç 30 gün içinde sonuçlandırılır ve tescil veya terki için 15 gün içinde tapuya bildirilir.”

Bu hükme göre, belediye ve il encümenleri ayırma ve birleştirme taleplerini müracaat gününden itibaren 30 gün içinde sonuçlandırarak, onaylama işlemini takip eden 15 gün içinde ilgili tapu dairesine bildirmek zorundadır.

Dolayısıyla, ayırma ve birleştirme dosyasının, belediye veya il özel idaresine intikalinden itibaren otuz gün içinde onaylanması veya reddedilmesi gerekir. Bu süre içerisinde

bir karar alınmazsa işlem zımnen reddedilmiş sayılır. Bu işleme karşı da dava açılabilir.

9. YAPILAŞMAYA ELVERİŞLİ PARSELLERDE BELEDİYECE RE’SEN İFRAZ/TEVHİT YAPILMASI

Çalışmamızın birinci bölümünde belediyelerin re’sen ayırma ve birleştirme yapamayacağını ifade etmiştir. Ayırma yapılabilmesi için malik tarafından bu yönde yapılan bir başvuru şarttır. Belediyelerin resen (talep olmadığı halde, kendiliğinden) ayırma ve birleştirme yapma yetkileri bulunmamaktadır. Her ne kadar İmar Kanununun 16. maddesinin 1. fıkrasında “Belediye ve mücavir alan hudutları içindeki gayrimenkullerin resen veya müracaat üzerine tevhit veya ifrazı” ifadesi yer almakta ise de, belediyelerin resen ayırma ve birleştirme yetkisi bulunmadığı kabul edilmektedir. Madde metninde geçen “resen” ibaresi 18. ve 19. madde uyarınca kesinleşecek parsellasyon planları uyarınca yapılacak tesciller için belediye tarafından yapılacak işlemleri kastetmektedir¹.

Ancak, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 7. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendinde “Mevcut haliyle yapılaşmaya elverişli olmayan parsellere ilişkin olarak, ilgili idarenin tebliğ tarihinden itibaren 3 ay içerisinde parsellerin maliklerinin kendi aralarında anlaşamadığı takdirde resen tevhit ve ifraz yoluyla işlem yapmaya ilgili idare yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükmün, belirli şartlar altında belediyelere ve diğer idarelere ifraz/tevhit yetkisi verdiği görülmektedir.

Ancak, bu maddeyle verilen yetki genel bir yetki değildir. Bu madde sadece mevcut durumu itibarıyla yapılaşmaya elverişli ol-

1 Şimşek, Suat ve Hazar, İlhami (2017) İmar Davaları Rehberi, s: 709

mayan küçük parselleri tevhidten ifraz yaparak yapılaşmaya elverişli hale getirmek için belediyeye ve ilgili diğer idarelere ifraz/tevhit yetkisi vermektedir. Dolayısıyla, tek başına ifraz ve yola/yeşil alana terki yapılarak müstakil imar parseli oluşturulabilecek parseller açısından bu madde hükmü uygulanamaz. Bu madde sadece mevcut durumu itibarıyla yapılaşmaya elverişli olmayan küçük parselleri ilgilendirmektedir. Eğer aksi bir durum söz konusu olsa idi söz konusu maddede “mevcut haliyle yapılaşmaya elverişli olmayan parseller” ifadesinin kullanılmaması gerekirdi.

Bu nedenle, belediyelerin ve diğer yetkili idarelerin tek başına ifraz ve yola/yeşil alana terki yapılarak müstakil imar parseli oluşturulabilecek parsellerde resen ayırma/birleştirme yapması hukuka aykırılık teşkil edecektir.

Mevcut haliyle yapılaşmaya elverişli olmayan parsellerde ilgili kamu idaresinin resen ifraz/tevhit yapılabilmesi için malike/maliklere tebligatta bulunması ve maliklerin tebliğ tarihinden itibaren 3 ay içerisinde kendi arasında taşınmazın durumu konusunda anlaşamamış olması gerekmektedir.

Bundan dolayı bu durumda olan parsellerde malike/maliklere tebligatta bulunmadan ilgili kamu idaresinin resen ifraz/tevhit yapabilmesi mümkün değildir. Tebligat malike, paylı mülkiyette tüm paydaşlara (hissedarlara), elbirliği mülkiyetinde ise tüm ortaklara yapılmalıdır.

Tebliğat yapıldığı durumlarda paydaşların/ortakların, taşınmazın yönetimi (ifraz/tevhit gibi) veya taşınmazda ortaklığın aynen paylaşım (ifraz) veya taşınmazın satışından elde edilen gelirin paylaşılması konusunda anlaşmış olmaları gerekmektedir. Bu şekilde bir anlaşma söz konusu olur ise ilgili kamu idaresinin resen ifraz/tevhit yapma durumu söz konusu olmaz.

Gelecek Bölüm

Çalışmamızın gelecek bölümünde gerekli şartlar sağlandığı halde ayırma/birleştirme dosyasının ilgili kamu idaresince onaylanmaması konusunu irdedeceğiz.

KAYNAKÇA

Şimşek, Suat ve Hazar, İlhami (2017) Açıklamalı – İçtihatlı ve Örnek Dilekçelerle İmar Davaları Rehberi, Seçkin Yayıncılık, 2017, Ankara

Ayşe Çiğdem TAŞPINAR

Gelir İdaresi Başkanlığı
Gelir Uzmanı

BELEDİYELERİN ÖZEL BANKALARDAN BORÇLANMASI VE BORÇLANMA İÇİN ÖDENEN BSMV’NİN MAHİYETİ

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere belediyeler, belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini ifade etmektedirler. Belediyeler buldukları sınırlar içerisindeki vatandaşların mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılarken kısıtlı olan bütçelerini kullanmak zorundadırlar. Bu nedenle, yıllık olarak finansman politikası oluşturmaları gerekmektedir. Finansman politikalarının en önemli ayağını da borçlanma oluşturmaktadır.

Makalemizde bir borçlanma çeşidi olan bankalardan kredi çekip/çekemeyeceği ve çekilen krediler karşılığında ödenmesi gereken BSMV (Banka Sigorta Muamele Vergisini) ödeyip/ödemeyecekleri ile BSMV’nin kamu zararı açısından durumu açıklanmaya çalışılacaktır.

2. BELEDİYELERİN BORÇLANMASI

Belediyelerin borçlanabilmesi 5393 sayılı Belediye Kanununun 68 nci maddesi ile belirli kurallara bağlanmıştır.

Borçlanma ve tahvil ihracı günümüzde belediyelerin önemli gelir kaynaklarından biri haline gelmiştir. Demokratik gelişmeler ve refah artışı belediyelerin yapmakla görevli oldukları hizmetlerin miktar, nitelik ve niceliğinde önemli değişikliklere yol açmıştır.

Belediyeler artan hizmet taleplerini vergi ve benzeri malî yükümlülükler koyarak karşılayamadığından kimi zaman borçlanma zorunlu hale gelmektedir. Diğer taraftan, temel alt yapı hizmetleri gibi büyük projeleri mevcut kaynaklarla gerçekleştirmek imkânsız olup bunun uzun vadeli kredilerle gerçekleştirilmesi yoluna gidilmektedir.

Ancak, belediyelerin borçlanması ve bu borçların geri ödemesinin ulusal ekonomi

üzerinde yaratacağı etkiler ve ülkemizin uluslararası piyasalardaki itibarı da dikkate alınarak borçlanmanın bazı sınırlamalara tâbi tutulmasında zorunluluk görülmektedir. Bu tür sınırlamalara çağdaş demokrasilerde de yaygın olarak başvurulmaktadır¹.

Bu nedenle, mezkûr Kanunun 68 inci maddesinin açıklanması gerekmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 68 nci maddesine göre;

Belediye, görev ve hizmetlerinin gerektirdiği giderleri karşılamak amacıyla aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir:

a) Dış borçlanma, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabilir.

b) İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanan belediye, ödeme plânını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası hazırlanan geri ödeme plânını yeterli görmediği belediyenin kredi isteklerini reddeder.

c) Tahvil ihracı, yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yapılır.

d) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Bu miktar büyükşehir belediyeleri için bir buçuk kat olarak uygulanır.

e) Belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam yüzde onunu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı; yüzde onunu geçen iç borçlanma için ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapılabilir.

f) Belediyelerin ileri teknoloji ve büyük tutarda maddi kaynak gerektiren alt yapı yatırımlarında Devlet Plânlama Teşkilatı Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kabul edilen projeleri için yapılacak borçlanmalar (d) bendindeki miktarın hesaplanmasında dikkate alınmaz. Dış kaynak gerektiren projelerde Hazine Müsteşarlığının görüşü alınır.

Buna göre belediyeler;

-4749 sayılı kanun kapsamında yatırım programlarında yer alan projelerin finansmanı amacıyla dış borçlanma,

-İller Bankasından yatırım kredisi ve nakit kredi kullanma şeklinde borçlanma, -Yatırım programlarında yer alan projelerin finansmanı için ilgili mevzuat hükümleri uyarınca tahvil ihracı yolu ile borçlanma yapabilmektedirler.

Yukarıda belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye yetkilileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun görevi kötüye kullanmaya ilişkin hükümlerin uygulanacağı da unutulmamalıdır.

3. BANKALARDAN KREDİ YOLUYLA BORÇLANILMASI VE BSMV ÖDEMESİNİN MAHİYETİ

5393 sayılı Belediye Kanununun 15 inci maddesinde belediyelerin yetkileri arasına

¹ 5393 sayılı Belediye Kanununun 68 inci maddesi gerekçesinden alınmıştır.

Belediyelerin İç Borçlanma Yetkisi ve Sınırları aşağıdaki tablodaki gibi açıklanabilir;

	Borçlanma Türü	Borçlanma Yetkisi
1	En Son Kesinleşmiş Bütçe Gelirlerinin, 213 Sayılı Vergi Usul Kanununa Göre Belirlenecek Yeniden Değerleme Oranıyla Artırılan Miktarının Yılı İçinde Toplam Yüzde %10'u Geçmeyen İç Borçlanma	Belediye Meclis Kararı
2	%10'u geçen İç Borçlanma	Belediye Meclis Üye Tam Sayısının Salt Çoğunluğunun Kararı ile İç İşleri Bakanlığının Onayı

“Borç almak” sayılmakta ve 18 inci maddesi ile borçlanmaya karar verilmesi hususu belediye meclisinin yetkisine verilmektedir.

Ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 68 inci maddesinde bankalardan veya özel finans kuruluşlarından kredi yoluyla borçlanamayacağına dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu çerçevede konu Belediye Meclisinde görüşülüp meclis kararıyla banka ve özel finans kurumlarından kullanılacak krediler ile ilgili sözleşme imzalama ve ödeme şartları konusunda gerekli yetkinin alındığı anlaşılması durumunda belediyelerin bankalar veya özel finans kuruluşlarından kredi yoluyla borçlanmalarına ilişkin bir sakınca bulunmamaktadır.

Belediyeler İller Bankası dışında diğer bankalardan borçlanma yoluna giderken, bu bankaların sunduğu kredi şartlarının İller Bankasının sunduğu şartlardan daha iyi veya aynı olması gerektiği düşünülmektedir. Kredi şartlarının uygunluğu sadece faiz oranı olmayıp, teminat, vade gibi unsurların da birlikte değerlendirilmesinde fayda görülmektedir.

Bankalardan kredi yoluyla borçlanması durumunda ortaya çıkacak olan BSMV'nin belediyeler tarafından ödenip/ödenemeyeceği ayrıca tartışılmalı bir konudur.

BSMV ilgili olarak;

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında, “Ban-

ka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsunnakden veya hesaba aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.” hükmü, mükellefi belirleyen 30 uncu maddesinde ise, BSMV'yi banka, banker ve sigorta şirketlerinin ödeyeceği hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, 5393 sayılı Kanunun 16 ncı maddesi ile belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşaa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muaf tutulmuştur. Bu muafiyet hükmü, belediyelerin alt yapı yatırımları ile muhtelif harcamalarında kullanmak üzere aldıkları krediler dolayısıyla bankalar tarafından lehe alınan paraları kapsamamaktadır.

Ayrıca, 6802 sayılı Kanunun “İstisnalar” başlıklı 29 uncu maddesinde, belediyelerin söz konusu harcamaları nedeniyle bankalar tarafından kullanılacak krediler dolayısıyla lehe alınacak paraların BSMV den istisna olduğuna dair bir hüküm bulunmamaktadır².

2 Manisa Vergi Dairesi Başkanlığının 05.09.2011 tarih ve B.07.1.GİB.4.45.15.01-BGK-2-87 sayılı özeldes.

Buna göre belediyeler bankaya kredilerini geri ödemelerinde ortaya çıkacak Banka sigorta muamele vergisini bankaya ödemekle yükümlüdürler.

BSMV'nin kamu zararı açısından değerlendirilmesinde ise;

İdarelerin, "Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi" bankalar tarafından ödenecek şekilde kredi kullanmaları halinde, uygulanacak faiz oranının dolayısı ile kredi maliyetinin bu vergi dikkate alınarak belirleneceğinde şüphe bulunmamaktadır. Bu bağlamda, BSMV'nin idarece ödenmesinin kabulü karşılığında sözleşmenin diğer hükümlerinde idare lehine sağlanan menfaatler birlikte değerlendirildiğinde, idarece tesis edilen işlemde kamu zararı bulunmamaktadır³.

4. SONUÇ

Belediyelerin İller bankası dışındaki bankalar ve özel finans kuruluşlarından kredi yoluyla borçlanmaların ve faiz ile BSMV ödemelerini kısıtlayan bir hüküm bulunmamaktadır. Konuya tersinden bakıldığında Kanunda açıkça belirtilmediği gerekçesi ile Belediyelerin bankalardan veya özel finans kurumlarından borçlanma yapamayacağı şeklindeki bir yaklaşımı kabul etmek mümkün değildir.

Ayrıca, BSMV ödemesine ilişkin olarak 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda Belediyeler lehine bir istisna getirilmediğinden söz konusu vergilerin hesaplanması gerekmektedir. BSMV vasıtalı bir vergi olduğundan, mükellef banka tarafından müşterilerine yansıtılabilmektedir.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa göre kamu kaynaklarının verimli ve ekonomik kullanılması gerektiği de göz önüne alındığında kredi sözleşmelerindeki hükümlerin genel olarak belediyeler lehine olması durumunda ödenen BSMV'nin de kamu zararı olarak nitelendirilmemesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu,

5393 sayılı Belediye Kanunu,

5393 sayılı Belediye Kanununun gerekçesi,

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu,

Manisa Vergi Dairesi Başkanlığının 05.09.2011 tarih ve B.07.1.Gİ-B.4.45.15.01-BGK-2-87 sayılı özelgesi.

Sayıştay Temyiz Kurulunun 17.3.2015 tarih ve 40140 tutanak sayılı kararı.

³ Sayıştay Temyiz Kurulunun 17.3.2015 tarih ve 40140 tutanak sayılı kararı.

Ömer KÖSE

*Hazine ve Maliye Bakanlığı
Denetim Elemanı*

ÖZEL SEKTÖRDE ALT YÜKLENİCİ KONUMUNDA ALINAN İŞ DENEYİM BELGESİ KULLANILABİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Kamu kurumları tarafından açılan ihalelere katılan firmalar, şartnamede ön görülmesi halinde, yaptıkları işlerin bir kısmını alt yüklenicilere yaptırabilirler.

Alt yükleneci olarak çalışan firmalar, asıl işi yapan firmalara göre daha küçük hacimli işletmelerdir.

Küçük hacimli işletmelerin, yapacakları işler kapsamında büyümesi ve asıl istekli olarak kamu ihalelerine girmeleri ticari yaşamın olağan akışı içerisinde yer almaktadır.

Alt yüklenici olarak çalışan firmalar gerekli mali ve teknik şartları taşıması halinde, kamu kurumlarınca açılan ihalelere katılabileceklerdir.

Peki alt yüklenici olarak çalışan bir firmanın, özel sektöre alt yüklenici olarak iş yapması halinde, bu yaptığı işle ilgili olarak **iş deneyim belgesi** alması halinde, bu iş deneyim

belgesi, kamu ihalelerinde iş deneyimi olarak değerlendirilecek midir?

Bu çalışmada, alt yüklenicilerin, özel sektörde alt yüklenici olarak çalışmaları halinde, almış oldukları iş deneyim belgelerinin kamu ihalelerinde kullanılıp kullanılmayacağı üzerinde durulacak, konu kamu ihale kurulunca verilen bir karar ile örneklendirilecektir.

2. YASAL VE İDARİ DÜZENLEME

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin “İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlar” başlıklı 43 üncü maddesinde;

“(1) **İş deneyim belgeleri**; yapılan iş karşılığı bedel içeren tek bir sözleşmeye dayalı olarak, Kanun kapsamındaki idareler ile Kanun kapsamı dışındaki diğer kamu kurum ve kuruluşlarına (kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve vakıf yükseköğretim kurumları hariç) gerçekleştirilen işler için, iş

sahibi tarafından düzenlenir ve sözleşmeyi yapan yetkili makam tarafından onaylanır.

(2) Gerçek kişilere veya yukarıda belirtilenler dışındaki **tüzel kişilere gerçekleştirilen işler için**,

- Belediye sınırları veya mücavir alan içinde ilgili **belediye tarafından**,
- Belediye sınırları veya mücavir alan dışında **il özel idaresi tarafından**,
- İlgili mevzuatı uyarınca yapı denetimi veya kabulü bunların dışındaki kuruluşlar tarafından yapılan işlerde ise bu mevzuat uyarınca yetkilendirilmiş kurumlar tarafından düzenlenir.

Belediyenin ilgili birimi tarafından düzenlenen iş deneyim belgeleri;

- Belediye başkanı veya yetkili birim amiri tarafından,
- İl özel idaresince düzenlenenler ise, vali veya yetkilendirdiği kişi tarafından onaylanır. ...” hükmü,

Anılan Yönetmelik “Belge düzenleme koşulları” başlıklı 44 üncü maddesinde;

“(1) İş deneyim belgeleri; yapılan iş karşılığı bedel içeren tek bir sözleşmeye dayalı olarak taahhüt edilen;

...

c) İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yükleniciye karşı bedel içeren bir sözleşme ile taahhüt edilen iş bölümünün;

- **Tamamen bitirilmesi** ve söz konusu iş kısmının idare tarafından kısmı kabulünün yapılması veya
- Asıl sözleşmeye ilişkin işin geçici kabulünün yapılması şartıyla **“alt yüklenici iş bitirme belgesi”**, olarak düzenlenir. ...” hükmü,

Aynı Yönetmeliğin “Belge için başvuru” başlıklı 45 inci maddesinde;

“(1) İş deneyim belgesi talebinde bulunanlar, yaptıkları işi veya görevi tevsik amacıyla, dilekçelerine aşağıda sayılan belgeleri ekleyerek, belge vermeye yetkili kurum veya kuruluşa başvururlar:

...

b) Özel sektöre taahhütte bulunan yükleniciler için; yapılacak iş karşılığı bedel içeren noter onaylı sözleşme, yapı ruhsatı, yapı kullanma izin belgesi, ilgili sigorta müdürlüğünden onaylı iş yeri bildirgesi, kat ve/veya arsa karşılığı inşaat işleri haricindeki işlerde bu belgelere ek olarak sözleşmeye ilişkin fatura örnekleri veya bu örneklerin noter, serbest muhasebeci, yeminli mali müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir veya vergi dairesi onaylı suretleri ...” hükmü bulunmaktadır.

Kamu İhale Genel Tebliğinin “Özel sektörde gerçekleştirilen yapım işlerinde iş deneyim belgeleri ile alt yüklenici iş bitirme, iş denetleme ve iş yönetme belgeleri” başlıklı 41 inci maddesinde;

“... Alt yüklenicilere iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için, **ilgili alt yüklenicinin idarenin onayıyla** ihale konusu işin ifasında görev almış olması gerekli olup, **bu şartın sağlanmadığı hallerde alt yüklenici iş deneyim belgesi düzenlenemez** ve bu kapsamdaki işler idarelerce iş deneyimi olarak kabul edilemez.” açıklamaları bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükmü kapsamında; alt yüklenici iş deneyim belgesi düzenlenebilmesi için en temel şart; **alt yüklenicinin idarenin onayı ile ihale konusu işin ifasında görev alması gerekir.**

Özel sektöre yapılan işlerde idarenin onayından bahsedilemeyeceği için, özel sek-

töre alt yüklenici olarak yapılan işler için **iş deneyim belgesi düzenlenemez**. Düzenlenese bile, kamu kurumlarınca açılan ihalelere katılım için iş deneyim belgesi olarak kabul edilemez.

Öte yandan; mevzuatta bu şekilde düzenleme yapılmış olmasına karşın; konuyla ilgili olarak yargı mercilerince farklı karar verilmiş olup konuyla ilgili açıklama aşağıda gösterilmiştir.

3. ÖRNEK OLAY¹

Konunun daha iyi anlaşılması amacıyla Kamu İhale Kurulunca verilen bir karar örneği aşağıda gösterilmiştir.

“İtirazen şikâyet dilekçesinde özetle, başvuruya konu ihalede taraflarınca sunulan alt yüklenici iş bitirme belgesinin **özel sektöre gerçekleştirilen bir işe ait olması nedeniyle** idare tarafından Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 44'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi dayanak gösterilerek uygun bulunmadığı ve tekliflerinin değerlendirme dışı bırakıldığı, söz konusu iş deneyim belgesinin **özel sektöre gerçekleştirilen işlerden elde edilen alt yüklenici iş bitirme belgesi olduğu**;

Ancak özel sektöre gerçekleştirilen işlere yönelik olarak düzenlenen iş deneyim belgelerinin kamu kurum ve kuruluşlarına gerçekleştirilen işler gibi geçerli olduğu,

Bu sebeple anılan belgenin kamu ihalelerinde kullanılamayacağı gerekçesiyle tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılmasının **hukuka aykırı olduğu**,

Aynı idare tarafından 11.05.2017 tarihinde gerçekleştirilen 2017/180524 ihale kayıt numaralı “Giresun Spor Salonu Yapım İş” ihalesinde aynı gerekçeyle tekliflerinin

¹ Örnek Olay: Kamu ihale kurulunun 14.08.2018 tarih ve 2018/UY.II-1540 sayılı Kararı.

değerlendirme dışı bırakıldığı, söz konusu karara ilişkin olarak ise Ankara 5. İdare Mahkemesinde açtıkları davanın reddedildiği, anılan karara yönelik yapılan temyiz başvurusu üzerine Danıştay Onüçüncü Dairesinin 21.12.2017 tarihli ve E:2017/2845, K:2017/4150 sayılı kararı ile İdare Mahkemesinin kararının bozularak dava konusu işlemin iptaline karar verildiği, söz konusu Danıştay kararı ile anılan iş deneyim belgesinin **hukuka uygun geçerli bir belge olarak kabul edildiği** ve kamu ihalelerinde kullanılabilir olduğunun ortaya konulduğu,

Anılan karar sonucunda bahsi geçen ihalede idare tarafından düzeltici işlem tesis edilerek ihalenin kendi uhdelerinde bırakıldığı,

Anayasa'nın 138'inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre idarelerin mahkeme kararlarına uymasının zorunlu olduğu ve tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılması işleminin yerinde olmadığı,

Yüksek yargı organları tarafından verilen kararların dikkate alınmaması durumunda kamu hizmetlerinin aksamasına yol açıldığı, kaldı ki söz konusu iş deneyim belgesinin bedel içeren bir sözleşme kapsamında olduğu, kamu ve özel kesime taahhüt edilen ve son on beş yıl içinde geçici kabulünün yapıldığı, anılan Yönetmelik'in 43'üncü maddesine göre yetkili kuruluşlar tarafından düzenlendiği, özetle anılan belgenin mevzuatta aranan bütün unsurları ihtiva ettiği ve başvuruya konu ihalede kullanılabileceği iddialarına yer verilmiştir.

Başvuru sahibinin iddialarının değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir.

...

Anılan Şartname'nin “İhaleye katılabilirlik için gereken belgeler ve yeterlik kriterleri” başlıklı 7'nci maddesinde “...7.5. Mes-

leki ve teknik yeterliğe ilişkin belgeler ve bu belgelerin taşınması gereken kriterler:

7.5.1. İsteklinin, yurt içinde veya yurt dışında kamu veya özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen ihale konusu iş veya benzer işlere ilişkin olarak;

a) İlk ilan tarihinden geriye doğru son onbeş yıl içinde geçici kabulü yapılan,

b) İlk ilan tarihinden geriye doğru son onbeş yıl içinde geçici kabulü yapılan işlerde, ilk sözleşme bedelinin en az % 80'i oranında denetlenen ya da yönetilen,

c) Devam eden işlerde; ilk sözleşme bedelinin tamamlanması şartıyla, ilk ilan tarihinden geriye doğru son onbeş yıl içinde gerçekleşme oranı toplam sözleşme bedelinin en az % 80'ine ulaşan ve kusursuz olarak gerçekleştirilen,

ç) Devam eden işlerde; ilk sözleşme bedelinin tamamlanması şartıyla, ilk ilan tarihinden geriye doğru son onbeş yıl içinde gerçekleşme oranı toplam sözleşme bedelinin en az % 80'ine ulaşan ve kusursuz olarak gerçekleştirilen işlerde; ilk sözleşme bedelinin en az % 80'i oranında denetlenen ya da yönetilen,

d) Devredilen işlerde, devir öncesindeki veya sonrasındaki dönemde ilk sözleşme bedelinin en az % 80'inin gerçekleştirilmesi şartıyla, ilk ilan tarihinden geriye doğru son onbeş yıl içinde geçici kabulü yapılan,

işlere ilişkin deneyimini gösteren belgeleri sunması zorunludur. İstekli tarafından teklif edilen bedelin % 80'inden az olmamak üzere, ihale konusu iş veya benzer işlere ait tek sözleşmeye ilişkin iş deneyimini gösteren belgelerin sunulması gerekir.

...

7.6. Bu ihalede benzer iş olarak kabul edilecek işler: Kamu İhale Kurumu'nun

Yapım İşlerinde İş Deneyiminde Değerlendirilecek Benzer İşlere Dair Tebliğ'inde (Resmi Gazete Sayısı:27961, Resmi Gazete Tarihi 11.06.2011) yer alan ve (B) ÜST YAPI (BİNA) İŞLERİ ana başlığı altında bulunan B/III. GRUP Bina İşleri ..." düzenlemesi yer almaktadır.

...

Başvuru sahibinin iddiasının, taraflarınca sunulan alt yüklenici iş bitirme belgesinin mevzuata uygun olarak kabul edilmesi gerektiği yönündedir.

...

Anılan ihale komisyonu kararında başvuru sahibi isteklinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına yönelik ".....İnşaat Taahhüt Gıda Tic.ve San. Ltd. Şti.nin ... Belediyesi tarafından düzenlenen Altyüklenici İş Bitirme belgesinde, iş sahibi idarenin M...A...ve Ortakları olduğu, işveren olarakKen. Kon. Yapı Kooperatifi olduğu, Alt Yüklenici olarak da B...İnşaat Taahhüt Gıda Tic.ve San. Ltd. Şti. olduğu görülmüştür.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 44/c maddesi "İş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yükleniciye karşı bedel içeren bir sözleşme ile taahhüt edilen iş bölümünün tamamen bitirilmesi ve söz konusu iş kısmının idare tarafından kısmi kabulünün yapılması veya asıl sözleşmeye ilişkin işin geçici kabulünün yapılması şartıyla "alt yüklenici iş bitirme belgesi düzenlenir", hükümü gereğince **Özel Sektöre gerçekleştirilen işlerde Alt Yüklenici İş Bitirme belgesi düzenlenemeyeceği**, düzenlense bile Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin ilgili maddesi gereği kamuya ait ihalelerde kullanılamayacağı için teklifi değerlendirme dışı bırakılmıştır..." şeklinde gerekçeye yer verildiği, başvuru sahibinin idareye yapmış

olduğu şikâyet başvurusuna yönelik cevabın da aynı yönde olduğu görülmüştür.

Yapılan incelemede, başvuru sahibi istekli tarafından, iş deneyiminin tevsiki amacıyla EKAP üzerinden düzenlenen 17.04.2018 tarih ve 16470-Y-ÖS-152-1 sayılı bir alt yüklenici iş bitirme belgesinin sunulduğu, anılan belgede iş sahibi idarenin “M...A... ve Ortakları”, işverenin “...Kon. Yapı Koop.,” esas işin adının “43639 ada ve 1 ve 2 parsel”, alt yüklenicinin “B...İnşaat Taahhüt Gıda. Tic. ve San. Ltd. Şti.,” işin alt yüklenici tarafından yapılan kısmının “Tamamı yapılmıştır.,” uygulanan yapı tekniğinin “Betonarme Çerçevesi Sistem, Toplam İnşaat Alanı 24672,8 m2, Yapı sınıfı/Yapı Grubu 3/B, 118 Adet Bağımsız Bölümden Oluşan Bina”, esas işin sözleşme tarihinin “01.05.2002”, esas işin toplam sözleşme bedelinin “10.500.000,00 TRY”, alt yüklenicinin yüklenici ile yaptığı sözleşme bedelinin “10.250.000,00 TRY”, alt yüklenici tarafından yapılan işin kısmi kabul tarihinin “15.12.2006”, esas işin geçici kabul tarihinin “15.12.2006” ve belge tutarının “10.250.000,00 TRY” olarak belirtildiği, ayrıca söz konusu belgede yer alan açıklama kısmında “İş bu belge; 19.12.2016 gün ve 28803-Y-KD-44-3 sayılı alt yüklenici iş bitirme belgesi, Danıştay 13. İdaresi 2017/2845 esas 2017/4150 no.lu karar, Kamu İhale Kurulu 14.03.2018 gün 2018/MK-94 sayılı karara istinaden EKAP’a kaydı yapılmıştır.” ifadelerine yer verildiği görülmüştür.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nin 44’üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde alt yüklenici iş bitirme belgelerinin hangi koşullar altında düzenleneceği belirtilmiş olup, alt yüklenici iş bitirme belgelerinin, iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhütte bulunan yükleniciye karşı bedel içeren bir sözleşme ile taahhüt edilen iş bölümünün tamamen bitirilmesi ve söz konusu iş kısmı-

nın idare tarafından kısmi kabulünün yapılması veya asıl sözleşmeye ilişkin işin geçici kabulünün yapılması şartıyla düzenlenebileceğinin hükme bağlandığı görülmektedir. Söz konusu madde hükmünde alt yüklenici iş bitirme belgelerinin, iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlara taahhüt edilen işler kapsamında düzenleneceğinin belirtildiği, dolayısıyla Yönetmelik hükmüne göre özel sektöre gerçekleştirilen işlerde alt yüklenicilik yapan kişilere alt yüklenici iş bitirme belgesi düzenlenemeyeceği, düzenlense bile **4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan ihalelerde kullanılmayacağı anlaşılmıştır.**

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri çerçevesinde şikâyete konu belgenin incelenmesi sonucunda, başvuru sahibi istekli B... İnş. Taah.Gıda. Tic. ve San. Ltd. Şti.nin özel sektöre gerçekleştirilen bir işte alt yüklenici olarak çalıştığına anlaşıldığı, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği’nden alt yüklenici iş bitirme belgesinin sadece kamuya taahhüt edilen işlerde söz konusu olduğu, gerçek kişilere veya Yönetmelik’in 43’üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilenler dışındaki tüzel kişilere taahhüt edilerek gerçekleştirilen işlerde alt yüklenici olarak çalışanlara alt yüklenici iş bitirme belgesi düzenlenemeyeceği, bu nedenle özel sektöre taahhüt edilen işten alınan alt yüklenici iş bitirme belgesinin kamu yapım ihalelerinde kullanılmasının mümkün olmadığı, sonuç olarak başvuru sahibi tarafından sunulan söz konusu belgenin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamında gerçekleştirilen ihalelerde kullanılmayacağı anlaşılmıştır.

Diğer taraftan, başvuru sahibi tarafından söz konusu ihalede 06.07.2017 tarihli ve 2017/UY.I-1824 sayılı Kurul kararı ve **Danıştay Onüçüncü Dairesi’nin 21.12.2017 tarih ve E:2017/2845, K:2017/4150 sayılı kararının emsal kararlar olarak kabul edilerek,**

söz konusu iş deneyim belgesinin uygun görülmesi gerektiği yönünde iddialara ilişkin olarak ise;

Anılan Kurul kararında;

Başvuru sahibi tarafından 2017/180524 İKN'li “..... Spor Salonu Yapım İşİ” ihalesine de söz konusu iş deneyim belgesinin sunulduğu, söz konusu ihaleyi gerçekleştiren idarece anılan ihalede bahse konu iş deneyim belgesinin özel sektöre taahhütte bulunulan işlerden edinilen alt yüklenici iş bitirme belgesinin düzenlenemeyeceği gerekçesiyle başvuru sahibinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması üzerine ortaya çıkan bir uyuşmazlığın, başvuru sahibinin itirazın şikâyet başvurusu kapsamında **sınırlı olarak incelenmesi neticesinde** karara bağlandığı ve bu karar ile anılan ihalede başvuru sahibinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına yönelik tesis edilen işlemin yerinde görüldüğü,

Anılan Kurul kararına ilişkin, Ankara 5. İdare Mahkemesinin 19.10.2017 tarihli ve E:2017/2273, K:2017/2896 sayılı ret kararının temyiz incelemesi neticesinde alınan 21.12.2017 tarihli ve E:2017/2845, K:2017/4150 sayılı Danıştay kararında, “özel sektöre gerçekleştirilen işler için Yönetmelik'te belirtilen yetkili kurumlar tarafından iş deneyim belgesinin düzenlenebileceğinin açık olduğunun, davacı tarafından özel sektöre bedel içeren bir sözleşme kapsamında taahhüt edilen iş için düzenlenen alt yüklenici iş bitirme belgesinin geçerli bir belge olarak kabul edilmesi gerektiği”nin ifade edildiği ve bu sebeple dava konusu işlemin iptaline karar verildiği anlaşılmıştır. Bu sebeple, her ne kadar özel sektöre taahhüt edilen işlerden elde edilen alt yüklenici iş deneyim belgelerinin kamu ihalelerinde kullanılması Yapım

İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 44'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine aykırı olsa da yukarıda bahsi geçen Danıştay kararında şikâyete **konu iş deneyim belgesinin geçerli bir belge olarak kabul edildiği anlaşılmış olup**, şikâyete konu ihalede söz konusu iş deneyim belgesinin **değerlendirmeye alınması gerektiği sonucuna** ulaşılmıştır...”

4. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Yukarıda gösterilen örnek olayda görüleceği üzere, her ne kadar mevzuatta, alt yüklenicinin özel sektörden almış olduğu iş deneyim belgesinin açık şekilde, kamu ihalelerinde kullanılamayacağı ifade edilmiş olsa da; *Danıştay tarafından, konuyla ilgili olarak açılmış olan davada, özel sektör tarafından alınan iş deneyim belgesinin değerlendirilmeye alınması yönünde karar verildiği görülmektedir.*

Buradaki temel husus, yargı mercilerinin, özellikle de idari yargı mercilerinin anlaşmazlık olan hususlarla ilgili olarak, hukuk devletinin temel düzenlemesi olan Kanunları baz alıp, idare tarafından yapılan düzenlemeleri ise, ikinci planda değerlendirmeye alması durumu söz konusu olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Konuyla ilgili ilave olarak ifade edilmesi gereken diğer husus ise; firmaların özel sektörde yapmış işlere ilişkin aldıkları iş deneyim belgelerinin geçerli olduğu hükme bağlanmışken, alt yüklenicilerin, özel sektöre yapmış oldukları işlere ilişkin aldıkları iş deneyim belgelerinin kamu ihalelerinde kullanılamayacak olması çok da adil bir uygulama olmadığı;

bu noktada Danıştayın verdiği kararın doğru olduğu değerlendirilmektedir.

Hamdi ÇİYİLTEPE

*İzmir Valiliği
Avukat*

YEMEK HAZIRLAMA VE DAĞITIMINA YÖNELİK HİZMET ALIM İHALELERİNDE GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Özet

Bu çalışmada, uygulamada Kamu İhalelerinin önemli bir kısmını teşkil eden yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde, ihale makamı idarelerin en çok karşılaştıkları sorunların ve bunlara ilişkin çözüm önerilerinin Kamu İhale Kurulu kararları esas alınmak suretiyle açıklığa kavuşturulması amaçlanmıştır.

***Anahtar Kelimeler :** 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, Yemek Hazırlama Ve Dağıtımına Yönelik Hizmet Alım İhaleleri, Kamu İhale Kurulu*

1. GİRİŞ

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 4 üncü maddesinde tanımlara yer verilmiş ve “Hizmet”; Bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık, tanıtım, basım ve yayım, temizlik, **yemek hazırlama ve dağıtım**, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, meslekî eğitim, fotoğraf, film, fikrî ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer hizmetleri şeklinde tanımlanmıştır.

Çalışmamızda, uygulamada Kamu İhalelerinin önemli bir kısmını teşkil eden yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde, ihale makamı idarelerin en çok karşılaştıkları sorunlara ve bunlara ilişkin çözüm önerilerine başlıklar halinde yer verilerek değerlendirmeler yapılmış, sorunlarla ilgili Kamu İhale Kurulunun kararlarına da yer verilmiştir.

2. GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

2.1. Yemek Hazırlama Ve Dağıtım İhalelerinde İhaleye Katılım İçin İsteklilere İşin Yapılacağı İlçede Mutfak Yeri Kira

Sözleşmesi Yapma Ve Bunu İhale Dosyasında Sunma Zorunluluğu Getirilebilir Mi?

Uygulamada yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde bir kısım kurumların idari şartnamelere ihaleye katılacak istekli firmaların İlçe Sınırları içerisinde mutfağının olması ya da mutfağının bulunmaması halinde, ilçe sınırları içerisinde bulunan mutfaklardan biriyle sözleşme yaparak, yapılan sözleşmenin de ihale dosyasına sunmaları hakkında hükümler koydukları görülmektedir. Ancak, yapılan bu düzenlemelerin ihalelerde rekabeti engelleyici olup olmadığı, bir başka deyişle mevzuata uygun olup olmadığı tartışma konusudur.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.5'te *"İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur"* düzenlemesine yer verilmiştir. İlgili düzenleme gereği **idareler ihalelerde rekabeti, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla yükümlüdürler.**

İdarelerin şartnamelerine ihaleye katılacak istekli firmaların İlçe Sınırları içerisinde mutfağının olması ya da mutfağının bulunmaması halinde, ilçe sınırları içerisinde bulunan mutfaklardan biriyle sözleşme yaparak, yapılan sözleşmenin de ihale dosyasına sunmaları hakkında koyacakları hükümler 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.5'te düzenlenmiş bulunan **rekabet ile ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ilkesine aykırılık teşkil edecektir.**

Kamu İhale kurulu da konu ile ilgili olarak vermiş olduğu [2018/UH.II-1364](#) Kararında;

"İdarece, yemeklerin zamanında ve sıcak olarak öğrencilere dağıtımının yapılması, öğrencilerin mağdur olmaması ve eğitim öğretimin aksamaması için yüklenicinin mutfağının ilçe sınırları içerisinde olmasının istenilmesi ve ilçe sınırları içerisinde mutfağı olmayan yüklenicinin ise ilçe sınırları içerisinde kiralayacağı bir mutfakta yemek hazırlaması gerektiğine yönelik ihale dokümanında düzenleme yapabileceği anlaşılmakta ise de, **ihale katılım aşamasında, henüz ihalenin hangi istekli üzerinde bırakılacağı belli değilken tüm isteklilerden noter onaylı kira sözleşmesi istenilmesinin ihaleye katılımı sınırlandırdığı, maliyetlerin gereksiz yere artmasına sebep olacağı, haksız rekabete yol açacağı anlaşılmış olup, ihalenin iptal edilmesi gerektiğine"** karar vermiştir.

2.2. Yemek Hazırlama Ve Dağıtım İhalelerinde İhaleye Katılım ve Yeterlilik Kriteri Olarak Gıda Kontrol Uzmanı veya Diyetisyenin İhale Tarihi İtibariyle İsteklinin Bünyesinde Çalışıyor Olması Şartı Getirilebilir Mi?

Yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde bir kısım idarelerin şartnamelere ihaleye katılım ve yeterlilik kriteri olarak gıda kontrol uzmanı veya diyetisyenin ihale tarihi itibariyle isteklinin bünyesinde çalışıyor olması hakkında hükümler koydukları görülmektedir. Ancak, yapılan bu düzenlemelerin ihalelerde rekabeti engelleyici olup olmadığı, bir başka deyişle mevzuata uygun olup olmadığı tartışma konusudur.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.5'te *"İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur"* düzenlemesine yer verilmiştir. İlgili dü-

zenleme gereği **idareler ihalelerde rekabeti, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla yükümlüdürler.**

Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin “Personel durumuna ilişkin belgeler” başlıklı 40ıncı maddesinde “(1) İhale konusu işin niteliği esas alınarak, çalıştırılması öngörülen personelin sayısı ve nitelikleri dokümanda belirtilir. **Ancak, idare tarafından ihaleye katılım ve yeterlik kriteri olarak, personel çalıştırıldığına, çalıştırılacağına veya personelin sayısı ya da niteliklerine ilişkin belge istenemez.**

(2) Çalıştırılacak personelin nitelikleri ve deneyim süresi ile bunları tevsik edecek belgelere ilişkin düzenleme teknik şartnamede yapılır. Asgari deneyim süresi öngörülmesi halinde, bu süre bir yıldan az beş yıldan fazla olmamak üzere idare tarafından belirlenir. Deneyim süresi mezuniyet tarihi esas alınarak mezuniyete ilişkin belge ile tevsik edilir. Personelin niteliğini ve deneyim süresini gösteren belgeler sözleşmenin imzalanmasının ardından işe başlanmadan önce yüklenici tarafından idareye sunulur.” hükmüne yer verilmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliğinin “Personel durumu” başlıklı 66 ncı maddesinde ise “66.1. Hizmet alımı ihalelerinde, **personelle yönelik yeterlik kriteri belirlenemeyecek ve bu kapsamda aday veya isteklilerden personele ilişkin herhangi bir belge sunmaları istenmeyecektir.** Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 40 ıncı maddesi uyarınca, idarece ihtiyaç duyulması halinde ihale konusu işin ifası sırasında istihdamı öngörülen personelin sayısı ve nitelikleri dokümanda belirtilecek, yine idarece gerek görülmesi halinde personelin niteliklerine ilişkin ayrıntılı düzenlemeler ile deneyim süresine ilişkin düzenlemeye teknik şartnamede yer

verilecektir. Teknik şartnamede yapılan personele ilişkin düzenlemede personelin niteliği ve/veya deneyim süresi ile ilgili bazı belgeler istenmiş ise bu belgeler sözleşmenin imzalanmasının ardından işe başlanmadan önce yüklenici tarafından idareye sunulacaktır.” açıklamasına yer verilmiştir.

Yukarıda aktarılan mevzuat düzenlemelerinden görüleceği üzere;

1. İhale konusu işin niteliği esas alınarak, çalıştırılması öngörülen personelin sayısı ve niteliklerinin dokümanda belirtileceği,
2. Ancak, idare tarafından ihaleye katılım ve yeterlik kriteri olarak, **personel çalıştırıldığına, çalıştırılacağına veya personelin sayısı ya da niteliklerine ilişkin belgelerin ise istenemeyeceği,**
3. Çalıştırılacak personelin nitelikleri ve deneyim süresi ile bunları tevsik edecek belgelere ilişkin düzenlemenin teknik şartnamede yapılacağı,
4. Söz konusu belgelerin de sözleşmenin imzalanmasının ardından işe başlanmadan önce yüklenici tarafından idareye sunulacağı anlaşılmaktadır.

Bu kapsamda yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde idarelerin şartnamelere ihaleye katılım ve yeterlilik kriteri olarak gıda kontrol uzmanı veya diyetisyenin ihale tarihi itibarıyla isteklinin bünyesinde çalışıyor olması hakkında koyacakları hükümler mevzuata aykırılık teşkil edecektir.

Kamu İhale kurulu da konu ile ilgili olarak vermiş olduğu kararlarında;

“İdarece İdari Şartname’de yeterlik kriteri olarak belirlenen ve ihale konusu iş kapsa-

mında çalıştırılması istenilen gıda kontrol uzmanı veya kimyagere ait diploma, işe giriş bildirgesi ve ihale tarihi itibarıyla SSK'larının (sigorta primlerinin) yatırıldığına dair belgenin teklif dosyası kapsamında sunulmasının istenilmesinin ihaleye katılımı engellediğine, şikâyetle konu düzenlemenin, 4734 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinde yer verilen temel ilkelere, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 40'ıncı maddesine ve Kamu İhale Genel Tebliği'nin 66'ncı maddesine aykırılık oluşturduğu anlaşıldığından ihalenin iptaline"¹

“Teknik Şartname'nin “Bilgi Notu” başlığı altında yer alan düzenlemeler incelendiğinde, anahtar teknik personel olarak en az beş yıl deneyimli gıda mühendis ve sorumlu yönetici istendiği, **bu personelin ihale tarihinden önce işe alınmış ve ihale tarihi itibarıyla isteklinin bünyesinde bulunuyor olmasının zorunlu kıldığı**, bu zorunluluğun hangi belgelerle tevsik edileceğinin belirtildiği, **Teknik Şartname'de yapılan düzenlemelerin Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin 40'ıncı ve Kamu İhale Genel Tebliği'nin 66'ncı maddelerine açıkça aykırı olduğu ve iş kapsamında çalıştırılması öngörülen personelin niteliğine ilişkin belgelerin sözleşme aşamasında istenmesi gerekirken teklif aşamasında istenilmesinin rekabeti daralttığına, sonuç olarak ihalenin iptal edilmesi gerektiğine”² karar vermiştir.**

2.3. Yemek Hazırlama Ve Dağıtım İhalelerinde Aşırı Düşük Teklif Açıklamasında İsteklinin Gıda Mühendisi İçin Gıda Mühendisleri Odası Ücret Tarifesinin Altında Ücret Öngörmesi Mevzuata Uygun Mudur?

1 2018/UH.II-1364 sayılı Karar
2 2018/UH.II-1392 sayılı Karar

Yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında İhale komisyonu verilen teklifleri değerlendirdikten sonra Kurum tarafından belirlenen yöntemle göre sınır değeri hesaplar ve sınır değer altındaki olan teklifler ihale komisyonunca aşırı düşük teklif olarak tespit edilir. Teklifi aşırı düşük teklif olarak tespit edilen teklif sahiplerinden Kurum tarafından belirlenen kriterlere göre teklifte önemli olduğu tespit edilen bileşenler ile ilgili ayrıntılar yazılı olarak istenir.

İhale komisyonu;

- 1) Verilen hizmetin ekonomik olması,
- 2) Seçilen teknik çözümler ve teklif sahibinin işin yerine getirilmesinde kullanacağı avantajlı koşullar,
- 3) Teklif edilen hizmetin özgünlüğü,

gibi hususlarda yapılan yazılı açıklamaları dikkate alarak aşırı düşük teklifleri değerlendirir. Bu değerlendirme sonucunda, açıklamaları yeterli görülmeyen veya yazılı açıklamada bulunmayan isteklinin teklifleri reddedilir.

Yemek hazırlama ve dağıtım ihalelerinde aşırı düşük teklif açıklamasında isteklinin gıda mühendisi için gıda mühendisleri Odası ücret tarifesinin altında ücret öngörmesi ve açıklamasını buna göre yapması durumunda bu açıklamanın yeterli kabul edilip edilmeyeceği tartışma konusu olmaktadır.

Kamu ihale mevzuatımızda çalıştırılacak personel için odalarca belirlenen ücret tarifelerine uygun olarak açıklama yapmayı zorunlu kılan bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu kapsamda personel maliyetlerine ilişkin açıklamaların asgari ücretin altında kalmamak ve KİK işçilik modülüne uygun olmak şartıyla yeterli kabul edilebileceği kanaatindeyiz.

Kamu İhale Kurulu da konu ile ilgili olarak vermiş olduğu 2018/UH.II-1678 sayılı Kararında;

“Başvuru sahibinin aşırı düşük teklif açıklamaları kapsamında, işçilik maliyetinin tevsiki amacıyla 1 gıda mühendisi (sorumlu yönetici), 1 aşçı, 2 aşçı yardımcısı ve 1 bu-laşıkçı/ tabakçı olmak üzere tam zamanlı toplam 5 personelin 8 ay 28 gün üzerinden çalıştırılmasının öngörüldüğü, 22 servis ve temizlik elemanı ile 2 şoför olmak üzere yarı zamanlı toplam 24 personelin günlük 2 saat üzerinden 180 gün çalıştırılmasının öngörüldüğü, tam zamanlı personel ve yarı zamanlı personel maliyeti toplamının 216.390,95 TL olarak belirlendiği, ayrıca söz konusu personel maliyetinin belirlenmesinde KİK İşçilik Hesaplama Modülü çıktısının sunulduğu görülmüştür.

Yapılan incelemede aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında esas alınan asgari ücretin ihale tarihi itibarıyla yürürlükte olan asgari ücret olduğu, **ihale dokümanında gıda mühendisi için öngörülecek ücretle ilişkin bir belirleme yapılmadığından istekli tarafından gıda mühendisi için öngörülen ücretin Gıda Mühendisleri Odası ücret tarifesine uygun olma zorunluluğunun bulunmadığına** ve başvuru sahibi tarafından sunulan aşırı düşük teklif açıklamalarında gıda mühendisi maliyetlerine ilişkin yapılan belirlemelerin ihale dokümanına aykırı olmadığına” karar vermiştir.

2.4. Yemek Hazırlama Ve Dağıtım İhalelerinde İşçilik ve Giyim Giderinin Ayrı Hesaplanması Ve Birim Fiyat Teklif Cetvelinde Ayrı Bir Satır Açılması Gerekli Midir?

Kamu İhale Genel Tebliğinin “Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımlarında teklif fiyata dahil olacak giderler” başlıklı 78 inci maddesinde

“78.1. Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımları; ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı ve yaklaşık maliyetinin en az % 70’lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu hizmetlerdir.

...

78.3. Personel çalıştırılmasına dayalı olmayan bir hizmet alımına ilişkin ihale dokümanında haftalık çalışma saatlerinin tamamını idarede geçirecek personel sayısının belirtilmesi halinde teklif fiyata dahil giderler arasında işçilik giderine yer verilmesi gerekmektedir.

...

78.19. İhale konusu işin yürütülmesi sırasında kullanılacak kıyafetlerin tür, miktar ve özelliklerine ilişkin bilgilere teknik şartnamede yer verilir.

Yukarıda aktarılan mevzuat düzenlemelerinden görüleceği üzere;

1. Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımları; ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı ve yaklaşık maliyetinin en az % 70’lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dâhil işçilik giderinden oluştuğu hizmetler olduğu,
2. Personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı ihalelerinde, ihale konusu işte kullanılacak giyim giderini karşılamak üzere birim fiyat teklif cetvelinde yer alan her bir işçilik bi-

rim fiyatı üzerinden; işçi sayısı üzerinden teklif alınması idarece uygun görülmeyen iş kalemi/kalemleri için ise çalıştırılacak her bir personelin işçilik maliyeti üzerinden, %4 oranında sözleşme giderleri ve genel giderler hesaplanacağına açıklandığı,

3. **Personel çalıştırılmasına dayalı olmamakla birlikte ihale dokümanında haftalık çalışma saatlerinin tamamını idarede geçirecek personel sayısının belirlenmesi hallerinde, teklif fiyata dâhil giderler arasında işçilik giderine yer verilmesi gerektiği,**
4. Ayrıca, personel çalıştırılmasına dayalı olmayan hizmet alımlarına ilişkin yapılan aşırı düşük teklif açıklaması kapsamında, sözleşme giderleri ve genel giderlerin %4 oranında hesaplanmasının söz konusu olmayacağı,
5. Bu nedenle de sözleşme giderlerine ilişkin olarak ilgili mevzuatına göre hesaplanmak suretiyle açıklama yapılacağı belirtilmiştir.

Bu kapsamda yemek hazırlama ve dağıtım ihaleleri personel çalıştırılmasına dayalı olmayan ihaleler kapsamındadır. Bununla birlikte **ihale dokümanında haftalık çalışma saatlerinin tamamını idarede geçirecek personel sayısının belirlenmesi hallerinde, teklif fiyata dâhil giderler arasında işçilik giderine yer verilmesi gerekmektedir.** Yine sözleşme giderleri ve genel giderlerin (bu arada giyim giderinin) de teklif fiyata dahil edilmesi gerekli olduğundan işçilik ve giyim gideri için birim fiyat teklif cetvelinde ayrı satır açılmasına ve ayrıca bir hesaplama yapılmasına gerek bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Kamu İhale Kurulu da konu ile ilgili olarak;

- “... giyim giderinin teklif fiyata dâhil edilmesi gerektiğini, bu itibarla da ihale konusu iş kapsamında çalıştırılması öngörülen personele ait giyim giderinin istekli tarafından, Teknik Şartname’de belirlenen esaslar dâhilinde hesaplanacak öğün maliyetine dâhil edilmek suretiyle teklif birim fiyatların oluşturulması gerektiği değerlendirildiğinden söz konusu gider kalemi için birim fiyat teklif cetvelinde ayrı satır açılmasına ve ayrıca bir hesaplama yapılmasına gerek bulunmadığına”³
- “Kamu İhale Genel Tebliği açıklamaları gereğince malzemeli yemek hizmeti alımı ihalelerinde isteklilerin teklif fiyatlarını oluştururken idare tarafından hazırlanan örnek menüdeki girdiler ve işçilik giderlerini esas alarak teklif ettikleri birim fiyatı oluşturmaları (ana girdi- işçilik ve yardımcı girdiler) ve aşırı düşük teklif açıklamalarında da bu şekilde teklif ettikleri birim fiyatı açıklamaları gerektiği göz önüne alındığında, **söz konusu giderlere yönelik olarak istekliler tarafından öğün maliyetine dâhil edilmek suretiyle teklif birim fiyatlarının oluşturulabileceği düşüncesiyle, işçilik giderine ilişkin olarak birim fiyat teklif cetvelinde ayrı satır açılmasına gerek bulunmadığına**”⁴

Karar vermiştir.

2.5. Yemek Hazırlama Ve Dağıtım İhalelerinde Şartnamede Resmi ve Genel Tatil

3 2018/UH.I-1652 sayılı Karar

4 2018/UH.I-1652 sayılı Karar

Gün Sayısının Eksik / Hatalı Yazılması İhalelerin İptal Edilmesini Gerekli Kılar Mı?

Yemek hazırlama ve dağıtım ihalelerinin personel için resmi tatillerde çalışma öngörülmesi olmasına rağmen, ihale dokümanında ihale konusu için gerçekleştirileceği tarihler için eksik / hatalı resmi ve dini tatil günü belirlenmiş olması durumunda bu hususun ihalenin iptal edilmesini gerekli kılmayacağı tartışma konusu olmaktadır.

Örneğin, ihale konusu için gerçekleştirileceği tarihler içerisinde 7 resmi ve dini tatil günü olmasına karşın şartnamede 12 resmi ve dini tatil gününe yer verilmesi sağlıklı teklif vermeyi engelleyecek midir?

2429 sayılı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanununun 1 inci ve 2 nci maddelerinde "Madde 1 - 1923 yılında Cumhuriyetin ilan edildiği 29 Ekim günü Ulusal Bayramdır. Türkiye'nin içinde ve dışında Devlet adına yalnız bugün tören yapılır. Bayram 28 Ekim günü saat 13.00'ten itibaren başlar ve 29 Ekim günü devam eder.

Madde 2 - Aşağıda sayılan resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü, 1 Mayıs günü ve 15 Temmuz günü genel tatil günleridir.

A) Resmi bayram günleri şunlardır:

1. 23 Nisan günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramıdır.
2. 19 Mayıs günü Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı günüdür.
3. 30 Ağustos günü Zafer Bayramıdır.

B) Dini bayramlar şunlardır:

1. Ramazan Bayramı; Arefe günü saat 13.00'ten itibaren 3,5 gündür.
2. Kurban Bayramı; Arefe günü saat 13.00'ten itibaren 4,5 gündür.

C) 1 Ocak günü yılbaşı tatili, 1 Mayıs

günü Emek ve Dayanışma Günü ve 15 Temmuz günü Demokrasi ve Milli Birlik Günü tatilidir.

D) Ulusal, resmi ve dini bayram günleri ile yılbaşı günü, 1 Mayıs günü ve 15 Temmuz günü resmi daire ve kuruluşlar tatil edilir.

Bu Kanunda belirtilen Ulusal Bayram ve genel tatil günleri; Cuma günü akşamı sona erdiğinde müteakip Cumartesi gününün tamamı tatil yapılır.

Mahiyetleri itibariyle sürekli görev yapması gereken kuruluşların özel kanunlarındaki hükümler saklıdır.

29 Ekim günü özel işyerlerinin kapanması zorunludur." hükmü yer almaktadır.

Görüleceği üzere 2429 sayılı Kanunda ulusal bayram ve genel tatillerin hangi günler olduğu düzenlenmiş olup ihale konusu için gerçekleştirileceği tarihler arasında ne kadar ulusal bayram ve genel tatil günü olduğunu isteklilerin kendilerinin belirleyebilme imkanları bulunmaktadır. Bu kapsamda ihale dokümanında ihale konusu için gerçekleştirileceği tarihler için resmi ve genel tatil gün sayısı eksik / hatalı belirlenmiş olsa bile isteklilerin 2429 sayılı Kanun kapsamında ihale konusu için gerçekleştirileceği tarihler için ulusal bayram ve genel tatil gün sayısını kendilerinin tespiti mümkün olduğundan burada sağlıklı teklif vermeyi engelleyecek bir hususun olmadığı kanaatindeyiz.

2.6. Yemek Hazırlama Ve Dağıtım İhalelerinde İşletme Kayıt Belgesi, Gıda Üretim İzin Belgesi Yerine Geçer Mi? İşletme Kayıt Belgesi Yemek Üretimi Ve Sunumuna İlişkin Bir Belge Niteliği Taşır mı?

Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği m.38/4'te ihalelere katılacak aday veya istekliler tarafından, ihale konusu için yerine

getirilmesi için alınması zorunlu olan ve ilgili mevzuatında o iş için özel olarak düzenlenen sicil, izin, ruhsat vb. belgelerin adaylar veya istekliler tarafından sunulmasına ilişkin hükümlere, ilan ve ön yeterlik şartnamesi veya idari şartnamede yer verileceği düzenlenmiştir.

Kamu İhale Genel Tebliği m. 75.3'te malzemeli veya malzemesiz yemek hizmeti alımı ihalelerinde, Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 38 inci maddesinde yer alan hüküm çerçevesinde, idari şartnamenin "İhaleye Katılabilmek İçin Gereken Belgeler ve Yeterlik Kriterleri" başlıklı maddesinin, ihale konusu hizmetin yerine getirilmesine ilişkin olarak **ilgili mevzuat gereği alınması zorunlu olan sicil, izin, ruhsat vb. belgelerin istenilmesine ilişkin alt maddesinde aday ve isteklilerden sadece Gıda Üretim İzni Belgesinin istenilmesi yeterli olup, Gayrisihhî Müessese Ruhsatı, Çalışma İzni ve Gıda Sicil Belgesi, Kontrol ve Denetim Raporu gibi belgelerin sunulacağına ilişkin düzenlemelere yer verilmeyeceği** belirtilmiştir.

Kâr amaçlı olsun veya olmasın kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek veya tüzel kişiler tarafından işletilen, gıdaların üretildiği/ işlendiği/ muhafaza edildiği/ depolandığı/ dağıtıldığı/ nakledildiği/ satıldığı/ servis edildiği herhangi bir aşaması ile ilgili herhangi bir faaliyeti yürüten işletmeler "Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik'te "Gıda İşletmesi" olarak tanımlanmaktadır. İstenilen bilgi ve belgeleri tamamlamış kayıt kapsamındaki gıda işletmelerine yetkili merci tarafından verilen belgeye "İşletme Kayıt Belgesi", bu belge üzerinde yer alan, "Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik" in Ek-6'sında belirtilen numara ise "İşletme Kayıt Numarası" olarak tanımlanmaktadır.⁵

5 <https://istanbul.tarimorman.gov.tr/Belgeler/SolMenu/Su->

İlgili mevzuat kapsamında;

- Kişisel tüketim amacıyla birincil üretim yapılan yerler,
- Kişisel tüketim amacıyla gıdanın hazırlandığı, işlendiği ve depolandığı yerler,
- Gıdanın; geçici olarak, zaman zaman ve küçük ölçekte kermes, kültürel etkinlikler gibi bireysel gönüllüler tarafından yardım amaçlı hazırlandığı, depolandığı ve sunulduğu yerler haricindeki gıda işletmelerinin kayıt belgesi alma zorunluluğu bulunmaktadır.⁶

Konu bu kapsamda değerlendirildiğinde işletme kayıt belgesinin faaliyet konusu hazır yemek, tabldot yemek üretimi olup işletme faaliyeti gıda üretimi yapan işletmeler kapsamına giren isteklilerin işletme kayıt belgelerinin yemek üretimi ve sunumuna ilişkin bir belge olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Ancak, bu durumda belgeye sahip isteklinin gıda üretimi yapan işletmeler kapsamına girip girmediğinin Tarım ve Orman İl Müdürlüğünden teyit edilmesi yararlı olacaktır.

Kamu İhale Kurulu da konu ile ilgili olarak;

"... Anonim Şirketi tarafından Samsun İl, Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından anılan şirket adına düzenlenen **işletme kayıt belgesi sunulduğu, gıda üretim izin belgesi sunulmadığı**, söz konusu işletme kayıt belgesi üzerinde yer alan kayıt numarası kullanarak anılan işletmenin kayıtlı gıda işletmeleri listesinde olup olmadığına yönelik Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakan-

[beler/GidaYem/03-2_GidaUretenIsletmelerinKayitIslemle-ri_20160112.pdf](https://istanbul.tarimorman.gov.tr/Belgeler/SolMenu/Su-beler/GidaYem/03-2_GidaUretenIsletmelerinKayitIslemle-ri_20160112.pdf)

6 https://istanbul.tarimorman.gov.tr/Belgeler/SolMenu/Su-beler/GidaYem/03-2_GidaUretenIsletmelerinKayitIslemle-ri_20160112.pdf

lığının Gıda Güvenliği Bilgi Sistemi'ne ait resmi internet sayfası “<http://ggbs.tarim.gov.tr/>” üzerinde yapılan sorgulamada, bahse konu işletmenin faaliyet konusunun “depo, gıda satış ve diğer perakende faaliyet gösteren işletmeler” olduğu, sunulan belgede yer alan bilgilerin anılan sistemde yer alan bilgiler ile uyumlu olduğu, idarece Terme İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğüne yazılan 05.07.2018 tarihli E.12832476 sayılı yazı ile anılan belgenin ihaleye katılım için yeterli olup olmadığına ilişkin bilgi talep edildiği, Terme İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü tarafından gönderilen 05.07.2018 tarihli ve E.2003777 sayılı cevabi yazıda, “... TR-06-K-034482 numaralı İşletme Kayıt Belgeleri; Gıda Güvenliği Bilgi Sisteminde faaliyet konusu “depo, perakende, toplu tüketim işletmeleri” adı altında geçmekte olup, hazır yemek, tabldot yemek üretimi yaptıkları GGBS kayıt sisteminde yapılan kontrollerden anlaşılmaktadır. Bu durumda işletme faaliyeti gıda üretimi yapan işletmeler kapsamına girmektedir.” tespitlerinin yer aldığı, ayrıca başvuru sahibi tarafından anılan adreste birden fazla işletmeye ait belge düzenlendiğine ilişkin somut bir delil sunulmadığı anlaşıldığından başvuru sahibinin bahse konu iddialarının yerinde olmadığına” karar vermiştir.

3. SONUÇ

Yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar çerçevesinde, Kamu İhalelerinin önemli bir kısmını teşkil eden yemek hazırlama ve dağıtımına yönelik hizmet alım ihalelerinde, ihale makamı idarelerin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.5 gereği “yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumlu” olduklarını dikkate alarak şartnamelelerine bu ilkelere aykırı hükümler koymamaları önem arz etmektedir. Zira, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu m.5’te düzenlenmiş bulunan ilkeler karşılaşılan sorunların çözümünde de anahtar rol oynamaktadırlar.

KAYNAKLAR

Yaşar GÖK, Açıklamalı Kamu İhale Kanunu, Ankara/2012

<http://www.ihale.gov.tr/>

<https://ekap.kik.gov.tr/EKAP/Vatandas/KurulKararSorgu.aspx>

Rıza ÜNSAL

*Sakarya Büyükşehir Belediyesi
İç Denetçi*

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNDE ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GİRİŞ

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir. Çevre temizlik vergisinin uygulamasında karşılaşılan, tereddütlere sebep olan ve özellik arz eden bazı hususlar bulunmaktadır.

Çevre Temizlik Vergisinin uygulaması ile ilgili olarak 30 Seri No.lu Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliğinde açıklamalar yapılmış olup söz konusu Tebliğin “Verginin Konusu ve Kapsamı” başlıklı 1 inci bölümünün ikinci fıkrasında, “Maddenin birinci fıkrasında geçen, “Çevre temizlik hizmetinden”, bu madde kapsamındaki konut, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalarda yeme, içme, kullanma, büro ve benzeri faaliyetler sonucu veya park ve piknik alanları gibi yerlerde oluşan ve çevrenin kirlenmesine neden olan her türlü çevresel atıkların, çevre ve insan sağlığına olumsuz etkilerinin önlenmesi

için düzenli bir şekilde toplanması, taşınması, geri kazanılması, düzenli depolanması ve bertarafı suretiyle çevreye ve insan sağlığına zararsız hale getirilmesi ve bu suretle ekonomiye katkı sağlama işlemlerinin tümünün veya birkaçının anlaşılması gerekir.» denilmek suretiyle çevre temizlik vergisinin ihdas edilmesinin amacı açıklanmıştır.

Bu yazımızda çevre temizlik vergisine ilişkin özellik arz eden durumlar ayrıntılı olarak incelenecek olup 2464 sayılı Kanun, tebliğler ve özeldeler çerçevesinde değerlendirmelerde bulunulacaktır.

2.KULLANILMAYAN BİNALARDAN ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ ALINIR MI?

Binalar ya kullanılmak ya da kiraya verilmek amacıyla yapılmaktadır. Her hangi bir nedenle bazı binaların kullanılmadığı, kiraya verilmediği, yeni kiracı kullanana kadar boş kaldığı görülmektedir. Binaların gerek sahipleri tarafından kullanılmadığı gerekse kiralanmadığı dönemlerde çevre temizlik vergisi alınacak mıdır? Çevre temizlik ver-

gisinin alınabilmesi için binaların fiili olarak kullanılması zorunlu mudur? Gelir İdaresi Başkanlığı 03.08.2016 tarih ve 30690 sayılı özelvesi ile konuya açıklık getirmiştir. Buna göre;

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinin birinci fıkrasında, “Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir.” denilmektedir.

Aynı Kanununun 5035 sayılı Kanunla değişikmeden önceki mükerrer 44 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, “Çevre temizlik vergisinin mükellefi, her ne şekilde olursa olsun binaları kullananlardır. Boş bulunan binalarda bu verginin mükellefi, binaların malikleri veya malik gibi tasarruf edenleridir.” hükmü yer almaktaydı. (Değişik dördüncü fıkra: 30/12/2004-5281/18md.)

Anılan Kanunun 5035 sayılı Kanunla değişik mükerrer 44 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında ise, “Verginin mükellefi, binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlar.” hükmü yer almaktadır.

Yukarıda yer alan hükümlere göre, çevre temizlik vergisinin mükellefi, her ne şekilde ve ne şekilde olursa olsun binaları kullananlar olduğundan, henüz tamamlanmamış, ruhsatı alınmayan ve kullanılmayan boş bulunan binalardan 1/1/2004 tarihinden itibaren çevre temizlik vergisi alınmaması gerekmektedir.

3. ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNİ KİM ÖDER? KIRACI M? / MÜLK SAHİBİ Mİ?

Mülk sahipleri tarafından kullanılmayan ancak başka kişi ya da kurumlar tarafından kiralanılan konut, iş yerlerinde çevre temizlik vergisi mülk sahipleri mi yoksa gayrimenkul

lül kiralayan mı ödeyecektir. Vergi Usul Kanununda mükellef ve çevre temizlik vergisi kanununda verginin mükellefi tanımlanmıştır. Buna göre

213 sayılı Vergi Usul Kanununun 8 inci maddesinde Mükellef, “vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu terettübeden gerçek veya tüzel kişidir.” hükmü bulunmaktadır.

2464 sayılı Kanunun 44 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında; Verginin mükellefi, binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlar.” hükmüne göre, çevre temizlik vergisinin mükellefi, her ne şekilde ve ne şekilde olursa olsun binaları kullananlar olduğundan, gerek işyeri gerekse konutlarda binaları kullananların kiracılar olması halinde verginin kiracılar tarafından ödenmesi kiraya verilen gayrimenkuller için ise her ne şekilde olursa olsun mülk sahiplerinden çevre temizlik vergisi alınmaması gerekmektedir.

Barınma amacı ile oturlan, dolayısıyla konut olarak kullanılan yerlerde, içme veya temizlik için su kullanan gerçek ve tüzel kişilerle belediyeler veya büyükşehir belediyesi bulunan yerlerde ise su ve kanalizasyon idareleri arasında bir hizmet sözleşmesi yapmakta ve hizmet sözleşmesi yapan bu gerçek ve tüzel kişiler de “Abone” olarak adlandırılmaktadırlar. Dolayısıyla, konutların vergilendirilmesinde, kullandıkları konuta ait su aboneliği bulunanlar, çevre temizlik vergisinin de mükellefi olup, adlarına su bedeli ile birlikte tahakkuk edecek çevre temizlik vergisini de ödemekle yükümlü bulunmaktadırlar.

Kullandıkları konuta ait su aboneliğinin başka gerçek veya tüzel kişilerin yahut apartman yönetimi adına olması halinde vergi, su aboneliği olanlar tarafından ödenecek ancak, su aboneliği olanlar ödemediği bu vergiyi bina-

yı kullananlardan talep edebileceklerdir.(30 seri nolu Belediye Gelirleri Tebliği)

4. ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNİN KİRACILAR TARAFINDAN ÖDENMESİ HALİNDE GAYRİMENKUL SAHİPLERİNDEN TAHSİL EDİLEBİLİR Mİ?

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, çevre temizlik vergisi mükellefinin binaları kullananlar olduğu, mükellefiyetin de binanın kullanımı ile başlayacağı hükme bağlanmıştır.

Buna göre, çevre temizlik vergisinin mükellefi binaları kullananlar olduğundan, binaları kullananların kiracılar olması halinde çevre temizlik vergisinin de kiracılar tarafından ödenmesi gerekmektedir. 2464 sayılı Kanunun 98 inci maddesinde, “Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanuna göre alınacak vergi, harç ve katılma payları hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve bunların ek ve tadilleri hükümleri uygulanır.” hükmüne yer verilmiştir.

213 sayılı Kanunun 114 üncü maddesinde, “Vergi alacağının doğduğu takvim yılını takip eden yılın başından başlayarak beş yıl içinde tarh ve mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğrar.”; 6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesinde ise, “Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar.” düzenlemeleri yapılmıştır.

Bu hükümlere göre, çevre temizlik vergisinin mükellefinin kiracı olduğu ve verginin ödenmediği durumlarda, 6183 sayılı Kanunun cebri takip hükümlerinin mükellef olan kiracı hakkında uygulanması gerekmektedir.

Kiraya verilen gayrimenkuller için gayrimenkul sahibinin çevre temizlik vergisinin ödenmesi bakımından hiçbir şekilde vergi mükellefiyeti ve sorumluluğu bulunmadığı için ödenmeyen çevre temizlik vergileri bakımından gayrimenkul sahipleri hakkında idari veya cezai işlem hiçbir işlem yapılamazdır.

5. OKUL, YURT, KREŞ, DERSHANE, KURS, EĞİTİM MERKEZİ, ANAOKULU, YUVA V.B. EĞİTİM VE ÖĞRETİM FAALİYETİNDE BULUNULAN YERLERDE ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNİN ALINMASI

Okul, yurt, kreş, dersane, kurs, eğitim merkezi, anaokulu, yuva v.b. eğitim ve öğretim faaliyeti yapılan binalarda öğrenci ya da kursiyer sayıları kurumların kontenjanlarının çok altında kalabilmekte düşük kapasite ile faaliyetlerine devam etmektedirler. Bu durumda çevre temizlik vergisi kurumun öğrenci kapasiteleri üzerinden mi yoksa fiili olarak bulunan öğrenci ya da kursiyer sayıları üzerinden mi alınacaktır? Son yıllarda şehirleşmenin getirdiği önemli gelişmelerden biri de bu tarz kurumların sayılarının hızla artması olarak görülmektedir. Gelecek yıllara göre planlanan bu kurumlarda yüksek kapasite bulunmasına rağmen kapasitenin altında düşük öğrenci sayıları ile faaliyette bulunmaktadır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinde,

“Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan ve belediyelerin çevre temizlik hizmetlerinden yararlanan konut, iş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalar çevre temizlik vergisine tabidir.

...

Verginin mükellefi, binaları kullananlardır. Mükellefiyet binanın kullanımı ile başlar.

...

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait Çevre Temizlik Vergisi, aşağıdaki tarifeye göre alınır ve büyükşehirlerde % 25 artırımlı uygulanır.

...

İş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi, belediyelerce binaların tarifedeki derecelere intibak ettirilmesi üzerine her yılın Ocak ayında yıllık tutarı itibarıyla tahakkuk etmiş sayılır. Tahakkuk eden vergi, bir defaya mahsus olmak üzere, belediyelerin ilan mahallerinde bir ay süreyle topluca ilan edilir. İş yeri ve diğer şekilde kullanılan binalarla ilgili olarak tahakkuk eden bu vergi, her yıl, emlak vergisinin taksit sürelerinde ödenir.

...

Bakanlar Kurulu; beşinci fıkradaki tarifede yer alan bina gruplarını belirlemeye ve bu maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yer alan tutarları yöreler, belediyelerin nüfusları ve bina grupları itibarıyla ayrı ayrı dörtte birine kadar indirmeye veya yarısına kadar artırmaya yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükme dayalı olarak çıkarılan 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çevre temizlik vergisi tarifesindeki bina grupları tespit edilmiş ve Karara ekli listede, 1 inci sırada öğrenci sayısı, 2 nci sırada yatak kapasitesi, 3 üncü sırada kullanım alanı, 4 üncü sırada koltuk sayısı, 5 inci sırada ise personel sayısı dikkate alınarak vergilendirilecek binalara yer verilmiş ve 1 inci sıradaki binalar ise okul, yurt, kreş, dersane, kurs, eğitim merkezi, anaokulu, yuva v.b. eğitim ve öğretim faaliyeti yapılan binalar olarak belirlenmiştir.

Buna göre, çevre temizlik vergisi tarifesi-

ne ilişkin bina gruplarının tespitinde öğrenci sayısı dikkate alınan binalarda kontenjan sayısına ilişkin bir belirleme bulunmamaktadır. Çevre temizlik vergisinin kanun koyucu tarafından ihdas ediliş amacı da dikkate alındığından fiili olarak hizmet alan kursiyer ya da öğrenci sayılarının çevre temizlik vergisinin hesabında dikkate alınması gerekmektedir. Hiçbir şekilde hizmet almayan, kontenjan ya da kapasite olarak belirlenen ancak herhangi bir nedenle kapasitenin altında faaliyette bulunan işyerlerinden kapasitesi dikkate alınarak çevre temizlik vergisi alınması kanunun ruhuna aykırı olacaktır.

Okul, yurt, kreş, dersane, kurs, eğitim merkezi, anaokulu, yuva v.b. eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yapıldığı binalara ilişkin çevre temizlik vergisi hesaplanırken, binanın kontenjan sayısına bakılmaksızın, mevcut öğrenci sayısının dikkate alınması gerekmektedir. Ancak, uygulamada öğrenci sayılarının dönemler itibarıyla değiştiği dikkate alındığında çevre temizlik vergisi de kurs dönemleri veya eğitim dönemleri itibarıyla farklılık gösterecektir. Öğrenci sayısı dönemler itibarıyla farklılık gösteren kurumların bu özellikleri dikkate alınarak çevre temizlik vergisi hesaplanmalıdır.

6. AYNI BİNADA BİRDEN FAZLA VE FARKLI NİTELİKTE HİZMET VERİLMESİ HALİNDE ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ HİZMET GRUPLARINA GÖRE AYRI AYRI MI ÖDENECEKTİR?

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun mükerrer 44 üncü maddesinde,

”””””

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait Çevre Temizlik Vergisi, aşağıdaki tarifeye göre alınır ve büyükşehirlerde % 25 artırımlı uygulanır.

...

İş yeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi, belediylerce binaların tarifedeki derecelere intibak ettirilmesi üzerine her yılın Ocak ayında yıllık tutarı itibarıyla tahakkuk etmiş sayılır. Tahakkuk eden vergi, bir defaya mahsus olmak üzere, belediyelerin ilan mahallerinde bir ay süreyle topluca ilan edilir. İş yeri ve diğer şekilde kullanılan binalarla ilgili olarak tahakkuk eden bu vergi, her yıl, emlak vergisinin taksit sürelerinde ödenir.

...

Bakanlar Kurulu; beşinci fıkradaki tarifede yer alan bina gruplarını belirlemeye ve bu maddenin dördüncü ve beşinci fıkralarında yer alan tutarları yöreler, belediyelerin nüfusları ve bina grupları itibarıyla ayrı ayrı dörtte birine kadar indirmeye veya yarısına kadar artırmaya yetkilidir.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükme dayalı olarak çıkarılan 2005/9817 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çevre temizlik vergisi tarifesindeki bina grupları tespit edilmiş ve Karara ekli listede, 1 inci sırada öğrenci sayısı, 2 nci sırada yatak kapasitesi, 3 üncü sırada kullanım alanı, 4 üncü sırada koltuk sayısı, 5 inci sırada ise personel sayısı dikkate alınarak vergilendirilecek binalara yer verilmiş ve 1 inci sıradaki binalar ise okul, yurt, kreş, dersane, kurs, eğitim merkezi, anaokulu, yuva v.b. eğitim ve öğretim faaliyeti yapılan binalar, 3 üncü sıradaki binalar ise her türlü yeme, içme ve eğlence yerleri olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, söz konusu Kararnamenin Eki Kararın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde, öğrenci sayısı ve yatak kapasitesi esas alınan binaların, yürütülen hizmetlerin bütünlüğü bakımından birlikte dikkate alınacağı, buna göre hizmet bütünlüğünün gerektirdiği bina gruplarının tek bina olarak değerlendirileceği, ancak bunlardan hizmet

bütünlüğü dışında kullanılanlar ile ayrı ayrı ya da bölümleri itibarıyla hizmet bütünlüğü içinde veya dışında başka kişiler tarafından kullanılanların ayrı bina olarak, dahil oldukları gruplar ve kriterler dikkate alınarak vergilendirileceği açıklamalarına yer verilmiştir.

Konuyla ilgili açıklamalara yer verilen 14 seri no.lu Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliğinin “6.DERECELER İNTİBAK VE İLAN” başlıklı bölümünde de, öğrenci sayısı ve yatak kapasitesi esas alınan binaların, yürütülen hizmetlerin bütünlüğü bakımından birlikte dikkate alınacağı, hizmet bütünlüğünün gerektirdiği bina gruplarının tek bina olarak değerlendirileceği, ancak, bunlardan hizmet bütünlüğü dışında kullanılanlar ile ayrı ayrı ya da bölümleri itibarıyla hizmet bütünlüğü içinde veya dışında başka kişiler tarafından kullanılan kurs, spor sahaları, yurt, büfe, kantin gibi bölümlerin ayrı bina olarak, dahil oldukları gruplar ve kriterler dikkate alınarak vergilendirileceği belirtilmektedir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalara göre, öğrenci sayısı esas alınan binalarda hizmet bütünlüğünün gerektirdiği bina gruplarının tek bina olarak değerlendirilerek çevre temizlik vergisinin buna göre alınması ancak, bu binalardan hizmet bütünlüğü dışında kullanılanlar ile ayrı ayrı ya da bölümleri itibarıyla hizmet bütünlüğü içinde veya dışında başka kişiler tarafından kullanılanların ayrı bina olarak değerlendirilerek, dahil oldukları gruplar ve kriterler dikkate alınarak vergilendirilmesi gerekmektedir.

7. TARIMSAL ÜRÜN ALIMLARININ OLDUĞU DÖNEMLERDE AÇIK OLAN İŞLETMELERDE ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNİN ALINMASI

Rize Defterdarlığına 5-6 ay açık kalan yağ çay alım yerlerinden çevre temizlik vergisinin alınıp alınmayacağı sorulması üzerine

verilen 02.09.2015 tarihli özelge ile konuya açıklık getirilmiştir.

Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliğinin 6 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında; “...Bakanlar Kurulu Kararı ile grupları tespit edilen binaların hangi dereceye gireceği, binaların buldukları mahallin sosyal ve ekonomik farklılıkları, büyüklükleri ile binalardaki faaliyetin niteliği de dikkate alınarak bir defaya mahsus olmak üzere belediye meclislerince belirlenecektir. Binaların derecelere intibakı tek tek yapılmayacak, belirli kriterler esas alınarak topluca veya bölüm bölüm yapılacaktır. Personel sayısı dikkate alınarak belirlenen işyeri binalarının grupları itibarıyla derecelere intibakının yapılmasında, personel sayısı ile birlikte faaliyet türü ve çevre kirliliğine etkisi bakımından meslekler de dikkate alınabilecektir. Belediyeler, binaların grupları ile derecelere isabet eden aylık vergi tutarlarını gösteren bir liste düzenleyecekler ve bu bilgileri ihtiva eden listeyi Şubat ayını geçmemek üzere bir ay süreyle ilan koymaya mahsus mahallerinde bir defaya mahsus olmak üzere topluca ilan edeceklerdir.

Ancak, takip eden yıllarda bina grupları ve derecelerdeki değişiklikler ile vergi tutarlarını ihtiva eden liste her yıl Ocak ayı süresince yeniden ilan edilecektir.», 6 ncı maddesinin (e) bendinde, «Personel sayısı dikkate alınan binalarda, kendi işyerinde çalışanlar da dahil olmak üzere, fiilen çalışan personel, vardiya usulü personel çalıştırılan yerlerde ise toplam personel sayısı dikkate alınacaktır.» denilmektedir.

Aynı Tebliğin 8 inci maddesinin 8 inci fıkrasında, «Yıl içinde, iş yerinin konuta veya konutun işyerine dönüşmesi, işyerinin faaliyet konusu ya da personel sayısında değişiklik olması, ayrıca yıl içinde mükellefin şahsında meydana gelen değişiklikler gibi

grup ve derecelerde meydana gelebilecek değişikliklere ait bildirim, takip eden taksit ayı içinde verilir ve vergilendirmeye esas teşkil eder, taksit tutarı bu dönem içinde ödenir.» denilmektedir.

1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun «Bina» başlıklı 2 nci maddesinde ise; “Bu Kanundaki bina tabiri, yapıldığı madde ne olursa olsun, gerek karada gerek su üzerindeki sabit inşaatın hepsini kapsar.

Bu Kanunun uygulanmasında Vergi Usul Kanununda yazılı bina mütemmimleri de bina ile birlikte nazara alınır.

Yüzer havuzlar, sair yüzer yapılar, çadırlar ve nakil vasıtalarına takılıp çekilebilen seyyar evler ve benzerleri bina sayılmaz.» hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 98 inci maddesinde «Bu Kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde, bu Kanuna göre alınacak vergi, harç ve katılma payları hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve bunların ek ve tadilleri hükümleri uygulanır.» hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun «İşyeri» başlıklı 156 ncı maddesinde de, «Ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyette işyeri; mağaza, yazıhane, idarehane, muayenehane, imalathane şube, depo, otel, kahvehane, eğlence ve spor yerleri, tarla, bağ, bahçe, çiftlik, hayvancılık tesisleri, dalyan ve voli mahalleri, madenler, taş ocakları, inşaat şantiyeleri, vapur büfeleri gibi ticari, sınai, zirai veya mesleki bir faaliyetin icrasına tahsis edilen veya bu faaliyetlerde kullanılan yerdir.» hükmüne yer verilmiştir.

Bu madde hükmüne göre, mükelleflerin ticari, sınai ve zirai faaliyetlerini sürdürdükleri yerlerin işyeri özelliğini taşıyabilmesi

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİNDE ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

için bu yerlerin «faaliyetin icrasına tahsis edilmesi» veya «faaliyetin icra edildiği yer» olma özelliği taşıması gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalar çerçevesinde niteliği gereği tarım ürünlerinin alım dönemlerinde faaliyette bulunan yılın kalan dönemlerinde kapalı olan yerlerinde bina bulunması halinde söz konusu binaların işyeri ve diğer şekilde kullanılan bina olarak değerlendirilerek yıllık tarifeye göre personel sayısı üzerinden çevre temizlik vergisi alınması ancak, söz konusu binaların belediyenin çevre temizlik hizmetinden yararlanan fakat, su ihtiyacını belediyece veya büyükşehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idarelerince tesis edilmiş

su şebekesi haricinde karşılayan binalardan olması halinde ise çevre temizlik vergisinin, binaların grupları itibariyle belediyelerce en son intibak ettirildikleri derecelere ait tari-fede yer alan tutarlar üzerinden yıllık olarak tahakkuk ettirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

30 Seri nolu Belediye Gelirleri Kanunu Tebliği

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı
13.03.2018 tarih ve 252650 sayılı özelge

İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı
06.11.2017 tarih ve 427778 sayılı özelge

Hakkı YILDIRIM

Yük. İnşaat Mühendisi

Üsküdar Belediyesi İhale ve Satım Alma Sorumlusu

KAMU İHALE MEVZUATI KAPSAMINDA YAPIM İŞLERİNDE YAKLAŞIK MALİYETİN HESAPLANMASI VE BİRİM FİYATLARIN GÜNCELLEĞİNİN SAĞLANMASI

1. GİRİŞ

Ülkemizde kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veya yahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının kullanımında bulunan her türlü kaynaktan karşılanan yapım işlerinin ihalelerini düzenleyen temel kanun 4734 sayılı Kamu İhale Kanunudur¹. 4734 sayılı Kanuna göre yapılan ihalelerin sözleşmelerinin imzalanması ve uygulanması aşamaları ise 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanununa² göre gerçekleştirilmektedir. Kamu yatırımlarını düzenleyen bu Kanunlar ile ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması, kaynakların ekonomik, verimli kullanılması ve eserlerin toplumun faydası-

na zamanında sunulabilmesini sağlayacak düzenlemeler içermesi amaçlanmıştır.

Kamu İhale Kurumuna gönderilen 2017 yılı ihale sonuç bilgilerine göre, 4734 sayılı Kanun kapsamındaki usullere göre gerçekleştirilen toplam kamu alımı harcamalarının tutar bazında yüzde 62,31'i yapım işi olarak gerçekleşmiştir³. Bunun yanında son beş yıllık rakamlara bakıldığında da yapım işlerinin hacimsel olarak sürekli büyüdüğü

³ 2017 yılında ihale sonuç bilgisi Kamu İhale Kurumuna gönderilen ve 4734 sayılı Kanun kapsamında yapılan ihalelerin adet olarak %39,36'sı (35.158 adet) mal alımı, %23,93'ü (21.369 adet) yapım işi, %36,38'i (32.494 adet) hizmet alımı ve %0,33'ü (294 adet) danışmanlık hizmet alımına aittir. İhaleler tutar bazında değerlendirildiğinde ise ilgili dönemde Kanun kapsamındaki usullere göre gerçekleştirilen toplam (210.299.779.000TL) kamu alımı harcamalarının %14,31'i mal alımı, %62,31'i yapım işi, %22,84'ü hizmet alımı ve %0,54'ü ise danışmanlık hizmet alımı olarak gerçekleştirilmiştir.

Bkz. http://dosyalar.kik.gov.tr/genel/Raporlar/2017_kamu_al%C4%B1mlar%C4%B1_izleme_raporu_rev3.pdf

¹ 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, RG Tarihi.22.01.2002, RG No:24648

² 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu, RG Tarihi.22.01.2002, RG No:24648

görülmektedir. Bu sonuç ülkemizde yapım işleri için diğer alım türlerine göre ciddi büyüklükte kamu kaynağı ayrıldığını ve kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasındaki önemini göstermektedir.

Ülkemizde GSYH içinde ve kamu kaynağı kullanımında önemli paya sahip olan kamu alımlarının etkin yapılmasında ve en az kamu kaynağı ile en uygun sözleşme bedeline ulaşılmasında temel değişkenlerden en önemlisi kamu alımının yaklaşık maliyetinin gerçekçi ve güncel belirlenmesidir⁴. Yaklaşık maliyet; söz konusu işin ödenek planlaması, ihale ilan süreleri, yeterli kriterleri, aşırı düşük teklifler, Kamu İhale Kurumuna yapılacak itirazın şikâyet başvurularında yatırılacak başvuru bedelleri, bazı durumlarda uygulanacak ihale usulleri, tekliflerin değerlendirilmesi gibi birçok hususun belirlenmesinde göz önünde bulundurulmaktadır.

Kamu alımlarının önemli bir kısmını oluşturan yapım işleri ihalelerinin yaklaşık maliyeti genellikle yetkili kamu kurumlarının önceden belirlemiş olduğu ve yayınlamış olduğu kamu birim fiyatları kullanılmak suretiyle tespit edilmektedir⁵. Bir diğer en fazla kullanılan yöntem ise piyasadaki toplanan rayiçler ile özel birim fiyat oluşturularak yaklaşık maliyetin belirlenmesidir. Yaklaşık maliyette önemli bir unsur özellikle kamu birim fiyatları kullanılmak suretiyle veya piyasadaki toplanan rayiçler ile özel birim fiyat oluşturularak tespit edildiğinde, hesaplanan yaklaşık maliyetin gerçek ve güncel piyasa fiyatını yansıtmayı yansıtmadığıdır.

Bu çalışmamızda yapım işlerinde yaklaşık maliyetin tanımı yapılarak ihale sürecindeki önemine değinilmiştir. Yaklaşık mali-

yetin tespitinde uyulması gereken ilkelere ve hesaplanma yöntemi anlatılmıştır. Hesaplanan yaklaşık maliyetin güncelliğinin sağlanmasının nasıl olacağı üzerine değinilmiş ve Yüksek Fen Kurulu Kararıyla birlikte konuya açıklık getirilmiştir.

2. YAKLAŞIK MALİYETİN TANIMI VE ÖNEMİ

4734 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde yaklaşık maliyet ile ilgili “Mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihalesi yapılmadan önce idarece, her türlü fiyat araştırması yapılarak katma değer vergisi hariç olmak üzere yaklaşık maliyet belirlenir ve dayanaklarıyla birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir. Yaklaşık maliyete ihale ve ön yeterlik ilânlarında yer verilmez, isteklere veya ihale süreci ile resmî ilişkisi olmayan diğer kişilere açıklanmaz.” hükümlerine yer verilmiştir. Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinde (YİİUY) ise yaklaşık maliyet, ihale onay belgesi düzenlenmeden önce idarece her türlü fiyat araştırması yapılarak, katma değer vergisi (KDV) hariç olmak üzere hesaplanan ve dayanakları ile birlikte bir hesap cetvelinde gösterilen, ihale konusu işin öngörülen bedelini ifade eder şeklinde tanımlanmıştır (YİİUY mad. 3). Yaklaşık maliyet, yapılması planlanan iş kapsamında bulunan imalatların miktarları ve bu imalatların birim fiyatları kullanılarak yapılan bir dizi matematiksel hesap olarak da tanımlanabilir⁶.

Yaklaşık maliyetin tespiti Kamu İhale Kanununun en önemli unsurlarından biri olup, yapım işinin en uygun fiyatla gerçekleştirilmesi, yaklaşık maliyetin sağlıklı bir şekilde hesaplanmış olmasıyla doğrudan bağlantılıdır⁷. Kamu İhale Mevzuatında,

4 Aksoy M. (2015). Yapım İşleri Kamu Alımlarında Yaklaşık Maliyet Belirleme Usulünün Sözleşme Bedeli ve Etkin Kaynak Kullanımına Etkisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.5(1), s.66.

5 Aksoy, s.66.

6 Bayraktar D. ve Bayraktar E.A. (2016). Yapım İşlerinde Yaklaşık Maliyetin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma, Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, S.9(2), s.33

7 <https://www.malihakem.com/analizler/yapim-ihalelerinde-yaklasik-maliyet-nasil-hazirlanir-ve-nelere-dikkat-edilmeli>

Yaklaşık maliyet ihale ilan sürelerinin, yeterlik kriterlerinin (ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliğin) belirlenmesi, aşırı düşük tekliflerin tespit edilmesi ile aşırı düşük teklifin değerlendirilmesinde, ihalenin yabancı isteklilere açık olup olmamasında, Kamu İhale Kurumuna yapılacak itirazın şikâyet başvurularında yatırılacak başvuru bedellerinde, ihale usullerinin seçilmesinde, tekliflerin değerlendirilmesi gibi diğer birçok hususta belirleyici etken olmaktadır.

4734 sayılı Kanununun temel ilkeler başlıklı 5 inci maddesinde "... Ödeneği bulunmayan hiçbir iş için ihaleye çıkılmaz" hükmü bulunmaktadır. Bu hüküm doğrultusunda idareler ihaleye çıkmadan önce hazırladıkları yaklaşık maliyete göre ödenek tahsis edeceklerinden kamu yatırımlarında yaklaşık maliyetin önemi ortaya çıkmaktadır. Bütçe planlamasının doğru yapılabilmesi ve aktif kullanılabilmesi ile ödeneklerin etkin ve verimli tahsis edilebilmesi için yaklaşık maliyetlerin sağlıklı bir şekilde hesaplanmış olması gerekir. Yaklaşık maliyetin doğru ve piyasa rayiçlerine uygun şekilde belirlenmesinin, kamunun gerçekleştirilen ihalelerden ne kadar tasarruf ettiğini ve istekliler açısından rekabetin nasıl yaşandığını belirleyen önemli bir göstergedir⁸.

Yapım ihalelerinde sözleşme bedelinin oluşumunda temel değişken niteliğinde olan yaklaşık maliyetin kamu idaresince gerçekçi ve doğru belirlenmesiyle hem en uygun sözleşme bedelinin oluşturulması ile kamu kaynaklarının etkin kullanımının sağlanması hem de yaklaşık maliyet ile sözleşme bedeli arasındaki fark kadar kamu bütçesinden yapım ihalesine tahsis edilen ödeneğin atıl kalmasının önüne geçilmesi sağlanabilir⁹.

dir_an751.html

8 Solak F. ve Koçberber G. (2011), Bir e-devlet Projesi Olarak EKAP, Dış Denetim Dergisi, Temmuz-Eylül, s.60.

9 Aksoy, s.67.

Yaklaşık maliyet söz konusu yapım işinin bütçe planlaması çerçevesinde yatırımın yapılıp yapılmayacağına kararının verilmesinde ve ihalede sunulan teklifin ekonomik, kabul edilebilir olup olmadığına belirlenmesinde önem arz etmektedir. Bu sebeple doğru hazırlanmış yaklaşık maliyet kamu kaynaklarının etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasında önemli bir etken olmaktadır.

Yaklaşık maliyetin hesaplanmasında iş kalemi türü ile miktarı ve birim fiyat olmak üzere iki temel etken vardır. Doğru ve gerçekçi bir yaklaşık maliyetin tespiti için birim fiyatlar kadar iş kalemi türü ve miktar da önem arz etmektedir. Bu açıdan işin gerçek maliyetinin tespit edilebilmesi için yapılacak iş projelerinin ve projelere göre metrajların doğru, eksiksiz ve mahal listelerine uygun olarak hazırlanması gerekir.

3. YAKLAŞIK MALİYETİN TESPİTİNDE UYULMASI GEREKEN İLKELER VE HESAPLAMA YÖNTEMİ

3.1 Yaklaşık Maliyete İlişkin İlkeler

Yaklaşık maliyete ilişkin ilkeler Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 8 inci maddesinde düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 8 inci maddesine göre;

"1) İdare tarafından, ihale onay belgesi düzenlenmeden önce, bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre miktar tespiti ve fiyat araştırması yapılmak suretiyle ihale konusu işin KDV hariç yaklaşık maliyeti hesaplanır ve dayanakları ile birlikte bir hesap cetvelinde gösterilir.

2) Ön ilan yayımlanmadan önce yapı tekniği ve ihtiyaç programına göre tahmin edilen fiziki miktar veya kapsam esas alınarak hesaplanan yaklaşık maliyet, ihale veya ön yeterlik ilanı öncesi gerekiyorsa yeniden hesaplanır.

3) İhale konusu işin bir kısmına teklif verilmemesinin mümkün olduğu hallerde, yaklaşık maliyet her bir kısım için ayrı ayrı olmak üzere işin tamamı dikkate alınarak hesaplanır.

4) İhale konusu işin bünyesine girecek veya yardımcı olarak kullanılacak malzeme, araç, teçhizat, makine ve ekipman gibi unsurların idare tarafından verilmesi durumunda; yaklaşık maliyet, bu unsurların bedeli hariç tutularak hesaplanır ve bu unsurların listesi yaklaşık maliyet hesap cetvelinin ekine konulur.

5) İhale komisyonu tarafından yaklaşık maliyet teklif fiyatları ile birlikte açıklanır. Bu aşamadan önce yaklaşık maliyet açıklanamaz ve ilan edilemez. Pazarlık usulü ile yapılan ihalede ise yaklaşık maliyet, son yazılı teklifler ile birlikte açıklanır.

6) Yaklaşık maliyetin idarelerce hesaplanması esastır. Ancak, işin özelliğinden dolayı, idarelerce hazırlanmasının mümkün olmaması sebebiyle teknik şartnamenin danışmanlık hizmeti alınarak hazırlanması durumunda, yaklaşık maliyet de bu kapsamda hesaplanabilir.”

Kamu ihalelerinin yaklaşık maliyeti yukarıda ifade edilen ilkeler çerçevesinde hesaplanması gerekir. Yaklaşık maliyetin dayanakları ile birlikte hesaplanması ve yaklaşık maliyetin gizliliği ilkesi kamu güveni ve eşitlik ilkesi gereği önem arz etmektedir.

3.2 Yaklaşık Maliyetin Hesaplanmasına Esas Miktarların Tespiti

Güncel ve gerçekçi bir yaklaşık maliyetin hesaplanabilmesi için ilk olarak söz konusu iş kapsamındaki iş kalemlerinin ve miktarlarının sağlıklı bir şekilde tespit edilmesi gerekir. Söz konusu iş kapsamındaki iş kalemlerinin ve miktarlarının sağlıklı bir şekilde tespit edilmemesi yaklaşık maliyetin gerçek-

çi hesaplanamaması ve bütçe planlamasının yanlış yapılmasına sebep olacaktır.

Yaklaşık maliyet hesabına esas miktarların tespiti için öncelikle Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 9 uncu maddesinde belirtilen alan çalışmalarının yapılması gereklidir. Bunlar:

a) Arazi ve zemin etüdünün yapılması; uygulama projesi üzerinden anahtar teslimi götürü bedel teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde arazi ve zemin etüt çalışmalarının; ön ve/veya kesin proje üzerinden birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde ise, mümkün olan arazi ve zemin etüt çalışmalarının yapılmış olması zorunludur.

b) Proje zorunluluğu; bina işlerinde uygulama projesi, diğer işlerin uygulama projesi yapılabilen kısımları için uygulama projesi, yapılamayan kısımları için kesin proje; doğal afetler nedeniyle uygulama projesi yapılması için yeterli süre bulunmayan işler ile ihale konusu işin özgün nitelikte ve karmaşık olması nedeniyle teknik ve mali özelliklerinin gerekli olan netlikte belirlenmediği durumlarda ise ön ve/veya kesin projenin hazırlanması ve yaklaşık maliyetin söz konusu projelere dayanılarak hesaplanması gerekir.

c) Mahal listesi hazırlanması; ön, kesin veya uygulama projelerine dayalı olarak, işin bünyesindeki imalat kalemlerinin adını ve yapılacağı yerleri gösteren ve yaklaşık maliyetin hazırlanmasına esas teşkil eden mahal listeleri hazırlanır.

ç) Metraj listelerinin hazırlanması; ihale konusu işe ait proje ve mahal listelerindeki ölçü ve tariflere göre işin bünyesine giren imatların hangi kısımda ve ne miktarda yapılacağı belirlenmesi amacıyla; anahtar teslimi götürü bedel teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde iş kalemi ve/veya iş grubu, birim fiyat teklif almak suretiyle ihale

edilecek işlerde ise iş kalemi şeklinde metraj listeleri düzenlenir.

d) Birim fiyat ve imalat tariflerinin hazırlanması; Ön ve/veya kesin projeye dayalı olarak birim fiyat teklif almak suretiyle ihale edilecek işlerde, idareler, iş kaleminin adını, yapım şartlarını, ölçü yeri ve şeklini, birimini, birim fiyata dâhil ve hariç unsurları ihtilafa meydan vermeyecek biçimde teknik olarak açıklayan birim fiyat tarifleri hazırlar.

e) Anahtar teslimi götürü bedel işlerde; uygulama projeleri ve mahal listelerine dayalı olarak imalat iş kalemleri veya iş gruplarının teknik tarif ve özellikleri belirlenir.

3.3 Yaklaşık Maliyet Hesabına Esas Fiyat ve Rayiçlerin Tespiti ile Hesaplanması

Yaklaşık maliyetin hesaplanmasında ilk olarak maliyet hesabına esas miktarlar belirlendikten sonra her bir iş kaleminin fiyatının tespiti yapılmaktadır. Birim fiyatların hangi hususlar ve yöntem dâhilinde belirleneceği Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre;

"1) İdarelerce, ihale konusu işin yaklaşık maliyetine ilişkin fiyat ve rayiçlerin tespitinde;

a) İhaleyi yapan idarenin daha önce gerçekleştirdiği, ihale konusu işe benzer nitelikteki işlerin sözleşmelerinde ortaya çıkan fiyatlar,

b) Kamu kurum ve kuruluşlarınca belirlenerek yayımlanmış birim fiyat ve rayiçler,

c) İlgili meslek odaları, üniversiteler veya benzeri kuruluşlarca belirlenerek yayımlanmış fiyat ve rayiçler,

ç) Yüklenici veya alt yüklenici olarak faaliyet gösteren, konusunda deneyimli kişi ve kuruluşlardan alınacak, ihale konusu işe benzer nitelikteki işlere ilişkin maliyetler,

d) İdarenin piyasa araştırmasına dayalı rayiç ve fiyat tespitleri, esas alınır.

(2) İdareler, yaklaşık maliyete ilişkin fiyat ve rayiçlerin tespitinde (a), (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen fiyat ve rayiçlerin birini, birkaçını veya tamamını herhangi bir öncelik sırası olmaksızın kullanabilirler."

İşin bütünü, iş grubu, iş kalemi ve malzeme rayici bazında yapılacak piyasa araştırmasına dayalı fiyat tespitlerinde; iş, imalat ve/veya malzemenin yapımcılarından, üreticilerinden, ana bayilerinden, toptancılarından, yetkili satıcılarından ve satıcılarından fiyatlar veya proforma faturalar alınmak ve gerekli karşılaştırmalar yapılmak suretiyle uygun fiyatlar belirlenir. Tereddüt edilen fiyatların gerçek piyasa rayiçlerine uygun olup olmadığı hususu Ticaret ve/veya Sanayi Odalarından alınacak yazılı rayiçlerle netleştirilir. Fiyat araştırması için yapılan çalışmalarda fiyat sorulacak kişi ve kuruluşlara yazılan yazıda fiyatı tespit edilecek iş grubu, iş kalemi veya malzemenin ayrıntılı özellikleri ve standardına yer verilir, fiyat istenecek kişi ve kuruluşlara aynı koşulları taşıyan yazılarla başvurulur ve fiyatlar Katma Değer Vergisi hariç istenir. İstenen özellikleri taşımayan fiyat bildirimleri ve proforma faturaları dikkate alınmaz.

Yaklaşık maliyete ilişkin birim fiyat ve rayiçlerin tespitinde ilgili yönetmeliğin 10 uncu maddesinde belirtilen yöntemlerden herhangi bir öncelik sıralamasına uyulmadan biri veya birkaçı kullanılabilir. Bu konuda idareye bir takdir yetkisi ve serbestlik tanınmış olmakla birlikte idareler bu takdir yetkisini işin niteliğine ve piyasa rayiçlerine uygun gerçekçi bir yaklaşık maliyet hesaplanması yönünde kullanmalıdır.

Yapım işlerinde, kanunla birim fiyat belirleme ve yayınlama yetkisi verilen kuruluşlar tarafından tespit edilen birim fiyatlara uyma zorunluluğunun ortadan kaldırılması na ve söz konusu fiyatların yaklaşık maliyet

hesabında herhangi bir unsur haline gelmiş olmasına rağmen idareler yaklaşık maliyetin tespitinde kamu birim fiyatlarını kullanmaya devam edegelmişlerdir¹⁰. Ülkemizde yaklaşık maliyetin hesaplanması konusunda birim fiyat belirleme görev ve yetkisi başta Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilmiştir¹¹. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı dışında Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, İller Bankası, Milli Savunma Bakanlığı ve TEDAŞ gibi kurumlar faaliyet gösterdikleri alanın gerektirdiği yapım işlerinde birim fiyat belirleyen diğer kamu kurumlarıdır. Aksoy (2015), yaptığı çalışmada yapım ihalelerinin yaklaşık maliyeti %92 oranında kamu birim fiyat ve rayiçleri kullanılarak %8 oranında da diğer yöntemlerin kullanılmasıyla tespit edildiğini belirtmiştir.

Yaklaşık maliyetin hesaplanması; İş kalemi ve/veya iş grubu şeklinde tespit edilen imalat miktarlarının, Yönetmeliğin 10 uncu maddesine göre belirlenen ve yüklenici karı ve genel gider ihtiva etmeyen fiyatlarla çarpımı sonucu bulunan tutar KDV hariç olarak hesaplanır ve bulunan bu tutara % 25 oranında yüklenici kar ve genel gider karşılığı eklenmek suretiyle yaklaşık maliyet tespit edilir. Yaklaşık maliyetin hesaplanmasına ilişkin hesap cetveli ve icmal tablosu hazırlayanlarca imzalanmak suretiyle ihale onay belgesine eklenir.

10 Uslu, Y. ve Demirel, S. (2014). Kamu İhale Hukuku ve Yapım İşleri İhaleleri, Cem Veb Ofset Yapım İş İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, s.430.

11 10.07.2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 2018/1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin, 97 nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının görev ve yetkileri arasında “Bayındırlık ve iskân işleri ile ilgili şartname, tip sözleşme, yıllık rayiç, birim fiyat, birim fiyatlara ait analiz ve tarifleri hazırlamak ve yayımlamak.” olduğu belirtilmiştir. Yine aynı Kararnamenin 112 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde Yüksek Fen Kurulu Başkanlığının görevleri sayılmış ve görevleri arasında “Bayındırlık ve iskân işleri ile ilgili şartname, tip sözleşme, yıllık rayiç, birim fiyat, birim fiyatlara ait analiz ve tarifleri hazırlamak ve yayımlamak.” olduğu belirtilerek birim fiyat hazırlama görevi ilgili kuruma verilmiştir.

4. YAKLAŞIK MALİYETİN VE BİRİM FİYATLARIN GÜNCELLEĞİNİN SAĞLANMASI

Yaklaşık maliyette önemli olan kamu birim fiyatları kullanılmak suretiyle veya piyasadan toplanan rayiçler ile özel birim fiyat oluşturularak hesaplanan maliyetin gerçek ve güncel piyasa fiyatlarını yansıtmayı amaçlamadığıdır. Çünkü doğru ve gerçekçi belirlenmiş yaklaşık maliyet yapım işlerinin en uygun fiyatla gerçekleştirilmesi ile kaynakların etkin kullanımının sağlanmasında ve kamu bütçesinin doğru planlanmasında belirleyici bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla, yaklaşık maliyetin gerçekçi ve güncel piyasa fiyatlarını yansıtacak şekilde hesaplanması optimal ödenek tahsisine ve etkin kaynak kullanımına hizmet etmektedir¹².

Yaklaşık maliyetin belirlendiği tarih ile ihalenin ilk ilan veya davet tarihi arasında geçen süre içerisinde yaklaşık maliyetteki kalemlerin tamamının veya bir kısmının birim fiyatları enflasyon ve/veya döviz kurundaki aşırı dalgalanma nedeniyle güncelliğini yitirebilmektedir. Bu gibi durumlarda yaklaşık maliyetin güncellenebilmesi imkânı bulunmaktadır. Bu konu hakkında Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında “*Yaklaşık maliyet, güncelliğini kaybetmesi halinde, ilk ilan veya davet tarihine kadar güncellenir.*” düzenlemesi yapılmıştır. Yönetmelik hükmünde de ifade edildiği üzere yaklaşık maliyetin güncelliğini kaybetmesi halinde ilk ilan veya davet tarihine kadar güncellenebilmektedir.

Ancak, yaklaşık maliyetin ilan tarihinden sonra güncellenerek değiştirilmesi ise, yaklaşık maliyet sınırı değerini tespitinde kullanılan bir parametre olduğundan, 4734 sayılı Kanunun temel ilkelerinden olan saydamlık

12 Aksoy, s.78.

ve güvenilirlik ilkelerini zedeleyebilecektir¹³. Kamu İhale Kurulu, yaklaşık maliyetin ilk ilan ve davet tarihinden sonra güncelleme yapılamayacağı¹⁴ hakkında 12.07.2010 tarih ve 2010/UY.I-2028 sayılı kararında; "... ihale tarihinde yaklaşık maliyetin açıklanmasına rağmen ihale komisyonu tarafından tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında anılan yönetmeliğe aykırı olarak yukarıda açıklanan komisyon kararında belirtilen şekilde yaklaşık maliyetin güncellenerek tekliflerin değerlendirildiği görülmüştür. Anılan yönetmelikte öngörülen süre dikkate alınmaksızın ve şekle uyulmaksızın yaklaşık maliyet açıklandıktan sonra yaklaşık maliyetin yeniden güncellenmesi anılan Yönetmelik hükmüne aykırıdır...

Bu bağlamda İhale komisyonu tarafından aşırı düşük tekliflerin belirlenmesine ilişkin sınır değer tespitinde dolayısıyla tekliflerin değerlendirilmesinde önemli bir parametre olan yaklaşık maliyetin 4734 sayılı kanununun 36 ncı maddesi hükümleri çerçevesinde açık-

13 https://www.malihakem.com/analizler/yapim-ihalelerinde-yaklasik-maliyet-nasil-hazirlanir-ve-nelere-dikkat-edilmelidir_an751.html

14 Yaklaşık maliyetin üzerindeki tekliflerin ihale komisyonunca nasıl değerlendirileceğine ilişkin Kamu İhale Genel Tebliğindeki hükümler bu konu ile karıştırılmamalıdır. Kamu İhale Genel Tebliğinin Yaklaşık maliyetin üzerindeki teklifler başlıklı 16.3 üncü maddesi;

"16.3.1. Yaklaşık maliyetin üzerindeki tekliflerin kabul edilip edilemeyeceği hususunda tereddütler olduğu anlaşılmaktadır. İhale komisyonu;

a) Yaklaşık maliyet hesaplanırken değerlendirilmeyen her hangi bir husus olup olmadığını,

b) Yaklaşık maliyet güncellenerek tespit edilmişse, güncellenmenin doğru yapıp yapılmadığını,

c) Verilen teklif fiyatlarının piyasa rayıç fiyatlarını yansıtmadığını,

Sorgulayarak verilen teklifleri yaklaşık maliyete göre mukayese eder ve bütçe ödeneklerini de göz önünde bulundurarak, teklif fiyatlarını uygun bulması halinde ekonomik açıdan en avantajlı teklifi ve varsa ikinci teklifi belirlemek veya verilen teklif fiyatlarını uygun bulmaması halinde ihalenin iptaline karar vermek hususunda takdir yetkisine sahiptir.

16.3.2. Yaklaşık maliyetin üzerinde olmakla birlikte teklifin kabul edilebilir nitelikte görülmesi halinde idarenin ek ödeneğinin bulunması veya ilgili mali mevzuatı gereği ödenek aktarımının mümkün olması durumlarında teklifler kamu yararı ve hizmet gerekleri de dikkate alınarak kabul edilebilir. Bu durumda sorumluluk idareye aittir."

landıktan sonra ihale komisyonu tarafından tekliflerin değerlendirilmesi aşamasında yeniden güncellenerek bu güncellenen rakamlarla tekliflerin değerlendirilmesi işleminde anılan mevzuat hükümlerine uygunluk bulunmamaktadır..." ifadelerine yer vermiştir.

Yine Kamu İhale Kurulunun 11.07.2012 tarih ve 2012/UY.III-2878 sayılı kararında da "..., ayrıca kamu ihale mevzuatı gereğince ihale ilan tarihinden sonra yaklaşık maliyetin yeniden belirlenmesi ya da güncellenmesi ve buna bağlı olarak da sınır değerini yeniden belirlenmesi mümkün olmadığından, yukarıda sayılan mevzuata aykırılıklar düzeltici işlemlerle giderilemeyecek hususlar olarak kabul edilmiştir.

Dolayısıyla, ihale sürecinde düzenlenen zeyilnamelerin yaklaşık maliyetin değişmesine yol açabilecek nitelikte olduğu ve yaklaşık maliyette ortaya çıkabilecek ve tespiti mümkün olmayan miktardaki değişikliğin ihale sonucu üzerinde belirleyici olabileceği dikkate alındığında, yaklaşık maliyette ortaya çıkan bu değişikliğin ihale sürecinin bu aşamasında telafisi mümkün olmadığından ihalenin iptal edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır." açıklamalarında bulunmuştur.

İdareler, yapım işleri ihalelerinin yaklaşık maliyetini genellikle yetkili kamu kurum ve kuruluşlarınca (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Karayolları, DSİ, İller Bankası vb.) önceden belirlenmiş ve yayınlanmış olan kamu birim fiyatlarını kullanmak suretiyle tespit etmektedir. Kamu idarelerince belirlenmiş olan birim fiyatlar 01 Ocak tarihi itibarı ile geçerli olup her yıl güncellenerek yayımlanmaktadır. Ancak, kamu kurum ve kuruluşlarınınca her yıl güncellenerek yayımlanmış olan birim fiyat ve rayıçlar yıl içerisinde değişen piyasa şartlarına bağlı olarak güncelliğini kaybedebilmekte ve gerçek piyasa değerinin altında kalabilmektedir. Bu şekilde olan bi-

rim fiyat ve rayiçlerle hesaplanan yaklaşık maliyetler ise gerçek piyasa değerini yansıtmamakta ve aşırı düşük teklif bedelinin sorgulanması gibi ihale süreçlerine olumsuz etki edebilmektedir. Bu sebeple Yüksek Fen Kurulu yaklaşık maliyetin yıl içerisinde piyasa fiyatlarının altında kalması nedeniyle, yapım ihalelerinde yaşanan sorunlar konusunda önlem alınmasına ilişkin 15/08/2018 tarih ve 2018/31 sayılı kararı ile konuya açıklık getirmiştir. Anılan kararda; “...İdarelerin genel olarak, yaklaşık maliyet hesaplarını “Kamu kurum ve kuruluşlarınca belirlenerek yayımlanmış birim fiyat ve rayiçler” üzerinden yapmakta oldukları bilinmektedir.

Bununla birlikte, İdarelerin hazırladıkları yaklaşık maliyeti değişen piyasa şartlarına bağlı olarak ilk ilan veya davet tarihine kadar güncelleme yoluna gitmeyi tercih etmedikleri, bu durumun zaman zaman aşırı düşük teklif bedelinin sorgulanmasında sorun yarattığı görülmektedir. Bu tür sorunların önüne geçmek için Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 11 inci maddesinin 3 üncü fıkrasına uygun olarak güncelliğini kaybeden yaklaşık maliyetlerin güncellenmesi gerekmektedir.

Bu güncellemeyi yaparken, piyasa fiyatlarının doğru oranda yakalanması için güncellenmenin “TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranına” göre yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Konu ön bölümde belirtildiği üzere detaylı olarak incelenmiş ve değerlendirilmiş olup, buna göre;

“Bakanlığımız Birim Fiyatları, 01 Ocak 2018 tarihi itibari ile geçerli olup, İdarelere bu birim fiyatlar esas alınarak hazırlanan yaklaşık maliyetin güncelliğini kaybetmesi halinde, Yaklaşık Maliyetin, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü doğrultusunda “TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim

Oranına” göre güncellenmesi gerekmektedir.” ifadeleriyle konuya açıklık getirilmiştir.

Yüksek Fen Kurulu tarafından yayınlanan bu karara göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan birim fiyatlar esas alınarak hazırlanan yaklaşık maliyetin güncelliğini kaybetmesi halinde, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü doğrultusunda “TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranına” göre güncellenebilecektir.

Yüksek Fen Kurulu yayınlamış olduğu kararda Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan birim fiyatlar esas alınarak hazırlanan yaklaşık maliyetin güncelliğini kaybetmesi halinde yönetmelik hükmü doğrultusunda “TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranına” güncelleme işleminin yapılacağını belirtmiştir. Yüksek Fen Kurulu bu kararda sadece kendi yayınlamış oldukları birim fiyatlar hakkında açıklama yapmışlardır. Aynı şekilde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı dışında birim fiyat yayınlaması yapan diğer resmi idareler tarafından yayınlanan fiyatlarda yıl içinde piyasa koşulları karşısında güncelliğini yitirebilmektedir. Ancak, birim fiyat yayınlaması yapan diğer kamu idarelerinin birim fiyatları incelendiğinde ağırlıklı olarak fiyatlarını Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yayınlanan rayiçleri esas alarak belirledikleri görülmektedir. Dolayısıyla, Yüksek Fen Kurulunun bu kararında ifade edilen güncelleme işlemine (kanaatimizce) güncelliğini yitirmiş tüm resmi idare fiyatları dâhil edilebilir¹⁵.

Kamu idarelerince belirlenmiş birim fiyat ve rayiçler ülkemizin bütününe temsilen belirlenmektedir. Ancak, bölgesel ekonomik farklılıklardan dolayı malzeme ve işçilik gibi birim fiyatı yüksek oranda etkileyecek olan

15 <https://www.hakedis.org/guncelligini-kaybeden-yaklasik-maliyet-nasil-guncellenir/>

rayiçlerde farklılıklar görülebilmektedir¹⁶. Bu sebeple yaklaşık maliyetin hesaplanmasında kullanılacak kamu idarelerince yayınlanmış olan birim fiyatların piyasa fiyatlarını yansıtmayı yansıtmadığına göre kullanılması daha sağlıklı olacaktır. Kamu idarelerince belirlenerek yayımlanmış birim fiyatlar, rayiçler ve fiyat analizlerinin yapılacak işin niteliğine uymadığı, işin yapım tekniği ve/veya bölgesel olarak gerçek piyasa rayiçlerini yansıtmadığı durumlarda söz konusu fiyat ve analizler esas alınmamalı, idarece yapılacak gerçekçi maliyet ve analizler kullanılmalıdır¹⁷.

5. SONUÇ

Kamu İhale Kanunu kapsamındaki yapım işlerinde yaklaşık maliyet, ihale ilan sürelerinin, yeterlik kriterlerinin (ekonomik ve mali yeterlik ile mesleki ve teknik yeterliğin) belirlenmesi, aşırı düşük tekliflerin tespit edilmesi ile aşırı düşük teklifin değerlendirilmesinde, ihalenin yabancı isteklilere açık olup olmamasında, Kamu İhale Kurumuna yapılacak itirazın şikâyet başvurularında yatırılacak başvuru bedellerinde, ihale usullerinin seçilmesinde, tekliflerin değerlendirilmesi gibi diğer birçok hususta belirleyici etken olmaktadır. Bununla birlikte yaklaşık maliyet söz konusu yapım işinin bütçe planlaması çerçevesinde yatırımın yapılıp yapılmayacağına kararının verilmesinde ve ihalede sunulan teklifin ekonomik, kabul edilebilir olup olmadığının tespitinde belirleyici olduğundan yaklaşık maliyeti oluşturan birim fiyatların güncel, doğru ve gerçek piyasa rayiçlerinden oluşturulması sağlanmalıdır.

Kamu alımlarında yaklaşık maliyetin gerçekçi ve doğru belirlenmesiyle hem en

uygun sözleşme bedelinin oluşturulmasıyla kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanımının sağlanması hem de yaklaşık maliyet ile sözleşme bedeli arasındaki fark kadar kamu bütçesinden ayrılan ödeneğin atıl kalmasının önüne geçilmesi sağlanabilir.

Yaklaşık maliyetin kamu alımlarında önemi dolayısıyla doğru ve gerçekçi bir hesaplama yapılabilmesi için Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 8, 9, 10 ve 11 inci maddelerinde hüküm altına alınan ilkelere ve hesaplama yöntemlerine riayet edilmelidir. Ayrıca, ihalenin ilk ilan veya davet tarihine kadar geçen sürede yaklaşık maliyetin güncelliğini kaybetmesi halinde anılan yönetmeliğin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında “*Yaklaşık maliyet, güncelliğini kaybetmesi halinde, ilk ilan veya davet tarihine kadar güncellenir*” hükmü doğrultusunda güncelleme işlemi yapılmalıdır.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından, 01 Ocak 2018 tarihi itibarı ile geçerli olup, yayınlanan birim fiyatlar esas alınarak hazırlanan yaklaşık maliyetin güncelliğini kaybetmesi halinde, Yüksek Fen Kurulunun 15/08/2018 tarih ve 2018/31 sayılı kararı doğrultusunda, Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne göre “*TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranına*” göre güncellenebilir. Benzer durumda olan diğer kamu idareleri tarafından yayınlanan birim fiyatları da güncelliğini kaybetmesi halinde benzer şekilde “*TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranına*” göre güncelleme işlemi yapılabilir.

Kamu idarelerince belirlenerek yayımlanmış birim fiyatlar, rayiçler ve fiyat analizlerinin yapılacak işin niteliğine uymadığı, işin yapım tekniği ve/veya bölgesel olarak gerçek piyasa rayiçlerini yansıtmadığı durumlarda söz konusu fiyat ve analizler yerine

16 Bayraktar ve Bayraktar, s.52

17 Gencer, H. (2017). Yaklaşık Maliyet Hesaplama Esasları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası Katılımlı 7. İnşaat Yönetimi Kongresi Kongre Sempozyum Bildiriler Kitabı, s.395.

idarece piyasa araştırması yapılarak konusu alanda faaliyet gösteren deneyimli kişi ve kuruluşlardan alınacak fiyatlar üzerinden analizler yapılarak gerçekçi maliyetler oluşturulmalıdır.

Ayrıca, işin önemli maliyet kalemi olan bazı malzemelerdeki (demir, beton vb) fiyat artışı “TÜİK İnşaat Maliyet Endeksi ve Değişim Oranına” göre belirlenen oranların üzerinde kalabilir. Bu gibi durumlarda gerekirse piyasa araştırması yapılarak konusu alanda faaliyet gösteren deneyimli kişi ve kuruluşlardan alınacak fiyatlar üzerinden analizler yapılarak birim fiyat oluşturulmalıdır.

Sonuç olarak, 4734 sayılı Kanunun 5 inci maddesindeki “İdareler, 4734 sayılı Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur” hükmü çerçevesinde, yaklaşık maliyetin mevzuatta belirtilen kriterler ve yöntemlerle hesaplanması, ayrıca birim fiyatların gerçek piyasa değerlerinin saptanması hususunun dikkate alınması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Aksoy M. (2015). Yapım İşleri Kamu Alımlarında Yaklaşık Maliyet Belirleme Usulünün Sözleşme Bedeli ve Etkin Kaynak Kullanımına Etkisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, S.5(1), Kırıkkale.

Bayraktar D. ve Bayraktar E. A. (2016). Yapım İşlerinde Yaklaşık Maliyetin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma, Beykent Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi, S.9(2), İstanbul.

Gencer, H. (2017). Yaklaşık Maliyet Hesaplama Esasları, Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uluslararası Katılımlı 7. İnşaat Yönetimi Kongresi, Kongre Sempozyum Bildiriler Kitabı. (http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/18240_30_03.pdf)

Solak F. ve Koçberber G. (2011) “Bir e-devlet Projesi Olarak EKAP”, Dış Denetim Dergisi, Temmuz-Eylül, Ankara.

Uslu, Y. ve Demirel, S. (2014). Kamu İhale Hukuku ve Yapım İşleri İhaleleri, Cem Veb Ofset Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği, Ankara.

https://www.malihakem.com/analizler/yapim-ihalelerinde-yaklasik-maliyet-nasil-hazirlanir-ve-nelere-dikkat-edilmelidir_an751.html

<https://www.hakedis.org/guncelligini-kaybeden-yaklasik-maliyet-nasil-guncellenir/>

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu (KİK), (2002)

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği (YİİUY), (2002)

Kamu İhale Genel Tebliği

Kamu İhale Kurulu, 11.07.2012 tarih ve 2012/UY.III-2878 sayılı kararı

Kamu İhale Kurulu, 12.07.2010 tarih ve 2010/UY.I-2028 sayılı kararı

Yüksek Fen Kurulu, 15/08/2018 tarih ve 2018/31 sayılı kararı

Oktay ÇAMDELEN

DMO Genel Müdürlüğü
Başmüfettiş

GEÇMİŞE YÖNELİK OLARAK MEMURA AİLE YARDIMI ÖDENEBİLİR Mİ?

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, 657 sayılı **Devlet Memurları Kanununun**, “Aile yardımı ödeneği” başlıklı 202 nci maddesinde, “Evlili bulunan Devlet memurlarına aile yardımı ödeneği verilir. Bu yardım, memurun her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışmayan veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almayan eşi için 1500, çocuklarından herbiri için de 250 gösterge rakamının (72 nci ay dahil olmak üzere 0-6 yaş grubunda yer alan çocuklar için bir kat artırımlı) aylık katsayısı ile çarpılması sonucu elde edilecek miktar üzerinden ödenir. Eşlerden birine iş akdi veya toplu sözleşme gereği çocukları için yapılan aile yardımı ödeneği daha düşük ise, yalnız aradaki fark ödenir.” denilmiş olup, madde metninde geçen eş için 1500 gösterge rakamı, en son 2011/2022 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla 2134¹ gösterge rakamına yükseltilmiştir.

1 Bkz. 05.07.2011 tarih ve 27985 sayılı 2. Mükerrer Resmi Gazete

Böylelikle, 2018/Temmuz itibariyle, devlet memurlarına (399 sayılı KHK kapsamındaki sözleşmeli personel de dahil) her ne şekilde olursa olsun menfaat karşılığı çalışmayan veya herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan aylık almayan eşi için (2134X0,11794 maaş katsayısı) 251,68 TL, çocuk yardımı ise (250X0,11794) 29,49 TL ve 0-6 yaş için çocuk yardımı (500X0,11794) 58,97 TL olarak ödenmektedir.

Ancak, devlet memurlarının muhtelif nedenlerden dolayı aile yardımı bildirimlerini evlilik tarihinden veya çocuğunun doğumunu müteakip değil de daha geç vermeleri halinde, aile yardımının geçmişe dönük mü yoksa aile yardımı bildirim tarihi tarihinden mi itibaren ödeneceği hususu irdelenecektir.

2. MEVZUAT HÜKÜMLERİ

Devlet Memurları Kanununun “Aile yardımı ödeneğine hak kazanma” başlıklı 204 üncü maddesinde de, “Memur, eş için ödenen aile yardımı ödeneğine evlendiği; **çocuk için ödenen yardıma da çocuğunun doğduğu**

tarihi takip eden ay başından itibaren hak kazanır.” denilmiş olup, eş yardımının evlilik tarihi, **çocuk yardımının** ise **çocuğun doğduğu** tarihi takip eden aybaşından itibaren ödeneği açıkça hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla, gerek eş yardımı ve gerekse çocuk yardımı için tek kriter olarak evlilik ve doğum olayının gerçekleşmesi kanunda öngörülmüştür.

Ancak, Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin “Sosyal yardımlar” başlıklı 12 nci maddesinde, “Kamu personeline yapılacak sosyal yardım ödemelerinde, ödemenin çeşidine göre aşağıda belirtilen belgeler aranır.

... b) Aile yardımı: Aylıklarla birlikte ödenen bu yardım, personelin ilk işe girişinde alınacak Aile Yardımı Bildirimine (Örnek : 14) dayanılarak ödenir. Bu bildirim, personelin aile yardımından yararlanan eş veya çocuk durumunda meydana gelen değişiklikler ile yer değiştirme suretiyle atama halinde yenilenir. Bildirimler, ödeme belgesinin Sayıştaya gönderilecek nüshasına eklenir.” hükmü yer aldığından, aile yardımının aile yardımı bildirimine göre ödeneceği ve eş-çocuk durumunda meydana gelen değişikliklerde aile yardımı bildiriminin yenileceği belirtilmiştir.

Aslında, anılan Harcama Yönetmeliği hükmünden dolayı, aile yardımı bildiriminin geç verilmesi durumunda aile yardımının geçmişe dönük olarak yani eş yardımının evlilik tarihi, çocuk yardımının ise çocuğun doğduğu tarihi takip eden aybaşından itibaren ödenebilmesi açısından tereddüt doğmaktadır.

3. KONUYA İLİŞKİN YARGI KARARLARI

Konuyla ilgili olarak, Aksaray İdare Mahkemesinin 24.07.2013 tarihli (Esas No: 2013/367, Karar No: 2013/675) Kararın-

da, “... dava, ... Müdürlüğünde ... olarak görev yapan davacının, memur olan eşinin 15.01.2013 tarihinde ücretsiz izne ayrılması nedeniyle eşinin ücretsiz izne ayrıldığı tarih itibariyle hak ettiği ileri sürülen (15.2.2013 tarihine ait) aile yardımı ödeneğinin (eş yardımının) geriye dönük ödenmesi talebinin reddine ilişkin ... işlemin iptali ve 15.2.2013 tarihine ait eş yardımının başvuru tarihinden itibaren başlayacak yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmıştır.

... Olayda yukarıya alınan mevzuat hükümlerinin birlikte irdelenmesinden, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlara aile yardımının (eş yardımının) ne şekilde ve ne zaman ödeneceği açıkça hükme bağlanmış olmakla beraber eş yardımının geri dönük olarak talep edilemeyeceği yönünde bir düzenlemenin bulunmadığı (bu yönde bir hükme yer verilmediği) anlaşılmaktadır.

Bu durumda, yukarıya alınan mevzuat hükümleri uyarınca davacının eşinin ücretsiz izne ayrıldığı tarihi izleyen ay başından itibaren eş yardımına hak kazandığı ve söz konusu eş yardımını 15.2.2013 tarihi itibariyle alması gerektiği sonucuna varıldığından aksi yönde tesis edilen dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır...” denilerek, geriye dönük aile yardımının verilebileceği belirtilmiştir. Keza, benzer bir karar da Manisa 1. İdare Mahkemesince 25.11.2014 tarihinde verilmiştir.

Dolayısıyla, konuyla ilgili Danıştayın bir kararına ulaşılammakla beraber, yukarıya aktarılan söz konusu Kararlarındaki yaklaşım, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlara aile yardımının ne şekilde ve ne zaman ödeneğinin açıkça belirlendiği ve eş yardımının geriye dönük olarak talep edilmeyeceği yönünde bir düzenlemenin bulunmadığından dolayı eş yardımına hak

kazanıldığı tarihten itibaren geriye dönük olarak eş yardımının ödenebileceği yönündedir.²³

4. KONUYA İLİŞKİN KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMUNUN KARARLARI

Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık) tarafından verilen 11.04.2017 tarihli Tavsiye Kararında⁴, “Başvuran; ... Müdürlüğünde ... sicil numarası ile ... kadrosunda görev yaptığını, 04/10/2016 tarihinde evlendiğini, 2016 yılının Ekim ayına ait eş yardımının tarafına ödenmemesi üzerine eş yardımının geriye dönük ödenmesi için idareye başvuruda bulunduğunu ancak idarenin talebini reddettiğini belirterek söz konusu aya ait eş yardımının tarafına ödenmesini talep etmektedir.

... 14. Yukarıda bahsi geçen somut olayın çözüme kavuşturulabilmesi için öncelikle aile yardım ödeneğine nasıl hak kazanıldığı ve söz konusu ödemeye yönelik başvuru veya bildirim için bir süre sınırlandırılması bulunup bulunmadığının irdelenmesi gerekmektedir.

15. Bilindiği üzere eş yardımı ödeneği 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 204 üncü maddesinde “evlenme” olayının gerçekleşmesine bağlanmış ve evlenmenin gerçekleştiği tarihi takip eden aybaşından itibaren de bu ödemeye hak kazanılacağı hükme bağlanmıştır.

16. Söz konusu maddeden de anlaşılacağı üzere; eş yardımı ödeneğinin, evlenme olayının vuku bulması ile elde edilen kazanılmış bir hak olarak dikkate alınması gerektiği ortadadır. Kazanılmış hakkın ise Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi gereği korunması gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir.

2 Aksaray İdare Mahkemesinin 24.07.2013 tarihli Esas No: 2013/367, Karar No: 2013/675 sayılı Kararı

3 Manisa İdare Mahkemesinin 25.11.2014 tarihli Esas No: 2014/196, Karar No: 2014/798 sayılı Kararı (Söz konusu iki Karar’da memurlar.net. sitesinden alınmıştır.)

4 11.04.2017 tarih ve 2016/4675 Başvuru Nolu Karar

17. Öte yandan şikâyet konusunun, ilgili İdare tarafından şikâyet başvurusunda bulunanın talebinin reddedilme gerekçesi olarak gösterilen Merkezi Yönetim Harcama Belgele-ri Yönetmeliği çerçevesinde değerlendirilmesi de gerekmektedir. Malum olduğu üzere, ilgili yönetmeliğin amacı, “harcamalarda ödeme belgesine dayanılacak kanıtlayıcı belgeleri ve bu belgelerin şekil ve türlerini” belirlemektir. Anılan yönetmelikle hakkın nasıl kazanılacağı değil ödemenin hangi belgeler üzerinden yapılacağı belirlenmektedir. Bir başka ifade ile kişi bu ödeneye, ilgili yönetmelik hükmü çerçevesinde aile yardımı bildiriminde bulunduğundan değil 657 sayılı Kanunda yer alan evlenme şartını yerine getirdiğinden hak kazanmaktadır. Kaldı ki Anayasanın 128 inci maddesi gereğince memura yapılacak ödemelerin kanunla yapılacağı hükmü karşısında yönetmelik hükmüne dayanarak ödemenin yapılp yapılmayacağına dair bir karar vermenin mümkün bulunmadığı açıktır.

19.Şikâyet konusuyla benzer nitelikteki taleplerle ilgili Aksaray İdare Mahkemesinin 24/07/2013 tarihli ve E:2013/367, K:2013/675 sayılı kararı ile Manisa İdare Mahkemesinin 25/11/2014 tarihli ve E:2014/367, K2014/798 sayılı kararında aile yardımı ödeneğinin geriye dönük ödenebileceği, buna dayanak olarak da ilgili kararlarda “Dava dosyasının, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ile bir arada değerlendirilmesinden, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi memurlara aile yardımının ne şekilde ve ne zaman ödeneceği açıkça hükme bağlanmış olmakla beraber geriye dönük olarak talep edilemeyeceği yönünde bir düzenlemenin bulunmadığı(bu yönde bir hükme yer verilmediği) anlaşılmaktadır.” hususunun gösterildiği tespit edilmiştir.

20. Diğer taraftan Sayıştay 2 nci Dairesinin 01/02/2010 tarih ve 553 nolu ilamında

ise, geriye dönük çocuk yardımı ödenmesinde hukuka aykırılık görülmemeyerek ilişilecek bir husus bulunmadığı yönünde karar verildiği anlaşılmıştır.

21. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; eş yardımı ödeneğinin, evlenmeye ilişkin aile durumu/yardımlarını bildirim tarihini takip 5 / 6 eden aybaşından itibaren ilgisine ödenmesi gerektiği kanaatine ulaşılmış, 04/10/2016 tarihinde evlenen ve bu durumu 18/10/2016 tarihinde ... Müdürlüğüne bildiren ...e, aile yardımı bildirimini 15/10/2016 tarihinden önce vermediğinden hareketle bu aya ait eş yardımı ödeneğini vermeyen ... Müdürlüğü işleminde hukuka aykırılık görülmemiştir.

VII. KARAR Açıklanan gerekçelerle BAŞVURUNUN KABULÜNE; Başvuranın mağduriyetinin giderilmesi adına makul süre içinde şikâyet başvurusunda bulunana eksik **ödenen eş yardımı ödeneğinin ödenmesi için ... MÜDÜRLÜĞÜ'NE TAVSİYEDE BULUNULMASINA ...**” hükmolünmüş olup, söz konusu Kararda, geriye dönük çocuk yardımı ödenmesinde hukuka aykırılık görülmemeyerek ilişilecek bir hususun bulunmadığına yönelik Sayıştay 2 nci Dairesinin 01.02.2010 tarih ve 553 nolu ilamına da yer verilerek, eş yardımı ödeneğinin, evlenmeye ilişkin aile durumu/yardımlarını bildirim tarihini takip eden aybaşından itibaren ödenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Keza, Kamu Denetçiliği Kurumunun (Ombudsmanlık) benzer nitelikteki 14.09.2018 tarihli Tavsiye Kararında⁵ da, “... Diğer taraftan Sayıştay 2 nci Dairesinin 01/02/2010 tarih ve 553 nolu ilamında ise, geriye dönük çocuk yardımı ödenmesinde hukuka aykırılık görülmemeyerek ilişilecek bir

husus bulunmadığı yönünde karar verildiği anlaşılmıştır.

21. İlgili idarece her ne kadar Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2018 ve 2019 Yıllarını Kapsayan 4. Dönem Toplu Sözleşme'nin 39 uncu maddesiyle, aile yardımı ödeneğine ilişkin olarak, taraflarca, 01/01/2018 ile 31/12/2019 arasında uygulanmak üzere, eş durumu değişikliğini daha ileri bir tarihte bildiren personele, aile yardımı ödeneği verilmesi koşullarına sahip olması ve 15/01/2018 tarihinden itibaren geçerli olmak kaydıyla, bildirim tarihinden önceki üç aya kadar olan dönem için geriye dönük aile yardımı ödeneği verilmesinin kararlaştırıldığı belirtilmişse de Toplu sözleşmeler vasıtasıyla esasında kamu görevlilerinin sahip oldukları haklara ilave bazı haklar elde etmelerinin amaçlandığı, dolayısıyla yukarıda yer alan açıklamalar ve ilgili mevzuat hükümleri dikkate alındığında, **bahsi geçen toplu sözleşme hükmü ile memurlara yeni bir hak verilmesinden ziyade, memurların zaten sahip oldukları hakkın kısıtlandığının görüldüğü emsal nitelikteki Danıştay 11. Dairesinin 13/06/2014 tarihli ve E:2013/3728, K:2014/4312 sayılı kararında da; 'emekliliği hak etmiş olan memurlara toplu sözleşmeye göre hiçbir sosyal denge yardım ödemesi yapılamayacağı yolunda bir hüküm konulmasıyla, memurlara sosyal denge tazminatı ödenmesinin dayanağı olan mevzuatta yer verilmeyen kısıtlamalar getirildiği ifade edilerek, davacının parasal haklarından yoksun bırakılmasında hukuka uygunluk bulunmadığı hükmüne varılmış ve bu durumun tarafların sözleşme şartlarını belirleme yetkisi kapsamında değerlendirilmesi suretiyle davanın reddi yolunda verilen İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet görülmediği** belirtilmiştir.

22. Kurumumuzca yapılan değerlendirme neticesinde; **çocuğu için talep ettiği aile**

5 14.09.2018 tarih ve 2018/3665 Başvuru Nolu Karar

yardımı ödeneğinin “doğum” olayının gerçekleşmesine bağlanarak doğum olayının gerçekleştiği tarihi takip eden aybaşından itibaren de bu ödemelere hak kazanılacağı ve 206 ncı maddedeki istisnalar haricinde ödenmesi gerektiği kanaatine ulaşılmış olup başvurana geriye dönük aile yardımı ödeneği verilmemesi işleminde hukuka uyarlık görülmemiştir..” denilmiştir.

5. SONUÇ

Yukarıya aktarılan mevzuat hükümleri ve kararlar çerçevesinde, devlet memurlarının muhtelif nedenlerden dolayı aile yardımı bildirimlerini evlilik tarihinden veya çocuğunun doğumundan sonra vermeleri halinde, belgelendirmek şartıyla eş ve çocuk yardımına hak kazanıldığı tarihinden geçerli olmak üzere aile yardımının (eş ve

çocuk yardımının) geçmişe dönük olarak ödenmesi gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Harcama Belgeleri Yönetmeliği

Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)’nın 11.04.2017 tarihli ve 2016/4675 Başvuru Nolu Tavsiye Kararı

Kamu Denetçiliği Kurumu (Ombudsmanlık)’nın 14.09.2018 tarihli ve 2018/3665 Başvuru Nolu Tavsiye Kararı

Aksaray İdare Mahkemesinin 24.07.2013 tarihli Esas No: 2013/367, Karar No: 2013/675 sayılı Kararı

Manisa İdare Mahkemesinin 25.11.2014 tarihli Esas No: 2014/196, Karar No: 2014/798 sayılı Kararı

Akın ŞİMŞEK

*Kamu Yönetimi Uzmanı
Rekabet Kurumu
İdari Koordinatör*

MEMURUN HİZMET BORÇLANMASININ VERGİ AVANTAJI BOYUTU

1. GİRİŞ

Çalışanların ve bu kapsamda da memurların emeklilik yaşını erkene çekmek, emeklilikte geçerli hizmet yılını tamamlamak, emeklilik ikramiyesinin esas hizmet sürelerini tam yıla tamamlamak amacıyla sosyal güvenlik yasaları kapsamındaki askerlik, aylıksız izin, doğum borçlanması, avukatlık stajı, seçimler nedeniyle istifa sonrası boşta geçen gibi sürelerini hizmet borçlanması yöntemi ile emekliliklerinde değerlendirmeleri mümkündür. Ancak, hizmet borçlanması her zaman istenen yararı sağlamayacağı gibi bazen de gereksiz kalarak kişilerin maddi kayıplarına dahi yol açabilmektedir. Bu nedenle, hizmet borçlanması yapmadan önce konunun iyice araştırılması ve net bir sonuç alındıktan sonra borçlanma yapmaya karar verilmesi gerekmektedir. Hizmet borçlanması sonrasında da ödenen borç tutarının gelir vergisi matrahından düşülmesi ile borç tutarının bulunulan vergi dilimine göre belli bir oran-

da azalması da mümkün kılınmıştır. Hizmet borçlanma tutarının gelir vergisi matrahından düşülmesi hususunun kişilerce titizlikle takip edilmesi gerekmektedir. Hizmet borçlanması tutarının gelir vergisi matrahından düşülmemesi kişilerin önemli tutarlarda maddi kayıplarına da yol açabilmektedir.

Bu makalede memurların hizmet borçlanmaları ile ilgili genel değerlendirmelere yer verildikten sonra borç tutarının gelir vergisi matrahından düşülmesine ilişkin usul ve esaslardan bahsedilecektir.

2. MEMURLARIN HİZMET BORÇLANMASI

2008 yılında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun yürürlüğe girmesi ile birlikte diğer bir çok husus gibi hizmet borçlanmaları yönünden de göreve başlama tarihlerine göre ikili bir durum ortaya çıkmıştır. Memurların sosyal güvenlik haklarının belirlenmesindeki mev-

zuat göreve başlama tarihlerine göre değiştiğinden hizmet borçlanması kapsamındaki sürelerinde de bazı farklılıklar bulunmaktadır. Memurlardan 15 Ekim 2008 tarihinden önce Emekli Sandığına tabi çalışması olup da 5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında 4/1-c sigortalısı sayılanların borçlanacak süreleri için 5434 sayılı Kanun kapsamında değerlendirme yapılmaktadır. Ancak, 15 Ekim 2008 tarihinden sonra ilk defa 5510 sayılı Kanuna göre 4/1-c sigortalısı sayılmayı gerektirecek görevlerde çalışmaya başlayan memurlar hakkında ise 5510 sayılı Kanuna göre değerlendirme yapılmaktadır. Memurlar ile hak sahibi dul ve yetimleri bu sürelerin tamamını veya bir kısmını borçlanabilmektedirler.

2.1.Emekli Sandığına Tabi Çalışması Olan Memurlar

5510 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi gereğince 15 Ekim 2008 tarihinden önce Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurların hizmet borçlanmalarına ilişkin olarak haklarında 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanmaya devam edilmektedir. Memurlardan 15 Ekim 2008 tarihinden önce göreve başlaması ve bu kapsamda Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunması nedeniyle 4/1-c sigortalısı sayılanlardan kurumlarınca re'sen emekliye sevk edilenlerle, maluliyet veya yaş haddi nedeniyle emekliye ayrılanlara kanuni süreler içerisinde yazılı olarak başvuruları ve tahakkuku yapılan borçlanma miktarını kabul etmeleri şartıyla 18 yaşın dolumundan sonra hiçbir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmadan;

- Fahri imam-hatiplikte,
- Geçici kadrolu, sözleşmeli, saat ücretli, yevmiyeli olarak,
- Sağlık personelinin yurt içi ve yurt dışında serbest meslekte,

- Yurtdışında,
- Geçen çalışma süreleri ile,
- Avukatlık stajında,
- Muvazzaf ve ihtiyat, kısa dönem askerlikte er olarak,
- Bedelli askerlikte,
- Yedek subay okulunda,
- Doktora öğreniminde, tıpta uzmanlıkta,
- Seçimler nedeniyle istifaen görevlerinden ayrılanların açıkta,

Geçen süreleri ile kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile üç defaya mahsus olmak üzere her doğum için doğum tarihinden sonra iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmaması ve çocuğunun yaşaması şartıyla talepte bulunulan toplamda altı yılı geçmeyen sürelerini borçlanma imkanı tanınmıştır. Vefat eden memurların borçlanma kapsamındaki süreleri ile aylığa hak kazanabilecek dul ve yetimleri de kanuni süresinde başvuruları halinde bu süreler borçlandırılarak taraflarına aylık bağlanabilmektedir.

2.2. İlk Defa 4/1-c Sigortalısı Olan Memurlar

Memurlar 5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte aynı kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında sigortalı sayılmaktadırlar. Memurlardan ilk defa 15 Ekim 2008 tarihinden sonra göreve başlayan ve bu kapsamda ilk defa 4/1-c sigortalısı olanların;

- Kanunları gereği verilen ücretsiz doğum ya da analık izni süreleri ile 4/1-a, 4/1-b ve 4/1-c sigortalısı kadının, üç defaya mahsus olmak üzere her doğum için doğum tarihinden sonra

iki yıllık süreyi geçmemek kaydıyla hizmet akdine istinaden işyerinde çalışmaması ve çocuğunun yaşaması şartıyla talepte bulunulan toplamda altı yılı geçmeyen süreleri,

- Bu sürede zorunlu olarak 4/1-b(-Bağ-Kur) sigortalılıkları devam edenler hariç olmak üzere, er veya erbaş olarak silâh altında veya yedek subay okulunda geçen süreleri,
- Kamu çalışanlarından 4/1-c sigortalısı olanların personel mevzuatlarına göre aylıksız izinde geçen süreleri,
- Sigortalı olmaksızın doktora öğreniminde veya tıpta uzmanlık için yurt içinde veya yurt dışında geçirdikleri normal doktora veya uzmanlık öğreniminde geçen süreleri,
- Sigortalı olmaksızın avukatlık stajını yapanların normal stajda geçen süreleri,
- Kamu çalışanlarının 4/1-c sigortalısı olarak geçen süreleri hariç, sigortalı iken herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınanlardan bu suçtan dolayı beraat edenlerin tutuklulukta veya gözaltında geçen süreleri,
- Grev ve lokavtta geçen süreleri,
- Hekimlerin fahri asistanlıkta geçen süreleri,
- Seçim kanunları gereğince görevlerinden istifa edenlerin istifa ettikleri tarih ile seçimin yapıldığı tarihi takip eden aybaşına kadar açıkta geçirdikleri süreleri,

Borçlanma kapsamına alınmıştır.

3. HİZMET BORÇLANMASI İLE EMEKLİLİK

Memurların hizmet borçlanması süreleri diğer sigortalılar gibi doğrudan emeklilik

için gerekli hizmet süresinden sayılmaktadır. Borçlanılan sürenin emekli aylığına etkisi ise iki türlü olabilmektedir.

Birincisi borçlanılan süreler emekli aylığı bağlama oranını¹ artırmaktadır. Aylık bağlama oranının artmasıyla da emekli aylıklarında her bir yıl borçlanma için aylık 25-30 lira gibi bir artış olmaktadır.

İkincisi ise ilk defa 4/1-c sigortalısı olanlar açısından önemli olup borç tutarının yüksek olarak belirlenmesi prime esas kazanç ortalamasını da artıracığından küçük de olsa emekli aylıklarında bir artış sağlayabilmektedir.

Ayrıca, ilk defa 4/1-c sigortalısı olanlardan prime esas kazanç ortalaması yüksek olanlardan ortalama kazanç altında borçlanma yapılmasının emekli aylığının düşük de olsa azalmasına yol açabileceği unutulmamalıdır. Emeklilik yaşını tamamlayınca ya kadar emeklilik için gerekli prim ödeme gün sayısını tamamlayacak olan memurların sadece emeklilik hizmetlerine sayılması için hizmet borçlanması yapmalarının ödeyecekleri borçlanma tutarı da dikkate alınarak emekli aylıklarına çok da bir katkısı olmayacaktır. Sadece emeklilik için gerekli hizmet süresine sayılması için hizmet borçlanması yapılmasında emeklilik yaşının tamamlandığı tarihte gerekli hizmet yılının (prim ödeme gün sayısının) tamamlanamıyor olması gerekmektedir.

Ancak, özellikle Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurlarda emeklilik için gerekli hizmet süresinin tamamlanması için hizmet borçlanması yapılması halinde emeklilik için “**altı aylık bekleme süresi**” olduğu

1 Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurlar açısından memurlara 20 yıl hizmetleri karşılığında %70, 20 yıldan fazla hizmetlerinin her yılı için bu oranının bir puan artırılmasıyla aylık bağlama oranı tespit edilmektedir. İlk defa 5510 sayılı Kanuna göre sigortalı olanlar açısından ise aylık bağlama oranı her çalışma yılı için yüzde 2 olarak uygulanmaktadır.

da dikkate alınarak borçlanma yapılması gerekmektedir.

Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurlar açısından 5434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 102 nci maddesi hükmü gereğince;

- İsteği üzerine emekliye ayrılanların istek tarihinden en az altı ay önce,
- Kurumlarınca re'sen emekliye sevk edilenlerle maluliyet veya yaş haddi sebebiyle emekliye ayrılanların görevleri ile ilişkilerinin kesildiği tarihten itibaren altı ay içinde,
- Ölüm nedeniyle görevleri sona erenlerin dul ve yetimlerinin ise ölüm tarihinden itibaren altı ay içinde,

Borçlanma talep dilekçelerinin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına geçmesi gerekmektedir. Çalışmakta iken borçlanma talebinde bulunanların borçlanma tahakkuklarının yapılması ve borç miktarının kesinleşmesinden sonra istek tarihinden itibaren altı ay içinde istekleri ile emekliye ayrılmalarına imkan bulunmamaktadır. Aksi takdirde borçlanmaları iptal edilmektedir.

4. HİZMET BORÇLANMASININ EMEKLİLİK YAŞINA ETKİSİ

Diğer sigortalılarda da olduğu gibi memurlardan da normal emeklilik yaşlarından daha önce emekli olabilmek için yani emeklilik yaşlarını düşürmek için hizmet borçlanması yapmak isteyenlerin borçlanılacak süresinin geçtiği tarih çok önemlidir.

Özellikle memurun borçlanacağı sürenin emeklilik yaşını etkilemesi için iki tarihe dikkat etmek gerekiyor. Bu tarihlerden birincisi 23 Mayıs 2002 diğeri ise 08 Eylül 1999 tarihidir. Öncelikle 08 Eylül 1999 tarihinden önce memur göreve başlamış ve borçlanma kap-

samındaki süresi de bu tarihten önce geçmiş ise borçlanılacak süreye göre emeklilik yaşı bir yıl veya daha fazla erkene çekilebilir. Memurun 23 Mayıs 2002 tarihinden önce geçen borçlanma kapsamındaki süresinde ise borçlanılacak süre önemlidir. Bu kapsamda da 23 Mayıs 2002 tarihinden önceki borçlanma süresi 3 yıldan fazla ise yine emeklilik yaşını düşürebilir.

Memurlardan 23 Mayıs 2002 tarihinden sonra göreve başlayanların ise önceki borçlanma kapsamındaki sürelerinin özellikle emeklilik yaşını etkileyebilmesi için sadece borçlanma süreleri ile değil bir gün dahi olsa SSK veya Bağ-Kur çalışmasının da hizmet birleştirilmesi ile dikkate alınması da gerekmektedir. Örneğin, 20 Haziran 2002 tarihinde göreve başlayan bir memur 4 yıl da doğum borçlanması yaparsa yine emeklilik yaşı 58 ve emeklilik için gerekli çalışma süresi 25 yıl oluyor ve kademeli emeklilik yaşına girmemektedir. Ancak, bu kişinin doğum borçlanmasının emeklilik yaşını etkileyebilmesi için bir gün de olsa SSK veya Bağ-Kur sigortalısı olarak geçen süresi ile hizmet birleştirmesi yapması gerekmektedir.

5. MEMURUN HİZMET BORÇLANMASI TUTARININ HESABI

Memurların hizmet borçlanmalarının hesabında Emekli Sandığına tabi çalışması olan memur ile ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memur arasında borç tutarı çok farklı olmaktadır. Bu farklılığın nedeni ise uygulanan mevzuatın farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, hizmet borçlanması tutarının farklılığının Emekli Sandığına tabi çalışması olan ve ilk defa 4/c sigortalısı olan memurlar olmak üzere iki başlıkta değerlendirmek gerekmektedir².

2 Akın Şimşek, Memurun Hizmet Borçlanmasında Borç Hesabı ve Ödeme ile Borçlanma Sonrası Emeklilik Süresi, İdari ve Mali Mevzuat, Mayıs 2017

5.1. İlk Defa 4/1-c Sigortalısı Olanların Hizmet Borçlanması Hesabı

Memurlardan ilk defa 15 Ekim 2008 tarihinden sonra göreve başlayanların hizmet borçlanması yapacakları sürelerine ait borçlanma tutarı, memurun veya hak sahibi dul ve yetimlerinin hizmet borçlanması talebinde buldukları tarihte 16 yaşından büyükler için geçerli olan asgari ücretin brüt tutarı kadar olan prime esas alt sınırı ve aynı asgari ücretin 7,5 katı olan üst sınırları arasında olmak üzere kendilerince belirlenen günlük kazancın % 32'si oranında hesaplanmaktadır.

Örnek: Ekim 2008 den sonra ilk defa 5510 sayılı Kanunun 4/1-c sigortalısı olan ve er olarak geçen 8 aylık askerlik hizmetini 26Ağustos 2018 tarihinde borçlanmak isteyen bir memurun askerlik borçlanmasını prime esas günlük kazanç alt sınırından yapmak istediği düşünülerek, borç miktarı şöyle olacaktır. 26Ağustos 2018 tarihinde geçerli brüt asgari ücret 2.029,50 TL dir.

$2.029,50 \text{ TL} \times \%32 = 649,44 \text{ TL}$ (Bir aylık borçlanma Miktarı)

Toplam borç miktarı, $649,44 \text{ TL} \times 8 \text{ ay} = 5.195,52 \text{ TL}$ olacaktır.

Bu hesap asgari ücret üzerinden en az tutar olarak hesaplanmış olup, kişiler talep tarihinde belirlenen prime esas günlük kazanç alt (2.029,50 TL) ve üst sınırları (15.221,25 TL) arasında olmak üzere günlük kazancı kendileri belirleyebilecekler ve bu belirledikleri kazanç tutarı üzerinden yüzde 32 oranında hizmet borçlanması tutarı ödeyeceklerdir.

5.2. Emekli Sandığına Tabi Çalışması Olan Memurun Hizmet Borçlanması Hesabı

Memurlardan 15 Ekim 2008 tarihinden önce yedek subay, vekil öğretmen, vekil imam gibi geçici görevler de dahil olmak

üzere bir gün dahi Emekli Sandığına tabi çalışması bulunanlar hakkında ve bunların hak sahibi dul ve yetimlerine aylık bağlanması da yapılacak hizmet borçlanması işlemlerinde borç tutarının belirlenmesinde 5434 sayılı Kanun uygulanmak ve bu kapsamda da 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun ek 31 inci maddesinin (d) bendinden sonra gelen ilk fıkrasında belirtilen "T.C. Emekli Sandığına yazılı olarak başvurdukları tarihteki öğrenim durumu itibariyle tabi oldukları personel kanunlarında yer alan hükümlere göre belirlenecek göreve giriş derece, kademe ve ek göstergeleri ile emekli keseneğine esas aylığın hesabına ait tüm unsurların toplamının, o tarihte yürürlükte olan katsayılarla çarpımı sonucu bulunacak tutarlar esas alınarak, yine o tarihteki kesenek ve karşılık oranlarına göre hesap edilir. Bu hüküm, bu Kanun'un ek ve değişiklikleri ile diğer kanunlarla getirilen bütün borçlanmalar hakkında da uygulanır." hükmü uyarınca işlem yapılmaktadır.

Bu düzenleme gereğince Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurların hizmet borçlanmalarında borcun hesabında emekli keseneğine esas aylığın hesabına ait ek gösterge, taban aylık, kıdem aylık (borçlanılacak askerlik süresi esas alınarak bir yıldan fazla süreler), en yüksek devlet memuru aylığına göre belirlenen tazminat oranı gibi diğer unsurlar da dikkate alınmaktadır. Bu unsurlara göre belirlenen tutar üzerinden de yüzde 16 emeklilik keseneği ve yüzde 20 kurum karşılığı oranı esas alınarak toplam yüzde 36 oranı dikkate alınarak bir aylık borç tutarı bulunmaktadır.

Örnek: Emekli Sandığına tabi hizmeti bulunan dört yıllık üniversite mezunu bir memurun Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına 26 Ağustos 2018 tarihinde geçen dilekçesi ile muvazzaf askerlikte geçen 8 aylık süresini borçlanmak istemesi halinde borç miktarı yandaki tabloda belirtildiği şekilde hesaplanacaktır.

657 SK. 36. maddesine göre belirlenen göreve giriş derece kademe göstergesi: 9/1 (620)	
Kıdem aylığı süresi	Borçlanılacak süre 1 yıldan az olduğu için yoktur
26.08.2018 tarihinde geçerli memur maaş katsayısı	0,11794
26.08.2018 tarihinde geçerli Taban aylık	1.846,10 TL
Derece ve kademe aylığı 9/1 620 X katsayı	73,12
Emeklilik tazminatı (5434 SK. Ek 70. mad.) En yüksek devlet memuru aylığının yüzde 55'i	616,24 TL
1.846,10 + 73,12 + 616,24	2.535,46 TL
26.08.2018 tarihindeki kesenek ve karşılık oranları	%16 + %20 = % 36
2.535,46 X %36	912,77 TL (Bir aylık borçlanma tutarı)
Toplam 8 aylık borçlanma tutarı	912,77 X 8 = 7.302,12 TL

6. MEMURUN HİZMET BORÇLANMASI TUTARININ ÖDENMESİ

Memurların hizmet borçlanmalarında borç tutarının ödenmesinde göreve başlama tarihlerine göre farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle, bu durumu da 5434 sayılı Kanun ve 5510 sayılı Kanun kapsamında ayrı ayrı değerlendirmek gerekmektedir.

6.1. İlk Defa 4/1-c Sigortalısı Olan Memurların Hizmet Borçlanması Tutarının Ödenmesi

Memuriyete 15 Ekim 2008 tarihinden sonra başlayan ve bu tarihten önce de Emekli Sandığına tabi çalışması olmayanların 5510 sayılı Kanununun 41 inci maddesine göre tahakkuk ettirilen hizmet borçlanması tutarı kişiye iadeli taahhütlü olarak tebliğ edilmekte ve posta alındısının ilgiliye teslim edildiği tarih borcun tebliğ tarihi olarak esas alınmaktadır. Hesaplanan borç, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içerisinde sigortalı veya hak sahipleri tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmektedir. Bir ay içinde ödenme-

yen borçlanmalar geçerli sayılmamakta ve bunlar için ayrıca yeni başvuru şartı aranmaktadır. Süresi içinde tebliğ edilen borcunu ödemeyenler ile kısmi ödeme yapanların kalan sürelerinin borçlandırılması için yeni başvuru şartı aranmaktadır. Memurun borçlanmaya esas günlük kazancının tespitinde, adi posta yolu ile gönderilen veya Sosyal Güvenlik Kurumuna doğrudan verilen belgenin Kurum kayıtlarına intikal ettiği tarih, iadeli taahhütlü veya acele posta servisi olarak gönderilenlerde ise postaya verildiği tarih esas alınmaktadır.

6.2. Emekli Sandığına Tabi Çalışması Olan Memurların Hizmet Borçlanmasının Ödenmesi

Emekli Sandığına tabi çalışması olan memurların hizmet borçlanması fişleri kurumlarınca kendilerine tebliğ edilmektedir. Bu kapsamda da hizmet borçlanma fişlerinin kurumlarınca kişilere tebliğ edildiği tarihi takip eden aybaşından itibaren memurun aylık maaşından kesilen % 16 emeklilik ke-

senekleri miktarı ile aynı tutarda borç tahsilatına başlanmakta ve toplam borç miktarı bitinceye kadar kesintiye devam edilmektedir. Bu arada tahsilatın devam ettiği süre içerisinde memur maaş katsayısı ve emeklilik keseneği oranında değişiklik olması halinde borç tahsilatında dikkate alınmaktadır. Borçlandırıldıkları paraların tamamını ödemedem emekli, adi veya vazife malullüğü aylığı bağlananların bağlanan aylıklarından, dul ve yetimlere aylık bağlanmasını gerektiren hallerde ise borç artıkları bağlanan aylıklar oranında dul ve yetimlere bölünerek bu aylıkların her birinden emeklilik keseneği oranında tahsil edilmektedir.

Emekli Sandığına tabi memurlara vazgeçme dilekçelerinin Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına 30 gün içinde geçmesi şartıyla bir defaya mahsus olmak üzere borçlanma isteğinden vazgeçme hakkı tanınmıştır. Borçlanma fişinin kurumlarınca kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde borçlanmadan vazgeçtiğine dair dilekçesi Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına geçmeyenlerin borçlanmaları kesinleşmektedir. Ayrıca, daha önce bir defa borçlanma isteğinden vazgeçenlerin aynı konuda tekrar borçlanma isteğinde bulunmaları halinde 5434 sayılı Kanunun ek 27 nci maddesi uyarınca vazgeçme haklarını kullandıklarından borçlanma doğrudan kesinleşmiş olmakta ve kesinti başlamaktadır.

7. GELİR VERGİSİ AÇISINDAN HİZMET BORÇLANMASI TUTARI VE VERGİ MATRAHINDAN İNDİRİMİ

Çalışanların ücretleri kapsamında vergi matrahlarının belirlenmesinde hizmet borçlanması için ödenen tutarları da içeren sigorta primlerinin/ emeklilik keseneklerinin indirilmesine 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 63 üncü maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince gelir vergisi kapsa-

mında ücretin gerçek safi değerinin belirlenmesinde işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatler toplamından yapılacak indirimler içerisinde kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler de sayılmıştır. Ücretlerin vergilendirilmesi kapsamında konuya açıklık getirilmek ve uygulamaya yön vermek üzere de 111 Seri No'lu Gelir Vergisi Genel Tebliği³ yayımlanmıştır. Bu Tebliğde de "Emekli Sandığı ve Sosyal Sigorta Kurumlarından, kanunla kurulmuş olanların üyelerine çeşitli kanunlarla, daha önceki dönemlerde ödenmemiş bulunan aidat veya primleri borçlanma suretiyle ödeme ve dolayısıyla emekliliğe esas alınacak hizmet sürelerini uzatabilme hakkı tanınmaktadır. Bunun için, kanunlarla belli edilen koşullar altında borçlanılan aidat ve primlerin, üyelerce ödenmesi zorunludur.

Bu ödemeler de Gelir Vergisi Kanununun 63/2 maddesinde sayılan aidat ve primler niteliğindedir ve bunların da ücretin gerçek safi tutarının hesaplanması sırasında gider olarak indirilmesi, Gelir Vergisi Kanununun lafzına ve ruhuna uygun görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle;

- A. Emeklilik aidatı ve sosyal sigorta primlerinin gider olarak indirilmesi kanunen kabul edilmiş bulunan kurumlara, kanunlarında öngörülen şekilde ücretten kesilmek suretiyle ödenen borçlanma aidat ve primlerinin miktarına ve nisbetine bakılmaksızın, kesildiği aya ait gelir vergisi matrahının tesbitinde gider olarak nazara alınması;
- B. Aidat toptan ödenmişse, ödenen tutara ulaşıncaya kadar bu miktarın

3 <http://www.gib.gov.tr/node/88302>

ücretlerin, vergiye tâbi tutarından indirilmesi;

- C. Ücretlerinin gerçek ve safi tutarlarının hesabında gider olarak indirilmek suretiyle vergi dışı bırakılmış olan aidat ve primlerini, türlü nedenlerle geri alan ve kendilerine toptan ödeme yapılanların, yeniden iştirakçi durumuna girmeleri nedeniyle ilgili kuruma peşin ya da borçlanma suretiyle iade ettikleri aidat ve primlerin tekrar gider olarak indirilmemesi,

gerekmektedir.” denilmek suretiyle konuya açıklık getirilmiştir. Bu kapsamda da hizmet borçlanması yapan memurun borç tutarının kesildiği aya ait gelir vergisi matrahından gider olarak indirilmesi, borç tutarı matrahtan fazla ise bitinceye kadar takip eden aylarda da ait olduğu yıla bakılmaksızın matrahtan indirilmeye devam edilmesi gerekmektedir.

Örnek: Ekim 2008 den sonra ilk defa 5510 sayılı Kanunun 4/1-c sigortalısı olan ve er olarak geçen 8 aylık askerlik hizmetini 26 Ağustos 2018 tarihinde borçlanmak isteyen memurun hesaplanan 5.195,52 TL borç tutarını ödedikten sonra ödeme belgesini kurumuna ibraz etmesi ile birlikte kurumunca ilk ücretine ilişkin gelir vergisine tabi matrahtan indirim yapılmaya başlanacaktır. İlk aydaki indirim sonrası kalan tutar olursa takip eden aylarda da indirim devam ettirilecektir.

Örnek: Emekli Sandığına tabi hizmeti bulunan dört yıllık üniversite mezunu bir memurun Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına 26 Ağustos 2018 tarihinde geçen dilekçesi ile muvazzaf askerlikte geçen 8 aylık süresini borçlanmak istemesi halinde hesaplanan 7.302,12 TL borç miktarı aylık yüzde 16 emeklilik keseneği tutarında kesilmeye başlanacak ve bitinceye kadar da takip eden

aylarda kesinti devam edecektir. Bu durumda da her ay yüzde 16 emeklilik keseneği tutarında kesilen borçlanma tutarı kadar gelir vergisi matrahından indirim yapılmaya devam edilecektir.

Hizmet borçlanması ödemesine ilişkin gelir vergisi matrahından indirim yapılmaya devam edilirken kalan tutar olmasına rağmen işyeri değişikliği olması halinde yapılacak işlemler ile ilgili olarak da Gelir İdaresi Başkanlığı, İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğünün 24 Ağustos 2011 tarihli özelgesinde⁴ ... Sosyal Sigortalar Kurumuna askerlik hizmeti süresince ödenmeyen aidat ve primlerin borçlanmak suretiyle daha sonraki bir zamanda toptan ödenmesi durumunda, ödeme belgesini işverenimize ibraz ettiğiniz aydan başlayarak, takvim yılı sınırlaması olmadan ödenen tutarın tamamının safi ücretinizin tespitinde gider olarak indirilmesi mümkün olmakla birlikte iş yeri değişikliği durumunda; borçlanma tutarının gider olarak indirilmeyen kısmının yeni iş yerindeki safi ücretinizin tespitinde dikkate alınabilmesi için eski işvereninizden alacağınız ödenen primlere ait belgenin onaylı bir sureti ile indirim konusu yapılmayan tutarı gösterir yazının yeni işverenimize vermeniz gerekmektedir.” denilmek suretiyle yapılacak işlemler açıklanmıştır.

Eş için ödenen doğum borçlanmasına ilişkin borç tutarının memurun kendi gelir vergisinin matrahından indirilmesi mümkün değildir⁵.

Yurtdışında geçen sürelerin 3201 sayılı Kanuna göre borçlanması halinde ödenen borç tutarının gelir vergisi matrahından ödeme yapılan tutara ulaşıncaya kadar ücretle-

4 <http://www.gib.gov.tr/node/100576>

5 Gelir İdaresi Başkanlığı, İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü, 09.09.2011 tarih ve 176200-449 sayılı özelgesi.

rin vergiye tabi tutarından indirilmesi mümkün bulunmaktadır⁶.

8. SONUÇ

Hizmet borçlanmasının emeklilik yaşı ve hizmete katkısı ile ilgili olarak öncelikle emeklilik yaşını etkilemek açısından 23 Mayıs 2002 tarihinden önce geçen sürelerin borçlanılması önemli olup 23 Mayıs 2002 tarihinden sonra geçen sürelerin borçlanılmasının emeklilik yaşına bir etkisinin olmayacağı sadece emeklilik için gerekli hizmet süresine katkısının olacağı unutulmamalıdır. Borçlanma süreleri (yurtdışı borçlanması

gibi istisnai borçlanmalar hariç) özellikle askerlik, ücretsiz izin borçlanması gibi süreler başta olmak üzere emeklilik ikramiyesini etkilemektedir.

Hizmet borçlanmasına ilişkin borç tutarının ödenmesi veya Emekli Sandığına tabi memurun maaşlarından yüzde 16 emeklilik kesenekleri tutarında kesilmesi sonrasında gelir vergisi matrahlarından ilk aydan başlamak üzere indirilmesinde hassasiyet gösterilmelidir. Borç tutarının gelir vergisi matrahından indirilmemesi halinde kişilerin önemsenecek tutarlarda maddi kayıpları olacaktır.

6 Gelir İdaresi Başkanlığı, İzmir Vergi Dairesi Başkanlığı, Mükellef Hizmetleri Gelir Vergileri Grup Müdürlüğü, 19.11.2011 tarih ve 176200-637 sayılı özeldesesi.

Gürkan GÜVEN

Mühendis

Yapım İşi İhaleleri Uzmanı

ELEKTRONİK EKŞİLTME DEVREYE ALINDI

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri idare ile istekli arasında kuralları 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yer alan ve ihalelerin sonuçlanmasını müteakip 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunundaki maddelerin öncelikli olarak uygulandığı ekonomik değeri 130 milyar TL'yi geçen bir alandır.

Bu alanın düzenlendiği ana mevzuat 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunudur. Ayrıca, bu Kanunların hizmet, mal, yapım ve danışmanlık için ayrı ayrı ihale uygulama yönetmelikleri ve tebliğleri ile devasa bir alt mevzuatı bulunmaktadır.

Bu mevzuatta zaman zaman Danıştay kararları ile yeni içtihatların oluşması veyahut ihale süreçlerinde yeni ihtiyaçların ortaya çıkmasıyla değişiklikler olabilmektedir. İşte bu süreç içerisinde kamu alımları piyasasında yeni ihtiyaçların ortaya çıkması sonucunda yeni alım prosedürleri ortaya çıkmaktadır.

Geçtiğimiz günlerde Kamu İhale Kurumu tarafından devreye alınan elektronik eksiltmeye ilişkin açıklamalar makalemizin konusunu teşkil edecektir.

2. ELEKTRONİK EKŞİLTME NEDİR?

Aslında elektronik eksiltmeye ilişkin düzenlemelerin Kanuni temeli 10 yıl öncesine dayanmaktadır. 20/11/2008 tarihli 5812 Sayılı Kanunun 28 inci maddesi ile Elektronik Eksiltme Kamu Alımları piyasası süreçlerine girmiş oldu.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununda Elektronik eksiltme, “Tekliflerin değerlendirilmesinin ardından elektronik ortamda eksiltme şeklinde sunulan yeni fiyatların veya belirli teklif unsurlarına ilişkin yeni değerlerin bir elektronik araç marifetiyle otomatik değerlendirme metotları kullanılarak yeniden değerlendirilmesi ve sıralandırılması şeklinde tekrar eden işlemleri”

Olarak tanımlanmıştır.

Yine aynı Kanunun EK-5 inci madde-

sinde Elektronik Eksiltme aşağıdaki şekilde kendine yer bulmuştur;

“İlan ve ihale dokümanında belirtilmesi kaydıyla, açık ihale, belli istekliler arasında ihale ve 21 inci maddenin (a), (d) ve (e) bentleri uyarınca yapılan pazarlık usulü ihalede tekliflerin değerlendirilmesi aşamasının tamamlanmasından sonra elektronik eksiltme yapılabilir. Dinamik alım sistemi ve çerçeve anlaşma kapsamında yapılan ihalelerde de elektronik eksiltme uygulanabilir. 48 inci madde uyarınca yapılan danışmanlık hizmet alımı ihalelerinde ise elektronik eksiltme uygulanmaz.

Elektronik eksiltme ancak ihale konusu alımın bütün teknik özelliklerinin net olarak belirlendiği hallerde kullanılabilir.

Elektronik eksiltmeye başlamadan önce ihale dokümanında belirlenen şartlara göre tekliflerin ilk değerlendirmesi yapılır.

Yeterli kabul edilen istekliler elektronik ortamda yeniden teklif vermeye aynı anda davet edilir. Davette, eksiltmenin başlama tarihi ve saati ile kullanılmakta olan elektronik araca isteklinin bağlantı kurabilmesi için gerekli bütün bilgilere yer verilir. Elektronik eksiltmenin her aşamasını gösteren bir zaman çizelgesi davet ile birlikte iletir. Birbirini izleyen birden fazla aşamada elektronik eksiltme yapılabilir. Davetin gönderildiği tarihten iki iş günü geçmeden eksiltmeye başlanamaz.

Ekonomik açıdan en avantajlı teklifin fiyat dışı unsurlar da dikkate alınarak belirlendiği hallerde, yapılan ilk değerlendirme sonucu ile eksiltmede verilen yeni tekliflere göre sıralamayı düzenleyen matematiksel formül de davette bildirilir. Bu formül, ihale ilanında veya ihale dokümanında belirtildiği şekilde ekonomik açıdan en avantajlı teklifin tespitinde kullanılan bütün unsurların varsa nispi ağırlıklarını da içerir.

Elektronik eksiltmenin her aşamasında, o andaki sıralamalarını öğrenebilmeleri için gerekli bilgiler anında isteklilere ulaştırılır. İhale dokümanında belirtilmesi kaydıyla, diğer isteklilerin teklifleri hakkında bilgiler ve eksiltmenin herhangi bir aşamasındaki istekli sayısı da duyurulabilir. Ancak elektronik eksiltme süresince isteklilerin kimlikleri açıklanamaz.

Elektronik eksiltme aşağıdaki durumlardan biri veya birkaçının gerçekleşmesi halinde sona erdirilir:

a) Eksiltmeye katılım için yapılan davette eksiltmenin tamamlanacağı belirtilen tarih ve saatin dolması.

b) Yeni tekliflerin verilebilmesine ilişkin olarak davette bildirilen bekleme süresi içinde asgari fark aralığını sağlayan tekliflerin alınmaması.

c) Davette bildirilen tur sayısının tamamlanması.”

Bu uygulamanın dayanağını oluşturan değişiklikler 19/06/2018 tarihli ve 30453 mükerrer Sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış olup, Mal Alımı, Hizmet Alımı ve Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliklerinde gerekli değişiklikler yapılmış ve mal alımı ihaleleri, hizmet alımı ihaleleri ile yapım işi ihalelerinde elektronik eksiltme yapılması mümkün hale getirilmiştir.

Elektronik ortamda temin veya teyit edilebilen belgelerin kağıt ortamında sunulması yerine bu belgelerdeki bilgilerin beyan edildiği bir standart formun sunulması uygulaması, elektronik ortamda teklif alınmayan ihalelerde geçerli olacak. Bu sayede, ihalelere katılım maliyetlerinin azaltılarak gerek teklif hazırlama gerekse teklif değerlendirme süreçlerinin daha kolay ve hızlı hale getirilmesi amaçlandı.

1 Kasım 2018 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere, açık ihale ve belli istekliler arasında ihale usulü ile yapılan ihalelerde kullanılmak üzere, geçerli teklif sahibi isteklilerin ilk fiyat tekliflerinden daha düşük fiyatlar ile yeniden yarışabilmelerine imkan tanıyan e-eksiltme uygulaması getirildi. Böylece kamu alımlarında rekabeti arttırarak, kaynakların daha etkin ve verimli şekilde kullanılmasının sağlanması amaçlandı.

Parasal limit sınırı olmadan açık ihale usulü ile yapılan mal ve hizmet alımı ihalelerinin yanı sıra aynı usul ile yapılan yapım işi ihaleleri ve pazarlık usulü ile yapılan hizmet alımı ve mal alımı ihalelerinin e-ihale yoluyla yapılabilmesi, 2 Ocak 2019'dan itibaren mümkün hale getirildi.

Yeterlik sistemi üzerinden yeterlik değerlendirmesi yapılması ve buna bağlı yeterlik sertifikası üzerinden e-ihale yapılması imkanı sağlandı.

3. 1 KASIM 2018 TARİHLİ KAMU İHALE KURULU TARAFINDA YAPILAN BİLGİLENDİRME

01.11.2018 tarihinde Kamu İhale Kurulu tarafından yapılan bildirim ile Kamu alımlarında rekabetin arttırılarak, kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla, geçerli teklif sahibi isteklilerin elektronik ortamda eksiltme şeklinde sunulan yeni fiyatlar üzerinden yeniden yarışabilmelerine imkan tanıyan elektronik eksiltme uygulaması devreye alındığı kamuoyuna ilan edilmiştir.

4. KAMU İDARELERİNİN ELEKTRONİK EKİSİLMEDE DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Kamu İhale Kurumu tarafından elektronik eksiltme alım yöntemine ilişkin açıklamalar ilgili duyuru da yer verilmiştir.

4.1. İhtiyaç Raporu

Elektronik Eksiltme Menüsünde İhale Öncesi sekmesinden “İhtiyaç Raporu İşlemleri” linki tıklanır. Açılan ekranda Yeni İhtiyaç Raporu Kayıt butonuna tıklanır.

İhtiyaç raporu oluşturmak için gerekli bilgiler sisteme girilir. Kısmi teklife kapalı olan ihalelerde “Elektronik Eksiltme yapılacak mı?” sorusu görüntülenir. Kısmi teklife açık olan ihalelerde ise “Kısımlardan en az biri için Elektronik Eksiltme yapılacak mı?” sorusu görüntülenir ve her iki durumda Evet seçilir. İlerle butonuna tıklanır.

İhalenin kısımlarına/kalemlerine ilişkin bilgiler girilir ve İleri butonuna tıklanır. Kısmi teklife açık ihalelerde E-Eksiltme Yapılacak Kısımlar sekmesi görüntülenir. Açılan ekranda Eksiltme Yapılmayacak Kısımlar bölümünden seçilenler sağ ok işaretiyle E-eksiltme Yapılacak Kısımlar bölümüne aktarılır.

Elektronik eksiltme yapılacak kısımlar belirlenmiş olur. İleri butonuna tıklanır. İhtiyaç Raporu Özet Bilgiler ekranında elektronik eksiltmenin yapılmasına ilişkin bilgiler ve elektronik eksiltme yapılacak kısım bilgileri gösterilir.

4.2. İhale Kayıt:

Menüde İhale İşlemleri sekmesinden “İhale Kayıt” linki tıklanır. İhalenin kapsamı 4734

Kapsamında seçilir ve İlerle butonuna tıklanır

Elektronik eksiltme yapılacak ihalenin türü ve usul bilgileri girilir. Pazarlık usulü ile gerçekleştirilen ihalelerde ve hizmet alımı ihalesi yolu ile gerçekleştirilen danışmanlık hizmeti alımlarında, elektronik eksiltme yapılamaz.

Kullanılabilir Ödenek Tutarı ve Yaklaşık Maliyet bilgileri girilir ve İlerle butonuna tıklanır İhalenin ön ilan bilgisi gösterilir ve İlerle butonuna tıklanır

İhale bilgileri girilir. Kısmi teklife kapalı olan ihalelerde “Elektronik Eksiltme yapılacak mı?” sorusu görüntülenir. Kısmi teklife açık olan ihalelerde ise “Kısımlardan en az biri için

Elektronik Eksiltme yapılacak mı?” sorusu görüntülenir ve her iki durumda Evet seçilir. İhale bilgileri ekranında İlerle butonuna tıklanır. Özet ve kayıt ekranı görüntülenir. İhale özet bilgileri ekranında elektronik eksiltme bilgisi Evet olarak gösterilir. İhale bilgileri onaylanır ve Kaydet butonuna tıklanır. İhalenin başarıyla kaydedildiğine dair bilgi notu görüntülenir.

4.3. İhale İşlemleri

İlgili ihale için İhale Kayıt Numarası alınır ve İhtiyaç Raporu Seç butonuna tıklanır. İhtiyaç raporu bağlama ekranında elektronik eksiltme yapılması öngörülen ihtiyaç raporları listelenir. İhaleye Bağla butonu ile ilgili ihtiyaç raporu bağlanır.

İhtiyaç raporu bağlanan ihalenin mevcut sistemde olduğu gibi “Teknik Şartname ve Diğer Belge İşlemleri” ekranında teknik şartname ile ilgili işlemleri gerçekleştirilir. Elektronik eksiltme yapılması öngörülen yapım işi ihalelerinde, yalnızca uygulama projesi veya kesin proje seçilerek ihale dokümanı oluşturulabilir.

4.3.1. İdari Şartname ve Sözleşme Tasarısı İşlemleri

Teknik şartnamenin yüklenmesi ve onaylanmasının ardından idari şartname oluşturma işlemlerine başlanır.

İhale kayıt sırasında elektronik eksiltme sorusu Evet seçildiğinden idari şartname 21.

Maddedeki “Elektronik Eksiltme öngörülüyor mu?” sorusu otomatik olarak Evet seçili gösterilmektedir ve değiştirilememektedir. Eksiltmenin her aşamasında isteklilerin sıralaması ve diğer isteklilerin sıralamasının gösterimine ilişkin seçeneklerden ilgili olanı seçilir. İdari şartname Madde 21.4’te seçilen metin gösterilir.

İhalede elektronik eksiltme yapılması durumunda alternatif teklif verilemeyeceğinden, ilgili maddeye sistem tarafından otomatik olarak “Bu ihalede alternatif teklif verilemeyecektir.” ibaresi seçili getirilmektedir.

4.3.2. Sözleşme Tasarısı İşlemleri

Sözleşme türü karma sözleşme olarak seçilmişse proje türü uygulama projesi ve/veya kesin proje olmalıdır. Ön projeye çıkılan yapım işlerinde elektronik eksiltme yapılamaz. İlgili madde dışında tüm sözleşme tasarısı maddeleri mevcut sistemdeki şekilde çalışmaya devam etmektedir. Sözleşme tasarısı onaylandıktan Onayla butonuna tıklanarak ihale onaylanır.

İhalenin onaylanmasına ilişkin başarı mesajı gösterilir.

5. İLAN HAZIRLAMA

İhalenin onaylanmasından sonra süreç mevcut sistemdeki haliyle devam etmektedir. İlan hazırlama adımına geçilir ve menüde İhale Öncesi sekmesinden “İlan Hazırlama” linki tıklanır. Açılan ekranda İlan Bedeli girilerek Hazırla butonuna tıklanır.

İlanın Diğer Hususlar maddesinde elektronik eksiltmenin yapılacağına dair metin gösterilir ve Kaydet butonuna tıklanır.

Kaydedilen ihale ilanı için süreç mevcut sistemdeki gibi devam etmektedir. İlan sevk işlem formu gönderildikten sonra ilan yayımlanır. Yayım planına alınan ihale ilanı günü geldiğinde Kamu İhale Bülteninde yayımlanır.

6. SONUÇ

Kamu alımlarında rekabetin arttırılarak, kaynakların daha etkin ve verimli kullanılmasını sağlamak amacıyla, geçerli teklif sahibi isteklilerin elektronik ortamda eksiltme şeklinde sunulan yeni fiyat ve/veya değerler üzerinden yeniden yarışabilmelerine imkan tanıyan elektronik eksiltme uygulaması EKAP üzerinden geliştirilerek devreye alınmıştır.

Bu uygulamanın dayanağını oluşturan değişiklikler 19/06/2018 tarihli ve 30453 mükerrer Sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış olup, Mal Alımı, Hizmet Alımı ve Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliklerinde gerekli değişiklikler yapılmış ve mal alımı ihaleleri, hizmet alımı ihaleleri ile yapım işi ihalelerinde elektronik eksiltme yapılması mümkün hale getirilmiştir. Ancak, elektronik eksiltmenin ön proje ile çıkılan yapım işi ihaleleri ile hizmet alımı yolu ile ihale edilen danışmanlık hizmet alımlarında yapılmasına izin verilmemiştir.

Elektronik eksiltmenin yapılabilmesi için ihalenin açık ihale usulü veya belli istekliler arasında ihale usulü ile gerçekleştirilmesi gerekmekte olup, pazarlık usulü ile ihale edilen

işlerde elektronik eksiltme yapılması öngörülmemiştir.

Fiyat veya fiyat ile birlikte fiyat dışı unsurlar üzerinden elektronik eksiltme, yalnızca Kanunun "Aşırı düşük teklifler" başlıklı 38 inci maddesinde öngörülen açıklama istenilmeksizin sonuçlandırılan ihalelerde yapılabilir. Aşırı düşük teklif sınır değerinin altında teklif sunan isteklilerden aşırı düşük teklif açıklaması istenen veya aşırı düşük teklif sınır değerinin altında teklif sunan isteklilerin teklifi açıklama istenilmeksizin reddedilen ihalelerde ise fiyat dışı unsurlar üzerinden elektronik eksiltme yapılması mümkün olacaktır.

Elektronik eksiltmenin yapılabilmesi için ihale ilanı ve ihale dokümanında bu durumun belirtilmesi gerekmekte olup, bilgiler ihaleye ilişkin ihtiyaç raporunun hazırlanması veya düzeltme ilanı süresi geçmemiş ise zeyilname düzenlenmesi aşamasında EKAP üzerinden sisteme girilecektir.

KAYNAKÇA

www.kik.gov.tr/duyurular

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, www.basbakanlik.gov.tr

Cumhur Sinan ÖZDEMİR

*Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Başmüfettişi*

İHALE MAKAMI KAMU KURULUŞUNUN İŞÇİ ÜCRETLERİ YÖNÜNDEN YÜKÜMLÜLÜĞÜ

1. GİRİŞ

4857 sayılı İş Kanununda ücret; bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutar olarak tanımlanmıştır. Ücret kural olarak dönemsel, periyodik bir ödemedir. Kanunun kabul ettiği sınırlar içinde tarafların sözleşme ile tespit ettiği belirli ve sabit aralıklı zaman dilimlerine, dönemlere uyularak ödenmelidir. Bu süre en çok bir ay olarak belirtilmiştir. Çalışanlar açısından en önemli unsur olan ücret aynı zamanda, işverenin de iş sözleşmesinden doğan başlıca borcunu oluşturmaktadır. Ücretin çalışanlar bakımından önemi ve çalışanların işverenler karşısındaki za-yıf konumu göz önüne alınarak, İş Kanunu ücretin korunmasına yönelik hükümler getirmiştir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yazılı; usul ve şartlarla mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin istekliler arasından seçilecek birisi üzerine bırakıldığını gösteren ve ihale yetkilisinin onayını müteakip sözleşmenin imzalanması ile tamamlanan işlemlere ihale denir.

2. ÜCRET

4857 sayılı İş Kanununa göre genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır. Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak kural olarak, Türk parası ile işyerinde veya özel olarak açılan bir banka hesabına ödenir. Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak, yabancı para olarak kararlaştırılmış ise ödeme günündeki rayice göre Türk parası ile ödeme yapılabilir. Çalıştırdığı işçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları vasıtasıyla ödeme zorunluluğuna tabi tutulan işverenler veya üçüncü kişiler, işçilerinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkaklarını özel olarak açılan banka hesapları dışında ödeyemezler. Emre muharrer senetle (bono ile), kuponla veya yurtda geçerli parayı temsil ettiği iddia olunan bir senetle veya diğer herhangi bir şekilde ücret ödemesi yapılamaz. Ücret en geç

ayda bir ödenir. İş sözleşmeleri veya toplu iş sözleşmeleri ile ödeme süresi bir haftaya kadar indirilebilir. İş sözleşmelerinin sona ermesinde, işçinin ücreti ile sözleşme ve Kanundan doğan para ile ölçülmesi mümkün menfaatlerinin tam olarak ödenmesi zorunludur. Meyhane ve benzeri eğlence yerleri ve perakende mal satan dükkân ve mağazalarda, buralarda çalışanlar hariç, ücret ödemesi yapılamaz. **Ücret alacaklarında zamanaşım süresi beş yıldır.**

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununa göre ücret; işveren, işçiye sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti ödemekle yükümlüdür. Aksine âdet olmadıkça, işçiye ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, hizmet sözleşmesi veya toplu iş sözleşmesiyle daha kısa ödeme süreleri belirlenebilir. Daha kısa bir ödeme süresi kararlaştırılmamışsa veya aksine âdet yoksa aracılık ücreti her ayın sonunda ödenir. Ancak, işlemlerin yapılması altı aydan daha uzun bir süre gerektirdiği takdirde, aracılık ücreti asıl ücrete ek olarak kararlaştırılmışsa, yazılı anlaşmayla ödeme daha ileri bir tarihe bırakılabilir. Asıl ücrete ek olarak üretilenden pay verilmesi öngörülen hâllerde, ürün payı belirlenir belirlenmez, cirodan veya kârdan pay verilmesi kararlaştırılan hâllerde ise payın, hesap dönemini izleyen en geç üç ay içinde belirlenerek ödenmesi şarttır. İşveren, işçiye zorunlu ihtiyacının ortaya çıkması hâlinde ve hakkaniyet gereği ödeyebilecek durumda ise, hizmetiyle orantılı olarak avans vermekle yükümlüdür. Çalıştırdığı işçilerin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları vasıtasıyla ödeme zorunluluğuna tabî tutulan iş sahipleri, işçilerinin ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkakını özel olarak açılan banka hesapları dışında ödeyemezler. İşveren, işçiden olan alacağı ile ücret borcunu işçinin

rızası olmadıkça takas edemez. **Ancak, işçinin kasten sebebiyet verdiği yargı kararıyla sabit bir zarardan doğan alacaklar, ücretin haczedilebilir kısmı kadar takas edilebilir.** Ücretin işveren lehine kullanılacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir.

3. KAMU KURULUŞLARININ İHALE UYGULAMASI

Kamu hukukuna tâbi olan veya kamunun denetimi altında bulunan veyahut kamu kaynağı kullanan kamu kurum ve kuruluşlarının yapacakları ihalelerde uygulanacak esas ve usuller 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile düzenlenmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının her türlü kaynaktan karşılanan mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri Kamu İhale Kanunu kapsamındadır. Bu kurum ve kuruluşlar aşağıda özet olarak belirtilmiştir.

- Genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile bunlara bağlı; döner sermayeli kuruluşlar, birlikler (meslekî kuruluş şeklinde faaliyet gösterenler ile bunların üst kuruluşları hariç) tüzel kişiler.
- Kamu iktisadi kuruluşları ile iktisadi devlet teşekküllerinden oluşan kamu iktisadi teşebbüsleri.
- Sosyal güvenlik kuruluşları, fonlar, özel kanunlarla kurulmuş ve kendilerine kamu görevi verilmiş tüzel kişiliğe sahip kuruluşlar (meslekî kuruluşlar ve vakıf yüksek öğretim kurumları hariç) ile bağımsız bütçeli kuruluşlar.
- Yukarıda belirtilenlerin doğrudan veya dolaylı olarak birlikte ya da ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlasına sahip oldukları her çeşit kuruluş, müessese, birlik, işletme ve şirketler.

Bir kısım kamu kurum ve kuruluşlarının mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinin ihaleleri ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç Kamu İhale Kanunu dışında tutulmuştur. Bu kurum ve kuruluşlar aşağıda özet olarak belirtilmiştir.

- Elektrik üretimi, iletimi, ticareti ve dağıtım alanında faaliyet gösteren kamu iktisadi teşebbüslerinin, bu faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik olarak diğer kamu kurum ve kuruluşlarından yapacakları enerji ve yakıt alımları.

- Fakir ailelere kömür yardımı yapılmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararname-leri kapsamında; işleticisi kim olursa olsun, Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü'nün kendisine veya bağlı ortaklık veya iştiraklerine ait olan kömür sahalarından yapacağı mal ve hizmet alımları.

- Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü ile Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Taşımacılık Anonim Şirketinin, Türkiye Demiryolu Makinaları Sanayii Anonim Şirketi, Türkiye Lokomotif ve Motor Sanayii Anonim Şirketi ve Türkiye Vagon Sanayii Anonim Şirketinden yapacağı mal veya hizmet alımları.

- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığının kurduğu veya iştirak ettiği şirketten (ÖSYM'nin yapacağı mal ve hizmet alımlarında Yükseköğretim Kurulunun uygun görüşü alınmak kaydıyla) sınav faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik olarak yapılacak mal ve hizmet alımları.

4. KAMU KURULUŞU İHALE MAKAMININ İŞÇİ ÜCRETİ YÖNÜNDEN SORUMLULUĞU

4857 sayılı İş Kanununun 36 ncı maddesinde, "Genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler veya kamu iktisadi teşebbüsleri yahut özel kanuna veya özel kanunla

verilmiş yetkiye dayanılarak kurulan banka ve kuruluşlar; asıl işverenler müteahhide verdikleri her türlü bina, köprü, hat ve yol inşası gibi yapım ve onarım işlerinde çalışan işçilerden müteahhit veya taşeronlarca ücretleri ödenmeyenlerin bulunup bulunmadığının kontrolü, ya da ücreti ödenmeyen işçinin başvurusu üzerine, ücretleri ödenmeyen varsa müteahhitten veya taşeronlardan istenecek bordrolara göre bu ücretleri bunların hakedişlerinden öderler" şeklinde kurala yer verilmiştir. Yasal düzenlemeye göre ihale makamı, işçi ücretlerinin ödenip ödenmediğini kontrol etmek durumundadır. Yapılacak olan kontrol ya da işçinin başvurusu üzerine ödenmeyen ücretlerin bulunduğu tespit edilmesi halinde, belli şartlarla ihale makamının sorumluluğu söz konusu olur. İhale makamının yapmış olduğu ilan üzerine işçilerin başvuruda bulunmamış olmaları, kamu kurumunun sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, işçilerin her hak ediş dönemi için olan ücret alacaklarının üç aylık tutarından fazlası hakkında adı geçen idarelere herhangi bir sorumluluk düşmeyeceği öngörülmüştür. Maddede sözü edilen ücret her hak ediş dönemi için "son üç aylık temel ücret" olarak değerlendirilmelidir. Yine ihale makamının ihbar ve kıdem tazminatı ile kullandırılmayan izinler sebebiyle herhangi bir sorumluluğu söz konusu değildir.

4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre;

- Bina, karayolu, demiryolu, otoyol, havalimanı, rıhtım, liman, tersane, köprü, tünel, metro, viyadük, spor tesisi, alt yapı, boru iletim hattı, haberleşme ve enerji nakil hattı, baraj, enerji santrali, rafineri tesisi, sulama tesisi, toprak ıslahı, taşkın koruma ve dekapaj gibi her türlü inşaat işleri ve bu işlerle ilgili tesisat, imalat, ihzarat, nakliye, tamamlama, büyük onarım, restorasyon, çevre düzenlemesi, sondaj, yıkma, güçlendirme ve montaj işleri ile benzeri işlerinin tamamı yapım işidir.

• Bakım ve onarım, taşıma, haberleşme, sigorta, araştırma ve geliştirme, muhasebe, piyasa araştırması ve anket, danışmanlık, tanıtım, basım ve yayım, temizlik, yemek hazırlama ve dağıtım, toplantı, organizasyon, sergileme, koruma ve güvenlik, meslekî eğitim, fotoğraf, film, fikrî ve güzel sanat, bilgisayar sistemlerine yönelik hizmetler ile yazılım hizmetlerini, taşınır ve taşınmaz mal ve hakların kiralanmasını ve benzeri diğer işler, hizmet işidir.

İhale makamı kamu kurumunun son 3 aylık ücretten sorumluluğu, işverenin yanında ve yasadan doğan bir sorumluluktur. İşverenle ihale makamının birlikte dava edilmesi durumunda müştereken müteselsilen sorumluluğa dair karar verilmelidir. İhale makamının tek başına dava edildiği durumlarda işçinin mükerrer yararlanmasını önlemek için işverence sözü edilen ücretlerin ödenip ödenmediğinin araştırılması gerekir. Nitekim, Yargıtay¹ "...Somut olayda, davalı... Üniversitesi ihale makamı olup, ihale ile başka şirkete iş vermektedir. 4857 sayılı İş Kanunu'nun, 36'ncı maddesine göre burada... Üniversitesi'nin sorumluluğu sadece ödenmeyen son 3 aylık ücret ile sınırlı olabilecektir. Dava edilen diğer taleplerden... Üniversitesi sorumlu tutulamaz. Son üç aylık ücretten sorumlu olup olmadığı da İş Kanunu'nun, 36'ncı maddesi çerçevesinde gerekli ilanları yaptırıp yaptırmadığı, hak edişlerin ödenmesi sırasında gerekli denetimleri yapıp yapmadığı ile ilgilidir. Gerekli araştırmalar yapılarak... Üniversitesi'nin son üç aylık ücretten sorumlu olup olmayacağının tespiti gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir..." kararında da belirtildiği üzere ihale makamı olan kamu kurumunun, her hak ediş dönemine ilişkin son üç aylık ücretten sorumluluğu, Kanundan doğan bir sorumluluktur. Yargıtayın kararlılık kazanmış olan uygulamasına

1 Yargıtay 22.HD-E:2017/11462-K:2018/10498-T:03.05.2018

göre, anahtar teslimi suretiyle ihale edilen işlerde, kamu makamlarının fazla çalışma, hafta tatili ile bayram ve genel tatil alacakları yönlerinden sorumluluğu bulunmamaktadır.

5. SONUÇ

4857 sayılı İş Kanununa göre **genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır.** Ücret, prim, ikramiye ve bu nitelikteki her çeşit istihkak kural olarak, Türk parası ile işyerinde veya özel olarak açılan bir banka hesabına ödenir. Aynı Kanunun 36 ncı maddesinde de belirtildiği üzere ücret alacağı olan işçilerin ücret alacaklarının üç aylık tutarından fazlası hakkında kamusal idarelerin herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Kamu kesimine tanınan yetkileri özel kesim işverenleri de kullanmaya yetkilidirler. Kanun maddesine aykırılık halinde idari para cezası düzenlenmemiştir. İhale makamı olan kamu kurumunun, her hak ediş dönemine ilişkin son üç aylık ücretten sorumluluğu, Kanundan doğan bir sorumluluktur. Ancak sorumluluk ücret ile sınırlıdır.

KAYNAKÇA

4857 sayılı İş Kanunu

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, Soru-Cevap ve İçtihatlı İş Mevzuatı Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, Mayıs-2018

ÖZDEMİR, Cumhur Sinan, İş Yaşamında Özel Güvenlik Personeli – Özel Güvenlik İşverenleri Uygulama Rehberi, Ankara, Adalet Yayınevi, Mayıs-2018

Yargıtay

22.HD-E:2017/11462-

K:2018/10498-T:03.05.2018

Salim DEMİRHAN*E. Devlet Bütçe Uzmanı*

YURTIÇİNDE YOL GİDERİ ÖDEMELERİNDEN TBMM ÜYELERİ (MİLLETVEKİLLERİ) İLE BELEDİYE BAŞKANLARININ FARKLILIKLARI

6245 sayılı Harcırah Kanununa göre yol gideri, bir görevin yerine getirilmesi amacıyla asıl görevli olduğu veya ikametgâhlarının bulunduğu yer dışında başka bir yere geçici olarak görevlendirilenler ile sürekli görevle başka yere gönderilenlerin seyahatleri için kullandıkları taşıt araçlarına ödedikleri ücretleri ifade etmektedir. Kanun yol gideri ödemelerinde seyahatte izlenecek yol ile taşıtın mutat olmasını temel almıştır. Burada yer alan mutat terimi, insanların tercihleri ile ilgilidir. Harcırah Kanununun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında harcırah aksine hüküm bulunmadıkça gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutat (alışılmış, çoğunluğun yaptığı gibi) olan yol ve taşıt araçları üzerinden verileceği hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre harcırahın hesabında esas alınacak yol giderinin belirlenmesinde iki hususun gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Buna göre yolun;

- Gidip gelmeye en uygun yol,
- Mutat olarak gidilip gelinen yol, olması gerekmektedir.

Gidip gelmeye en uygun olan yol, rahat ve emniyet içinde yolculuk yapılabilen ve mümkün olduğu takdirde gidilecek yere aktarmasız olarak gidilebilen yol iken; mutat olarak gidip gelinen yol ise gidilecek yere gidip gelenlerin çoğunluğu tarafından tercih edilen ve bu nedenle de üzerinde taşıt araçlarının en yoğun olduğu yol olarak ifade edilmek mümkündür.

Harcırah Kanununun 6 ncı maddesi, kullanılacak yolun dışında gidilecek taşıt aracının belirlenmesiyle ilgili kriterleri de ortaya koymaktadır. Buna göre;

- işin gereğine göre mutat olamayan yol ve taşıtın kullanılmasının zorunlu olması,

- bu yol ve taşıt aracına ilişkin masrafların merkezde ita amiri veya bu durumda olan amirlerce, taşrada memur veya hizmetlinin mensup olduğu kurumun ita amiri durumunda olan kimsece veya mahallin en büyük askeri ve mülki amirince önceden verilmiş yazılı bir emri ile kabul edilmiş olması

gerekmektedir.

Ayrıca, gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutata olan yolda hem muayyen tarifeli, hem de gayri muayyen tarifeli taşıt aracı işlemekte ise, harcırah hesabında muayyen tarifeli taşıt aracı esas alınacaktır.

Harcırah Kanununda ifade edilen muayyen tarifeli taşıt araçları, hareket ve varış saatleri belli ve nakil ücretleri de tarifelerle saptanmış bulunan ve kamu kuruluşları veya özel sektör tarafından işletilen tren, vapur, uçak gibi araçları kapsamaktadır. Gayri muayyen tarifeli taşıt araçları ise iki yer arasında düzenli olarak işlemeyen taşıt araçlarıdır.

Uçak muayyen tarifeli taşıt tanımına uysa da çoğunluk tarafından kullanılmadığından gayri muayyen taşıt olarak, otobüs ise gayri muayyen tarifeli taşıt tanımına uysa da çoğunluk tarafından kullanılan taşıt aracı olması nedeniyle muayyen tarifeli taşıt olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

6245 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin gerekçesinde de, muayyen tarifeli vasıta olsa bile iki yer arasında "gidip gelmeye müsait ve takibi mutata yol" üzerinde işlemeyen taşıt araçlarına göre harcırah verilmesi mümkün olmayacağı ifade edilmektedir. Burada belirtilmek istenen şey, gidip gelmeye en uygun ve kullanılması mutata olan yolda hem muayyen hem de gayrimuayyen tarifeli taşıt işlemekteyse, birinci tercihin yine muayyen tarifeli taşıt olması, ancak iki yer arasında işleyen fakat çoğunluğun tercih etmediği

veya gidip gelmeye elverişli olmayan yolda muayyen tarifeli taşıt bulunsa dahi bu tercih edilmeyecektir.

Bu durumun anlaşılmasını kolaylaştırmak için Bütçe-Plan Komisyonu Raporunda;

- Antalya ile Isparta arasında harcırahın hesabında esas tutulacak yol ve taşıt, Antalya-Mersin vapur. Mersin-Isparta tren olarak değil; Antalya-Isparta otobüs,
- Ankara ile İstanbul arasında tren,
- Ankara-Konya arasında otobüs,
- Giresun'dan Ankara'ya yapılacak seyahatte, Giresun-Samsun arasında vapur ve Samsun-Ankara arasında tren olarak değil; Giresun'dan Ankara'ya otobüsün esas alınacağına ilişkin örnekler verilmiştir.

Söz konusu örnekler günün koşullarında iki yer arasında gidip gelmeye uygun ve izlenmesi alışla gelmiş olan yol üzerinde herkesçe kullanılan taşıt aracının esas alınacağını göstermek üzere verilmiştir.

Antalya Isparta arasında otobüs işlemekteyken ve bu yol gidip gelmeye müsait ve takibi mutata yol iken hiç kimse Antalya-Mersin-Isparta yolunu izlemeyecektir.

Ankara İstanbul arasında işleyen hem tren ve hem de otobüs herkes tarafından kullanılması mutata olan taşıt aracı olup, açıklamada harcırah hesabında muayyen tarifeli taşıt aracı olan tren esas alınacağı ifade edilse de günümüzde Ankara İstanbul arasında tren ücretinin ödeneceğini söylemek pek doğru olmayacaktır. Çünkü her iki şehir arasında tren ve otobüs seferleri yapılmakla birlikte yolculukların büyük bir çoğunluğu otobüsle gerçekleştirilmektedir. Yani gidip gelmeye en uygun ve izlenmesi mutata yol üzerinde herkesçe tercih edilen taşıt otobüs olduğundan bu taşıt üzerinden harcırah hesabı yapılması doğru olacaktır.

Ankara-Konya arasında muayyen tarifeli taşıt aracı olarak tren işlemektedir. Ancak, trenin güzergahı Ankara-Eskişehir-Afyon-Konya şeklinde olup, bu yol gidip gelmeye müsait bir yol olmadığı gibi, iki şehir arasında tren de herkes tarafından kullanılan bir araç değildir. Bu nedenle Ankara-Konya arasında mutad taşıt olarak otobüs esas alınacaktır.

Giresun Samsun arasında vapur, Samsun-Ankara arasında tren işlemekte ise de Giresundan Ankara'ya yolculuk eden hiç bir kimse bu taşıt araçlarını kullanmamaktadır. O halde Giresun-Ankara arasında herkesçe kullanılan araç otobüs olduğundan harcırah hesabında örnekte olduğu gibi bu araç esas alınacaktır.

Yurtiçi görev yolculuklarında yol giderinin tespit şekline ilişkin esas olarak 6245 sayılı Kanununun 27 nci maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yol gideri, genel olarak bir görevin yapılması amacıyla buldukları yerden başka bir yere sürekli veya geçici görevle gönderilen memur ve hizmetlilerin yolculuk edecekleri taşıt araçlarına ödyecekleri ücretleri ifade etmekte olup, bunun yanında bilet ücretine dahil yemek bedelleri ile geçici görevlendirmelerde ödenen nakil vasıtaları, hamal ve bagaj ücretleri gibi zorunlu giderler de yol masrafına dahil bulunmaktadır.

Yol giderinin belirlenmesinde; kullanılacak taşıt aracının cinsi ile kimlerin bu araçların hangi sınıf ve mevkilerinden yararlanabilecekleri önem arz etmektedir.

A- GEÇİCİ GÖREVLENDİRMELERDE KULLANILACAK TAŞITLAR

Harcırah Kanununa ekli (1) sayılı Cetvelde seyahat edilebilecek araç, muayyen tarifeli ve gayrimuayyen tarifeli olacak şekilde Cetvelin 2 nci ve 3 üncü sütunda sınıflandırılmıştır. Muayyen tarifeli taşıt araçları, iki yer

arasında belli zamanda düzenli olarak işleyen, hareket ve varış saatleri belirli bir tarifeyle bağlı olan taşıt araçları olarak yukarıda ifade edilmiş bulunmakla birlikte Harcırah Kanununa ekli (1) sayılı cetvelin ikinci sütununda vapur ve tren olarak ifade edilmiştir.

Kanununun 27 nci maddesine bağlı (1) sayılı cetvelin açıklama bölümünde 11/12/1981 tarihli ve 2562 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonucunda muayyen ve tarifeli olmasına karşın resmi daire ve bunlara bağlı teşekküllerce işletilen otobüsler muayyen tarifeli araçlar kapsamında çıkartılmıştır. Ekli (1) sayılı cetvelin ikinci sütununda, muayyen tarifeli taşıt aracı olarak vapur ve tren sayılmıştır. Bunların resmi kurum ve kuruluşlarca işletilip işletilmediği konusunda bir vurgu yapılmamıştır. Dolayısıyla, özel ya da kamu tarafından işletilen bu vapur ve trenlerin bir tarife dahilinde çalışması yeterli bulunmaktadır.

Gayrimuayyen tarifeli taşıt araçları ise muayyen tarifeli taşıt araçlarının dışında kalan araçlar olup, özel sektör veya kamu kurum ve kuruluşlarınca işletilen tüm nakil vasıtalarını ifade etmektedir. Seferleri muntazam, kalkış ve varış saatleri belli olsa dahi otobüs, otomobil, motor, araba, tekne, kayık vb. araçlar muayyen tarifeli taşıt aracı olarak kabul edilmediğinden bu tür taşıtların gayrimuayyen tarifeli taşıt araçları olarak sayılması gerekmektedir. Ancak, gayri muayyen tarifeli taşıt aracı olarak kabul edilen "otobüs"ün Harcırah Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten kısa bir süre sonra çoğunluk tarafından kullanılması ve belirli bir ücret ve tarifesinin bulunması sebebiyle "otobüs"ün de muayyen tarifeli taşıt aracı olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Uçakların kalkış ve varış saatleri ve ücretleri belli olduğu halde uçaklar muayyen tarifeli taşıt araçları arasında sayılmamıştır. Bu madde gereği vapur ve tren muayyen ta-

rifeli sayılmış, bunun dışında kalan her türlü araç gayri muayyen tarifeli taşıt olarak belirlenmiştir. Ancak, maddeye ekli (1) sayılı cetvelin 1 numaralı açıklamasında sözkonusu cetvelin 1, 2 ve 3 üncü sıralarında gösterilenlerin (birinci mevkide seyahat edebilecekler) uçakla seyahat edebilmelerine izin verilmiş bunun dışında bulunanların ise uçakla seyahati zorunlu hallere münhasır olmak ve dairelerince lüzum gösterilmesi veya onay verilmesi halinde mümkün olabilmektedir.

Maliye Bakanlığının 1/9/2003 tarihli ve 18521 sayılı yazısında; 6245 sayılı Harcırah Kanununun 27 nci maddesine ekli I sayılı cetvelin 1, 2 ve 3 üncü sıralarında gösterilen personel ile görevleri gereği söz konusu personelle birlikte grup halinde veya bağımsız olarak seyahatleri zorunlu olan diğer personelin uçak bilet ücretinin anılan Kanunun 6 ncı maddesi hükümleri de dikkate alınmak suretiyle, görevlendirmeye ilişkin ita amirinden alınacak onaylarda, uçakla yolculuk yapılmasının açıkça belirtilmesi şartıyla yol gideri olarak ödenmesinin mümkün bulunduğu ifade edilmiştir.

B- UÇAKLARDA BİRİNCİ SINIF ÜZERİNDEN SEYAHAT GİDERİ ÖDENENLER

Harcırah Kanununa ekli (1) sayılı cetvelin birinci sütununun 1 inci sırasında yurtdışı seyahatlerde uçaklarda birinci sınıf üzerinden seyahat gideri ödenecek olanlardan söz edilerek 29 uncu maddeye gönderme yapılmıştır. Kanunun 29 uncu maddesinde ise bu unvanlar tek tek sayılmıştır. Sözkonusu maddeye göre bu kişiler; “Yasama Organı Başkanı (TBMM Başkanı), Yasama Organını temsil etmekle görevlendirilen Yasama Organı Üyeleri (Milletvekilleri), Cumhurbaşkanını yardımcısı, Anayasa Mahkemesi Başkanı, Genelkurmay Başkanı, Bakanlar, Kuvvet Komutanları ve Jandarma Genel Komutanı, Orjeneral ve Oramiraller, Yargıtay, Danış-

tay Başkanları ile Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Sayıştay, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Diyanet İşleri Başkanları ile bunların resmi çağrıya uyarak yolculuğa katılan eşlerine, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı, Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri (Müsteşarı), Yükseköğretim Kurulu Başkanı ve merkezde sürekli görevde bulunanlar dışındaki büyükelçiler” şeklinde sıralanmıştır.

Maddede sayılan bu makamlar, görev unvanları itibariyle Devlet hizmetlerinin en üst kademelerinde bulunan kamu görevlileri olması nedeniyle, bu makam sahiplerinin yol giderleri, görevlerinin önemi gereği özel olarak düzenlenmiştir. Bu makam sahiplerine muayyen tarifeli taşıt araçları ile seyahatlerinde yataklı vagon masrafı da dahil olmak üzere birinci mevki bilet ücreti de ödenmektedir.

Bu makam sahiplerinin, gayrimuayyen tarifeli taşıt araçlarıyla yolculuk etmeleri halinde kendilerine, ekli (1) sayılı cetvelin 3 no’lu sütununda yapılan açıklama gereğince, yaptıkları gerçek yol masrafı üzerinden yol gideri ödenecektir. Bunların yolculukta kullanacakları taşıt araçlarının cins ve türü açısından cetvelde bir sınıflandırma olmadığından, yolculuk yapılan gayrimuayyen tarifeli taşıt aracına fiilen yapılan harcamalar da kendilerine ödenecektir.

C- AYLIK DERECEŚİ 1 OLAN MEMUR VE HİZMETLİLERLE MÜFETTİŞ VE DENETİM ELEMANLARI

Müfettiş ve denetim elemanları 33 üncü maddenin (b) fıkrasında unvanları itibariyle tek tek sayılmıştır. Sözkonusu maddeye göre bu unvanlar; “Devlet Denetleme Kurulu Üyeleri ile geçici uzmanları, Sayıştay Denetçi ve Yardımcıları, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu Başkan, Üye, Uzman Müşavir, Uzman ve Uzman Yardımcıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Müfettişleri, Silahlı Kuvvetler Denetleme ve Tetkik Kurulları

Başkan ve Üyeleri, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Denetleme, Teftiş ve Tetkik Başkan ve Üyeleri ile Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre atanan İç Denetçiler, Bakanlık, Müsteşarlık ve Bağımsız Genel Müdürlük Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Aile ve Sosyal Politikalar Denetçileri ve Aile ve Sosyal Politikalar Denetçi Yardımcıları, Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçileri ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Denetçi Yardımcıları, Maliye Bakanlığı Vergi Müfettişleri ve Vergi Müfettiş Yardımcıları, Bankalar Yeminli Murakıp ve Murakıp Yardımcıları, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunda görevli Bankacılık Uzmanı, Hukuk Uzmanı ve Bilişim Uzmanı ile bunların yardımcıları, Yükseköğretim Denetleme Kurulu Başkanı ve üyeleri, Bakanlıklar Merkez teşkilatına dahil Kontrolör ve Stajyer Kontrolörler, Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Uzman ve Uzman Yardımcıları ile Aktüer ve Aktüer Yardımcıları, İçişleri Bakanlığı Dernekler Denetçisi ve Dernekler Denetçi Yardımcıları, Diyanet İşleri Başkanlığı ile Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Çalışma Bakanlığı İş Müfettişleri ve Yardımcıları ile İş Güvenliği Müfettişleri ve Yardımcıları, Sosyal Sigortalar Kurumu Sigorta Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları, Gençlik ve Spor Bakanlığı Denetçileri ile Gençlik ve Spor Bakanlığı Denetçi Yardımcıları, Bakanlık Maarif Müfettişleri ve Bakanlık Maarif Müfettiş Yardımcıları, Maarif Müfettişleri ve Maarif Müfettiş Yardımcıları, Akaryakıt İkmal ve NATO POL Tesisleri İşletme Başkanlığı Müfettiş ve Müfettiş Yardımcıları Sosyal Güvenlik Denetmenleri ve Sosyal Güvenlik Denetmen Yardımcıları, Sağlık Denetçileri ve Sağlık Denetçi Yardımcıları, Ürün Denetmenleri ve Ürün Denetmen Yardımcıları, Gümrük ve Ticaret Denetmenleri ve Gümrük ve Ticaret Denet-

men Yardımcıları ile Defterdarlık Kontrol Memurları” şeklinde sıralanmıştır.

Müfettiş ve denetim elemanlarının yol giderlerinin hesaplanmasında, bunların aylık veya ücret tutarlarına bakılmaksızın memuriyet unvanlarının esas alınması gerekmektedir.

Harcırah Kanununa ekli (1) sayılı cetvelin 2 no’lu sütunu gereğince müfettiş ve denetim elemanları muayyen tarifeli ulaşım araçları ile yolculuk yapmaları durumunda, yataklı vagon masrafı da dahil olmak üzere yemeksiz olarak birinci mevki bilet ücreti, yol gideri olarak ödenecektir. Ancak, Harcırah Kanununun 30 uncu maddesinde ifade edildiği gibi, biletin yemeksiz olarak alınmasının mümkün olmadığı hallerde bilet ücretine dahil olan yemek ücretleri de yol gideri olarak ödenebilecektir.

Cetvelin 2 nci sütununda yer alan “ekspres ve kuşet ücretleri dahil” ifadesiyle tren veya vapur ücretlerinin bu ücretler üzerinden ödenmesi gerekmektedir. Ekspres; yalnız belirli duraklarda duran tren veya büyük iskelelere uğrayan gemi anlamında kullanılmıştır. Kuşet ise, Fransızca bir kelime olup, gemi veya trende yatak anlamına gelmektedir.

Kanuna göre, (3 üncü sütun 2 nci sıra) mutat ve ekonomik olan ulaşım aracı ile yolculuk etmek esastır. Mutat ve ekonomik olan ulaşım aracından ne anlaşılması gerektiği ise cetvelin 2 numaralı açıklamasında; muayyen tarifeli olmayan taşıtlarla seyahatte, “mutat ve ekonomik olan taşıt”dan maksadın iki mahal arasında mutat olarak otomobil, otobüs gibi taşıtlar işletilmekte ise bunlardan ucuz olanının olduğu şeklinde ifade edilmiştir.

Bu çerçevede, müfettiş ve denetim elemanları gayrimuayyen tarifeli taşıt araçlarıyla seyahatlerinde, bu esasa uygun olarak sözkonusu araçlardan en ucuz olanını tercih

etmek zorundadırlar. Ancak, Harcırah Kanunu müfettiş ve denetim elemanlarının bazı durumlarda mutata ve en ekonomik ulaşım aracı ile yolculuk yapması ilkesinden ayrılmış ve bunların görev ve sıfatlarının önemini dikkate alarak bazı durumlarda mutata ve ekonomik ulaşım aracının dışında araçlarla yolculuk etme imkanı getirmiştir.

Kanun bu gibi durumlarda “gerekli ve zorunlu” olma halinde her türlü ulaşım aracıyla seyahate izin vermektedir. Müfettiş ve denetim elemanları görevlerinin önemi, özelliği ve ivediliği açısından bazen mutata ve en ekonomik taşıt araçları ile yolculuk yapamayabilirler. Bu gibi hallerde, uçak da dahil olmak üzere diğer ulaşım araçlarıyla seyahat etmeleri halinde bu araçlara ödedikleri gerçek giderlerin ödenmesi gerekmektedir. Burada işin mahiyeti, ivediliği ve önemi gereği, yolculuk edecekleri araçları müfettiş ve denetim elemanları kendileri takdir edebileceklerdir. Ancak, yolluk bildirimlerinin amirleri tarafından onaylanması sırasında da bu zorunluluğun hizmetin mahiyetine uygun olup olmadığı hususunun dikkate alınması icabetmektedir.

Müfettiş ve denetim elemanlarının yıllık uygulama programları gereğince yaptıkları ve bir süre gecikmesinde hizmet yönünden herhangi bir sakınca bulunmayan normal teftiş hizmetlerinde mutata ve ekonomik olan ulaşım aracını tercih etmeleri doğru bir yaklaşım olacaktır.

Müfettiş ve denetim elemanları hakkındaki en ayrıcalıklı düzenleme; bunların aylık derecelerine bakılmaksızın, geçici veya sürekli görev yolculuklarında aile fertleri (aile fertlerine geçici görev yoluyla ödenmez.) dahil olmak üzere muayyen tarifeli ulaşım araçlarının birinci mevkiilerinden yararlanabilecek olmalarıdır.

Aylık derecesi 1 olan memur ve hizmetlilerin de aylık veya ücret tutarlarına,

memuriyet unvanlarına bakılmaksızın derecelerinin 1 olması durumunda bunlar da müfettişler gibi yukarıda sayılan taşıtlardan yararlanabileceklerdir.

Ç- AYLIK DERECELERİ 2-4 ARASINDA OLAN MEMUR VE HİZMETLİLER

Kanuna ekli (1) sayılı cetvelin 1 inci sütununun 3 üncü sırasında yer alan ve aylık dereceleri 2-4 olan memur ve hizmetlilerin, yurtiçi geçici veya sürekli görev yolculuklarında muayyen tarifeli taşıt araçlarının birinci mevkiilerinden yararlanabilecekleri ve bu mevki üzerinden bilet ücreti ödeneceği belirtilmiştir.

Ayrıca, 4 numaralı açıklamada da ifade edildiği gibi, yemeksiz biletin temininin mümkün olmadığı hallerde yemekli bilet ücreti de yol giderinin içinde kabul edilecektir. Cetvelin 2 no’lu sütununun başlığı gereğince, vapur ve tren için ekspres ve kuşet ücretleri de ödenebilecektir.

Söz konusu kişilerin gayrimuayyen tarifeli taşıt araçları ile seyahatleri halinde ise, mutata ve ekonomik olan taşıtlarla yolculuk etmelerinin zorunlu olması nedeniyle, bunların yol giderleri fiilen ödedikleri ücretler üzerinden değil, mutata ve ekonomik olan taşıt bedeli üzerinden ödenecektir.

Ayrıca, bunlar alınacak onayda belirlenmesi şartıyla seyahatlerini uçakla da yapabileceklerdir. Bu durumda yol gideri uçak bileti üzerinden ödenebilecektir.

D- AYLIK DERECELERİ 5 VE DAHA AŞAĞI OLAN MEMUR VE HİZMETLİLER

Kanuna ekli (1) sayılı cetvelin 2 no’lu sütununda, aylık dereceleri 5 ve daha aşağı olan memur ve hizmetlilerin yurtiçi geçici veya sürekli görev yolculuklarında muayyen tarifeli taşıtla seyahat etmeleri halinde ikinci mevki üzerinden bilet ücreti ödeneceği belirtilmiştir.

Muayyen tarifeli taşıt araçlarıyla seyahatte yemeksiz biletin temininin mümkün olmaması halinde bunlara da yemekli bilet ücreti yol gideri olarak ödenecektir. Cetvelin 2 no'lu sütununun başlığı gereğince, vapur ve tren için ekspres ve kuşet ücretlerinin de ödenmesi mümkün bulunmaktadır.

Bunların, gayrimuayyen tarifeli taşıt araçları ile yolculuk etmeleri halinde ise 3 no'lu sütun gereğince mutat ve ekonomik olan taşıtlara ait gerçek ücret yol gideri olarak ödenecektir.

Kanuna ekli (1) sayılı cetvelin 1 nolu notunda, ikinci mevkide seyahat edebilecek olanların uçakla yolculukları, zorunlu hallerde münhasır olmak ve dairelerince lüzum gösterilmesi veya tasvip olunması ile mümkündür. Buradaki lüzum gösterilmesi ve tasvip olunması deyimlerinden ilgilinin dairesinin önceden gerek görmesi ya da acil ve zorunlu hallerde sonradan dairenin onay vermesini gerektirmektedir. Bunun dışında uçakla yapılan yolculuğun memur ve hizmetlinin dairesi tarafından uygun bulunmaması durumunda memur ve hizmetliye, uçak bilet ücreti ödenmeyecektir. Bu durumda da bunlara 2 no'lu sütunda öngörülen ikinci sınıf vapur, tren veya ekonomik nakil vasıtası ücretinin ödenmesi gerekmektedir.

E- CUMHURBAŞKANI, TBMM BAŞKANI, CUMHURBAŞKANI YARDIMCILARI, BAKANLAR VE GENELKURMAY BAŞKANINA GÖREV SEYAHATLERİNDE EŞLİK EDEN KİMSELER

6245 sayılı Kanununun 27 nci maddenin son fıkrasında belirtildiği üzere Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Cumhurbaşkanı yardımcısı, Bakanlar ve Genelkurmay Başkanının görev yolculuklarında bunlara eşlik eden kimseler, hiçbir sınırlandırma veya şarta bağlı olmaksızın, sözkonusu kimseler tarafından tayin olunan mevkiler üzerinden yolculuk edebilmeleri mümkün bulunmak-

tadır. Dolayısıyla, bunların yol giderleri de bu mevki üzerinden ödenecektir.

Sözkonusu fıkrada bu kişilere eşlik edecek olanların kimler olduğu tanımlanmadığından bunlar herhangi bir memur veya hizmetli olabileceği gibi gazeteci, işadamı veya diğer kişilerde olabilmektedir. Bu kapsamda bu kişiler yukarıda unvanları sayılanlara eşlik etmeleri halinde, bunların tayin edecekleri araç ve mevkilerde seyahat edebilecektir.

F- ÖDENEK MUKABİLİ ÇALIŞAN TBMM ÜYELERİ (MİLLETVEKİLLERİ) İLE BELEDİYE BAŞKANLARININ YOL GİDERİ ÖDEMELERİ İLE İLGİLİ FARKLILIKLAR

Harcırah Kanununa göre Belediye Başkanları hizmetli tanımına girmekte olup, kurumlarda yalnız ödenek mukabili çalışanlar olarak ifade edilmektedir. Ödenek mukabili çalışanlar yukarıda da ifade edildiği üzere, genellikle seçim yoluyla tayin edilen ve özlük hakları belirli mercilerce saptanan kamu görevlileridir. Seçimle görev başına gelenlere bakıldığında TBMM Üyeleri, Belediye Başkanları, İl Genel Meclisi Üyeleri, İl Encümen Üyeleri, Belediye Meclisi Üyeleri, Belediye Encümeni Üyeleri bu kapsamda yer almaktadır.

Ancak, 6245 sayılı Kanun kapsamına giren kurumlarda yalnız ödenek almak suretiyle çalışanlar kapsamına; TBMM Üyeleri, Büyükşehir dahil Belediye Başkanları, İl Encümen Üyeleri ve Büyükşehir Belediye Encümeni ile Belediye Encümeni üyeleri girmektedir. İl Genel Meclisi Üyeleri, Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeleri ve Belediye Meclisi Üyeleri ödenek karşılığı değil huzur hakkı karşılığı çalıştıklarından dolayı hizmetli tanımı kapsamında bulunmamaktadır.

Belediye başkanları her ne kadar Harcırah Kanununa göre TBMM Üyeleri (Milletvekilleri) gibi ödenek mukabili çalışanlar

arasında yer alsa da yurtiçi geçici görevlendirmeler de yol gideri ödenmesinde, gündelik ödemelerinde olduğu gibi, farklı düzenlemeye tabi tutulmuşlardır.

Bu farklılıkların neden kaynaklandığını açık bir şekilde anlayabilmek için örnekler üzerinde durumu anlatmak yararlı olacaktır. Örneklerde kullanılacak veriler olarak şunları alacağız:

Uçak Bileti	500,00 TL
Otobüs Bileti	90,00 TL
Hızlı Tren Bileti (business)	103,00 TL
Hızlı Tren Bileti (ekonomi)	71,00 TL
Yataklı Vagon	200,00 TL

- *İstanbul'da düzenlenen toplantıya katılmak üzere seyahatini otobüsle yapan TBMM Üyesi (Milletvekili) ve Belediye Başkanına ödenecek yol gideri*

TBMM Üyesi (Milletvekili) ve Belediye Başkanı da seyahatlerini 6245 sayılı Kanuna göre mutad ve muayyen tarifeli taşıtlarla yaptıkları için her ikisine de 90,00 TL otobüs bilet ücreti ödenecektir.

- *İstanbul'da düzenlenen toplantıya katılmak üzere seyahatini hızlı tren veya yataklı vagonla yapan TBMM Üyesi (Milletvekili) ve Belediye Başkanına ödenecek yol gideri*

TBMM Üyelerine (Milletvekilleri) geçici görevlendirmelerde muayyen tarifeli taşıt araçları ile seyahatlerinde yataklı vagon masrafı da dahil olmak üzere birinci mevki bilet ücreti de ödenmektedir. Yani, TBMM Üyeleri (Milletvekilleri) hızlı trenle yaptığı seyahatlerde business sınıf, normal trende ise birinci sınıfı kullanabileceği gibi yataklı

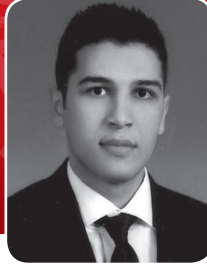
vagon da seyahat edebilecek olduğundan seyahatini hızlı trenle yapması halinde 103,00 TL hızlı tren (business) bilet ücreti, seyahatini yataklı vagonla yapması halinde 200,00 TL yataklı vagon bilet ücreti ödenecektir. Belediye Başkanları için aynı durum geçerli bulunmaktadır.

- *İstanbul'da düzenlenen toplantıya katılmak üzere seyahatini uçakla yapan TBMM Üyesi (Milletvekili) ve Belediye Başkanına ödenecek yol gideri*

TBMM Üyelerine (Milletvekilleri) geçici görevlendirmelerde gayrimuayyen tarifeli taşıt araçlarıyla yolculuk etmeleri halinde ise 6245 sayılı Kanuna ekli (1) sayılı cetvelin 3 no'lu sütununda yapılan açıklama gereğince, yaptıkları gerçek yol masrafı üzerinden yol gideri ödenmektedir. Yani, TBMM Üyeleri (Milletvekilleri) uçakla seyahatlerinde 500,00 TL uçak bilet ücreti ödenebilecek iken Belediye Başkanlarının fiilen uçakla seyahat etmelerine karşın görevlendirme onayların uçakla seyahatleri uygun bulunmamışsa mutad taşıt olan otobüs üzerinden 90,00 TL bilet ücreti ödenecektir.

- *İstanbul'da düzenlenen toplantıya katılmak üzere seyahatini özel otomobil ile yapan TBMM Üyesi (Milletvekili) ve Belediye Başkanına ödenecek yol gideri*

TBMM Üyeleri (Milletvekilleri) ve Belediye Başkanlarının yurtiçi geçici görevlendirilmelerinde seyahatlerini özel otomobilleri ile gerçekleştirmeleri halinde 6245 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde yer alan hüküm gereğince harcırahın hesabında muayyen tarifeli (otobüs) taşıtın dikkate alınarak 90,00 TL otobüs bilet ücreti üzerinden yol gideri ödenmesi gerekmektedir.

Ufuk ÜNLÜ

Cumhurbaşkanlığı Denetçisi

KONUT YAPI KOOPERATİFLERİNİN BELEDİYELERDEN SATIN ALDIKLARI DAİRELERİN KOOPERATİF ÜYELERİNE TESLİMİ

1. GİRİŞ

Yapı kooperatifleri; konut yapı kooperatifi, toplu işyeri yapı kooperatifi ve küçük sanayi sitesi yapı kooperatifi olmak üzere üç türden oluşur. Konut yapı kooperatifleri konut ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulurlar. Söz konusu kooperatiflerin genel anlamda kullandıkları usul, arsa sahipleri ile kat karşılığı inşaat yapım ve satış vaadi sözleşmesi düzenleyerek inşaatı tamamlanacak konutlardan bir kısmını arsa sahiplerine bir kısmını kooperatife ve hatta kalan bir kısmını taşeron firmaya vermeyi taahhüt ederek konut yapımını gerçekleştirmektedir.

Uygulamada konut yapı kooperatifleri vergisel avantajlardan yararlanmak adına belediyelere ait olan ve tapuda tarla vasfında görünen taşınmazları satın almakta ve söz konusu tarlaları daha sonra cins tahsisi yapmaktadırlar. Bu taşınmazların üzerinde daire(ler) bulunması halinde cins tahsisi sonrası meskene dönüşmekte ve anılan daireler üyelerle devredilmektedir. Bu gibi durumların

meydan gelmesi halinde mükellefiyet tesisinin nasıl yapılacağı hakkında çalışmamız kaleme alınmıştır.

2. KONUT YAPI KOOPERATİFLERİ

Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.

Halk dilinde imece usulü olarak kullanılan ve resmi dilde kooperatif şeklinde anılan ortaklıkların kurulma amacı, üyelerinin ortak ihtiyaçlarını ve gereksinimlerini karşılamaktır. Kooperatiflerin, sosyal sermayenin artırılması, gelirin adil dağıtılması ve yoksulluğun azaltılmasında önemli katkılarının olduğu bilinmektedir. Bunun içindir ki, üretimden tüketime, eğitimden finansmana kadar ekonominin her sektörüne faaliyet gösteren kooperatifler kurulmuştur.

Kooperatifler; ortakların sahipliği, ortaklarına hizmet etme ve ortaklarınca yönetilme, kendi kendine yetme, kendi kendine sorumluluk, demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma, birlik ve ilkelere dayalı işletmecilik yaparlar. Toplu konut projelerinde yahut mesleki işbirliği ortaklığında kooperatif örgütlenmesi yaygındır. Toplu konut projelerindeki kooperatifçilik, kooperatif ortakları genelde aynı mesleği yapan, özellikle de düzenli ve sabit geliri olanların uzun vadede birikimlerinin adım adım ilerlemesi esasına dayalıdır. Mesleki işbirliği ortaklığındaki kooperatifçilik, özellikle belli organize sanayii tabir edilen meslek gruplarının tek bir çatı altında birleşme esasına dayanmaktadır. Ortak amaç olası ihtiyaçların şirket kârı güdülmeksizin işçilerin temel emeklerinin bedellerinin verilmesi üzerine bir fiyatlandırma politikası içinde iç yan sanayinin oluşturulması bir ekonomik iş büyütme modeli olduğu için bunu birçok çevre sosyalizm başlangıcı olarak değerlendirmekte ve eleştirmektedir. Mesleki kooperatifçilik sadece tarım açısından şirketleşme ve markalaşım tanımını maliyeti açısından tarım ve gıda sektörlerinde uygulanan bir model olarak kalmıştır.

3. KONUT YAPI KOOPERATİFLERİNİN BELEDİYELERDEN SATIN ALDIKLARI DAİRELERİN KOOPERATİF ÜYELERİNE TESLİMİ

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükmüyle kooperatifler kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılmış olup, aynı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde, tüketim ve taşımacılık kooperatifleri hariç olmak üzere, ana sözleşmelerinde sermaye üzerinden kazanç dağıtılmaması, yönetim kurulu başkan ve üyelerine kazanç üzerinden pay verilmemesi, yedek akçelerin ortaklara dağıtılmaması ve sadece ortaklar ile iş görülmesine (Yapı kooperatiflerinin kendilerine ait arsalarını kat karşılığı vererek her bir hisse için bir işyeri veya konut

elde etmeleri ortak dışı işlem sayılmaz.) ilişkin hükümler bulunup, bu hükümlere fiilen uyan kooperatifler ile bu kayıt ve şartlara ek olarak kuruluşundan inşaatın bitim tarihine kadar yönetim ve denetim kurullarında, söz konusu inşaat işlerini kısmen veya tamamen üstlenen gerçek kişilerle tüzel kişi temsilcilerine veya Kanunun 13 üncü maddesine göre bunlarla ilişkili olduğu kabul edilen kişilere veya yukarıda sayılanlarla işçi ve işveren ilişkisi içinde bulunanlara yer vermeyen ve yapı ruhsatı ile arsa tapusu kooperatif tüzel kişiliği adına tescil edilmiş olan yapı kooperatiflerinin kurumlar vergisinden muaf olduğu hükmüne bağlanmıştır.

Kooperatiflerin muafiyet şartlarına ilişkin açıklamaların yer aldığı 1 seri no.lu Kurumlar Vergisi Genel Tebliğinin; "4.13.1.4. Sadece ortaklarla iş görülmesi" başlıklı bölümünde,

"Kooperatifler ortaklarının belirli ekonomik çıkarlarının ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarının sağlanıp korunmasını amaçladıkları için faaliyetin normal olarak sadece ortaklarla sınırlı olması gerekmektedir. Bu nedenle, bir kooperatifin kurumlar vergisi muafiyetinden yararlanabilmesi için ana sözleşmesinde sadece ortaklarla iş görülmesine ilişkin hüküm bulunması ve fiilen de bu hükmeye uyulması gerekmektedir.

Ortak dışı işlemler, sadece ortak olmayanlarla yapılan işlemleri değil, ortaklarla kooperatif ana sözleşmesinde yer almayan konularda yapılan işlemleri de kapsamaktadır."

Açıklamalarına yer verilmiştir.

Kooperatifçe yapılan bir işlemin ortak içi işlem olarak dikkate alınabilmesi için; işlem, faaliyet amacına, diğer bir ifadeyle, kooperatifin ana sözleşmesinde belirtilen uğraşı konusuna dahil olmalıdır ve faaliyet amacına dahil olan işin münhasıran kooperatif ortamıyla yapılması gerekmektedir.

Bu itibarla, konut yapı kooperatiflerinin belediyelerden almış oldukları tarla vasfın-

daki taşınmazlar üzerinde yer alan dairelerle ilgili cins tashihinin yapılması ve bu dairelerin kooperatif üyelerine dağıtılması, Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan “sadece ortaklarla iş görülmesi” şartının ihlali sayılmayacak ve kurumlar vergisi muafiyeti diğer şartların da sağlanması koşuluyla devam ettirilecektir.

Öte yandan, 3065 sayılı KDV Kanununun;

- 1 inci maddesinde; ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde Türkiye’de yapılan teslim ve hizmetlerin KDV ye tabi olduğu; söz konusu faaliyetlerin devamlılığı, kapsamı ve niteliğinin Gelir Vergisi Kanununa göre, anılan Kanunda hüküm bulunmayan hallerde ise Türk Ticaret Kanunu ve diğer ilgili mevzuata göre belirleneceği; verginin konusuna giren işlemleri yapanların hukuki statü ve kişiliklerinin vergilendirmeye engel teşkil etmeyeceği,
- 2/1 inci maddesinde; teslimin, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya adına hareket edenlere devredilmesi olduğu,
- 4 üncü maddesinde; hizmetin, teslim ve teslim sayılan haller ile mal ithalatı dışında kalan işlemler olduğu, bu işlemlerin; bir şeyi yapmak, işlemek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, muhafaza etmek, hazırlamak, değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmayı taahhüt etmek gibi şekillerde gerçekleştirilebileceği, bir hizmetin karşılığının bir mal teslimi veya diğer bir hizmet olması halinde bunların her birinin ayrı işlem olup, hizmet veya teslim hükümlerine göre ayrı ayrı vergilendirileceği

Hüküm altına alınmıştır.

Konuyla ilgili KDV Genel Uygulama Tebliğinin (II/G-4.1.) bölümünde;

“3065 sayılı Kanunun geçici 28 inci maddesinde; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce bina inşaat ruhsatı almış olan konut yapı kooperatiflerince üyelerine yapılan konut teslimlerinin KDV’den müstesna olacağı hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu madde hükmüne göre, 3/7/2009 tarihinden önce bina inşaat ruhsatı almış olan konut yapı kooperatiflerince, üyelerine yapılan konut teslimleri KDV’den istisnadır.

3/7/2009 tarihinden sonra bina inşaat ruhsatı alınmış olması halinde ise üyelerine yapılan 150 m²’ye kadar konut teslimlerinde (% 1), 150 m²’nin üstündeki konut teslimlerinde ise (% 18) oranında KDV hesaplanır. Ayrıca, üyeler dışında üçüncü şahıslara yapılan konut teslimleri ile kooperatif üyelerine bile olsa işyeri teslimleri genel hükümler çerçevesinde KDV’ye tabidir.

3065 sayılı Kanunun 20 nci maddesi uyarınca konut yapı kooperatiflerinin inşa ettikleri konutların üyelerine tesliminin karşılığını teşkil eden bedel, vergiyi doğuran olayın meydana geldiği tarihte üyeler tarafından ödenen veya borçlanılan tutarlar toplamı olacaktır.

Ancak, üyelerden toplanan aidatlara, kat karşılığında verilen arsaya ilişkin bedelin dâhil olmaması durumunda, matrahın tespitinde arsa bedelinin her bir üyeye düşen kısmı ile her bir üye tarafından ödenen veya borçlanılan tutarlar birlikte dikkate alınır.

Diğer taraftan, konut yapı kooperatiflerinin mükellefiyet tesisi konusunda ise aşağıdaki şekilde hareket edilmesi gerekmektedir.

Geçici 28 inci maddenin yayımlandığı 3/7/2009 tarihinden önce bina inşaat ruhsatı alınmış olması halinde bu ruhsatlara dayanılarak inşa edilecek konutların üyelerine tesliminde (vergiye tabi başka işlemleri bulunmaması kaydıyla) mükellefiyet tesis edilmesine ve beyanname verilmesine gerek bulunmamaktadır.

Bu kooperatiflerin 3/7/2009 tarihi itibarıyla inşaat ruhsatı alınmamış başka arsaların bulunması halinde, bu arsalarda inşa edilecek konutlar için inşaat ruhsatı alıninceye kadar adlarına mükellefiyet tesis edilmesi gerekmez.

3/7/2009 tarihi itibarıyla arsası olup bina inşaat ruhsatı almamış kooperatifler ile bu tarihten itibaren hiç arsası bulunmayan veya bu tarihten sonra kurulacak kooperatiflerin, bina inşaat ruhsatı almadıkları müddetçe mükellefiyetleri tesis edilmez.

3/7/2009 tarihinden itibaren bina inşaat ruhsatı alan konut yapı kooperatifleri adına, bina inşaat ruhsatının alındığı tarihten itibaren KDV mükellefiyeti tesis edilir, vergiye tabi işlemleri bulunmasa dahi sözü edilen konut yapı kooperatifleri tarafından takvim yılının üçer aylık dönemleri itibarıyla KDV beyannamesi verilir.”

Açıklamalarına yer verilmiştir.

Buna göre, konut yapı kooperatiflerinin üçüncü kişilerden satın aldıkları konutları üyelerine teslimi 3065 sayılı KDV Kanununun 1/1 inci maddesine göre KDV'ye tabi olup, kooperatiflerin KDV mükellefiyetinin tesis edilmesi gerekmektedir.

Diğer yandan, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 229 uncu maddesinde faturanın, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesika olduğu; 231 inci maddesinin (5) numaralı bendinde ise faturanın, malın teslimi veya hizmetin yapıldığı tarihten itibaren azami yedi gün içinde düzenlenmesi gerektiği, bu süre içerisinde düzenlenmeyen faturaların hiç düzenlenmemiş sayılacağı hükme bağlanmıştır.

Buna göre, konut yapı kooperatiflerinin, belediyelerden satın aldıkları daireleri üyelerine teslim etmeleri durumunda, kooperatifler adına katma değer vergisi mükellefiyeti tesis edileceğinden ve katma değer vergisi

mükellefiyeti bulunan kooperatiflerin sattıkları emtia ya da yaptıkları iş nedeniyle Vergi Usul Kanununa göre fatura düzenleme mecburiyetleri bulunduğundan, söz konusu gayrimenkullere ilişkin satış işleminin tapuya tescil tarihinden itibaren, ancak tapuya tescil tarihinden önce fiilen teslim gerçekleşmiş ise mal tesliminin gerçekleştiği tarihten itibaren azami yedi gün içerisinde fatura düzenlenmesi gerekeceği tabiidir.

4. SONUÇ

Kooperatifler ortaklarının belirli ekonomik çıkarlarının ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarının sağlanıp korunmasını amaçladıkları için faaliyetin normal olarak sadece ortaklarla sınırlı olması gerekmektedir. Bu kapsamda vergi kanunlarında kooperatiflere tanınan birtakım avantajlar bulunmaktadır.

Makalemizin konusu kapsamında; konut yapı kooperatiflerinin belediyelerden almış oldukları tarla vasfındaki taşınmazlar üzerinde yer alan dairelerle ilgili cins tashihihinin yapılması ve bu dairelerin kooperatif üyelerine dağıtılması, Kurumlar Vergisi Kanununda yer alan “sadece ortaklarla iş görülmesi” şartının ihlali sayılmayacak ve kurumlar vergisi muafiyeti diğer şartların da sağlanması koşuluyla devam ettirilecektir. Bu anlamda söz konusu teslimler 3065 sayılı KDV Kanununun 1/1 inci maddesine göre KDV'ye tabi olup, kooperatiflerin KDV mükellefiyetinin tesis edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, katma değer vergisi mükellefiyeti bulunan kooperatiflerin sattıkları emtia ya da yaptıkları iş nedeniyle Vergi Usul Kanununa göre fatura düzenleme mecburiyetleri bulunduğundan, söz konusu gayrimenkullere ilişkin satış işleminin tapuya tescil tarihinden itibaren, ancak tapuya tescil tarihinden önce fiilen teslim gerçekleşmiş ise mal tesliminin gerçekleştiği tarihten itibaren azami yedi gün içerisinde fatura düzenlenmesi gerekmektedir.

Tahsin ÇAYIROĞLU

Sosyal Güvenlik Denetmeni
İş Güvenliği Uzmanı

SOSYAL POLİTİKADA TEMEL PERSPEKTİFLER ve TÜRKİYE’DE SOSYAL POLİTİKA

ÖZET

Ülkemizde belediyeçilik denildiğinde akla gelen konulardan ilki sosyal yardımlardır. Bu çalışmada liberalizm ve diğer yaklaşımlar ekseninde yoksulluk, sosyal adaletsizlik ve gelir dağılımında eşitsizlik, sosyal güvenlik ve sosyal yardımlar konusu ele alınmıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasında tırmanışa geçen refah devleti teorisinin, neo-liberal politikalar sonucu eleştiriye maruz kalması ve sosyal politika üretmede dünyadaki temel yaklaşımlar irdelenerek konuya bir bütünlük kazandırılması istenmiştir. Nihai olarak Türkiye’nin sosyal politikaya bakışı ve özetle uygulanan sosyal politikalar ele alınmıştır.

Bilindiği üzere sosyal yardımlar merkezi yönetim kadar, belki de daha fazla halka yakınlığı ve hizmetin yerelde sunulması bağlamında belediyeler ve diğer yerel yönetimler açısından büyük önem arz etmektedir. Özellikle son on yıllar içinde sosyal yardımlar akla geldiğinde doğrudan belediyeler öne çıkmaktadır. Öyle ki, merkezi yönetim dolaylı yollarla sosyal yardımları belediyeler üzerinde uygulamaktadır. Bu bağlamda iş bu çalışma sosyal yardımların alt yapısını irdelemek ve incelemek, konuya entellektüel açıdan yaklaşmak amaçlanmıştır.

1. GİRİŞ

Kapitalizm insanı işgücüne indirgeyen insan emeğini meta olarak gören bir sistemdir (Buğra, 2015, s. 49). İşte içinde yaşadığımız kapitalist sisteme rağmen genelde insan yaşamıyla ilgili, ama özeldde yoksullarla, emekçilerle ilgili iyi şeyler yapmak/ yapabilmek ve bu uğurda siyasi mekanizmayı da harekete geçirmektir sosyal politika.

Sosyal politika, diğer sosyal bilimler gibi Sanayi İnkılabı sonrasında oluşan sosyal bir daldır. Hatta sosyal bilimlerin en genç üyesi de sayılabilir. Öyle ki Tuna ve Yalçıntaş, Sosyal Siyaset kitabında; ilk defa 19. yüzyılın ikinci yarısında Almanya’da Prof. Rielhl tarafından bir kavram olarak kullanıldığını; sonradan bu kavramın geniş bir sahaya yayılıp ilmi bir tabir haline gelmesi 1873’te

Almanya'da Sosyal Siyaset Cemiyeti'nin kurulmasıyla mümkün olduğunu belirtmiştir (1991:21). Genç bir bilim dalı olmasına rağmen yüzyılı aşkın süredir siyaset ve ekonomi dünyasını derinden meşgul eden sosyal politika, bilim kürsülerinde çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri alanında değerlendirilmektedir. Yine bir disiplin haline gelmesini Tuna ve Yalçıntaş; 20. yüzyılın başında 1911 yılında meşhur ilim adamı Otto V. Zwiedineck-Südenhorst'un Sosyal Siyaset adlı eseriyile gerçekleştirildiğini belirtmektedir (1991:25).

Türkiye'de yüksek eğitimde ders olarak verilmesi hakkında Tuna ve Yalçıntaş, kitabının giriş kısmında belirttiği üzere memleketimizde Avrupa standartlarına göre tertiplenmiş sosyal siyaset öğretimi ilk defa 1933-34 tarihinde Hukuk Fakültesinin bünyesinde kurulmuş bulunan İktisat ve İçtimaiyat Enstitüsünde başladığını, enstitünün 1936 yılında adı İktisat Fakültesi olarak değiştirildiği ve sosyal siyasetin fakültenin belli başlı disiplin konularından biri haline getirildiğini belirtmiştir (1991: 10). Ülkemizde iktisat ve türevlerinin yüksek öğretimde gelişmesi İktisat Fakültesinin varlığı ile mümkün olmuştur. Almanya'dan kaçan bilim adamlarının rolünün de büyük olduğu görülmektedir.

Sosyal politika denince gelir dağılımında gelir adaleti, fırsat eşitliği, sosyal güvenlik ve sosyal yardımlar akla gelir. Gerçekten de sosyal politikaya devletin sosyal alana uzanan eli diyebiliriz. Özellikle sosyal politikanın sosyal adalet kavramını çağrıştırdığı iddia edebilir. O halde sosyal politika nedir?

Sosyal politika, ekonomik bakımdan bağımlı ve güçsüz insanların korunması için devlet tarafından oluşturulan bir dizi önlemlerin; güvence altına alınan özgürlüklerin adıdır (Talas, 1992: 19). İşte, mevcut siyasi ve iktisadi sistemin kendi başına gerçekleştiremediği olumsuz durumların sisteme müdahale edilerek sistemden yoksun kalanlar lehine değiştirilmesi ya da dönüştürülmesi-

dir sosyal politika. Günümüzün hakim ekonomik ve siyasal politikaların sosyal politika üzerinde yoğun bir baskı kurduğu ve onu dönüştürmeye çalıştığı bir gerçektir.

2. TEMEL YAKLAŞIMLAR EKSENİNDE SOSYAL POLİTİKA

2.1. NEOLİBERALİZM:

Neo-liberalizmin temel felsefesi bir yandan sermayenin desteklenmesi, buna karşın emeğin baskılanması, öte yandan devletin koruyucu- kollayıcı politikalarından vazgeçirilmesi biçiminde olduğundan devlet yapısı içinde kamu harcamalarının azaltılmasından kamu hizmetlerinin piyasalaşmasına kadar uzanan değişikliklerin ortaya çıktığını görüyoruz (Koray, 2007: 20). Neo-liberalizm 1970'lerde yaşanan ekonomik krizlerden sonra etkinliğini artırmış ve bu doğrultuda da devletin ekonomideki müdahale konumuna karşı çıkmıştır. Bu aslında 19 yüzyılın klasik liberalizm politikasıyla örtüşmektedir. Serbest rekabetin önündeki engellerin kaldırılması halinde doğal dengenin kendiliğinden sağlanacağı temel bir varsayımdır.

Neo-liberal iktisadın öncü isimlerinden F. Hayek ile ilgili olarak N. Ellison makalesinde, Hayek, kendisinin 'katalaksi' terimiyle ifade ettiği bir süreç üzerinden işleyen insan özgürlüğünün ve serbest piyasanın sosyalist ya da Keynesyen sosyal demokrat yönetim biçimlerinin ortaya çıkardığı devlet temelli, müdahaleci sistemlerden daha verimli ve daha az zorlayıcı, doğal ve kendiliğinden bir sosyoekonomik düzen yaratacağına inandığını; bu doğal düzene yapılacak her türlü müdahaleci girişimi zorlama ihtimalini artırıp özgürlüğü kısıtlamaktan başka yaramayacağını belirtmiştir (2011: 91). Konuyla ilgili olarak Miller, yine kitabının Hayek ile ilgili kısmında, Hayek, toplumsal adalet ülküsünü piyasa ekonomisinde gerçekleştirmeyeceği gerekçesiyle eleştirmekte, toplumsal adalet peşinde koşmanın sonuçları bakımından yanlış, zararlı olacağını savunduğunu vurgulamıştır (1994: 335).

Neo-liberallere göre büyük, karmaşık kamusal refah bürokrasilerine sahip oldukları için refah devletleri içsel olarak zorlayıcıdır (Ellion, 2011: 91). Bu kapsamda, refah sağlama mekanizmasının daraltılmasını ve düşük gelirli insanların de piyasa mekanizmasına dahil edilmesini savunurlar.

Neo-liberallerin pozitif özgürlüğü ve kaynakların adil paylaşılmadığını görmezden gelmeleri, özel kesimi tam işler saymaları ve refahın sosyokültürel boyutlarına tamamen olumsuz bakmalarından dolayı eleştiriyi de hak etmektedirler.

2.2. MUHAFAZAKÂRLIK:

Muhafazakarlık, değişimi reddetmez ve bazı durumlarda değişimin kaçınılmaz olabileceğini vurgularsa da, aklın mükemmelsizliğine olan inancından dolayı değişime ve ilerlemeye kuşku duyması onu birey temelli ideolojilerden ziyade kolektivist ideolojilere daha yaklaştırmaktadır (Akkaş: 252). Görüldüğü gibi muhafazakarlıkta durağanlıktan söz edilemeyeceği, ancak değişime dirençli ve kuşkucu bir yaklaşım içinde olduğunu ve daha çok toplumcu düşünce yapısının hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Burke, birey aptaldır, ama insan türü erdemlidir, diyordu (Miller, 1994: 97). Muhafazakar düşünce sisteminde öncü sayılan E. Burke'nin aklın yerine insan doğasını esas alması aslında geleneksel düşüncenin merkezini oluşturmaktadır. Nitekim, doğası gereği aciz bir varlık olarak konulmuş kurallara göre yaşamalıdır. Çünkü akıl her şeyi anlama kabiliyetine sahip değildir.

Robert Pinker, 19. yüzyılın sonlarına doğru Britanya muhafazakarlığının piyasa kapitalizmiyle uzlaştığını belirtmektedir (2011: 100). Değişen ve liberalizmin hakim olduğu bir dünyada muhafazakar düşüncenin bir dönüşüm yaşadığı ve varlığını liberalizme kayarak sürdürdüğünü ileri sürebiliriz. Bunun zorunlu bir birliktelik olduğunu da ileri sürebiliriz. Nitekim R. Pinker, makale-

sinde M. Thatcher'ın 1976'da Muhafazakar Parti'nin başına geçişinden sonra partideki bir kesim kolektivizmin her biçimine karşı keskin bir yöneliş göstermiş ve yeni sağ neo-liberal teorilerin yükselişe geçtiği görülmektedir diye bahsetmektedir (2011: 102). Konuyu desteklemek adına Toker Dereli, Fredman'ın 1960'lardan itibaren sendikalara ve düzenleyici devlete ilişkin olarak ileri sürdüğü eleştiriler pek çok muhafazakar ve yeni liberal hükümetin esin kaynağı olduğunu ve Friedman'ı yeni istikrar politikaları 1980'li yıllarda sendikacılığı ve sosyal korumacılığı çok olumsuz etkilediğinin altını çizmektedir (1993: 10).

2.2.1. Türkiye'de Muhafazakarlık ve Milliyetçilik:

Arapça "hıfz" kökünden türeyen muhafazakarlık, kısaca değişime ve deformasyona karşı medeniyeti korumayı amaç edinir.

Arapça "milla" kökünden türeyen milliyetçilik, kısaca maddi ve manevi açıdan milletini her şeyin üstünde tutmayı amaç edinir.

Milliyetçilik ve muhafazakarlık anlayışlarının, dünya görüşlerinin birbirleriyle kesişen ve farklılaşan çeşitli özelliklerini görmek mümkündür. Her iki kavram Osmanlı İmparatorluğu'nda 19 uncu yüzyılda Tanzimat Dönemi ile birlikte başlamışsa da, bu iki kavramın kökenini Fransız İhtilali'nden çok öncelere, tarihin derinliklerine kadar götürmek mümkündür. Bununla birlikte gerek sistematik açıdan, gerekse etki-tepki açısından Fransız İhtilali'nin de etkisi yadsınmaz. Özellikle ulus devlete evrilme bakımından bir siyasal akım olarak, Fransız İhtilali'nin büyük etkisi olmuştur.

Siyasi tarihsel bağlamda muhafazakarlık, eskiyi sürdürme, düzeni koruma ve var olan sistemi gütmeye amacı güttüğünden çoğu zaman değişimin karşısında olmakla suçlanmıştır. Gerçekten de Türk tarihine bakıldığında muhafazakar eğilimlerin ilerlemin ve gelişmenin karşısında durması nedeniyle

devletlerin yıkılmasına yol açtığı görülmektedir. Nitekim Osmanlı İmparatorluğu'nun gerilemesinde ve yıkılmasına muhazakârlığın aşırı direnişi yapısı önce eğitim, sonra iktisadiyat ve nihayet teknolojik gerilemeyi kaçınılmaz kılmıştır. Medreselerden fen ilimlerinin kaldırılması, matbaanın geciktirilmesi, lonca sisteminin katılığı gibi sebepler örnek olarak gösterilebilir.

Türk milliyetçiliğin doğuşunda, muhazakârlıkta olduğu gibi Fransız İhtilali'nin etkisi büyük olsa da, siyaset kültürü açısından Türk milliyetçiliğinin doğuşunu Orhun Yazıtları'na kadar götürmek mümkündür. Göktürklerin ardılı Selçuklular da ise muhazakârlığın ve milliyetçiliğin siyasi erkten ziyade tabanda, yani halkta büyük etkisinin ve yankısının olduğu görülmektedir. Türkistan'da Hoca Ahmet Yesevi ile başlayan dergah geleneği, özellikle Moğol işgali sonrası Anadolu'da Alp-Erenlik ve Ahilik olarak kendini göstermiştir. Bu ideoloji Selçuklu'nun ardılı ve varisi Osmanlı'da siyasi bir karşılık bulmuş ve bu düşünce ile imparatorluğun temelleri atılmıştır.

Osmanlı'da sözlü olarak gelişen milliyetçilik, II. Murat Han döneminde resmi bir hüviyete kavuşmuştur. Timur işgali sonrası bir meşruiyet ve üstünlük göstergesi olarak Osmanlılar, hanedanın Kayı Boyu'na mensup olduğunu, yönetme erkinin de Oğuz Han'a dayandığını ve diğer hanedanlara karşı yönetim hakkının olduğu ileri sürmüştür. Erken Osmanlı döneminde milliyetçilik hareketi Fatih döneminde de sürmüştür, ancak II. Beyazıt Han ile birlikte milliyetçiliğin yerini yer yer aşırılığa kaçan muhafazakârlık almıştır. Avrupalılar ve diğer ulusların Türk ve Türkiye olarak adlandırdığı Osmanlı'da bu kavramlar hoş karşılanmamıştır. 19 uncu yüzyıla kadar devam eden bu durum Tanzimat ile birlikte değişmeye başlamıştır.

Türkiye dışında Türk milliyetçiliği 18 yüzyılda önce Macar Türkologları arasında başlamıştır. Milliyetçiliğin siyasi olarak

yükselmesi ise önce Tatarlar, sonra Azeriler arasında gerçekleşmiştir. Türkiye'ye de milliyetçilik dış Türkler tarafından taşınmıştır. 1903 yılında yayınlanan Yusuf Akçura'nın Üç Tarz-ı Siyaset adlı çalışması ile Türkiye'de Türk milliyetçiliğinin başladığı kabul edilir. Fikirde Ziya Gökalp, siyasette İttihat ve Terakki Partisi tarafından milliyetçilik, resmi ideoloji haline geldi. Nihayet milliyetçilik, Kurtuluş Savaşı'nın sonunda Gazi Mustafa Kemal Paşa önderliğinde Cumhuriyet olarak doğdu.

Sonuç olarak muhazakâlık ve milliyetçilik ilerlemenin ve gelişmenin önünde engel olmadığı, bağnazlaşmaya yol açmadığı, toplumsal barış ve hoşgörüyü yıkmadığı; toplumsal ve bölgesel ayrılıkçılığı ve çatışmayı körüklemediği, kısaca aşırılık kazanmadığı sürece muhazakâlık ve milliyetçilik milli ve manevi değerlerin korunması, sosyal yardım ve dayanışmanın sağlanması anlamında büyük önem atfetmektedir.

2.3. SOSYAL DEMOKRASİ:

Robert M. Page, tarihsel olarak bu kavramın, Marksist çizgideki temel ekonomik ve toplumsal değişim çabası içindeki siyasi hareketlerle ilişkilendirildiğini; daha yakın geçmişteyse bu terimin, 1945 sonrası Batı Avrupa siyasi partilerinin kapitalizmi yok etmekten çok insanileştirmeyi amaçlayan mütevazı reform programlarını açıklamak için kullanıldığını belirtmiştir (2011: 109). Yazar, sosyal demokrasi terimi kıta Avrupası'ndaki ortamın solu siyasi partilerden bahsetmek için sıklıkla kullanılmakla birlikte, onunla yakından ilişkili demokratik sosyalizm versiyonunun daha çok öne çıktığı Britanyada o sıklıkla kullanılmadığı; Britanyadaki demokratik sosyalizmin hem etik, hem Fabian kökleri bulunduğunu söylemektedir (2011: 110).

Bernstein'in eleştirisinin açıkça birtakım pratik sonuçları olmuştur. Devrime gereksinim yoktu, çünkü böyle bir gereksinimin dayandırıldığı iki temel hiç oluşmamıştı.

Sosyalizm mücadelesi, daha ziyade, kademe-
li ve reformcu olmalıydı (Miller, 1995: 322).
Görüldüğü gibi sosyal demokrasinin rotası-
nın belirlenmesinde Alman Sosyal Demok-
rat Partisi'nin önde gelen üyesi Bernstein'in
etkili olduğu görülmektedir. Gerçekten de
Orta ve Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyaliz-
min, devrimci sosyalizmden ayrıldığını, ka-
pitalist sistem içinde, onu dönüştürerek daha
çok toplumsal öğeleri öne çıkardığı ve de-
mokrasinin gücüne inandığı görülmektedir.

Sosyal demokrasi refah devleti denil-
diğinde akla İsveç Modeli gelmektedir. Bu
tür rejimlerde öne çıkan ilkeler evrensellik,
sosyal dayanışma ve sınıflar arasında eşit-
liktir. Yararlar büyük oranda yüksek vergi
düzeyleri getiren ve temel refah aktörü du-
rumunda olan devlet tarafından sağlanmak-
tadır. Orta sınıf ve çalışan sınıf için yüksek
yararlar söz konusudur (Pringle, 1998: 9). Bu
nedenle, **Kıta Avrupalı modelinin tersine,
gelirin yeniden dağıtımı ve herkese yüksek
düzeyde gelir güvencesi sağlama üzerinde
önemle durulmaktadır (Myles, 2002, s.40).
İskandinav ülkeleri 1990'lı yıllardan beri
yüksek ve artan maliyetleri cömert prog-
ramları ve iş piyasalarını yeniden yapılan-
dırılmasını isteyen baskılarla boğuşmak-
tadır (Ferrare, 2000: 431). Sosyal politika
ve refah devleti uygulamalarında İskan-
dinavya ülkelerinin, özellikle İsveç'in öne
çıktığı görülmektedir. Avrupa'nın aksine
yüksek vergilerle gelir dağılımında fırsat
eşitliğinin sağlanmaya çalışıldığı, ancak
1990'lardan sonra değişen iktisadi konjok-
törle sosyal politika uygulamalarının ma-
liyatlerinin arttığı ve sistemin baskılandığı
da görülmektedir.**

2.4. SOSYALİZM:

Bilimsel ya da Marksist sosyalizm, sosya-
lizmi toplumu belirli bir tarihsel aşaması ola-
rak ele alır. Bu yaklaşıma göre her toplumsal
aşama kendisinden bir öncekinin dönüşümü
olarak ortaya çıkar. Toplumsal dönüşümler-
se üretici güçlerin gelişim sürecinde ortaya

çıkan çatışmasından doğar (Ölmezogulları,
1999: 153). Çünkü kapitalizmde ezilen sınıf
(işçi sınıfı) zamanla egemen sınıf (mülk sa-
hibi kapitalist sınıf) tarafından kurulan dev-
let aygıtının denetimini alacaktır. Hartley
Dean makalesinde, bu yüzden de sosyalizm
işçilerin denetiminin uygulanacağı, zamanla
insan ihtiyaçlarının tam olarak gerçekleşe-
bileceği ve uygun biçimde tatmin edileceği
sınıfsız ya da komünist topluma gidecek
projenin adı olarak belirtir (2011: 119). Ma-
kalenin devamında aynen; refah devleti,
kapitalizmin hem hizmetçisi, hem kahyası
halinde geldiğini de vurgulamaktadır (2011:
120).

Sosyal politikaların esin kaynağının sos-
yalizm olmasına rağmen ve kapitalizmin kriz
dönemlerinde, özellikle Keyneysen İktisatın
hakim olduğu dönemde başvuru ve re-
fah devleti teorisinin doğmasına neden olan
uygulamalar sosyalistler tarafından eleştiril-
mektedir. Bu durumun insani boyutunu göz
ardı ederek, sistemin devamını sağlayan bir
araç olduğu belirtilmiştir.

Hartley Dean, ne var ki, sosyalist pers-
pektifin destekçileri bile fiili sosyalizm ör-
neklerinin bir başarısızlık olduğunu kabul
etmektedirler. Komünist rejimler genel
insan refahının devlet müdahalesi olmak-
sızın sağlandığı bir aşamaya hiçbir zaman
ulaşamamakla kalmamış, birçok durumda
sosyalist projenin özündeki insanilik olgusu-
nun, acımasızca temizlendiğini belirtmiştir
(2011: 123). Gerçekten de teoride hümanist
ve paylaşımcı öğelerle yola çıkan sosyali-
zmin pratikteki uygulamalarının teoriyle bağ-
daşmadığı görülmektedir. Özellikle Stalin
döneminde yapılan vahşetin hafızalardaki
tazeliğini hâlâ koruduğu görülmektedir.
Ayrıca, sosyalist rejimlerde Vahşeti, hafıza-
lardaki tazeliğini korumaktadır. Öte yandan
sosyalist rejimlerdeki vahşet sosyal adalet ve
sosyal eşitlik anlamında mutlu olmadıkları
da getirilen başka bir eleştiridir.

2.5. ÜÇÜNCÜ YOL:

Üçüncü Yolu savunanlar, bu yaklaşımın geleneksel sosyal demokrasi ve neo-liberalizmden farklı ve yeni bir yaklaşım olduğunu iddia eder, ama aynı zamanda sosyal demokrasinin modernleşmiş hali olduğunu da vurgularlar: bir merkezin solu projesi olarak betimler Martin Powell (2011: 128). Üçüncü Yol kavramının ünlü sosyolog Anthony Giddens'in Üçüncü Yol isimli kitabından esinlendiği ve siyasi boyutunun da ABD başkanı Bill Clinton ve Britanya başbakanı Tony Blair tarafından geliştirildiği aynı makalede geçmektedir.

Martin Powell aynı makalesinde, Üçüncü Yol açısından çalışma merkezli bir öneme sahip olduğu; temel politika amaçlarının 'çalışabilir olanlar için iş; çalışamaz olanlar için güvence' ve 'çalışma yoluyla gelir elde etme' gibi sloganlarda kendisini gösterdiğini; amacın tam istihdam olduğu, ama bu amaç eski tip Keynesçi talep yönetimi yoluyla değil, istihdam edilebilirliği artırıcı arz yönlü politikalarla ulaşılabileceği; işlerin artık daha da esnekleştiği, yarı zamanlı ve geçici çalışma ilişkilerinde artış görüldüğü belirtilmiştir (2011: 136).

Üçüncü Yol, eski solun devletçiliğinden ve yeni sağın tek alternatif olarak gördüğü serbest piyasa kavramından daha çok devletin toplumla kaynaşması temelinde fırsat eşitliğini biçimlendirmenin toplumsal manada hak ve sorumluluklar arasında sağlanacak bir dengeyle tesis edileceğini savunmaktadır. Bu kapsamda merkezîyetçilikten uzak bir biçimde yerel demokrasinin güçlendirilerek yerel toplulukların canlandırılması, sosyal refah sisteminin yeni istihdam olanakları oluşturularak yeniden biçimlendirilmesi, kamu ve özel sektörün ortaklaşa politikalar üretmek üzere kamu hizmetlerinin sunumunda etkin rol almaları gerçekleştirilebilen reformların ana nitelikleri olarak göze çarpmaktadır (Ateş ve Demirel, 2014: 14). Aslında Üçüncü Yol'un neo-liberalizm ile demokra-

tik sosyalizm yorumlanmasından başka bir şey olmadığı, dolayısıyla yeni bir yaklaşım getirmediği, aksine bir uzlaşmayı ifade ettiği ileri sürülebilir. Şöyle ki, neo-liberalizm tarafından acımasızca eleştirilen refah devleti uygulamaları karşısındaki çıkmazı aşmak için ortaya atılan bir çözüm önerisidir Üçüncü Yol.

2.6. DİĞER YAKLAŞIMLAR:

Feminizm kadınların toplum içindeki rolünü ve haklarını genişletmeyi öngören bir doktrin olarak tanımlanabilir. Ancak, feminizm ilk ortaya çıktığı dönemlerde olduğu gibi eşit işe eşit ücret ya da kadınlara oy hakkı gibi katılcı taleplerle sınırlı kalmamıştır. Bugün feminizm taşıdığı anlam kadın-erkek farklılıklarının tamamen ortadan kalkmasıdır (Erkal, Baloğlu, B ve Baloğlu F, 1997: 111).

Kadınların işgücüne katılımında esas etken bakmakla yükümlü oldukları çocuklarının olup, olmadığıdır (Giddens, 2000: 340). Bundan dolayı ki, Jane Lewis; tarihsel olarak çoğu refah devleti eklemek kazanan erkeğin işsizlik, hastalık, ilerleyen yaşlarda yoksulluk gibi başına gelebilecek riskleri karşılamakla ilgilenmiştir. Kadınlara ve çocuklara yönelik ödeneklerse, erkekler aracılığıyla sağlanmıştır (2011: 147). Bu bağlamda feminist yaklaşımın temelini kadın ve erkek eşitsizliği oluşturmaktadır. Dolayısıyla, sosyal politika ekseninde konuya baktığımızda tarihsel olarak kadınlara sağlanan sosyal hakların erkekler üzerinden sağlanmasını eleştirmektedir.

Postmodern kuram, modern sonrası, modern ötesi olarak adlandırılmaktadır. Postmodern düşünceyle tarihi düşünceyle tarihi doğrusal bir çizgi üzerine oturan görüş, ikili açıklama biçimi, rasyonel, metafizik ve pozitivist değişkenler dünyası ve merkezi bakış açıları eleştirir. Modernle sunulamayan ve yozlaşan değerler modern ötesiyle sunulmak istenir. Ferdin yeniden keşfedilmesi ve öne çıkarılmasını savunur. Kimliklerin

bile ferdi esas almasını ister. Sivil toplum özlemi dile getirilir. Kitle iletişim araçlarının yaygınlaşmasıyla modernliğin sona erdiği yolundaki görüşler önem kazanır (Erkal, Baloğlu, B ve Baloğlu F, 1997: 202).

Postmodernistler; evrenselciliği reddederler, hakikatin bağlamsal olduğuna inanırlar, kurumsalcılığı ve özgücülüğü reddederler, ikili ayrımlardan kaçınırlar, kimlik siyasetini desteklerler, hiciv ve farklılığı övdüğünü belirtir Tony Fitzpatrick (2011: 159). Postmodern toplum aynı zamanda toplumsal cinsiyet, yaş, etnisite ve kültür dahil bir dizi boyutlarıyla birlikte sosyal yapının son derece karmaşık hale gelmesi ve kronik olarak parçalanması nedeniyle sosyal sınıfların artık önemli olmadığı bir toplumdur (Yanıklar, 2010: 211). Görüldüğü üzere, kendisinden önceki yaklaşımları eleştirirken yeni bir çözüm sunmaz. Postmodern kuram bir bakış açısı sunmanın önüne geçememiştir henüz. Sonuç olarak modern yaklaşımlar evrensel ve kurumsal bir sosyal politikaya karşıdır.

Son olarak Yeşiller'i de ele alarak kuramların sosyal politikaya bakışını tamamlayacağız. Yeşiller arasında tam bir görüş birliği olmasa da genel olarak sosyal politikaya karşı olmadıklarını, ancak Michael Cahill'in dediği gibi bir çok yeşil, refah devletine karşıdır (2011: 149). M. Cahill makalesinde; ücretli çalışmaya çok fazla önem verildiği ve bunun da toplum, hem de birey açısından yıkıcı sonuçlarının olduğunu ileri sürerek, ücretsiz çalışmanın değerinin fark edilmesinin sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır (2011: 150). Görüldüğü üzere sosyal politika konusunda tek bir Yeşil Kuram yaklaşımından bahsedilememektedir. Yeşiller, yaşanabilir bir dünya üzerinde sanayileşerek çevreyi daha çok tüketilmesine karşı verdikleri mücadeleyle tanınmaktadır.

3. TÜRKİYE'DE SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI

Çok devletçi bir ülke olduğu söylenen Türkiye'de özellikle devletçi olarak tek dö-

neminde, yoksullukla mücadele devletin sorumlulukları arasında sayılmıyor (Buğra, 2015: 98). Görüldüğü üzere, Türkiye'de sosyal politikanın siyaset ve iktisat kürsülerinde ders olarak okutulması dünyanın gerisinde sayılmasa da, uygulanması noktasında aynı şeyi söylemek pek mümkün görünmemektedir. Darüşşafaka (Çocuk Yurdu), Darülaceze (Düşkünler Yurdu), Hilali Ahmer (Kızılay), Himaye-i Etfal (Çocuk Esirgeme) ve memur sandıkları gibi kurum ve kuruluşlar İmparatorluktan Cumhuriyete devrolmuştur. *Ancak, Osmanlı'da olduğu gibi erken Cumhuriyet döneminde de sosyal politika anlamında kamusal zorunluluk ilkesi gereği somut bir adım atmak yerine, hayırsever sivil toplum kuruluşlarıyla bireylerin toplumsal bir görevi olarak algılanmıştır.* İkinci Dünya Savaşı'ndan günümüze kadar sosyal politikada atılan bütün adımları dahi dikkate alsak, *Türkiye'nin sosyal politika konularına gelişmiş ülkelerin çok gerisinde olduğu gerçeğiyle yüz yüze kalmaktayız.*

Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'na giren halkın yorgun düşmesi, yerli girişimcinin yok denecek kadar az, sermaye ve teknolojinin yetersiz olmasından dolayı serbest piyasa kurallarıyla işletilmeye çalışılan ekonomide başarı sağlanamamıştır (Karabulut, 2010: 979). Belirtildiği üzere Türkiye'deki yoksulluğun kapitalist dinamiklerde anamayacağı, aksine ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve iktisadi durumla alâkalı olduğu çok açıktır. Kaldı ki, sanayileşememiş bir İmparatorluk bakiyesi olarak Cumhuriyet'in çağın gerisinde kalan bir tarım ülkesi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Siyasi enerjinin kitlesel yoksulluğun köyün çözülmesini önleyerek kontrol altında tutmaya odaklandığı bir ortamda, şehir yoksulluğuyla mücadele konusunda devletin sorumlulukları epeyce geri planda kalıyor. Devletçi dönemin yoksulluk sorununa, paradoksal bir biçimde, güçlü bir gönüllülük vurgusuyla yaklaşması, bu durumun bir sonu-

çudur. Ama bu vurgu, aynı zamanda, tarihsel arka planın, özellikle Osmanlı vakıflarının niteliğiyle de uyumludur. (Buğra, 2015: 152). Değerlendirme yapılırken İmparatorluk döneminin sosyal yardım yaklaşımının yanında on yıllardır süren bir savaş yoksulluğu, sanayinin gelişmemiş olması ve İkinci Dünya Savaşı'nın etkilerinin de göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Buna rağmen 1924 yılında hafta tatilinin düzenlenmesi, 1925 yılında aşarın kaldırılması, 1926 yılında Borçlar Kanununun çıkarılması, 1930 yılında Umumi Hıfzısıhha Kanununun çıkarılması ve 1940 yılında Köy Enstitüsünün kurulması gibi düzenlemeler sosyal politika alanında atılmış önemli adımlardır.

1946 yılı sosyal politika ya da daha doğru bir ifadeyle sosyal güvenlik açısından Türkiye'de bir dönüm noktasını oluşturmaktadır. Konuyla ilgili Aziz Çelik, Türkiye'de Sosyal Politika Paternalizmden Yeni Liberalizme adlı makalesinde: "1946 yılı Çalışma Bakanlığının kurulması ve iş kazalarıyla analık sigortası (İşçi Sigortaları Kurumu) sisteminin yürürlüğe girmesi açısından önemli olduğunu; aynı yıl İş ve İşçi Bulma Kurumunun kurulduğunu; 1949 yılında yaşlılık sigortası sisteminin kabul edildiğini; 1951 yılındaysa iş mahkemelerinin kurulduğunu, böylece sosyal politikaya ilişkin kurumsal önlemler alınmaya başlandığını; bu önlemlerin Batı Avrupa'da sosyal devletin güçlendiği bir döneme denk geldiğini" belirtmektedir (Çelik, 2013: 13). Bu da Türkiye'nin diğer konular da olduğu gibi sosyal politika konusunda da Avrupadaki gelişmelerden etkilendiğini göstermektedir.

DP döneminde, savaş sonrasında CHP Hükümetinin başlattığı köylüyü topraklandırma hamlesi çok geniş bir kitleyi kapsayacak şekilde devam etti. Aynı zamanda DP döneminde köyle şehir arasındaki setleri kaldırarak göçün önünü açan politikaları, bazı araştırmacıların belirttiği gibi küçük köylülüğün çözülmesini engellemekte gayet etkili

oldu (Buğra, 2015: 166). Burada şehre göç eden köylünün, köyünden hemen kopmadığını anlamalıyız. Hatta bu 2000'li yıllarda da devam etmektedir. Bu geçiş serüvene rağmen iş, konut, barınma ve sağlık sorunlarını da beraberinde taşıdığını söyleyebiliriz. Nitekim, ülkedeki gecekondulaşmanın miladını da DP döneminde olduğu bilinmelidir.

1961 Anayasası Türkiye'de sosyal politikanın gelişiminde köklü bir yönelim değişikliği anlamına gelmektedir. 1961 Anayasası sosyal dinamiklerin gelişmesine olanak sağlayan güçlü bir sosyal içeriğe ve özgürlükçü bir yaklaşıma sahiptir. Anayasa ile devlet "demokratik, sosyal bir hukuk devleti" olarak tanımlanmıştır (Çelik, 2013: 13). Gerçekten de 61 Anayasası ile Türkiye tarihinde ilk defa "sosyal bir hukuk devleti" ilkesi benimsenmiş ve sosyal politika devlet politikası haline gelebilmiştir. **Tarihsel kültür çerçevesinde hayırsever tüzel ve gerçek kişilerin bir işi olarak görülen yoksulluk ve yoksunlukla mücadele artık devletin temel bir politikasına dönüşmüştür.**

Planlı kalkınma döneminde tarım sektörünün durumunu iyileştiren pek çok önlem alındı ve 1980'e kadar ticaret hadleri tarım ürünleri lehine bir seyir izledi. Aynı dönemde şehir yoksulluğuyla mücadele yöntemlerinde radikal bir değişiklik olmadı. Ama sanayi sektörü hızla büyüdü ve sektörde iş olanakları arttı (Buğra, 2015: 180). 1966'dan sonra gecekondular belediye hizmetinden yararlanarak geliştiler (Buğra, 2015: 185). **Zaten baştan beri Türkiye'nin sanayileşme yönünde, özellikle de özel sektör marifetiyle sanayileşme yönündeki arzusu aşikârdır.** Ancak, yüzyıllardır verilen mücadeleye rağmen sanayileşme başarılamamış olup, 1930'lu yıllardan itibaren devlet eliyle bir sanayileşme stratejisi benimsenmiştir. İthal ikamesine dayanan sanayileşme hamlesi özellikle planlı dönem olarak adlandırılan 1961'den sonra ivme kazandığı ve birçok siyasi krize rağmen belli ölçüde başarı sağ-

landığı da bilinmelidir. Planlı dönem içinde yoksullukla mücadele anlamında hayata geçirilen en önemli uygulamanın 1971 yılında çıkarılan 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalılar Kanunu (Bağ-Kur) ile 1976 yılında çıkarılan 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun olmuştur.

1980'ler Türkiye için yapısal dönüşümün dönemi oldu. 24 Ocak 1980'de uygulamaya konan yeni ekonomi politikasıyla ekonomik, toplumsal yapıda köklü bir değişim gerçekleşirken 1990'lı yıllarda peş peşe yaşanan krizler sonrasında ekonomi küçüldü, işsizlik arttı. Küreselleşme süreci, neo-liberal politikalar ve ekonomik krizlerin birleşik etkileri ülkede gelir dağılımının bozulmasına, toplumsal kesimler arasındaki uçurumun derinleşmesine ve yoksulluğun artmasına yol açtı (Gürses, 2007: 60). Askeri rejim sonrası ANAP İktidarı, sosyal politika açısından çarpık bir popülizm dönemi olarak tanımlanabilir. Belediyeler tarafından sağlanan olanaklar, imar afları, vergi iadesi, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu, Yeşil Kart gibi uygulamalarla kentli yoksul kesimlerin sosyal sorunların çözümü iş gücü piyasasına taşınmıştır (Çelik, 2013: 18). Ama 1980'lerin ortasında tam anlamıyla bir dönüm noktasına ulaşıldı ve şehir nüfusuyla köy nüfusu eşitlendi. Bunu izleyen şehir nüfusu artışıyla birlikte aile yapısı da değişmeye ve geniş aile yerini çekirdek aileye bırakmaya başladı (Buğra, 2015: 201). Bu durum çocukların sosyal güvence ya da sigorta sayılması geleneğini de değiştirmiştir. **Bundan sonraki süreçte şehir nüfusu artmaya devam edecek; şehir yoksulluğu ve beraberinde gecekondulaşma hat safhaya yükselecektir.** Ancak, yoğun göçe rağmen yukarıda da belirtildiği gibi göç edenlerin köyle bağlantılarının devam ettiği de görülecektir. **Göç üzerinde köy yoksulluğu kadar, özellikle doğu illerindeki terör faaliyetlerinin de büyük etkisinin olduğu bilinmektedir.**

1980'lerde hükümet gecekondulaşmayı engellemekte konut kooperatiflerinin önemli bir rol oynayacağı fikrini benimsedi. 1984'te Toplu Konut ve Yatırım İdaresi kuruldu ve ülkenin en büyük konut finansman kurumu haline geldi. Ama TKYİ'nin rolü gerçekten yoksul kesime konut sağlamaktan çok çevre arazilerinde orta sınıf yerleşimleri inşa eden büyük müteahhitlerin bu alandaki faaliyetlerini desteklemek oldu (Buğra, 2015: 202). Gerçekten de 1980'lerde başlayan ve 1990'lar boyunca devam eden inşaat sektörü hâlâ ülke ekonomisinde büyüme, istikrar ve istihdam mekanizması olarak hükümetler tarafından etkili şekilde kullanılmaktadır. Son olarak buna şehirlerdeki dönüşüm projelerini örnek verebiliriz.

1980'lerden beri gelen ekonomik politikalar sonucunda 1990'lı yıllar Türkiye'nin gerek siyasi ve gerek ekonomik olarak istikrarsız bir dönemi temsil eder. İstikrarsız koalisyon hükümetleri, sosyoekonomik olarak içselleştirilen yüksek enflasyon oranı ve finans kesiminin egemenliği 1990'lara ilişkin olarak yapılabilecek önemli vurgulardır (Kazgan, 2004: 155). 1980 ilâ **2000 yılları arasında Türkiye'nin küresel ekonomiye entegre olma sürecinin sancılı geçtiği ve bunun sosyal yansımalarının da derin izler bıraktığı görülmektedir.** Yüksek enflasyonun beraberinde taşıdığı gelir adaletsizliği özellikle 1990'ları kriz yılları olarak tarihe geçirmiştir. Ancak, ekonomideki asıl kırılmanın 2001 Finansal Kriziyle ortaya çıktığı ve bu tarihten sonra da Türkiye'de gerek siyasi ve gerekse sosyal anlamda büyük dönüşümlere gebe bırakmıştır.

1980'lerden sonra sosyal politika anlamında Türkiye'de atılan adımlar içinde 1983 yılındaki 2925 sayılı Tarım İşçileri Sigorta Kanunu ve 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu, 1986 yılındaki 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu, 1992 yılındaki 3816 sayılı Ödeme Gücü

Olmayan Vatandaşların Tedavi Giderlerinin Yeşil Kart Verilmesi Hakkında Kanun ve 1999 yılındaki 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununu sayabiliriz. Görüldüğü üzere özellikle tarım alanındaki sigortalılığa bakıldığında primli ödemelerde bile ülkenin sosyal güvenliği ve sosyal politikayı sağlama konusunda çok geç kaldığını göstermektedir.

Sadece formel sektörde çalışanları değil bütün vatandaşları kapsayan bir sosyal politika anlayışının Türkiye'nin siyasi gündemine girmesi Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarı sırasında oldu. Bu ilk bakışta paradoksal görülebilecek bir durumdu, çünkü söz konusu parti neo-liberalizmi sonuna kadar benimseyen ve IMF'nin önerdiği politikaları harfiyen yerine getirmeye azimli bir yaklaşıma sahipti. Ayrıca, emanetçi bir siyasi gelenekten geliyordu, dolayısıyla doğal eğilimi zor durumdaki bireye destek olma sorumluluğunu aileye ve İslami dayanışma mekanizmalarına yüklemeye yönündeydi. Kısacası muhafazakâr liberalizmin sosyal politika karşıtı tavrını benimsemesi gereken bir konumdaydı (Buğra, 2015: 219). Soyer de makalesinde, **AKP döneminde yapılan bu yardım ve hizmetler yaşlı, özürü ve muhtaç kesime yönelik olarak sosyal devlet alanında önemli gelişmeler kaydedildiği, yoksullara ciddi kaynağın aktarıldığı yadsınamaz. Ancak, söz konusu kaynağın ciddi bir servet ve gelir vergisi alıp, ülkede yaratılan zenginliği zenginden alıp, yoksula aktarmaktan ziyade, yoksulla işçi ve emekçi sınıfların birikimlerinde kaynak aktarmak şeklinde temin edilmesi AKP tarafından yapılan sosyal yardımlara getirilen eleştirilerin bir kısmını teşkil etmektedir** (akt. Bakan ve Özdemir, 2012: 38). **Gerçekten de 2001 Finansal Krizi sonrasında Türkiye'de hem iktisadi, hem de siyasi olarak bir dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönüşümümüz siyasi uzantısının yeni bir siyasi çizginin doğması ve güçlenmesi gösterilebilir. İşte bu yeni durumda şartların da zorlamasıyla kamu sosyal harcamalar şemsiyesinin genişlemiş ve kapsadığı alan**

da artmıştır. Bunun en somut örneği de sosyal güvenlik sistemidir. Nitekim, kamu harcamalarının geri dönüşünün Ak Parti için olumlu sonuçları olduğu seçim istatistiklerinden de bellidir. Yapılan aktarımların yoksul kesimlerde bir gelir artışı sağlandığı, ancak sosyal adalet bağlamında kamudaki emekçi kesimlere -ülkedeki geçim istatistik değerleri dikkate alındığında- ciddi bir maaş ya da ücret artışı yapılmadığı da aymanın diğer yüzünü göstermektedir.

AKP döneminde sosyal yardım kuruluşlarının işlevselliği, sosyal yardım türlerinin sayısı ve yardım kuruluşlarına aktarılan meblağ da artırılmıştır. Özellikle çocuk, yaşlı, kadın ve özürü gibi toplumun zayıf kesimlerinin sosyal dışlanmaya karşı korumaya yönelik önemli yasal ve kurumsal düzenlemeler yapılmış, mevcut altyapı güçlendirilmiştir. Çalışanların sosyal hakları iyileştirilmiş, sendikal haklarında ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak, buna rağmen AKP'nin bu konudaki çabaların OECD ve AB ülkelerine kıyasla yetersiz olduğu sonucuna erişilmiştir (Bakan ve Özdemir, 2012: 46-47).

Kamu sosyal harcamalar konusunda Türkiye, OECD ülkeleri arasında Meksikadan sonra en kötü konumda olan ikinci ülkedir (Çalışkan, 2010: 128). Nitekim, konuyla ilgili olarak TBMM'de 2013/ 7/ 17648 esas sayılı soru önergesinde verilen cevapta: "Türkiye'de kamu harcamalarının GSYH'ye oranı OECD ortalamasına göre düşük görünmesine rağmen, Türkiye'nin genel devlet harcama seviyesinin yeterli, sağlıklı ve sürdürülebilir olmasının yanında son dönemde yükselen bir trend gösterdiği görülmektedir. Kamu harcamalarının düzeyinde ülkelerin nüfus yapısı, kamu gelir harcamalarının yapısı ve bunun GSYH içindeki payı gibi etkenler belirleyici olmaktadır. Türkiye'nin genç bir nüfus yapısına sahip olması sebebiyle başta sosyal güvenlik harcamaları olmak üzere sağlık vb harcamaları OECD ülkelerine göre düşüktür. Bu kapsamda kamu harcamalarının

seviyesinden ziyade kamu harcamalarının etkin kullanılıp, kullanılmadığı daha fazla önem arz etmekte olup, ülkemizde bu konuya gerekli hassasiyet gösterilmektedir” denilmektedir (TBMM, 2013). Bununla birlikte Türkiye’de kamunun sosyal harcamalarında bir artış olduğu gözlenmektedir. Ancak, bu artışların 2011 yılına dek düşen kısmı Van Depremi ile ilgili yapılan harcamalardır. 2012 yılında yapılan harcamalara esas olarak Suriyeli mültecilere yönelik insani yardım harcamalarından kaynaklanmaktadır (Yentürk, 2012: 5). *Dolayısıyla, Türkiye’de kamu sosyal yardım harcamalarının 2001 Krizi’nden sonra göreceli olarak artırıldığı ve tüm vatandaşları kapsayacak şekilde genişletildiği görülmektedir. Sosyal harcamaların artmasında 2008 yılındaki krizin de etkili olduğu, ancak asıl artışın 2011 yılından sonra sayıları üç milyonu aşan sığınmacılarla yapıldığını da unutmamak gerekmektedir.*

4. SONUÇ

Hep var olan yoksulluk gerçeği 1601 yılında İngiltere’de çıkarılan ve çok eleştirilen Yoksul Yasaları ile hukuk tarihine de girmiştir. **Ancak, modern anlamda yoksulluk, sanayileşmeyle topraklarından kovulan köylünün şehirlere yığılmasıyla doğmuştur.** İşte, Sanayi Devrimi ile birlikte yeni toplum yapısının bir ürünü olarak ortaya çıkan sosyal politika, sosyal yardım ve harcamaların hayırsever birey ya da kurumların işi olmasından ziyade bir devlet politikası haline gelmesinde etkin bir rol oynamıştır. Özellikle 1929 yılı Ekonomik Krizi ve İkinci Dünya Savaşından sonra ortaya çıkan refah devleti uygulamaları sosyal politika alanında büyük önem arz eder. Sosyal politika uygulamalarıyla iki büyük iktisadi sistem olan kapitalizmin ve sosyalizmin bu sayede etkileşim içinde olabilmıştır. Ancak, 1973 yılı Petrol Krizinden sonra ekonomiye hakim olan neo-liberal politikalar refah devleti uygulamalarını ve sosyal yardımları ciddi anlamda sorgular hale gelmiştir. Mevcut sistemin açmazları

karşısında kamu harcamalarının kısılması, iktisadi teşebbüslerin özelleştirilmesi, ücretlerin düşürülmesi ve esnek çalışmaya dönük politikalar geliştirilmesi başı çekmektedir.

Sosyal politika anlamında kuramlar arasında ciddi farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle sosyal demokrasinin, sosyal politika uygulamalarının savunucusu olduğunu ileri sürebiliriz. Bununla birlikte karşılıklı etkileşim ve şartlar mucibinde liberal ve muhafazakâr kesimlerce de sosyal politika alanında önemli adımların atıldığı gözlenmektedir.

Sosyalistler, sosyal politika harcamalarını kapitalist sistemin devamını sağlamak için başka işlevi olmadığını ileri sürerken, feministler ise sosyal politika harcamalarının cinsiyet ayrımcılığını gidermediğini savunmaktadır. Buna karşılık postmodern kuramsa sosyal politika konusunda sistemi eleştirirken, bir çözüm sunmanın da uzağındadır. Son dönemde ortaya çıkan Üçüncü Yol Kuramı ise sosyal demokrasiyle neo-liberalizmin uyumsallaştırılması bağlamında uzlaştırıcı bir çözüm önerileri sunduğu görülmektedir.

Türk siyasi tarihinde sosyal politika uygulamalarının gelişmiş ülkelerin seviyesine hiç gelmediği görülmektedir. Ülke tarihinde sosyal paylaşmayı teşvik eden zekat, fitre, sadaka, kurban, imece, vakıf gibi inanç ve kültürel öğelerin olduğu ve bunun da sosyal politikayı devlet dışı bir sosyal paylaşmaya indirgediği görülmektedir. Tabii ki, Türkiye’de sosyal politika uygulamalarının gelişmemesinde sanayileşmemiş bir toplum gerçeğinden hareketle ülkenin tarım ülkesi olması, uzun ve yıpratıcı savaşlara maruz kalması ve gelişmemiş bir köylü yoksulluğunun büyük etkisi vardır. Önceliği sanayileşmeye veren hükümetler yoksulluğu çoğu kez görmezden gelebilmiştir. Bununla birlikte Darülaceze, Kızılay, Himaye-i Etfal, Darüşşafaka gibi kurumların yanında Cumhuriyet döneminde atılan bazı adımlarla kısmen de olsa yoksullukla mücadele edilmiştir. An-

cak, bütün vatandaşları kapsayacak şekilde sosyal politika uygulamasına geçilmesi 2001 Krizinden sonra olmuştur. Tüm bunlar toplandığında Türkiye'deki kamu sosyal harcamalarının OECD ve Avrupa ülkelerinin çok altında kaldığı da bir gerçektir.

Bu bağlamda Türkiye'deki yoksullukla mücadelede dönük olarak şu çalışmalar yapılabilir:

- **Yoksullukla etkin mücadele:** Pozitif ayrımcılık ilkesi çerçevesinde yoksullukla mücadelede aktif bir politika izlenmelidir. Çalışmayan ve çalışabilir durumda olanlar ayrılmalıdır. Meslek kursları, kreşler ve bakım evleri yaygınlaştırılacak, çalışabilir durumda olanlar iş gücü piyasasına yönlendirilmelidir. Yoksullukla mücadelede devlet ve yerel kurumlarla sivil toplum kuruluşları arasında eş güdümlü sağlanarak, sosyal yardım mekanizması etkinleştirilmelidir.

- **Kayıtdışıyla mücadele ve istihdam:** Kayıtdışı ekonomi ve istihdamla etkili bir mücadele stratejisi benimsenerek, haksız rekabet önlenmeli ve kayıtlı istihdam artırılmalıdır. Kurumlar arasında eşgüdüm sağlanarak tam mücadele stratejisi hayata geçirilmelidir. Aktif ve pasif politikalarla istihdam desteklenmelidir. Memurların, işçilerin ve diğer çalışanların maaşları ve ücretleri sosyal ve kültürel yaşamı destekleyecek ölçüde artırılmalıdır. Vergi denetiminde olduğu gibi iş ve sosyal güvenlik kurumlarının da denetim birimleri de tek çatı altında birleştirilerek, denetimde etkinlik sağlanmalıdır.

- **Vergide adalet ve gelir dağılımı:** Gelir sistemindeki adaletsizlik giderilmelidir. Dolaylı vergilerin oranı düşürülmelidir. Sabit geliriyle ilgili vergi düzenlemeleri yapılarak, gelir kaybı önlenmelidir. Az kazananlardan az, çok kazananlardan çok vergi alınmalı ve sosyal transfer harcamalarıyla gelir adaletini sağlamaya yönelik politikalar geliştirilmelidir.

- **Bölgeler arası dengeli kalkınma ve göç:** Bölgeler arasındaki göç dengesizliğini

giderici kalkınma ve istihdam politikaları geliştirilmiştir. Tarımın geliştirilmesi için orta ve uzun vadeli planlar yapılmalıdır. Sermaye ve bilgi yoğun yatırımlarla orta ve uzun vadeli kalkınma politikaları hayata geçirilmelidir. Ülkenin beşeri sermaye ihtiyacıyla uyumlu eğitim programları geliştirerek, beşeri sermaye yatırımlarına ağırlık verilmelidir. Diğer taraftan, emek- yoğun çalışan sektörler desteklenerek, istihdam artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

Akkaş, H.H. (2001), “Türk Modernleşme Tarihinde Muhafazakar Siyasi Düşünce”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (cilt:2/sayı: 2), Afyonkarahisar

Ateş, H ve Demirel D (2014), “Üçüncü Yol ve İngiltere’de Blair Dönemi Kamu Reformları”, *Amme İdaresi Dergisi* (cilt: 47, sayı: 3), Ankara

Buğra, A (2015), Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika, İletişim Yayınları, İstanbul

Bakan, S ve Özdemir, H (2012), “Sosyal Politika Açısından CHP ve AKP’nin Karşılaştırılması”, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi* (cilt: 2/ sayı: 1), İnönü Üniversitesi

Cahill, M (2011), “Yeşillerin Yaklaşımı”, *Alcock, P- May, M- Powlingson, K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl), (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara*

Çalışkan, Ş (2010), “Türkiye’de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk”, *Sosyal Siyaset Konferansları* (sayı:59), Uşak.

Dereli, T (1993), Batı Dünyasında Sendikaların Durumu ve Geleceği, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı, İstanbul

Ellison, N (2011), “Neo- Liberalizm”, *Alcock, P- May, M- Powlingson, K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl), (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara*

Erkal, E. M- Baloğlu, B ve Baloğlu, F (1997), *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü*, Der Yayınları, İstanbul

Ferrare, M (2000), Anton Hemerjik, Martin Phodes, *Recasting European Welfare States fort eh 21 st Century*, Eurpean Review.

Fitzpatrick, T (2011), *Postmodern Yaklaşım*” *Alcock, P- May, M- Powlingson,K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl)*, (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara

Giddens, A (2000), *Sosyoloji*, (Özel, H ve Güzel, Ç, Çev), Ayraç Yayıncılık, Ankara

Yanıklar, C (2010), “Postmodernist Antipati: Postmodernist Sınıf(sızlık) Yaklaşımlarına Eleştirel Bir Bakış”, *Siyasal Bilgiler Dergisi* (65-1), Ankara

Gürses, D (2007), “Türkiyede Yoksulluk ve Yoksullukla Mücadele Politikaları”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (cilt: 17, sayı: 1), Balıkesir

Hartley, D (2011), “Sosyalist Perspektif”, *Alcock, P- May, M- Powlingson,K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl)*, (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara

Lewis, J (2011), “Feminist Yaklaşım”, *Alcock, P- May, M- Powlingson,K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl)*, (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara

Karabulut, K (2010), *Özal Dönemi Türkiye'nin Ekonomi Politikası*, Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi-1 Bildiriler Kitabı, İnönü Üniversitesi, Malatya.

Kazgan, G (1999), *Tanzimat'tan 21. Yüzyılda Türkiye Ekonomisi*, Altın Kitaplar Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul

Koray, M. (2007). “Sosyal Politikanın Anlamı ve İşlevini Tartışmak”, *Çalışma ve*

Toplum, (4-15), İstanbul

Miller, D (1994). *Blackwell'in Siyasal Düşünce Ansiklopedisi* (Peker, B ve Kıraç, N, Çev), Ümit Yayıncılık, Ankara,

Myles, J. ve Jill, O (2002), *Political Theories of the Welfare State*, *Social Service Review*.

Ölmezoğulları N, (1999), *Ekonomik Sistemler ve Küreselleşen Kapitalizm*, Ezgi Kitapları, Bursa

Page, R. M (2011), “Sosyal Demokrasi”, *Alcock, P- May, M- Powlingson,K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl)*, (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara

Pinker, R (2011), “Muhafazakâr Gelenek”, *Alcock, P- May, M- Powlingson,K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl)*, (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara

Pringle, K. (1998), *Europe and Social Welfare*, Buckingham Open University Press.

Powel, M (2011), “Üçüncü Yol Yaklaşımları”, *Alcock, P- May, M- Powlingson,K, Sosyal Politika Kuramlar ve Uygulamalar (Derl)*, (Yıldırım, B- Taştan, O, C- Tezel, O- Gökbayrak, Ş Çev), Siyasal Kitabevi, Ankara

Talas, C (1992). *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, Bilgi Yayınları, Ankara.

Tuna, O- Yalçıntaş, N (1991). *Sosyal Siyaset*, Filiz Kitabevi, İstanbul,

Yertük, N (2012), *Türkiyede Sosyal Korumaya Harcamaları: 2006-2013 Harcama İzleme Güncelleme Notu*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sivil Toplum Kuruluşları Eğitim ve Araştırma Birimi, İstanbul

<http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-17648sgc.pdf> (erişim tarihi: 28.06.2018)

Erdoğan DEDEOĞLU

*Sayıştay Uzman Denetçisi
Kamu Yönetimi Uzmanı*

KAMU KURUM VE KURULUŞLARINCA AÇIKTAN VEYA NAKLEN YAPILACAK PERSONEL ATAMALARI CUMHURBAŞKANLIĞININ İZİNİNE BAĞLANDI

1. GİRİŞ

Anayasamızın 128 inci maddesinde kamu görevlileri; Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten, nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenen görevliler olarak tanımlanmıştır. Maddede yer alan kamu görevlilerinin önemli bir kısmını Devlet memurları oluşturmaktadır.

Devlet memurları ile ilgili temel düzenlemeler 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda yer almaktadır. Devlet Memurları Kanununun;

1 inci maddesinde bu Kanunun, Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin

kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında veya Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüklerinde çalışan memurlar hakkında uygulanacağı, sözleşmeli ve geçici personel hakkında ise, bu Kanunda belirtilen özel hükümlerin uygulanacağı belirtilmiş,

Aynı Kanunun 4.ncü maddesinde de memur; mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler olarak tanımlanmıştır.

Devlet memurları ile ilgili temel ilkeler, istihdam şekilleri, memuriyete alınmaları nitelikleri, atanma ve yetiştirilmeleri, ilerleme ve yükselmeleri, ödev, hak, yüküm ve sorumlulukları, aylıkları ve ödenekleri ile diğer özlük hakları 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda düzenlenmektedir.

Bu makalemizde kısaca Devlet Memurları Kanununda yer alan temel ilkeler ve istihdam şekilleri ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açıktan veya naklen yapılacak personel atamaları ile ilgili 11.09.2018 tarihli ve 2018/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesinden bahsedilecektir.

2. DEVLET MEMURLARI KANUNUNDA YER ALAN TEMEL İLKELER

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Temel İlkeler” başlıklı 3 üncü maddesinde bu Kanunda yer alan üç temel ilke açıklanmaktadır. Bu temel ilkeler sınıflandırma, kariyer ve liyakat ilkesidir.

Bu ilkelerden birincisi olan sınıflandırma, Devlet Memurlarının niteliklerine ve mesleklerinin Devlet için taşıdığı önemine göre sınıflara ayrılmasıdır. Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği bütün görevler niteliklere, mesleklere ve Devlet için taşıdığı öneme göre sınıflandırılmıştır. Sınıf, kapsama dahil kurumlarda tespit edilmiş kadrolara atanan memurların toplamından meydana gelecektir.

Temel ilkelerden ikincisi olan kariyer, memurların yaptıkları hizmetler için lüzumlu bilgilere ve yetiştirme şartlarına uygun şekilde, sınıfları içinde en yüksek derecelere kadar ilerleme imkanını sağlanmasıdır.

Kariyer ilkesi gereği Devlet memurlarına kendi sınıfları içinde en yüksek dereceye kadar yükselme imkanı verilmektedir. Devlet memurlarının giriş şartları ilerleme ve yükselme imkanları ve maddi karşılıkları önceden belirlenmiş bir kariyer sisteminin ehliyetli, çalışkan ve hizmete bağlı personel bulma açısından taşıdığı değer büyük önem taşımaktadır.

Temel ilkelerden üçüncüsü Devlet memurluğunda hizmete alınıştan emekliliğe kadar liyakat esaslarının hakim kılınmasıdır.

Liyakat, maddedeki anlamıyla Devlet kamu hizmetleri görevlerine girmeyi, sınıflar içinde ilerleme ve yükselmeyi, görevin sona erdirilmesini liyakat sistemine dayandırmak ve bu sistemin eşit imkanlarla uygulanmasında Devlet memurlarını güvenliğe sahip kılmaktır.

3. DEVLET MEMURLARI KANUNUNDA YER ALAN İSTİHDAM ŞEKİLLERİ

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “İstihdam Şekilleri” başlıklı 4. maddesinde istihdam türleri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler olmak üzere dört başlık altında düzenlenmiştir.

a-) Devlet memuru

Anayasamızın 128 inci maddesinde Devletin Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve diğer Kamu Tüzel Kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür şeklinde memur tanımını yapmıştır. Tanımda kamu hizmeti ile bu hizmetin sürekliliğinden söz edilerek bunların memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yerine getirileceği belirtilmiştir.

Devlet Memurları Kanununda ise memur; mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenlerdir. Bu tanımlamaya göre bir kimsenin memur sayılabilmesi için 657 sayılı Kanununun 1.nci maddesinde sayılan kurumlardan aylık almak suretiyle asli ve sürekli olarak görev yapması ve atama ile görevlendirilmiş olması gerekmektedir.¹

1 İbrahim Pınar, Devlet Memurları Kanunu Şerhi, Seçkin Yayınevi, Ankara-2006

Kamu hizmeti; Devlet veya kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetimi altında genel ve ortak ihtiyaçları karşılamak, kamu faydası sağlamak için yapılan ve kamuya sunulmuş bulunan devamlı ve düzenli faaliyetlerdir. Bu faaliyetleri yürütenlerde memur olarak ifade edilmektedir. Memurların nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hak ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük hakları yasa ile düzenlenmektedir.

b-) Sözleşmeli Personel

Anayasamızın 128 inci maddesindeki kamu hizmeti görevlileri ile ilgili tanımda sözleşmeli personel yer almamış olmasına rağmen maddede geçen diğer kamu görevlileri kapsamına sözleşmeli personel de dahil edilmektedir. Sözleşmeli personel uygulaması Devlet memurlarına tanınan genel statünün aksine özel yasalarla sağlanan özel statüye dayanmaktadır. Sözleşmeli personel uygulaması konusunda birçok yasal düzenleme bulunmaktadır.

Maddede sözleşmeli personel; Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallerde münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileri olarak tanımlanmıştır.

Maddeye getirilen istisna ile; yabancı uyrukluların; tarihi belge ve eski harflerle yazılmış arşiv kayıtlarını değerlendirenlerin mütercimlerin; tercümanların; Millî Eğitim Bakanlığında norm kadro sonucu ortaya çıkan öğretmen ihtiyacının kadrolu öğretmen istihdamıyla kapatılamaması hallerinde öğ-

retmenlerin; dava adedinin azlığı nedeni ile kadrolu avukat istihdamının gerekli olmadığı yerlerde avukatlarını, kadrolu istihdamın mümkün olmadığı hallerde tabip veya uzman tabiplerin; Adli Tıp Müessesesi uzmanlarının; Devlet Konservatuvarları sanatçı öğretim üyelerinin; İstanbul Belediyesi Konservatuvarı sanatçıların; bu Kanuna tâbi kamu idarelerinde ve dış kuruluşlarda belirli bazı hizmetlerde çalıştırılacak personelin de zorunlu hallerde sözleşme ile istihdamları mümkün kılınmıştır.

Maddeye göre;

- Sözleşmeli personel seçiminde uygulanacak sınav ile bu sınavın istisnaları,
- Çalıştırılacak sözleşmeli personele ödenebilecek ücretlerin üst sınırları ile verilecek iş sonu tazminatı miktarı,
- Sözleşmeli personele kullanılacak izinler,
- Sözleşmeli personelin pozisyon unvan ve nitelikleri,
- Sözleşme hükümlerine uyulmaması hallerindeki müeyyideler, ,
- Sözleşme fesih halleri,
- Sözleşmeli personel pozisyonlarının iptali,
- Sözleşmeli personel istihdamına dair hususlar ile
- Sözleşmeli personelin sözleşme esas ve usulleri,

Cumhurbaşkanınca belirlenecektir.

Maddenin sözleşmeli personel ile ilgili düzenlemelerin yapıldığı (B) bendine sözleşmelerin feshi ile ilgili olarak kısıtlayıcı bir hüküm konulmuştur. Getirilen düzenleme uyarınca bu madde hükümlerine göre sözleşmeli personel olarak istihdam edilenler,

- Hizmet sözleşmesi esaslarına aykırı hareket etmesi nedeniyle kurumlarınca sözleşmelerinin feshedilmesi veya
- Sözleşme dönemi içerisinde Cumhurbaşkanlığı Kararı ile belirlenen istisnalar hariç sözleşmeyi tek taraflı feshetmeleri halinde,

Sözleşmenin feshi tarihinden itibaren bir yıl geçmedikçe kurumların sözleşmeli personel pozisyonlarında yeniden istihdam edilemeyeceklerdir.

Maddeye 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 maddesiyle eklenen ve daha sonra 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunun 17 maddesi ile aynen kabul edilen ek fıkra uyarınca, bir yıldan az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Cumhurbaşkanlığı karar verilen görevlerde sözleşme ile çalıştırılanlar da bu fıkra kapsamında sözleşmeli personel olarak istihdam edilebileceklerdir.

Yine maddeye 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 maddesiyle eklenen ve daha sonra 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunun 17 maddesi ile aynen kabul edilen ek fıkra uyarınca Özelleştirme uygulamaları sebebiyle iş akitleri kamu veya özel sektör işverenince feshedilen ve 24/11/1994 tarihli ve 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun kapsamında diğer kamu kurum ve kuruluşlarına nakil hakkı bulunmayan personel de bu fıkra kapsamında yaşlılık veya malullük aylığı almaya hak kazanıncaya kadar istihdam edilebilir. Bu kapsamda istihdam edileceklerin sayısı, öğrenim durumlarına göre çalışma şartları ve bunlara ödenecek ücretler ile diğer hususlar Cumhurbaşkanlığına belirlenecektir.

c-) Geçici Personel

Geçici personel konusunun düzenlendiği bu bent 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Ka-

nun Hükmünde Kararnamenin 17 maddesiyle eklenen ve daha sonra 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunun 17 maddesi ile aynen kabul edilen ek fıkra hükmü ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Bu bendin yürürlükten kaldırılmadan önceki haline göre geçici personel; Bir yıldan daha az süreli veya mevsimlik hizmet olduğuna Devlet Personel Başkanlığı ile Maliye Bakanlığının görüşlerine dayanılarak Bakanlar Kurulunca karar verilen görevlerde ve belirtilen ücret ve adet sınırları içinde sözleşme ile çalıştırılan ve işçi sayılmayan kimseler olarak tanımlanmış idi.

Maddeye 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 17 maddesiyle eklenen ve daha sonra 1/2/2018 tarihli ve 7079 sayılı Kanunun 17 maddesi ile aynen kabul edilen ek fıkra hükmü uyarınca geçici personel uygulaması yürürlükten kaldırılmış, ancak geçici personel uygulaması ile ilgili kaldırılan hükümler (b) bendinde düzenlenen sözleşmeli personel düzenlemesi kapsamına alınmıştır.

Kısaca yapılan son düzenleme ile geçici personel uygulaması yürürlükten kaldırılmış ancak kaldırılan geçici personel uygulaması sözleşmeli personel kapsamına alınmıştır.

d-) İşçiler

Maddenin (A), (B) ve (C) fıkralarında belirtilenler dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir.

İşçiler hakkında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun hükümleri uygulanma-

yacak, bunlar hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

4. KAMU KURUM VE KURULUŞLARI AÇIKTAN VEYA NAKLEN YAPILACAK PERSONEL ATAMALARI İLE İLGİLİ 2018 / 7 SAYILI CUMHURBAŞKANLIĞI GENELGESİ

Kamu kurum ve kuruluşlarınca açıktan veya naklen yapılacak personel atamaları ile ilgili 11.09.2018 tarihli ve 2018/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.

12.09.2018 tarihli ve 30533 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan sözkonusu Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açıktan veya naklen yapılacak personel atamaları ile mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan personel için düzenlenecek giriş sınavları hakkında düzenleme yapılmıştır.

Yapılan düzenleme şöyledir:

“Cumhurbaşkanlığından:

GENELGE

2018/7

Kamu kurum ve kuruluşlarınca açıktan veya naklen yapılacak personel atamaları ile mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan personel için düzenlenecek giriş sınavları hakkında aşağıda belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde işlem tesis edilmesi uygun görülmüştür.

1. Tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu ve 61/A maddelerine göre yapılacak açıktan atama işlemleri için Cumhurbaşkanlığından izin alınacaktır.

2. Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında (Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı, Anayasa Mahkemesi, Adalet Bakanlığı hâkim ve savcı adayları, Sayıştay Başkanlığı, Kamu

Denetçiliği Kurumu ve Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı hariç) 657 sayılı Kanununun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi ve ek 41 inci maddesinde sayılanlar ile kendi özel mevzuatları uyarınca mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınacak personel için kurumlarca yapılacak özel yarışma sınavları açılmadan önce Cumhurbaşkanlığından izin alınacaktır.

2006/9 ve 2014/2 sayılı Başbakanlık genelgeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

11 Eylül 2018

Recep Tayyip ERDOĞAN

CUMHURBAŞKANI”

Yapılan düzenleme ile iki tür atama konusunda izin alınması istenilmektedir.

1. İzin alınması gereken birinci atama konusu:

İzin alınması gereken birinci atama konusu istisnai memur ve bakan müşaviri ataması ile ilgilidir. Düzenlemeye göre tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesine göre yapılacak istisnai memur açıktan atama işlemleri ve 61/A maddesine göre yapılacak bakan müşaviri açıktan atama işlemleri için Cumhurbaşkanlığından izin alınması istenmektedir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesinde istisnai memurluklar konusu düzenlenmiştir. Maddede sayılan istisnai memurluklara Devlet Memurları Kanununun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabileceği belirtilmektedir.

Maddede sayılan istisnai memurluklar; Cumhurbaşkanlığı ile Türkiye Büyük Millet

Meclisi memurlukları, Bakan Yardımcılıkları, (...) Özel Kalem Müdürlükleri, Valilikler, Büyükelçilikler, (...) Daire Başkanlıklarıdır.

Ayrıca Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirlikleri ile Devlet Konservatuvarında görevlendirilecek uluslararası ün yapmış üstün yeteneklere sahip Devlet sanatçıları, olimpiyat şampiyonluğu veya olimpik spor dallarından birinde büyükler kategorisinde birden fazla Dünya şampiyonluğu kazananlar arasından atanacak spor müşavirlerinin atama ve ilerlemelerinde de bu hükümler uygulanacaktır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 61/A maddesinde bakan müşaviri konusu düzenlenmiştir. Maddeye göre Bakanlıklarda, özel önem ve öncelik taşıyan konularda bakana danışmanlık yapmak üzere bakan müşaviri atanabilir. Bakan müşavirleri doğrudan bakana bağlı olarak çalışırlar.

Bakan müşavirleri, bakanın görev süresiyle sınırlı olarak görev yapar. Bakanın görevi sona erdiğinde, bakan müşavirlerinin görevi de sona erer. Bakan müşavirleri gerektiğinde bakanın görev süresi dolmadan da görevden alınabilir.

Bakan müşaviri kadrolarına bu Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve dereceye yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın atama yapılabilir. Ancak bu şekilde atanmış olmak, kamu kurum ve kuruluşlarındaki diğer herhangi bir kadro, pozisyon ve göreve atanma veya kamuda herhangi bir statüde çalışma açısından kazanılmış hak teşkil etmez.

Bakan müşaviri kadrolarına açıktan atanılardan görevi sona erenlerin veya görevden alınanların memuriyetle ilişkileri kesilir.

Kamu görevlisi iken bakan müşavirliğine atanılanlar, görevleri sona erdiğinde veya görevden alındıklarında, yönetici kadro, po-

zisyon ve görevleri hariç olmak üzere önceki kadro veya pozisyonlarına en geç bir ay içinde atanırlar. Bu şekilde atanacaklar için uygun boş kadro veya pozisyon bulunmaması hâlinde, söz konusu kadro veya pozisyonlar başka bir işleme gerek kalmaksızın ihdas edilmiş ve kurumların kadro veya pozisyon cetvellerinin ilgili bölümlerine eklenmiş sayılır. Atama işlemi tamamlanuncaya kadar bunların her türlü mali ve sosyal hak ve yardımları kurumları tarafından ödenmeye devam olunur.

Bakan müşaviri kadrolarında görev yapanlara mevzuatında bakanlık müşaviri kadrosuna bağlı mali ve sosyal hak ve yardımlar aynı usul ve esaslar dahilinde ödenir. Bakanlık müşavirlerine yapılan ödemelerden vergi ve diğer yasal kesintilere tabi olmayanlar, bu maddeye göre de vergi ve diğer kesintilere tabi olmaz. Bunlar emeklilik hakları bakımından da bakanlık müşavirine denk kabul edilir.

Yapılan düzenlemeye göre tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca istisnai memurluklara ve bakan müşavirliklerine yapılacak açıktan atama işlemleri için Cumhurbaşkanlığından izin alınması gerekmektedir.

2. İzin alınması gereken ikinci atama konusu:

İzin alınması gereken ikinci atama konusu kamu kurum ve kuruluşlarında 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendi ve ek 41 inci maddesinde sayılanlar ile kendi özel mevzuatları uyarınca mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınacak personel ataması ile ilgilidir.

Düzenlemeye göre tüm kamu kurum ve kuruluşlarında 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin "Ortak Hükümler" bölümünün

(A) fıkrasının (11) numaralı bendi ve ek 41 inci maddesinde sayılanlar ile kendi özel mevzuatları uyarınca mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınacak personel için kurumlarca yapılacak özel yarışma sınavları açılmadan önce Cumhurbaşkanlığından izin alınması gerekecektir.

Ancak getirilen düzenleme ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı, Anayasa Mahkemesi, Adalet Bakanlığı hâkim ve savcı adayları, Sayıştay Başkanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı özel yarışma sınavları açılmadan önce Cumhurbaşkanlığından izin alınması uygulanasından hariç tutulmuştur.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılanlar; Mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan; (...) İş Sağlığı ve Güvenliği Uzman Yardımcıları, ile İçişleri Bakanlığı Planlama Uzman Yardımcıları, İstihdam Uzman Yardımcıları, İl İstihdam Uzman Yardımcıları, (...)

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun ek 41.nci maddesinde sayılanlar; Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkilatlanmalarına ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinde öngörülmesi kaydıyla kurumun görev alanına giren konularda çalıştırılmak üzere merkez teşkilatlarında, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı ve kuvvet komutanlıklarının merkez karargâhlarında istihdam edilen uzman ve uzman yardımcılarıdır.

Uzman yardımcılığına atanabilmek için; Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan şartlara ek olarak, yapılacak yarışma sınavında başarılı olma ve en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasi bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bu bakanlıklar

ve kurumlarca yürütülen kurumsal hizmet gerekleri çerçevesinde en az dört yıllık lisans eğitimi veren ve yönetmelikle belirlenen yükseköğretim kurumlarından ya da bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından kabul edilen yurtiçindeki veya yurtdışındaki öğretim kurumlarından mezun olma şartı aranır.

Görüleceği üzere yapılar düzenlemeye göre tüm kamu kurum ve kuruluşlarında 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan unvanlardaki personel ve ek 41 inci maddesinde düzenlenen uzman ve uzman yardımcıları ile kendi özel mevzuatları uyarınca mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınacak personel için kurumlarca yapılacak özel yarışma sınavları açılmadan önce Cumhurbaşkanlığından izin alınması gerekmektedir.

5. SONUÇ

Kamu görevlileri Anayasamızda; Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yürüten, nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenen görevliler olarak tanımlanmıştır.

Kamu görevlilerinin önemli bir kısmını Devlet memurları oluşturmakta olup Devlet memurları ile ilgili temel düzenlemeler 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda yer almaktadır.

Devlet Memurları Kanununda memur; mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler olarak tanımlanmıştır.

Devlet Memurları Kanununda memurlarla ilgili üç temel ilke belirlenmiş olup bu temel ilkeler sınıflandırma, kariyer ve liyakat ilkesidir.

Yine aynı Kanunda dört istihdam türü belirlenmiş olup bu istihdam türleri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçilerdir.

12.09.2018 tarihli ve 30533 sayılı Resmî Gazetede Kamu kurum ve kuruluşlarıca açıktan veya naklen yapılacak personel atamaları ile ilgili 2018 / 7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmış olup sözkonusu Genelge ile kamu kurum ve kuruluşlarınca açıktan veya naklen yapılacak personel atamaları ile mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınan personel için düzenlenecek giriş sınavları hakkında düzenleme yapılmıştır.

Yapılan düzenlemeye göre;

Tüm kamu kurum ve kuruluşlarınca istisnai memurluklara ve bakan müşavirliklerine yapılacak açıktan atama işlemleri için ve

Tüm kamu kurum ve kuruluşlarında 657 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin “Ortak Hükümler” bölümünün (A) fıkrasının (11) numaralı bendinde sayılan unvanlardaki personel ve aynı Kanunun ek 41 inci maddesinde düzenlenen uzman ve uzman yardımcıları ile kendi özel mevzuatları uyarınca mesleğe özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle alınacak personel için kurumlarca yapılacak özel yarışma sınavları açılmadan önce,

Cumhurbaşkanlığından izin alınması gerekmektedir.

Ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi İdari Teşkilatı, Anayasa Mahkemesi, Adalet Bakanlığı hâkim ve savcı adayları, Sayıştay Başkanlığı, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığı özel yarışma sınavları açılmadan önce Cumhurbaşkanlığından izin alınması uygulamasından hariç tutulmuştur.

MEVZUAT FİHRİSTİ

20/10/2018 - 19/11/2018 Tarihleri Arasındaki Resmi Gazete'de
Yayımlanan Önemli Mevzuatı Kapsamaktadır

KANUNLAR

- Kanun Adı** : **Karayolları Trafik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun**
- Kanun Tarih ve No.** : 18/10/2018- 7148
- R.G.Tarih ve Sayısı** : 26/10/2018- 30577
- Konusu** : - 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanunu, - 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilât Kanunu, - 3201 sayılı Kanun, - 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu, - 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun, - 23/2/1961 tarihli ve 257 sayılı Er ve Erbaş Harçlıkları Kanunu, - 22/6/1978 tarihli ve 2155 sayılı Bazı Kamu Personeline Tayin Bedeli Verilmesi Hakkında Kanun, - 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, - 2692 sayılı Kanun,- 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu, - 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu, - 2918 sayılı Kanununun 34 üncü maddesinin altıncı ve sekizinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. *10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında ilgili belediyeden; a) Çalışma izni/ruhsatı almadan, b) Alınan izin/ruhsatta belirtilen faaliyet konusu dışında, c) Alınan izin/ruhsatta belirtilen çalışma bölgesi/güzergâh dışında belediye sınırları dâhilinde yolcu taşımak yasaktır. Bu fıkranın (a) bendine uymayanlara 5.010 Türk lirası, (b) bendine uymayanlara 2.018 Türk lirası, (c) bendine uymayanlara 1.002 Türk lirası idari para cezası verilir. Fiilin işlendiği tarihten itibaren geriye doğru bir yıl içinde tekrerrü hâlinde, bu fıkra da yer alan idari para cezaları iki kat olarak uygulanır. İşleteni veya sahibi, sürücüsünün kendisi olup olmadığına bakılmaksızın aracın bu maddenin üçüncü fıkrasına aykırı olarak kullanılmaması hususunda gerekli tedbirleri almak ve denetimini yapmakla yükümlüdür. Araç, bu maddenin üçüncü fıkrasının; a) (a) bendinin ihlali hâlinde altmış gün, b) (b) bendinin ihlali hâlinde otuz gün,

c) (c) bendinin ihlali hâlinde ise on beş gün süreyle trafikten men edilir.

İlgili belediye tarafından tahdit veya tahsis kapsamına alınmış ve bu kapsamda verilmiş çalışma izninin/ruhsatının süresi bittiği hâlde, belediye sınırları dâhilinde yolcu taşıyan kişiye 1.002 Türk lirası idari para cezası uygulanır ve eksikliği giderilinceye kadar araç trafikten men edilir.

Ayrııcı işareti bulunmayan üçüncü fıkra kapsamındaki araçlardan taşımacılık hizmeti alanlara da 334 Türk lirası idari para cezası uygulanır.”

- 26/10/1994 tarihli ve 4045 sayılı Güvenlik Soruşturması, Bazı Nedenlerle Görevlerine Son Verilen Kamu Personeli ile Kamu Görevine Alınmayanların Haklarının Geri Verilmesine Ve 1402 Numaralı Sıkıyönetim Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun

- 26/5/2005 tarihli ve 5355 sayılı Mahalli İdare Birlikleri Kanunlarında değişiklik yapılmıştır.

CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMELERİ

- Karar Sayısı** : 320
Adı : **Yolcu Beraberinde Getirilen Telefon Kullanım Harcı Tatarının Yeniden Belirlenmesine Dair Karar**
- R.G.Tarih ve Sayısı** : 08/11/2018
Konusu : 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (8) sayılı tarifenin “VIII-Yolcu beraberinde getirilen telefon kullanım izin harcı” başlıklı bölümün (1) numaralı fıkrasında yer alan maktu harç tutarı 500 TL olarak yeniden belirlenmiştir.
- Karar Sayısı** : 257
Adı : **31/12/2017 Tarihinden Önce Yapılmış Ruhsatsız veya Ruhsat ve Eklerine Aykırı Yapılar İçin Yapı Kayıt Belgesi Başvuru Süresi**
- R.G.Tarih ve Sayısı** : 31/10/2018- 30581
Konusu : 31/12/2017 Tarihinden Önce Yapılmış Ruhsatsız veya Ruhsat ve Eklerine Aykırı Yapılar İçin Yapı Kayıt Belgesi Başvuru Süresinin 31/12/2018 Tarihine Kadar Uzatılmasına, 3194 sayılı İmar Kanununun geçici 16 ncı maddesi gereğince karar verilmiştir.
- Karar Sayısı** : 264
Adı : **Toplu Konut Kanunu Kapsamında Yapılacak Sözleşmelerde Uygulanacak Esaslarda Değişiklik Yapılmasına Dair Esaslar**
- R.G.Tarih ve Sayısı** : 31/10/2018- 30581
Konusu : 26/5/2004 tarihli ve 2004/7384 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Toplu Konut Kanunu kapsamında Yapılacak Sözleşmelerde Uygulanacak Esasların 19, 20, 21, 22, 25 ve geçici madde 2 eklenmiştir.

YÖNETMELİKLER

- Yönetmeliğin Adı** : **Karayolu Altyapısı Güvenlik Yönetimi Hakkında Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 21.10.2018 – 30572
Konusu : Karayolu altyapısı güvenlik yönetimi kapsamında, karayolu güvenliği etki değerlendirmeleri, karayolu güvenlik kontrolleri, karayolu ağının güvenlik sıralaması ve yönetimi, karayolu güvenlik teftişleri ile ilgili uygulama usul ve esaslar belirlenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 27.10.2018 – 30578
Konusu : 3/7/2017 tarihli ve 30113 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (öööö) bendi ile (rrrr) bendi: “öööö) Yapı kullanma izin belgesi: Yapının ruhsat eki projelerine uygun olarak tamamlandığını gösteren, yapının kullanımına izin veren, Ek-9’da yer alan forma uygun olarak düzenlenen, onaylı belgeyi,”“rrrr) Yapı ruhsatı: Bir parselde, Ek-10’da yer alan forma uygun olarak bu Yönetmelikle öngörülen belgeler ile projelerin onaylanması sonrasında ilgili idaresince tanzim edilen, onaylı resmi izin belgesini,”
-5 inci maddesine: “(29) Bu fıkranın yürürlüğe girmesinden sonra ilk defa uygulama imar planı yapılan alanlardaki yoldan düşük olan parsellerde bina ± 0.00 kotu; binanın oturacağı tabii zemindeki en düşük iki köşe kotunun ortalaması ile parselin cephe aldığı en yüksek yol arasındaki kot farkının 3.50 metreden fazla olması halinde; en düşük iki köşe kotunun ortalamasına göre belirlenir. Bu durumda bu Yönetmeliğin kotlandırmaya ilişkin diğer hükümlerinden bu fıkraya aykırı olmayan hükümleri uygulanır.” fıkra eklenmiştir.
- Yönetmeliğin Adı** : **Kısa Çalışma Ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
R.G. Tarih ve Sayısı : 9.11.2018 – 30590
Konusu : 30/4/2011 tarihli ve 27920 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kısa Çalışma ve Kısa Çalışma Ödeneği Hakkında Yönetmeliğinin 3 üncü maddesinde değişiklik yapılmış (g) bendi yürürlükten kaldırılmış, (h) bendi “h) Zorlayıcı sebep: İşverenin kendi sevk ve idaresinden kaynaklanmayan, önceden kestirilemeyen, bunun sonucu olarak bertaraf edilmesine imkân bulunmayan, geçici olarak çalışma süresinin azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması ile sonuçlanan dışsal etkilerden kaynaklanan dönemsel durumları ya da deprem, yangın, su baskını, heyelan, salgın hastalık, seferberlik gibi durumları,” eklenmiştir. Yönetmeliğin devam eden bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

- Yönetmeliğin Adı** : **Kamu Kurum Ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü Veya Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İşçi Olarak Alınmasında Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 9.11.2018 – 30590
- Konusu** : 19/9/2009 tarihli ve 27354 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarına Eski Hükümlü veya Terörle Mücadelede Malul Sayılmayacak Şekilde Yaralananların İşçi Olarak Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğinde değişiklik yapılmıştır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Kalıcı Organik Kirleticiler Hakkında Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 14.11.2018 – 30595
- Konusu** : Yönetmelikte tanımlanan kalıcı organik kirleticilerin; a) İmalatının, piyasaya arzının ve kullanımının yasaklanmasına, b) En kısa sürede aşamalı olarak kullanımdan kaldırılmasına veya kısıtlanmasına, c) Mümkün olduğunca ortadan kaldırma amacıyla, bu maddelerin salımlarının en aza indirilmesine, ç) Bu maddelerden oluşan, bunları içeren veya bu maddelerin herhangi biri tarafından kirletilmiş atıkların yönetimine, ilişkin hükümleri kapsayan bu yönetmelik Kalıcı organik kirleticilerin olumsuz etkilerinden insan sağlığını ve çevreyi korumaktır.
- Yönetmeliğin Adı** : **Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik**
- R.G. Tarih ve Sayısı** : 16.11.2018 – 30597
- Konusu** : 12/3/2013 tarihli ve 28585 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Aktif İşgücü Hizmetleri Yönetmeliğine aşağıdaki ek madde eklenmiştir. “**Yükseköğretim öğrencilerine yönelik TYP uygulaması**
4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu kapsamındaki yükseköğretim öğrencilerinin (açık öğretim, yüksek lisans ve doktora öğrencileri hariç) çalışma hayatıyla tanışmalarını sağlamak ve bu kişilere çalışma disiplini kazandırmak amacıyla Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında, toplumsal faydanın yüksek olduğu alanlarda kamu kurum veya kuruluşlarıyla en fazla üç ay süreyle aşağıdaki alanlarda TYP uygulanabilir:
a) Doğanın korunması.
b) Kültürel mirasın restorasyonu, korunması ve tanıtılması.
c) Kütüphanelerin bakımı ve düzeni.
ç) Kamu kurumlarının kültürel ve sosyal hizmetlerinin desteklenmesi.
alanlarında çalıştırılabileceklerdir.

- Yönetmeliğin Adı** : **Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği**
R.G. Tarih ve Sayısı : 01.11.2018 – 30582
Konusu : Gaziantep Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisindeki; plan, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun yapı ve yapılaşma ile projelendirmeye ve denetime ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir.

TEBLİĞLER

- Tebliğin Adı** : **Muhtasar Ve Prim Hizmet Beyannamesi Genel Tebliği (Sıra No: 1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 5)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 27/10/2018 – 30578
Konusu : 18/2/2017 tarihli ve 29983 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Muhtasar ve Prim Hizmet Beyannamesi Genel Tebliği (Sıra No:1)'nin 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi “ç) Diğer maddeleri 1/7/2019 tarihinde” şekilde değiştirilmiştir.
- Tebliğin Adı** : **Genel Aydınlatma Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ**
R.G. Tarih ve Sayısı : 16/11/2018 – 30597
Konusu : 2/8/2013 tarihli ve 28726 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Genel Aydınlatma Tebliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e), (i) ve (j) bentleri yürürlükten kaldırılmış, aynı fıkranın (ğ) bendi: “ğ) Genel aydınlatma: Otoyollar ve özelleştirilmiş erişme kontrollü karayolları hariç, kamunun genel kullanımına yönelik bulvar, cadde, sokak, çıkmaz sokak, yürüyüş yolu, alt-üst geçit, yaya alt-üst geçidi, köprü, meydan ve yaya geçidi gibi yerler ve mevcut genel aydınlatma tesisi güzergâhında yer alan yerlerin kullanılmasına hizmet eden ve bunların devamı niteliğindeki yerler ile halkın ücretsiz kullanımına açık belediye tarafından cadde, sokak adı verilmiş (etrafı çevrili ve/veya girişinde güvenlik/bariyer olsa dahi kamuya açık olanlar dahil) konut kooperatifleri ve siteler ile köy mezra gibi şehir merkezi dışında kalan kırsal yerlerde mevcut genel aydınlatma tesisi güzergâhında olmakla birlikte aydınlatma tesisinin teknik ve ekonomik zorunluluk gereği vatandaşın arazisi içerisinde tesis edilen yerler ile halkın ücretsiz kullanımına açık ve kamuya ait park, bahçe, tarihî ve ören yerlerinin aydınlatılması ile trafik sinyalizasyonunu,” şeklinde ve diğer maddelerinde de bazı değişiklikler yapılmıştır.
- Tebliğin Adı** : **Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 483)'Nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Sıra No: 502)**
R.G. Tarih ve Sayısı : 31/10/2018 – 30581
Konusu : 30/9/2017 tarihli ve 30196 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 483)'nin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında ve 5 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “1/10/2018” ibareleri “1/1/2019” şeklinde değiştirilmiştir.

YARGI KARARLARI

YARGITAY KARARLARI

İMARA AYKIRI VE KAÇAK YAPI¹

3194 sayılı Kanun'a eklenen geçici 16. Madde ile 21.12.2017 tarihinden önce yapılmış imara aykırı ve kaçak yapılar için uygulanabileceğinden; imara aykırı olarak yapıldığı öne sürülen dava konusu taşınmaz için de yasal süresi içinde gerekli işlemler yapılarak Yapı Kayıt Belgesi alınmak suretiyle yapının yasal hale getirilip getirilmediği tespit edildikten sonra uyumsuzluğun mahkemece yeniden değerlendirilmesi gerektiği gözetilmelidir. (3194 s. İmar K. geçici m.6)

EMRE İTİATSİZLİK VE ÜCRET KESME CEZASI²

Davacı işçi hakkında aynı gün yasaklanan alanda çay demlediği çay makinesini kaldırması için yaklaşık 20 dakika arayla iki ayrı tutanak tutularak bu tutanaklara istinaden iki ayrı disiplin cezası verilmesi davacının çay demlemek, çay içmek, çay makinesini kaldırmak gibi eylemleri tek bir eylem olduğu için isabetsizdir. (23. Dönem TİS m. 14,95,98)

Gerekçe:

Taraflar arasındaki uyumsuzluk davacı hakkında verilen disiplin cezasının toplu iş sözleşmesi ekindeki ceza cetveline uygun olup olmadığı noktasındadır.

Dosya içeriğine göre uzun süredir iş yerinin aynı bölümünde çay demlenerek içildiği, ancak işverence anılan karar ile bu bölümde çay demlenmesinin yasaklandığı, işçilere başka bir yer tahsis edildiği, olay günü bu durum bildirilerek, yasaklanan alanda çay demleyen davacıdan çay makinesini kaldırması istendiği halde kaldırmaması sebebiyle önce “**emre itaatsizlik**” sebebiyle tutanak tutularak bu eylemin karşılığında ihtar cezası, ardından 25 dakika sonra çay makinesini kaldırması yönündeki ikinci talimata uymaması sebebiyle “**emre itaatsizlikte ısrar**” sebebiyle tutanak tutularak bu eylemin karşılığında bir üst ceza olan ücret kesme cezasının verildiği anlaşılmaktadır.

Mahkemece, iş yerinde uygulanmakta olan 23. Dönem Toplu İş Sözleşmesinin 14. Maddesinde amirlerin, maiyetindekilere hizmetin icap ettirdiği emirleri verebileceğinin hükme bağ-

1 T.C. Yargıtay Onbeşinci Hukuk Dairesi E:2018/1753, K:2018/2552, T:18/06/2018

2 T.C. Yargıtay Yirmikiinci Hukuk Dairesi E:2017/39007, K:2017/19354, T:26/09/2017

landığı, tavsiye ya da torna atölyesinde çay demlemenin hizmetin hangi icabına ne şekilde aykırı düşüğü, iş yeri güvenliğinin çay demlemekle ne şekilde ihlal edildiği hususunda herhangi bir tespitin bulunmadığı, davacının eyleminin iki şartlı eylem gibi kabul edilmek suretiyle ceza verilmesinin topla iş sözleşmesinin 98. Maddesindeki düzenlemenin amacını anlamsız hale getireceği, davacıya aynı gün iki ayrı ceza verilmesinin iyi niyet ve hakkaniyet kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne verilmiş olup, verilen kararın Dairenizin 09.05.2016 tarih, 2015/10317 esas, 2016/13851 karar sayılı kararı ile bozulması üzerine, Mahkemece bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama neticesinde davanın reddine karar verilmiştir.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 10.02.1988 tarihli 1987/2-520 esas ve 1988/89 karar sayılı kararında, Yargıtayca temyiz incelenmesinin yapıldığı sırada dosyada bulunan bir belgenin gözden kaçırılması, maddi hata sebebi olarak açıklanmıştır. Ayrıca belirtmek gerekir ki, Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 04.02.1959 tarihli 1957/21 Esas ve 1959/5 Karar sayılı ile 09.05.1960 tarihli 1960/21 Esas ve 1960/9 Karar sayılı kararlarında açıklandığı üzere Yargıtayca maddi hata sonucu verilen bir karar mahkemece uyulmasına karar verilmesi halinde dahi usulü kazanılmış hak oluşmaz ve Yargıtayın hatalı bozma kararından dönülmesi mümkündür.

Dosyaya sunulan 01.03.2011-28.02.2013 dönemini kapsayan 23. Dönem Toplu İş Sözleşmesi'nin 95. Maddesinde, "İşçiler, ekli ceza cetvelinde belirtilen fiiller için karşılığında gösterilen cezalardan başka bir disiplin cezası verilemez. Bu sözleşme ile düzenlenen cezalar aşağıdaki şekilde ve ekli ceza cetveline göre verilir. İşçiye aynı fiilden dolayı iki ceza verilemez. İşveren vekili bizzat gördüğü suçlardan dolayı işçilere, inceleme ve istişare kuruluna gitmeden işçinin savunması alınmak kaydıyla ceza cetveline göre verilir. İşçiye aynı fiilden dolayı iki ceza verilemez. İşveren vekili bizzat gördüğü suçlardan dolayı işçilere, inceleme ve istişare kuruluna gitmeden işçinin savunması alınmak kaydıyla ceza vermeye yetkilidir. Şu kadar ki, işçiye savunma için en az 24 saat süre tanınır." Düzenlemesi bulunmaktadır.

Yine toplu iş sözleşmesinin 98. Maddesine göre ceza gerektiren herhangi bir fiil işlendiğinde verilecek cezalar; ihtar, ücret kemsisi (2-4, 6-10 ve 16 saatlik) işten çıkarmadır. Cezayı gerektiren herhangi bir fiilin ve hareketin derecesine göre, bu sözleşme ile o fiilin karşısında gösterilen cezalardan biri verilir. Tekerrürden maksat aynı fiilin aynı işçi tarafından bir önceki işleniş tarihinden itibaren 1 yıl içinde tekrar işlenmesidir.

Toplu İş Sözleşmesi Eki Ceza Cetvelinin 4. Sırasının "b" bendinde, "Çalışma hayatının tanzimi bakımından ilgili kanun, yönetmelik ve kararname ile bu sözleşmede yazılı olan hususlara istinaden işveren vekili tarafından, yazılı veya sözlü olarak yapılan tamim, tebliğ ve talimat ve nizamla riayet etmemek" fiilinin işlenmesi halinde, birinci defasında yazılı ihtar, ikinci defasında 2-4 saat ücret kemsisi cezası verileceği," hükmü yer almaktadır.

Somut olayda tüm dosya kapsamına göre, davacı hakkında aynı gün ve aynı konu hakkında yaklaşık 20 dakika arayla iki ayrı tutanak tutularak bu tutanaklara istinaden iki ayrı disiplin cezası verildiği, ancak davacının çay demlemek, çay içmek, çay makinesini kaldırmamak şeklindeki eyleminin tek bir eylem olduğu, davacıya aynı eylem sebebiyle iki ayrı ceza verilmesinin yukarıda açıklanan toplu iş sözleşmesi hükümlerine aykırı olduğunun anlaşılmasına göre, davacı hakkında verilen disiplin cezasının iptali ile davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi hatalı olmuştur.

DANIŞTAY KARARLARI

KILIK KIYAFET¹

Mevzuatımızda, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin başı örtülü olarak çalışmasını açıkça yasaklayan herhangi bir kanun hükmü bulunmadığı gibi, gerek iş hukukumuzda göre, gerekse Uluslar arası Sözleşmelere göre idareye verilen takdir hakkı bağlamında, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışan Personelin Kılık ve Kıyafetine Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelikte ve Bilumum Devlet Memurlarının Kıyafetleri Hakkında Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair kararda; laiklik ilkesi ile temel hak ve hürriyetlerin kullanılması konusunda bir orantısızlık, kamu yararına ve hukuka aykırılık bulunmadığı hakkında

İMAR PARSELİ, BEDELSİZ TERK²

Bazı parsellerin belediyeye bedelsiz terki karşılığında emsalin attırılarak tüm imar haklarının tek parselde toplanmasına ilişkin imar planında hukuka uyarlık bulunmadığı, inşaat emsalinin inşaatın yapılacağı parsel üzerinden hesaplanması gerektiği hakkında

... Belediye Meclisinin 07.06.2010 tarihli, 422 sayılı kararı ile uygun görülen ve ... Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 17.09.2011 tarihli, 2798 sayılı kararı ile onaylanan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin iptali istemine ilişkin olarak;

3194 sayılı İmar Kanununun 5. maddesinde; “Uygulama İmar Planı; tasdikli halihazır haritalar üzerine varsa Kadastral durumu işlenmiş olarak nazım imar planı esaslarına göre çizilen ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını bunların yoğunluk ve düzenini, yolları ve uygulama için gerekli imar uygulama programına esas olacak uygulama etaplarını ve diğer bilgileri ayrıntıları ile gösterilen plandır...” şeklinde tanımlanmıştır.

İmar Mevzuatı uyarınca üst ölçekli nazım imar planı bulunmadan 1/1000 ölçekli uygulama imar planı yapılamayacağı gibi, alt ölçekli uygulama imar planlarının üst ölçekli nazım imar planlarına uygun olması zorunludur. Plan değişikliğine ilişkin işlemlerin dav konusu edilmesi halinde de, bu değişikliğin ve davaya konu edilen planın da mevzuata şehircilik ilkelerine ve kamu yararına uygunluğunun denetimi suretiyle karar verilmesi gerekmektedir.

Dava konusu uygulama imar planı değişikliğini, değiştirerek onaylayan büyükşehir belediye meclisinin sayılı kararında “A ile belirtilen konut alanında toplam inşaat alanı 19.750 m2 hmax:serbesttir. Parsel maliklerinin ... ada ... sayılı parselde bulunan hisselerini ... Belediyesine bedelsiz terk etmeleri halinde inşaat alanına 2.780. m2’ ilave edilecektir. Ancak daire sayısı mevcut imar haklarına göre hesaplanan 1777’yi geçemez ... da ve ... sayılı parseli ile ... da ... ve ... nolu parseller kamuya bedelsiz terk edilmeden parselasyon planı tescil edilemez” plan notu yer almıştır. Bu plan notu ile ... ada ... sayılı parselin belediyeye bedelsiz terki şartıyla KAKS (inşaat

1 T.C. Danıştay İkinci Daire Esas No:2016/10078, Karar No:2017/6692

2 T.C. Danıştay Alıncı Daire Esas No:2013/4314, Karar No:2017/9978

emsali) E:1,2'den 1,6'ya çıkarılmış, böylece 7.780 m2 ek inşaat alanı elde edilmiştir.

İmar Kanununun 5. Maddesinde, imar parseli, imar adaları içerisindeki kadastro parsellerinin İmar Kanunu, imar planı ve yönetmelik esaslarına göre düzenlenmiş şekli olarak tanımlanmıştır. Bir alanda parselasyon yapılmasının amacı imar planına (yapılaşmaya) uygun düzgün imar parseli oluşturmaktır. Dolayısıyla, emsal hesabının parselasyon işlemi neticesinde düzgün şekilde oluşturulan imar parseli üzerinde hesaplanması gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, idare mahkemesince hükme esas alınan bilirkişi raporunda, Kalaba 3. Etap Islah İmar Planı hükümleri gereği bazı parsellerin belediyeye bedelsiz devri karşılığında emsalin 1,2'den 1,6'ya çıkarılarak alandaki tüm imar haklarının tek bir parselde toplandığı, toplam inşaat alanının 2.774 m2 alanda 22.350 m2 inşaat alanı öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

Buna göre, davaya konu inşaatların yapıldığı .. ada .. sayılı parselin 10.265m2, toplan inşaat alanının ise 22.350m2 (19570 m2'ye, emsalin 1,2'den, 1,6'ya çıkarılarak plan notundaki bedelsiz terk şartı ile -2.780m2nin eklenmesi suretiyle) olduğundan emsal 2,18 olarak hesaplanmıştır. Her ne kadar, idare mahkemesince hükme esas alınan bilirkişi raporunda, imar hakları bir imar parselinde toplanması nedeniyle emsalin kağıt üzerinde 2.18 olduğu, diğer parseller hesaba katıldığında emsalin 1,6 olduğu belirtilmiş ise de, imar haklarının bir parselde toplanmasına cevaz veren herhangi bir yasal düzenleme bulunmadığı gibi yukarıdaki izah edildiği gibi emsalin inşaatın yapılacağı parsel üzerinden hesaplanması gerekmektedir. Buna göre, 2.18 emsal, imar planında öngörülen emsalin üzerinde olduğundan dava konusu imar planı değişikliğine dair belediye meclisi kararında hukuka uyarılık görülmemiştir.

Öte yandan, imar mevzuatında bulunmayan imar hakkının tek bir parselde toplanması neticesinde, aynı ada ya da alanda farklı yükseklikte yapılaşma "dava konusu işlem sonucunda oluşan 4 blok bitişik nizam (A ve D bloklar 17, B ve C bloklar 19 kat olmak üzere) yapılaşmanın (50-60 metre yüksekliğinde) binanın silüetinin çevresindeki yapıların güneş/ışık alma miktarlarının etkileyebileceği, rüzgar alma miktarlarını azaltabileceği" şeklindeki itirazlara neden olacaktır. Ancak, idare mahkemesince, bilirkişilerin "ihtiyaç duyulması halinde alanda güneş/ışık, rüzgar alma miktarlarının değişip değişmediği, değişti ise hangi oranda değiştiğine yönelik bilimsel çalışma yapıldıktan sonra resin bir değerlendirme yapılabileceği, alandaki hakim rüzgar yönü, gün içerisindeki güneşlenme miktarı vb. hususlar bilinmeden ve detaylı bilimsel bir çalışma sonucunda konunun uzmanlarının değerlendirmeleri alınmaksızın dava konusu yapının çevre yapılan üzerinde bu tür bir etkisinin olduğunu ifade etmenin doğru bir yaklaşım olamayacağı" yönündeki görüşlerine karşın bu yönde bir inceleme yapılmamıştır. Davalı idarece, **sözü edilen bilimsel çalışma yapılamadan yapılan imar planı değişikliğinde, bu sebeple de hukuka uyarılık bulunmamıştır.**

Yapı ruhsatlarının iptali istemine gelince;

Dava konusu yapı ruhsatlarının, dayanağı uygulama imar planı hukuka aykırı olduğu tespit edildiğinden iptali gerekmektedir.

Diğer yandan, İmar Kanununun 23. maddesinde, iskan hudutları içinde olup da, imar planında beldenin intişafına ayrılmış bulunan sahalarda her ne şekilde olursa olsun, yapı izni

verilebilmesi için; bu sahalanın imar planı esaslarına ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak parselasyon planlarının belediye encümeni veya il idare kurulunca tasdik edilmiş bulunmasının ve plana ve bulunduğu bölgenin şartlarına göre yollarının, pis ve içme suyu şebekeleri gibi teknik alt yapısının yapılmış olmasının şart olduğu hüküm altına alınmıştır.

Uyumsuzluğa konu işlemlerin tesis edildiği tarihte yürürlükte bulunan Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğinin 24. maddesinde de, bir parselin bulunduğu imar adasına ait parselasyon planı yapıp belediye encümenince kabul edilip, Tapu'ya tescil edilmeden o adadaki herhangi bir parsel yapı ruhsatı verilemeyeceği, bu Yönetmeliği yürürlükten kaldıran ve 03.07.2017 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinin 5. maddesinin 12. fıkrasında da bir parselin bulunduğu imar adasına ait parselasyon planı yapıp belediye encümenince kabul edilip tapuya tescil edilmeden o adadaki herhangi bir parsel yapı ruhsatı verilemeyeceği hükümlerine yer verilmiştir.

Dava konusu inşaat ruhsatları, yukarıda izah edildiği üzere hukuka aykırı olarak yapılan imar planı değişikliği esas alınmak ve parselin bulunduğu imar adasına ait parselasyon planı yapıp belediye encümenince kabul edilip tapuya tescil edilmeden, yukarıda anılan mevzuat hükümlerine aykırı olarak verilmiştir. Bu haliyle de dava konusu inşaat ruhsatlarında hukuka uyarlık bulunmamıştır.

İDARE MAHKEMESİ KARARI

DİSİPLİN SORUŞTURMASI GEÇİREN VEYA DİSİPLİN CEZASI İLE CELANDIRILAN MEMURUN GÖREV YERİ DEĞİŞTİRİLEBİLİR Mİ?¹

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Memurların Kurumlarınca görevlerinin ve Yerlerinin Değiştirilmesi” başlıklı 76. Maddesinin 1. Fıkrasında; “Kurumlar, görev ve unvan eşitliği gözetmeden kazanılmış hak aylık dereceleriyle memurları buldukları kadro derecelerine eşit veya 68 inci maddedeki esaslar çerçevesinde daha üst, kırım içinde aynı veya başka yerlerdeki diğer kadrolara naklen atayabilirler.” Hükümüne yer verilmiştir.

5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 8/c maddesinin (C) fıkrasında, Valilerce lüzumu halinde il içinde memurların görev yerlerinin değiştirilebileceği hükme bağlanmıştır.

Anılan düzenlemelerle memurların yer ve görev bakımından naklen atanmaları konusunda idarelere takdir yetkisi tanındığı; bu yetkinin ancak kamu yararı ve hizmet gerekleri gözetilerek kullanılabilmesi; belirtilen unsurlara uyulmaksızın kullanıldığının kanıtlanması ya da yargı yerlerince saptanması halinde ise, idari işlemin sebep ve amaç yönlerinden hukuka aykırılığı nedeniyle iptalinin gerekeceği yerleşik yargısal içtihatlarındandır.

İdare hukukunda benimsenmiş bu prensiple idarenin işlemlerinde keyfilik, subjektifliğin önlenmesinin ve bu suretle memurların daha rahat, güvenli bir statüde hizmet vermelerinin

¹ T.C. İzmir 6. İdare Mahkemesi Esas No:201/1763, Karar No:2018/1199

amaçlandığı şüphesizdir. Bu bakımdan, atama işlemine dayanak olan gerekçenin de yukarıda anılan hususlar dahilinde değerlendirilmesi; yapılacak değerlendirmede ilgilinin durumu, kamu yararı hizmet gerekleri gibi kriterlerin dikkate alınması gerekmektedir.

Dava dosyasının incelenmesinden (...) 2017 yılı Ramazan ayı boyunca Kaymakamlıkça onaylanmış belirli gün ve tarihlerde toplanması gereken toplam 12 ayı yardımdan sadece 5 tanesi cami cemaatine duyurduğu ve toplanmasını koordine ettiği, ancak kalan 7 yardımla ilgili gereken duyuru ve koordineyi yerine getirmediği, dolayısıyla, Diyanet İşleri Bakanlığı ve İlçe Müftülüğünün talimatlarına uygun davranmadığının sübuta erdiği belirtilerek muhakkik tarafından; Disiplin Yönünden; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125 A/a-f maddesi uyarınca uyarma cezasının teklif edildiği, ancak disiplin amirince ikaz anlamında davacının yazılı olarak dikkatinin çekildiği, İdari Yönden; davacının daha önceleri bu konuda tahkikat geçirdiği, bundan böyle bu camide görevine devam etmesi halinde aynı sıkıntıların görevli ile İlçe Müftülüğünde devam edeceği, kamu yararının zarar görmesinin muhtemel olduğu, din hizmetlerinin hassasiyeti, kamu yararı ve hizmet gereği görev yerinin değişmesi gerektiği yolunda getirilen teklif doğrultusunda (...) dava açıldığının anlaşılmaktadır.

Disiplin soruşturması geçiren veya disiplin cezası ile cezalandırılan her memurun görev yerinin değiştirilmesi gibi bir zorunluluk bulunmamakta olup, aksinin kabulü, disiplin cezası ile cezalandırılan memurun aynı zamanda naklen atama işlemine de tabi tutulması sonucunu doğurur. O nedenle her somut olayda durumun özellikleri dikkate alınmak suretiyle yargısal incelemenin yapılması gerekmektedir.

Buna göre, disiplin cezaları, kamuda disiplini sağlamaya yönelik yaptırımlar olup, her disiplin cezasının naklen atamayı gerektirmeyeceği ve "disiplin cezası tertip edilmesi" ile "naklen atama" kural ve gereklerinin farklı hukuksal durumlar olduğu bilinmektedir. Hakkında disiplin soruşturması açılan kamu görevlisinin soruşturmanın konusunun yürüttüğü görev yönünden sakınca yarattığı hallerde naklen atanması mümkün olmakla birlikte, belirtilen durumlara özgü olarak ortaya çıkan ve hizmetin gereği ve saygınlığı için ortaya çıkan bu gereksimin bu olayda varlığından söz etmeye olanak yoktur. Dolayısıyla soruşturma konusu fiillerin atamayı gerektirecek nitelikte bulunmadığı sonucuna varıldığından, davalı idarece tesis edilen dava konusu atama işleminde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

SAYIŞTAY KARARLARI

VEKALET EDEN MEMURA ZAM, TAZMİNAT VE YAN ÖDEME¹

..... Belediyesinde Zabıta Komiseri olarak çalışan ve İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü kadrosuna vekalet eden ... ile Zabıta Memuru olarak çalışan ve Zabıta Müdürlüğü kadrosuna vekalet eden ... 'ya zam ve özel hizmet tazminatı farkı ödemelerinin, Tahsildar olarak çalışan ve Destek Hizmetleri Müdürlüğü kadrosuna vekalet eden ...'a ise özel hizmet tazminatı farkı ödemesinin hatalı yapıldığı görülmüştür.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 68'inci maddesinin b fıkrasında, 1'inci ve 2'nci dereceli kadrolardan ek göstergesi 5300'den az olanlar için en az 10 yıl, 3'üncü ve 4'üncü dereceli kadrolar için en az 8 yıl, hizmeti bulunan ve yükseköğrenim görenlerin atanabileceği ve aynı Kanun'un "Vekalet Görevi ve Şartları" başlıklı 86'ncı maddesinde kimlere ne şekilde aylık verileceği, 175'inci maddesinde de vekalet edenlere vekalet aylığı ödenebilmesi için vekilin asilde aranan şartları taşımasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğin 7'nci maddesinde;

“ (1) 5 inci maddenin birinci fıkrasında sayılan unvanlara görevde yükselme suretiyle yapılacak atamalarda aşağıdaki özel şartlar aranır.

a) Müdür ve şube müdürü kadrosuna atanabilmek için;

1) 657 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin (B) bendinde belirtilen atanma şartlarını taşımak,

2) Fakülte veya en az dört yıllık yükseköğretim mezunu olmak,

3) Ekli (1) sayılı listede sayılan ve teknik öğrenim gerektiren müdürlüklere atanabilmek için; yükseköğretim kurumlarının, kadronun görev alanı ile ilgili eğitim ve öğretimde bulunan en az dört yıllık bölümlerinden veya bu bölümlere denkliği kabul edilen yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarının ilgili bölümlerinden mezun olmak,”

666 Sayılı Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin 1'inci maddesiyle 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye eklenen ek 9'uncu maddesinde

“ ...

Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararda, “Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşınmaları kaydıyla; vekalet ettikleri kadro veya görevler için bu karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların toplam

1 Sayıştay 6. Dairesi Karar No. 553, Tutanak Tarihi 20.9.2018

net tutarının, asli kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki fark, 657 sayılı Kanununun 175 inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlandığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödenir.”

denilmektedir.

Buna göre vekalet edilen kadro için öngörülen zam ve tazminatların asli kadroları için öngörülen zam ve tazminatlarından fazla olması halinde, aradaki fark, vekalet eden personel asaleten atanmada aranan tüm şartları taşıması koşuluyla ödenebilmektedir.

Yapılan incelemede; belediyede Zabıta Komiseri kadrosunda bulunan ve İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü kadrosuna vekaleten atanan ...'in, Tahsildar kadrosuna bulunan ve Destek Hizmetleri Müdürlüğü kadrosuna vekaleten atanan ...'un Zabıta Memuru olarak çalışan ve Zabıta Müdürlüğü kadrosuna vekalet eden ...'nın **müdürlük kadrosuna atanabilmek için gereken şartlardan biri olan “fakülte ya da en az dört yıllık yüksek okul mezunu olmak” şartını sağlamadıkları görülmüştür.** Asilde aranan atama şartlarını taşımadıkları halde'e ...-TL özel hizmet tazminatı farkı ve ...-TL yan ödeme olmak üzere toplam ...-TL, ...'ya ... özel hizmet tazminatı farkı ve 1...-TL yan ödeme farkı olmak ...-TL,a ise ...- TL özel hizmet tazminatı farkının ödenmesi sonucu toplam-TL kamu zararına neden olmuştur.

BELEDİYE BÜTÇESİNDEN OYUN ALANI VE SPOR ALETLERİ YAPTIRILMASI²

..... İlçesi sınırları içinde .. Mahallesinde bulunan ve halkın müşterek kullanımına açık olmayan ...Sitesi içine belediye bütçesinden harcama yapılmak suretiyle oyun alanı ve spor aletleri yaptırıldığı görülmüştür.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda; belediye, “belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmıştır.

Aynı Kanun'un “Belediyenin Görev ve Sorumlulukları” başlıklı 14'üncü maddesinde;

“Belediye, mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları (Bu Kanununun 75 inci maddesinin son fıkrası, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler tarafından, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları ile Devlete ait her derecedeki okul binalarının yapım, bakım ve onarımı ile tefrişinde uygulanmaz.) sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır.

2 Sayıştay 6. Dairesi, Karar No.553, Tutanak Tarihi 20.9.2018

...

hükümüne yer verilmiştir.

Her ne kadar sorumlular savunmalarında 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18'inci maddesi hükümlerinin uygulanarak tescil edilen parselasyon planındaKooperatifinin bulunduğu bölgenin kamuya terkinin sağlandığını, kamuya terk edilen imar yolları ve yeşil alanların yapım, bakım ve tasarrufu hakkında mücavir alan sınırları içinde ilgili belediyenin sorumlu olduğunu, söz konusu sitede 350 hane bulunduğunu ve bu hanelerin müşterek ihtiyacı olan spor ve oyun aletlerinin yapılmasının belediyenin asli görevi olduğunu aksi halde sitede yaşayan kişilerin bu hizmetten yararlanabilmeleri için uzun mesafe gitmeleri gerekeceğini, sitenin tel örgü ile çevrilmesinin güvenlik amaçlı olduğunu ve dışarıdan gelecek kişilerin hizmetten yararlanmasına engel teşkil etmeyeceğini belirtmişler ise de; Denetim ekibi tarafından yerinde yapılan incelemede söz konusu sitenin ilçe merkezinin dışında yer aldığı, bulunduğu mevkiye yakın başka bir yerleşimin olmadığı, dört tarafının duvarlarla çevrili olduğu ve kapısında bir güvenlik görevlisinin görev yaptığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla söz konusu oyun alanının müşterek kullanıma açık olmayıp sadece site sakinlerinin yararlanabileceği bir mevkide ve nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

Yukarıda zikredilen mevzuat hükümlerine göre belediyenin görev ve sorumluluk alanları ile ilgili herhangi bir faaliyete girişebilmesi için ilk şart mahalli müşterek nitelikte olmasıdır. Diğer bir ifadeyle belediye sınırları içinde herkesin yararlanabileceği ve ortak yararına olan bir faaliyet olmalıdır.

Bu itibarla, yapılan hizmet tüm ilçenin ihtiyacı olan mahalli müşterek nitelikte bir hizmet değil sitede ikamet edenlere yapılan özel bir hizmet niteliğinde olduğundan site içine yapılan oyun alanı ve spor aletlerine ilişkin harcamaların belediye bütçesinden yapılması mevzuata aykırılık teşkil etmektedir.

Belirtilen gerekçelerle, Sitesi yönetiminin talebi üzerine site sınırları içine belediye bütçesinden harcama yapılmak suretiyle oyun alanı ve spor aletleri yaptırılması sonucu ortaya çıkan ...-TL kamu zararının Harcama Yetkilisi ve Gerçekleştirme Görevlisi'a müştereken ve müteselsilen 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 53'üncü maddesi gereğince hüküm tarihinden itibaren işleyecek faizi ile ödetirilmesine anılan Kanun'un 55'inci maddesi uyarınca İlamın tebliğ tarihinden itibaren altmış gün içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere oy çokluğuyla karar verildi

Karşı Oy;

Üye ... ve'un karşı oy gerekçesi;

Anılan kooperatifin mülkiyetinde bulunan alanda yapılan ve kesinleşen 1/1000 ölçekli uygulama imar planında, imar yolları ve yeşil alanların kamuya terk edildiği belirtilmektedir. Oyun alanı ve spor aletleri yapımı için yapılan harcama kamuya ait alan için yapıldığından kamu zararı oluşturmadığı ve kamuya ait alanın özel kullanıma müsaade edilmesi nedeniyle İçişleri Bakanlığına bildirilmesinin yeterli olduğu değerlendirildiğinden, konu hakkında işilecek husus kalmadığına karar verilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

SOSYAL DENGE TAZMİNATI³

Dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucunda;

..... Belediye Başkanlığı ile Sendikası arasında imzalanan ve 02/04/2016 tarihinden itibaren geçerli olan Toplu İş Sözleşmesinin mevzuata aykırı hükümler içerdiği, Belediyesi Etüt Proje Müdürlüğünde çalışan üyesi memura 2017 yılında mevzuatın öngördüğü tutardan daha fazla tutarda sosyal denge tazminatı (iyileştirme zammı adı altında) ödemesi yapıldığı görülmüştür.

375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 15'nci maddesinde, "Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine sosyal denge tazminatı ödenebilir. Sosyal denge tazminatının ödenebilecek aylık tutarı, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununa göre yapılan toplu sözleşmede belirlenen tavan tutarı geçmemek üzere ilgili belediye ve il özel idaresi ile ilgili belediye ve il özel idaresinde en çok üyeye sahip kamu görevlileri sendikası arasında anılan Kanunda öngörülen hükümler çerçevesinde yapılabilecek sözleşmeyle belirlenir" denilmektedir.

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanununun "Mahalli İdarelerde Sözleşme İmzalanması" başlıklı 32'nci maddesinde "27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 15 inci maddesi hükümleri çerçevesinde sosyal denge tazminatının ödenmesine belediyelerde belediye başkanının teklifi üzerine belediye meclisince, il özel idaresinde valinin teklifi üzerine il genel meclisince karar verilmesi halinde, sözleşme döneminde verilecek sosyal denge tazminatı tutarını belirlemek üzere ilgili mahalli idarede en çok üyeye sahip sendikanın genel başkanı veya sendika yönetim kurulu tarafından yetkilendirilecek bir temsilcisi ile belediyelerde belediye başkanı, il özel idaresinde vali arasında toplu sözleşme sürecinin tamamlanmasını izleyen üç ay içerisinde sözleşme yapılabilir..." hükmü yer almaktadır.

Yukarıda söz konusu edilen 32'nci maddeye dayanılarak akdedilen Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme'nin "Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme" başlıklı dördüncü bölümünün 1'inci maddesinde; Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine ödenebilecek sosyal denge tazminatının aylık tavan tutarı en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) yüzde yüzü olarak belirlenmiştir.

Buna göre memurlara ödenecek olan sosyal denge tazminatı tutarları en yüksek devlet memuru aylığının yüzde yüzünden fazla olamayacaktır. En yüksek devlet memuru aylığı ise; 01/01/2017-30/06/2017 tarihleri arası için aylık 912,55-TL'dir.

..... Belediye Başkanlığı ile Sendikası arasında imzalanan ve 02/04/2016 -02/04/2018 tarihleri arasında geçerli olan Toplu İş Sözleşmesinin "İyileştirme Zammı" başlıklı 27'nci maddesinde; "..... üyesi çalışanlara, halen almakta oldukları aylıklarına ilaveten her ayın maaş günü en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %100'ünün net tutarı iyileştirme zammı olarak ödenir." denilmiş olmasına karşın yine Belediye Başkanlığı ile arasında

3 Sayıştay 6. Dairesi, Karar No.553, Tutanak Tarihi 20.9.2018

02/03/2017-02/04/2018 tarihleri arasında geçerli olmak üzere 02/03/2017 tarihinde imzalanan ek protokolde “İyileştirme Zammı” başlıklı 27’nci madde; “..... üyesi çalışanlara, halen almakta oldukları aylıklarına ilaveten her ayın maaş günü en yüksek devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) %100’ü brüt iyileştirme zammı olarak ödenir.” şeklinde değiştirilmiştir

Dolayısıyla Belediyesi 2017’nin ilk iki ayında sosyal denge tazminatı tavan tutarını brüt yerine net olarak belirleyip ödemek suretiyle sosyal denge tazminatının yasal sınırının aşılmasına sebebiyet vermiştir. Yapılan incelemede ilk iki ay itibariyle memurun gelir vergisi diliminin %15 olduğu, belediyenin ödediği net tutarı brüte iblağ etmek suretiyle gelir vergisi ve damga vergisi kesintisi (binde 7,59) yaptığı belirlenmiştir. Buna göre; Belediye’nin TL tutarında brüt ödeme yapması gerekirken-TL (brüte iblağ edilmiş tutar) tutarında brüt ödeme yaptığı yani mevzuatta öngörülen tutardan TL tutarında fazla ödemede bulunduğu görülmüştür.

Yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde Belediye Başkanlığı ile Sendikası arasında imzalanan ve 02.04.2016 tarihinden itibaren geçerli olan sözleşmede Etüt Proje Müdürlüğünde çalışan üyesi memura 2017 yılında mevzuatın öngördüğü tutardan daha yüksek tutarda sosyal denge tazminatı ödemesi yapılması neticesinde-TL kamu zararına neden olunmuştur.

Bununla birlikte söz konusu kamu zararı tutarı ...-TLnin ... tarih ve ... nolu ödeme emri belgesi ile tahsil edildiği anlaşıldığından konu hakkında ilişilecek husus kalmadığına, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu’nun 55’inci maddesi uyarınca İlamın tebliğ tarihinden itibaren altmış gün içerisinde Sayıştay Temyiz Kurulu nezdinde temyiz yolu açık olmak üzere oy birliğiyle karar verildi.

KAMU İHALE KARARLARI

Karar Tarihi:16.10.2018

Karar No:2018/UY.IV-1845

Kara Özeti: 4734 sayılı Kanununun 54 üncü maddesinde, ihale sürecindeki hukuka aykırı işlem veya eylemler nedeniyle bir hak kaybına veya zarara uğradığını veya zarara uğramasının muhtemel olduğunu iddia eden aday, istekli ve istekli olabileceklerin anılan Kanunda belirtilen şekil ve usul kurallarına uygun olmak şartıyla şikayet ve itirazın şikayet başvurusunda bulunabileceğinin hüküm altına alındığı, şikayet ve itirazın şikayet başvurusunun, dava açılmadan önce tüketilmesi zorunlu bir idari başvuru yolu olarak öngörüldüğü, şikayete konu ihalede 7 adet ihale dokümanı alındığı, 06.09.2018 tarihinde gerçekleşen ihaleye sadece başvuru sahibi tarafından teklif verildiği ve ihalenin kendisi üzerinde bırakıldığı, başvuru sahibinin idareye sunduğu şikayet dilekçesinde, sunduğu iş deneyim belgesinin ihale dokümanına uygun olmadığı gerekçesiyle değerlendirme dışı bırakılması gerektiğini iddia ettiğinin anlaşıldığı, isteklilerin ihaleye teklif sunmaktaki nihai amacının ihalenin kendileri üzerinde bırakılmasını sağlamak olduğu, başvuru sahibinin ihaleye en uygun teklifi vererek ihalenin kendisi üzerinde bırakılmasını sağladığı ve elde etmek istediği faydaya ulaştığı, idarenin şikayet ve itirazın şikayete konu edilebilir hukuka aykırı bir işlem veya eylemi ile oluşan bir menfaat ihlalinden veya hak ihlalinden söz edilemeyeceğinden başvuru sahibinin başvuru ehliyetini haiz olmadığını anlaşıldığı, ayrıca, itirazın şikayet dilekçesine başvurusunda bulunmaya yetkili olduğuna dair belgeler ile imza sirkülerinin aslı veya yetkili mercilerince onaylı örneklerinin eklenmediğinin tespit edildiği, bu itibarla, 4734 sayılı Kanununun 54 üncü maddesi ile ihalelere Yönelik Başvurular Hakkında Yönetmeliğin 17 nci maddesi uyarınca başvurunun ehliyet ve şekil yönünden reddedilmesi gerektiği hakkında.

Karar Tarihi:10.10.2018

Karar No:2018/UH.IV-1825

Kara Özeti: Başvuru dilekçesinde, Kamu İhale Kanununun 21 inci maddesine göre yapılan ihalede tek tekliflerinin bulunduğu, idarece 4734 sayılı Kanununun 39 uncu maddesi uyarınca, gerekli rekabet şartlarının oluşmadığı ileri sürülerek ihalenin iptal edildiği, ülkede yaşanan ekonomik dalgalanmalar da dahil olmak üzere tekliflerinin yaklaşık maliyetin %60'ı oranında olduğu ve ihalenin tekrar gözden geçirilerek taraflarına verilmesi gerektiğinin iddia edildiği, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 56 ncı maddesinde, ihalenin idarece iptaline ilişkin kararlardan, sadece şikayet ve itirazın şikayet üzerine alınanların itirazın şikayete konu edilebileceğinin hükme bağlandığı, ilgili belgelerin incelenmesi neticesinde, başvuruya konu ihaleye 4 isteklinin davet edildiği, ihaleye sadece başvuru sahibinin teklif verdiği ve bu teklifin geçerli teklif olarak belirlendiği, idarece ihaleye katılımın bir firma ile sınırlı olduğunun görüldüğü ve kamu yararı göz önüne alınarak rekabet ortamının oluşmadığı gerekçesiyle ihalenin iptal edildiği, iptal işleminden önce idareye bir şikayet başvurusunda bulunulmadığının ve iptal kararının itirazın şikayet üzerine alınmadığının tespit

edildiği, bu nedenle, başvurunun Kurumun görev alanında bulunmadığının anlaşıldığı, bu itibarla, 4734 sayılı Kanunun 54 üncü maddesi uyarınca, başvurunun görev yönünden reddedilmesi gerektiği hakkında.

Karar Tarihi:04.10.2018

Karar No:2018/UH.IV-1780

Kara Özeti: Başvuru dilekçesinde, pazarlık usulü ile gerçekleşen ihaleye davet edilmelerinin yerinde olmadığı, idarenin süresine uymadan sözleşmeyi imzaladığı ve yüklenicinin sözleşme imzalanırken sunması gereken belgeleri sunmadığının iddia edildiği, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 4 üncü maddesinde, istekli olabilecek kişiyi “İhale konusu alanda faaliyet gösteren ve ihale veya ön yeterlilik dokümanı satın almış gerçek veya tüzel kişiyi ya da bunların oluşturdukları ortak girişim” şeklinde tanımladığı, bu kapsamda, idareye şikayet ve Kuruma itirazın şikayet başvurusunda bulunulabilmesi için öncelikle istekli olabilecek sıfatının kazanılmış olması ve başvuru sahibinin idarenin hukuka aykırı bir işlem veya eyleminden dolayı bir hak kaybına veya zarara uğraması veya zarara uğramasının muhtemel olması gerektiği, halbuki, 4734 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde, ilan yapılmayan hallerde ihale dokümanının sadece idare tarafından davet edilenlere satılacağına ilişkin hükme yer verildiği, pazarlık usulü ile ve ilansız gerçekleştirilen ihalede başvuru sahibinin ihaleye davet edilmediği ve 4734 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde yer alan emredici hüküm kapsamında ihale dokümanının kendisine satılmadığı, ilgilinin istekli olabilecek statüsünü haiz olmadığına anlaşıldığı, bu itibarla başvurunun 4734 sayılı Kanunun 54 üncü maddesi uyarınca ehliyet yönünden reddi gerektiği hakkında.

SORU - CEVAP

Sayın Zahit TAN'ın Sorusu

Bir yapım ihalesine girmek üzere 3 ortaktan oluşan kurduğumuz bir iş ortaklığının özel ortaklardan birinin sahip olduğu iş deneyim belgesinin, benzer iş tanımına uygun olmaması, teklifimizin değerlendirme dışı bırakılmasına sebep olur mu?

Cevap: Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin 39 uncu maddesinde, iş ortaklığında, pilot ortağın istenen asgari iş deneyim tutarının en az %80'ini, diğer ortakların her birinin ise, istenen asgari iş deneyim tutarının en az %20'sini sağlamasının zorunlu olduğu, ayrıca iş ortaklığında, pilot ortağın istenen asgari iş deneyim tutarının tamamını sağlaması halinde, diğer ortakların istenen asgari iş deneyim tutarının %40'ından az olmamak üzere, benzer işe ait olmayan bir yapım işine ilişkin belgeyi sunabilecekleri hükmüne bağlanmıştır.

Bu durum, pilot ortağın söz konusu ihalede istenen asgari iş deneyim tutarının tamamını karşılması ve diğer özel ortakların da istenen asgari iş deneyim tutarının en az %40'ı oranında benzer işe ait olmayan bir yapım işine ait belge sunmaları halinde söz konusu yeterlik kriterinin sağlanması mümkün olacaktır.

Sayın Tarık OLTULU'nun Sorusu

İş durum belgelerinin EKAP'a kaydettirilmesi zorunlu mudur?

Cevap: Yapım İleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin ek 1 inci maddesinde, iş deneyim belgesi düzenlemeye yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından 31/8/2014 tarihinden sonraki düzenlenecek olan iş deneyim belgelerinin EKAP üzerinden düzenlenerek kaydedilmesinin zorunlu olduğu ifade edilmiş olup, EKAP üzerinden kaydedilmeyen belgelerin, ilanı veya duyurusu 1.7.2016 tarihinden sonra yapılan ihalelerde iş deneyimini tevsik için kullanılmayacağı vurgulanmıştır.

Diğer taraftan, aynı Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde, iş deneyim belgesinin; aday veya isteklinin ihale konusu iş veya benzer işlerdeki deneyimini gösteren, iş bitirme belgesi, iş durum belgesi, iş denetleme belgesi ve iş yönetme belgesini ifade edeceği hükmüne bağlanmıştır.

Açıklanan nedenlerle, iş durum belgesi de iş deneyim belgesi kapsamında sayıldığından, iş durum belgelerinin de EKAP'a kaydedilmesinin zorunlu olduğu ortaya çıkmaktadır.

Sayın Fatih AKDAĞ'ın Sorusu

Uhdemizde kalan ihaleye ilişkin sözleşmenin, ihale bedelinden daha düşük bedelle düzenlenmesini isteyen idarenin bu talebinin karşılanması uygun mudur?

Cevap: 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 36 ncı maddesinde, tekliflerin ihale dokümanında belirtilen ihale saatine kadar idareye verileceği, aynı Kanunun 30 uncu maddesinde de, tekliflerin zeyilname düzenlenmesi hali hariç, herhangi bir sebeple geri alınamayacağı ve değiştirilemeyeceği hükmüne bağlanmıştır.

Bu nedenle, ihale uhdesinde bırakılan isteklinin sunduğu teklif bedelinden daha düşük bir bedel ile sözleşmenin düzenlenmesi mevzuata aykırılık teşkil edecektir.

Sayın Ömer AKSU'nun Sorusu

1- Belediyemizde münhal bulunan 1. dereceli Özel Kalem Müdürü kadrosuna karşılık bu görevi vekaleten yürüten memur lise mezunu olup, 22 yıllık memuriyet hizmeti bulunmaktadır. Bu kişiye vekalet ücreti ödenebilir mi ?

2- Yine münhal bulunan 1. dereceli Basın Yayın ve Hlk. İş. Müdürü kadrosuna karşılık bu görevi vekaleten yürütmekte olan 2 yıllık önlisans mezunu olup 21 yıllık memuriyet hizmeti bulunan memura vekalet ücreti ödenebilir mi ?

3- Belediyemiz de 4734 sayılı Kanun kapsamında taşeron işçi olarak çalışmakta iken 696 sayılı KHK ile belediyemiz iştiraki şirkette işçi statüsüne geçirilen işçiler ile, belediye iştiraki şirket işçisi olup belediyemizin muhtelif birimlerinde çalışmakta olan bazı işçiler belediye başkanının talebi üzerine büyükşehir belediyesine geçiş yaptılar. Kendi istekleriyle istifa edip büyükşehir belediyesine geçen işçiler kıdem tazminatı talep etmektedirler. Kıdem tazminatı ödenebilir mi?

Cevap: Kamu kurum ve kuruluşlarında ve bu çerçevede belediyelerde boş kadrolara vekaleten atamalarda vekalet kapsamında ücret ödenmesi ile ilgili olarak 17.04.2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararın "Vekalet" başlıklı 9 ncu maddesinde, 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi uyarınca kurumlarınca bir göreve kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet ettirilene;

- Vekaletin, 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması,
- Vekaletin, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadro veya görevler için ilgili Bakan, diğer kadro veya görevler için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi,

- **Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadro veya görevler için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşımaları,**

kaydıyla vekalet ettikleri kadro veya görevler için bu Karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların toplam net tutarının, asli kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki farkın 657 sayılı Kanununun 175 inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödeneceği belirtilmiştir. Aynı düzenlemede ayrıca bu şartları bir arada taşımayanlara vekalet nedeniyle öngörülen zam ve tazminatların ödenmeyeceği de belirtilmiştir.

Bu düzenleme gereğince boş kadroya vekalet eden kişiye vekalet görevi nedeniyle ücret ödenebilmesi için vekilin genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (sınav şartı aranılan kadro veya görevler için sınav hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşımaları şartı bulunmaktadır. **Dolayısıyla, vekalet ettirilen personel asilde aranan şartlara haiz değilse vekalet edilen kadro için ücret ödenmesine imkan bulunmamaktadır.**

Ayrıca 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 9 uncu maddesi uyarınca ek ödeme yapılanlardan kurumlarınca bir kadroya kurum içinden veya kurum dışından vekalet ettirilene, **vekaletin 657 sayılı Kanununun 86 ncı maddesine istinaden yapılmış ve bu hususun onayda belirtilmiş olması**, vekalet görevinin Cumhurbaşkanınca atama yapılması gereken kadrolar için ilgili bakan, diğer kadrolar için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi, vekalet eden personelin asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranılan kadrolar için bu sınavlara girebilme hakkının elde edilmiş olması dahil) taşıması kaydıyla vekalet ettikleri kadro için öngörülen ek ödemenin asli kadroları için öngörülen ek ödmeden fazla olması halinde, aradaki farkın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve bu görev fiilen yapıldığı sürece ödenmesi öngörülmüştür. Ancak, mehil müddeti, yıllık izin, mazeret izni, hastalık ve refakat izni, geçici görev, vekalet, görevden uzaklaştırma, hizmet içi eğitim, seminer ve kurs nedenleriyle görevlerinden ayrılanlara vekalet edenlere bu şekilde ödeme yapılmamaktadır.

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğin 7 nci maddesinde müdür ve şube müdürü kadrosuna atanabilmek için;

1) 657 sayılı Kanununun 68 inci maddesinin (B) bendinde belirtilen atanma şartlarını taşımak,

2) Fakülte veya en az dört yıllık yüksekokul mezunu olmak,

3) Ekli (1) sayılı listede sayılan ve teknik öğrenim gerektiren müdürlüklere atanabilmek için; yükseköğretim kurumlarının, kadronun görev alanı ile ilgili eğitim ve öğretimde bulunan en az dört yıllık bölümlerinden veya bu bölümlere denkliği kabul edilen yurtdışındaki yükseköğretim kurumlarının ilgili bölümlerinden mezun olmak,

4) Ekli (2) sayılı listede sayılan müdürlükler için son müracaat tarihi itibarıyla iki yılı uzman, sivil savunma uzmanı, şef, ayniyat saymanı, kontrol memuru, eğitimci veya muhasebeci kadrosunda çalışmış olmak,

şartları aranmaktadır. Aynı yönetmeliğin geçici birinci maddesinde de Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 18 Nisan 1999 tarihinde görevde bulunan ve aynı tarih itibarıyla iki yıllık yükseköğrenim mezunu olanların diğer koşullara sahip oldukları takdirde 7 nci maddenin uygulanması bakımından dört yıllık yükseköğrenim mezunu kabul edileceği belirtilmiştir.

Diğer taraftan 657 sayılı Kanunun;

- “İstisnai memurluklar” başlıklı 59 uncu maddesinde Özel Kalem Müdürlüklerine bu Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve dereceye yükselmesine ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile memur atanabileceği,
- “İstisnai memurluklara atanmada aranacak şartlar” başlıklı 60ıncı maddesinde istisnai Devlet memurluklarına 48 inci maddede yazılı genel şartları taşıyan kimselerden atanmalar yapılabileceği,
- “İstisnai memurluklara atanarlara bu Kanunun uygulanacak hükümleri” başlıklı 61 inci maddesinde de 60 ıncı madde gereğince istisnai memurluklara atanarlara hakkında bu Kanunun atanma, sınavlar, kademe ilerlemesi ve derece yükselmesi dışında kalan bütün hükümlerinin uygulanacağı

hükme bağlanmıştır.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 28/12/2008 tarih ve E:2003/736 ve K: 2006/3361 sayılı kararında da özetle; asilde arana şartlara sahip olmadığı için görevini tedviren yürüten davacıya yan ödeme ve özel hizmet tazminatı ödenmesine imkan bulunmadığının, yine, Danıştay 2. Dairesinin 27/01/2009 tarih ve E:2008/4125 ve K: 2009/294 sayılı kararında özetle; asilde aranan şartlara sahip olmayan davacının Mal Müdürlüğü görevini tedviren yürütmesi nedeniyle kendisine tazminat şeklinde de olsa vekalet aylığı ödenemeyeceğinin belirtildiği görülmektedir.

Bu düzenlemeler çerçevesinde;

1- Belediyenizde münhal bulunan 1. dereceli Özel Kalem Müdürü kadrosuna karşılık bu görevi vekaleten yürüten 22 yıl hizmeti bulunan lise mezunu memura vekalet ücreti ödenmesi ile ilgili olarak 657 sayılı Kanunda Özel Kalem Müdürlükleri istisnai memuriyetler arasında sayıldığından, bu kadrolara atanmada da 657 sayılı Kanunun atanma ve sınavlara ilişkin hükümleriyle bağlı olmaksızın tahsis edilmiş derece aylığı ile atama yapılabileceği öngörüldüğünden soruda bahsedilen kişiye öğrenim, hizmet şartı dışında vekaletin, 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması, vekaletin asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi şartlarıyla boş bulunan Özel Kalem Müdürlüğüne vekalet etmesi nedeniyle ücret ödenmesinin uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ancak bu konuda İçişleri Bakanlığından görüş sorulmasında da yarar bulunmaktadır.

2- Yine münhal bulunan 1. dereceli Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü kadrosuna karşılık bu görevi vekaleten yürütmekte olan 2 yıllık önlisans mezunu olup 21 yıllık memuriyet hizmeti bulunan memura vekalet ücreti ödenebilmesi ile ilgili olarak kişinin Kamu Kurum

ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 18 Nisan 1999 tarihinde görevde bulunması ve aynı tarih itibarıyla iki yıllık yükseköğrenim mezunu olması ve diğer koşullara da sahip olması halinde vekalet ücreti ödenmesi mümkündür. Kişi şayet 18 Nisan 1999 tarihinde görevde değilse ve aynı tarih itibarıyla iki yıllık yükseköğrenim mezunu değilse yani yükseköğrenimini bu tarihten sonra tamamlamışsa vekalet ücreti ödenmesinin mümkün olmadığı düşünülmektedir.

3- a) Belediyemiz şirketten istifa edip büyükşehir belediye şirketine işe başlatıldılar mümkün müdür? Mümkün olmakla birlikte önceki hakları mevcut belediyede kalmak üzere büyükşehir belediyesinin şirketine büyükşehir belediyesinin ihtiyacı doğrultusunda **yeni işçi alımı Kamu Kurum Ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik kapsamında işkur'a ilan verme şartıyla alınabilir.** Bir belediye şirketten diğer belediye şirketine nakil mümkün değildir.

b) İlçe belediyesinde çalışmış oldukları süreyle ilgili kıdem tazminatlarını da bizden talep ediyorlar. Bu işçilere kıdem tazminatları ödenebilir mi? Mevcut belediye de çalıştıkları süre için istifa nedeniyle kıdem tazminatı hakkı da doğmayacaktır.

1475 sayılı İş Kanununun 14. Maddesi kıdem tazminatına hak kazanma koşullarını belirtmiştir. 14. maddede sayılan koşullar arasında "İstifa" belirtilmemiştir. İşçinin kendi isteğiyle keyfi olarak istifa etmesi halinde kıdem tazminatı ödenmemektedir. Diğer yandan işçi ve işverenin kendi özgür iradeleri ile aralarında var olan hizmet akdini anlaşma yoluyla (ikale ile) önceden bildirimde bulunmaya veya bildirim sürelerini beklemesizin sona erdirmeleri mümkündür. İkale adı verilen bu yolla hizmet akdi sona erdirilmişse, bu yol da 1475 sayılı İş Kanununun 14. Maddesinde kıdem tazminatına hak kazandıran koşullar arasında sayılmadığından, kıdem tazminatı hakkı da doğmayacaktır¹.

Sayın Peyami Yazıhan'ın Sorusu

Belediyemizde 696 sayılı KHK uyarınca çalışan itfaiye erleri 24 saat çalışma 48 saat dinlenme şeklinde vardiyalı olarak çalışmaktadır. Toplu iş sözleşmesinde;

Normal çalışma yapılan yerlerde hafta tatili pazar günüdür. Vardiyalı çalışma yapılan yerlerde hafta tatili çalışmaya başlandığı 6. günü takip eden 7. gündür.

Hafta tatillerinde çalıştırılan işçilere takip eden hafta içinde bir gün izin verilir. Çalışılan bu hafta tatili günü için toplam iki yevmiye ödenir denilmektedir. Bu işçi personele pazar gününe isabet eden çalışması için;

1) hafta sonu çalışma ücreti verilecek midir ?

2) Yargıtay hukuk genel kurul kararları uygulamasına göre 24 saat çalışma düzeninde işçinin, fiili mesaisi 14 saat ,ara dinlenme süresi 10 saat olarak kabul edilmektedir. İşçinin

¹ İsa KARATAŞ Kıdem Tazminatı İhtilafları ve Çözüm Yolları Adalet Yayın evi Ankara, 2006

fiilen çalıştığı günlerde 14 saati mesaide geçmiş sayılmalı ve günlük çalışma sınırı olan 11 saati aşan 3'er saat için fazla çalışma hesabı yapılmalıdır denilmektedir. Ayın tamamında çalışan işçiye ne kadar fazla çalışma ödenmesi gerekir?

3-İşçi ücreti; 696 sayılı KHK uyarınca belediyemizde çalışan mimar ve mühendisler var. bu unvanlara sahip personeller farklı zamanlarda işe girdikleri için farklı ücretler almaktalar mimar asgari ücret, mühendis asgari ücretin yüzde 60 fazlasını almaktadır mimarın ücretini fazla olan mühendisin ücretiyle eşit hale getirebilir miyiz ?

Cevap:

1- Toplu iş sözleşmesi gereği; vardiyalı çalışma yapılan yerlerde hafta tatili çalışmaya başlandığı 6. günü takip eden 7. gündür. Hafta tatillerinde çalıştırılan işçilere takip eden hafta içinde bir gün izin verilir. Çalışılan bu hafta tatili günü için toplam iki yevmiye ödenir denilmektedir. Bu işçi personele pazar gününe isabet eden çalışması için Örneğin 7.gün Cumar-tesiye geldi. İşçi hafta tatili izni kullandı ise ayrıca hafta sonu/Pazar günü için çalışma ücreti verilmeyecektir. Fakat, 7.gün Pazar'a gelip hafta tatili yapmadan çalışırsa ücret verilecektir.

2- Belediyemizde 696 sayılı KHK uyarınca çalışan itfaiye erleri 24 saat çalışma 48 saat dinlenme şeklinde vardiyalı olarak çalışmaktadır. Yargıtay Hukuk Genel Kurul Kararları uygulamasına göre 24 saat çalışma düzeninde işçinin, fiili mesaisi 14 saat, ara dinlenme süresi 10 saat olarak kabul edilmektedir. İşçinin fiilen çalıştığı günlerde 14 saati mesaide geçmiş sayılmalı ve günlük çalışma sınırı olan 11 saati aşan 3'er saat için fazla çalışma hesabı yapılmalıdır denilmektedir. Ayın tamamında çalışan işçiye ne kadar fazla çalışma ödenmesi gerekir? Ay/Gün takvim hesabı yapılarak çalışılan günler dikkate alınacak,

Örneğin, Kasım ayı için 10 gün çalışma, 20 gün dinlenme farzederseniz, $10 \times 3 = 30$ saat (Kasım ayı) için fazla çalışma ücreti ödenecektir.

3- Mimarlık görevinde bulunan kişinin iş sözleşmesi yoksa, iş sözleşmesi varsa iş sözleşmesinde veya toplu iş sözleşmesinde özel hüküm yoksa **4857 sayılı İş Kanunu'nun "Eşit Davranma Başlıklı" 5'inci maddesi gereği ücret eşit hale getirilebilir.** Aksi takdirde iş sözleşmesindeki hükümler uygulanmaya devam edilecektir. İş sözleşmelerinin süresi bitmesine müteakip yeniden yapılacak iş sözleşmesinde dikkate alınmalıdır.

Soru: Belediyelerde görevli tahsildarların kefalet sandığına üyelikleri zorunlu mudur?

Cevap: (1) 02/06/1934 tarihli ve 2489 sayılı Kefalet Kanununun 1 inci maddesinin 25/06/2009 tarihli ve 5917 sayılı Kanunun 4 üncü maddesiyle değişik birinci fıkrasında; "10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde yer alan kamu idareleri ile bu idarelere bağlı döner sermayeli kuruluşlarda para, menkul kıymet ve ayniyatı alıp veren ve elinde tutan; memur, sözleşmeli personel ve işçiler için müteselsil kefalet usulü kabul edilmiş ve bu maksatla tüzel kişiliği haiz Kefalet Sandığı

kurulmuştur. Bu Kanundaki memur ve müstahdem ibarelerinden bu fıkrada geçen kefalete tabi personel anlaşılır" hükmü mevcuttur.

Özel İdare ve belediyelerde para ve menkul kıymetleri alıp veren ve elinde tutan memur ve müstahdemler için müteselsil kefalet usulünü tatbik etmek maksadıyla, 2489 sayılı Kefalet Sandığı Kanununun 13. maddesine dayanılarak (Özel İdareler ve Belediyeler Kefalet Sandığı) kurulmuştur. Bu sandık tüzel kişiliğe sahip olup, İçişleri Bakanlığına bağlıdır.

KEFALETE BAĞLI OLANLAR

Özel idare ve belediyelerde para ve menkul kıymetleri ve ayniyatı alıp veren ve elinde tutan bunların girmesinden ve çıkmasından sorumlu olan veznedar, **tahsildar**, ambar memuru ve tevzi memurları müteselsil kefalete bağlı olduğu gibi, bu idarelere bağlı kurumların aynı nitelikteki memur ve müstahdemleri de müteselsil kefalete bağlıdır.

KEFALETE BAĞLANMA:

Özel İdare ve Belediyelerde kefaletli göreve başlayan personeller için, ilgili kurum tarafından kefalete bağlanacak personel için cüzdan isteme belgesi tanzim edilerek (**künye pusulası olarak adlandırılan cüzdan isteme belgesi örnek-1**) ilgili personel için cüzdan istenmesi gerekmektedir. Sandığa ulaşan künye pusulasına dayanılarak, adı geçen kefaletli personele sıra numaralı cüzdan gönderilerek kefalete bağlanacaktır².

² <https://www.icisleri.gov.tr/kefalet-sandigi-kanunu>

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNA TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAŞ KATSAYILARI

	01.07.2018 - 31.12.2018 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
(Maaş) Esas Aylık Katsayısı Kıdem Aylığı Göstergesi	0,11794	0,108550
Kıdem Aylığı Göstergesi (20 x Kıdem Yılı Maaş Katsayısı) Bir hizmet yılı için 20, 25 yılve fazlası için azami 500 gösterge	20	20
Taban Aylığı Katsayısı	1,8461	1,699121
Yan Ödeme Katsayısı (İş güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zam- larının aylık tutarlara çevrilmesinde uygulanacak yan ödeme katsayısı)	0,037402	0,034424
Özel Hizmet Tazminat Tavanı (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.120,43	1.031,23

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 154 üncü mad. Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 27998389.-010.-06.02-04/07/2018 tarih ve 5278 sayılı Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi

DEVLET MEMURLARINA SAĞLANAN SOSYAL YARDIMLAR

Konusu		01.07.2018-31.12.2018 Dönemi TL.	01.01.2018 - 30.06.2018 Dönemi TL.
Aile Yardımı (2.134 x Maaş Katsayısı)		251,68	231,64
Çocuk Yardımı	06 Yaş grubu çocuk için 500 x Maaş Aylık Katsayısı	58,97	54,28
	07 Yaş grubu çocuk için 250 x Maaş Aylık Katsayısı	29,48	27,14
Doğum Yardımı	1. Çocuk için	300	300
	2. Çocuk için	400	400
	3. Çocuk için	600	600
	3. Çocuk sonrası her çocuk için 633 sayılı KHK'ya göre (15.05.2015 tarihinden itibaren geçerlidir)	600	600
Ölüm Yardımı	Eş ve Çocuğun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı	1.120,43	1.031,23
	Memurun Ölümü (8.000+1.500) x Maaş Aylık Katsayısı x 2	2.240,86	2.062,45

657 s.Kanun md. 202, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 04/07/2018 tarih ve 5278 sayılı Mali ve Sosyal Haklara İlişkin Genelgesi

BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ

Nüfus	Ödenek Göstergesi	Ödeme Dönemi	Aylık Katsayısı	Bürüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	72.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	7.845,99
	72.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	8.524,70
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	82.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	8.931,49
	82.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	9.704,10
50.001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	102.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	11.102,49
	102.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	12.062,90
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	117.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	12.730,74
	117.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	13.832,00
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	137.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	14.901,74
	137.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	16.190,80
500.001'den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	157.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	17.072,74
	157.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	18.549,60
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	192.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	20.871,99
	192.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	22.677,50
2.000.001'den fazla olan beldelerde	232.280	01.01.2018-30.06.2018	0,108550	25.213,99
	232.280	01.07.2018-31.12.2018	0,11794	27.395,10

Nüfusu 50.001'den az olan il merkezi beldelerde bu ödeneğin hesaplamasında 102.280 gösterge rakamı esas alınır. Yani brüt ödenek 11.102,49 dir.

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI^[1] (2018 YILI)

Nüfusuna Göre Belediye Meclisi Huzur Hakkı	01.07.2018- 31.12.2018 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek	01.01.2018- 30.06.2018 Dönemi TL Aylık Brüt Ödenek
10.000'e kadar olan beldelerde	94,72	87,18
10.001'den 50.000'e kadar olan beldelerde	107,82	99,24
50.0001'den 100.000'e kadar olan beldelerde	134,03	123,36
100.001'den 250.000'e kadar olan beldelerde	153,69	141,45
250.001'den 500.000'e kadar olan beldelerde	179,90	165,61
500.0017den 1.000.000'a kadar olan beldelerde	206,11	189,70
1.000.001'den 2.000.000'a kadar olan beldelerde	251,97	231,91
2.000.001'den fazla olan beldelerde	304,93	280,16

Meclis başkan ve üyelerine, belediye başkanına ödenmekte olan aylık brüt ödeneğin günlük tutarının üçte birini geçmemek üzere meclis tarafından belirlenecek miktarda huzur hakkı ödenir. TL cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamasında yarım kr ve üzerindeki değerler bir kr tamamlanır; yarım kr altındaki değerler dikkate alınmaz.

[1] 5393 sayılı Belediye Kanununun 32 nci maddesine göre hesaplanmıştır.

BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ (2018 YILI)

(5393 Sayılı Belediye Kanununun 36 ncı maddesi ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 16 ncı maddesine istinaden)

Belediyenin Nüfusuna Göre Belediye Encümen Ödeneği	01/07/2018- 31/12/2018 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek	01/01/2018- 30/06/2018 Dönemi (TL) Aylık Brüt Ödenek
Nüfusu 10.000'e kadar olan belediyelerde 3,500	412,79	379,93
Nüfusu 10.001'den 50.000'e kadar olan belediyelerde 4.500	530,73	488,48
Nüfusu 50.001 den 200.000'e kadar olan belediyelerde 6.000	707,64	651,30
Nüfusu 200.001'in üzerinde olan belediyelerde ise 7.500	884,55	814,13
Büyükşehir Belediye Encümen Başkanı ve Seçilmiş Üyelerine 12.000	1.415,28	1.302,60
Encümenin memur üyelerine bu tutarların yarısı ödenir.		

İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2018-31/12/2018	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
İl Genel Meclis Başkanı (Gösterge 6.024 x 0,11794)	710,47	653,91
İl Genel Meclis Üyeleri (Gösterge 2.226 x 0,11794)	262,53	241,63
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü Maddesine göre verilen bu huzur hakkı il genel meclisi başkan ve üyelerinin, meclis ve komisyon toplantılarına katıldıkları her gün için verilecektir.		

İL ENCÜMEN BRÜT ÖDENEKLERİ (2018 YILI)

Görevi	Dönemi 01/07/2018-31/12/2018	Dönemi 01/01/2018-30/06/2018
Encümen Başkanı (14.000 Gösterge x 0,11794)	1.651,16	1.519,97
Encümen Üyeleri (12.000 Gösterge x 0,11794)	1.415,28	1.302,60
5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 28 inci maddesine göre verilen bu ödenek, encümen başkanı hariç memur üyelerine yarısı ödenecektir.		

GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE

Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı)'ndan yayımlanan Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No:302 - 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan gelir vergisine tabi gelirlerin vergilendirilmesinde esas alınan tarife, 2018 takvim yılı gelirlerinin vergilendirilmesinde esas alınmak üzere aşağıdaki şekilde yeniden belirlenmiştir.	
14.800 TL'ye kadar	15%
34.000 TL'nin 14.800 TL'si için 2.220 TL, fazlası	20%
80.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'nin 34.000 TL'si için 6.060 TL), fazlası	27%
80.000 TL'den fazlasının 80.000 TL'si için 18.480 TL, (ücret gelirlerinde 120.000 TL'den fazlasının 120.000 TL'si için 29.280 TL), fazlası	35%

ASGARI ÜCRETİN NET HESABI VE İŞVEREN MALİYETİ¹

	01.01.2017 - 31.12.2017 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)	01.01.2018 - 31.12.2018 Dönemi (TL) Asgari Ücretin Netinin Hesabı (TL)
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%14)	248,85	284,13
İşsizlik Sig. Fonu (%1)	17,78	20,30
Gelir vergisi (%15)	93,32	106,55
Asgari Geçim İndirimi	133,31	152,21
Damga Vergisi (%07,59)	13,49	15,40
Kesintiler Toplamı	373,44	426,38
Net Asgari Ücret	1.404,06	1.603,12
	İŞVERENE MALİYETİ (TL/AY)	
Asgari Ücret	1.777,50	2.029,50
SSK Primi (%15,5) (İşveren Payı (***)	275,51	314,57
İşveren İşsizlik Sigorta Fonu (%2)	35,55	40,59
İşverene Toplam Maliyet	2.088,56	2.384,66

Not1 : 5083 Sayılı Kanunun 2. maddesi uyarınca; Türk Lirası değerlerin yeni Türk Lirasına dönüşüm işlemlerinin ve Yeni Türk Lirası cinsinden yapılan işlemlerin sonuçlarında ve ödeme aşamalarında yarım Kuruş ve üzerindeki değerler bir Yeni Kuruşa tamamlanır; yarım Yeni Kuruşun altındaki değerler dikkate alınmamıştır.

Not2 : 16 yaşını doldurmamış işçiler içinde aynı hesaplamalar yapılmıştır.

(*) Gelir Vergisi Hesaplamasında; 193 Sayılı G. V. Kanununun 32 maddesi uyarınca işçinin, bekar ve çocuksuz olduğu ve sadece kendisi dikkate alınarak, Asgari Geçim İndirimi uygulanmıştır.

(**) Net ele geçen asgari ücrete (152,21) TL asgari geçim indirimi ilave edilmiştir.

(***) 5510 sayılı Kanunun 81. maddesinin (ı) bendine göre, bentde belirtilen şartları sağlayan işverenlere, SGK primi işveren payında 5 puanlık indirim öngörüldüğünden hesaplamalar buna göre yapılmıştır. Gerekli şartları sağlamayan işverenler için, SGK primi işveren payı %20,5'dir. 6385 sayılı kanunun 9. maddesiyle yapılan düzenleme ile 01.09.2013 tarihinde itibaren geçerli olmak üzere 5510 sayılı kanunun 81.maddesi "Kısa vadeli sigorta kolları prim oranı, sigortalının prime esas kazancının %2'sidir.

2018 YILI ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

Medeni Durumu	Aylık (TL)	Medeni Durumu	Aylık (TL)
Bekar	152,18	Evli, eşi çalışan ve çocuksuz	152,18
Evli, eşi çalışmayan ve çocuksuz	182,51	Evli, eşi çalışan ve 1 çocuklu	175,00
Evli, eşi çalışmayan ve 1 çocuklu	205,44	Evli, eşi çalışan ve 2 çocuklu	197,83
Evli, eşi çalışmayan ve 2 çocuklu	228,16	Evli, eşi çalışan ve 3 çocuklu	228,56
Evli, eşi çalışmayan ve 3 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 4 çocuklu	243,48
Evli, eşi çalışmayan ve 4 çocuklu	258,70	Evli, eşi çalışan ve 5 çocuklu	258,70

1 <http://www.csgeb.gov.tr/csgebPortal/cgm.portal?page=asgari>

5326 SAYILI KABAHAHLAR KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018)

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHLIN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
1	m.32	EMRE AYKIRI DAVRANIŞ	Genel	Belediye Encümeni	259 TL
2	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapmak	Belediye Zabıtası	124 TL
3	m.33	DİLENCİLİK	Dilencilik yapanın üzerinde para çıkması	Belediye Encümeni	Toplanan paranın kamuya geçirilmesi
4	m.36/1	GÜRÜLTÜ	Gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Gerçek Kişi)	Belediye Zabıtası	124 TL
5	m.36/2	GÜRÜLTÜ	Ticari bir işletmenin faaliyeti çerçevesinde gürültü çıkarmak suretiyle başkalarını rahatsız etmek (Ticari İşletme)	Belediye Zabıtası	2.661-13.344 TL
6	m.37	RAHATSIZ ETME	Mal veya hizmet satmak için başkalarını rahatsız etmek	Belediye Zabıtası	124TL
7	m.38/1	İŞGAL	Kaldırımları İşgal Eden veya Mal Satışı Yapan Kişilere	Belediye Zabıtası	124 TL
8	m.38/2	İŞGAL	Kaldırımlara İzni Olmaksızın İnşaat Malzemesi Yığın Kişilere	Belediye Zabıtası	259-1.322 TL
9	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Kamu Hizmet Binalarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
10	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Belediyeye ait toplu taşıma araçlarında sigara içmek	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
11	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişileri Tarafından İşletilen Toplu Taşıma Araçlarında sigara içenlere	Başkanın yetki verdiği görevli	124 TL
12	m.39	SİGARA İÇME YASAĞI	Özel Hukuk Kişilerine Ait Olan ve Herkesin Girebileceği Binaların Kapalı Alanlarında sigara içenlere	Kolluk Görevlisi	124 TL
13	m.40	KİMLİĞİ BİLDİRMEME	Görevle ilgili olarak sorulması halinde kamu görevlisine kimliği ve adresi ile ilgili bilgi vermekten kaçınmak veya gerçeğe aykırı beyanda bulunmak	Kimlik ve adres bilgisi soran kamu görevlisi (Genel)	124 TL

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
14	m.41/1	ÇEVREYİ KİRLETME	Evsel atık ve atıkların toplanmasına veya depolanmasına özgü yerler dışına atan kişiye	Belediye Zabıtası	41 TL
15	m. 41/2	ÇEVREYİ KİRLETME	Yemek Pişirme ve Servis Yerlerinde İşlenmesi Halinde İşletmeye	Belediye Zabıtası	1.322-13.344 TL
16	m. 41/3	ÇEVREYİ KİRLETME	Hayvan Kesimine Tahsis Edilen Yerleri Dışında Kesim Yapanlara veya Kesilen Hayvan Atıklarını Sokağa veya Kamuya Ait Sair Alanlara Bırakanlara	Belediye Zabıtası	124 TL
17	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına Atan gerçek Kişiye	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
18	m.41/4	ÇEVREYİ KİRLETME	İnşaat Atık ve Artıklarını Bunların Toplanmasına veya Depolanmasına Özgü Yerler Dışına İnşaatı Yürüten Tüzel Kişi Adına Atılması Halinde	Belediye Zabıtası	259-13.344 TL
					ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/4).
19	m.41/5	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Ev Eşyasını Bunların Toplanmasına İlişkin Belirlenen Günün Dışında Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	124 TL
				(belediyeler tarafından belirli aralıklarla yılda üç günden az olmamak üzere günler belirlenir ve ilan olunur (m. 41/5)	

SIRA	KANUN MADDESİ	KABAHAHATİN		CEZAYI VERECEK	2018 YILI İÇİN
		ADI	İŞLENME ŞEKLİ		
20	m.41/6	ÇEVREYİ KİRLETME	Kullanılmaz Hale Gelen Motorlu Kara ve Deniz Nakil Araçlarını ya da Mütemmim Cüzlerini Sokağa veya Kamuya Ait Sair Yerlere Bırakan Kişiye	Belediye Zabıtası	658 TL ayrıca atıkların kaldırılması masrafları tahsil edilir (madde:41/6).
21	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınmaksızın kamuya ait alan ve duvarlar ile özel şahıslara ait alanlara bez, kağıt vb. afiş ve ilan asmak	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL
22	m. 42	AFİŞ ASMA	İzin alınarak asılan afişlerin verilen sürenin sonunda toplanmaması	Belediye Zabıtası	259-8.000 TL

NOT: 41. maddede sayılı suçlarla ilgili olarak, meydana gelen kirliklik kişi tarafından derhal kaldırıldığı takdirde idari para cezasına karar verilmeyebilir (madde:41/8).

1608 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

SIRA	K. MAD	KABAHAHATİN İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN
1	Bel.Kanun 15/m	İzinsiz seyyar satış yapmak	Belediye Encümeni	259 TL
2	Umumi Hıfzısıhha Kanunu 266-283	Belediyece hazırlanan sıhhi zabıta talimatnamesine aykırı davranmak	Belediye Encümeni	259 TL
3	831 sayılı Sular Kanunu Ek md. 7	İçme suları kaynaklarında zarar verecek ve sıhhat şartlarını bozacak şekilde tarla açmak ve hayvan bırakmak ve sulamak belediye meclisi tarafından yasak edilmiş ise bu karara aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
4	1608 s.k m.2	Yolcu nakil araçlarına ilişkin ücret tarifelerine uymama	Belediye Encümeni	521-10.515 TL
5	1608 s.k m.1	Belediye emir ve yasaklarına aykırı davrananlara	Belediye Encümeni	259 TL
6	1608 s.k m.1	Mevzuat tarafından yasaklanmış ancak herhangi bir para cezası öngörülmemiş ise	Belediye Encümeni	259 TL

Belediye zabıtası emre aykırılığı idari yaptırım tutanağı ile tespit ederek, belediye emcümeneine sevk eder, encümen bu tutanağı istinaden cezasını uygulayacaktır.

2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2018 YILI BELEDİYE İDARİ PARA CEZALARI

(Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan otel, motel, pansiyon, kamping ve benzeri konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kira-athane; kumar ve kazanç kasti olmamak şartıyla adı ne olursa olsun bilgi ve maharet artırıcı veya zeka geliştirici nitelikteki elektronik oyun alet ve makinelerinin, video ve televizyon oyunlarının içerisinde bulunduğu elektronik oyun yerleri; internet kafeler ve benzeri yerler umuma açık istirahat ve eğlence yeri sayılır.m.7)

KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
m. 6/1-a	Umuma açık istirahat ve eğlence yerinin süreli olarak faaliyetten men edildiği halde süresinden önce açılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m. 6/1-b	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin açma ve kapanma saatlerine uymaması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, 12/1	Eğlence, oyun, içki ve benzeri umuma açık ve açılması izne bağlı yerlerde 18 yaşından küçüklerin çalıştırılması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-c, m.12/2	Bar, pavyon, gazino, meyhane gibi içkili yerler ile kiraathane ve oyun oynatılan yerlere yanlarında veli veya vasisi olsa bile 18 yaşından küçüklerin alınması	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.6/1-d	Umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin mevzuat hükümlerine aykırı olarak işletilmesi	Belediye Encümeni	1.476-2.965 TL
m.7/3	İzin almadan umuma açık istirahat ve eğlence yeri açmak	Belediye Encümeni	Kapatma
m.6/3	Yukarıda sıralanan suçları bir yıl içinde tekrar etmek	Belediye Encümeni	En son uygulanan ceza bir kat artırılır

YILLAR	ALT DEĞER TL	ÜST DEĞER TL	YENİDEN DEĞERLENDİRME ORANI
2004	500	1.000	% 11,2
2005	556	1.112	%98
2006	610	1.220	% 7,8
2007	657	1.315	% 7,2
2008	704	1.409	% 12
2009	788	1.578	% 2,2
2010	805	1.612	%7,7
2011	866 TL	1.736TL	%10,26
2012	954 TL	1.914TL	%7,8
201	1.028TL	2.063	%3,93
2014	1.068TL	2.144TL	%10,11
2015	1.175TL	2.360TL	%5,58
2016	1.240TL	2.491TL	%3,98
2017	1.289 TL	2.590 TL	%14,47
2018 YILI	1.476 TL	2.965 TL	

5846 SAYILI FİKİR VE SANAT ESERLERİ KANUNU

5846	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		yasal olarak çoğaltılmış, bandrollü nüshaların yol, meydan, pazar, kaldırım iskele, köprü ve benzeri yerlerde satışı yasaktır.		
	23/01/2008 tarih ve 5728 S.K. 81 inci md.	Bu yasağa uymayanlara Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	124 TL

7126 SİVİL SAVUNMA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		Tatbiki ilan olunan sivil savunma tedbirlerine riayet etmeyen bütün vatandaşlarla resmi veya özel daire, müessese ve teşekküllerin mesul amirlerine, fiillerine suç oluşturmadığı takdirde,		
5728	47	Kabahatler Kanununun 32 nci maddesinin birinci fıkrasına göre cezalandırılır.	Belediye Encümeni	259 TL

(Her şehir ve kasaba belediyesi bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren bir sene zarfında o şehir veya kasabanın ihtiyaçlarına göre bu kanunun gösterdiği sivil hususlara ait bu zabta talimatnamesi tertip eder. Bu nizamname, meskenlerin ihtiva etmeleri lazım gelen asgari müstemilatı, umumi ve müşterek ikametgahlardaki ikamet şeraitini, gıda maddeleri satılan veya sair temizliğe mütaallik işlerle iştigal edilen mahallerin, han, otel, misafirhane, eğlence mahalleriyle bütün umumi yerlerin sıhhi şartlarını ve umumiyetle şehrin sıhhat ve temizliğine taallük eden hususlara ait riayetleri lazımgelen kaideleri ihtiva eder.) aykırı hareket edenlerle mecburiyetlere riayet etmeyenler,

4817 SAYILI YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNDA YER ALAN İDARİ PARA CEZALARI

4817 SAYILI KANUNUN 21. MADDESİ GEREĞİNCE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI	CEZA MİKTARI 2012 (TL)	CEZA MİKTARI 2013 (TL)	CEZA MİKTARI 2014 (TL)	CEZA MİKTARI 2015 (TL)	CEZA MİKTARI 2016 (TL)	CEZA MİKTARI 2017 (TL)	CEZA MİKTARI 2018 (TL)
Çalışma İzni Bulunmayan Yabancıyı Çalıştıran İşverenlere Her Bir Yabancı İçin	6.795	7.325	7.612	8.381	8.848	9.186	10.515
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımlı Çalışan Yabancıya	679	731	759	835	881	914	1.046
Çalışma İzni Olmaksızın Bağımsız Çalışan Yabancıya	2.717	2.928	3.043	3.350	3.536	3.671	4.202
4817 Sayılı Kanunun 18'inci Maddesinde Öngörülen Bildirim Yükümlülüğünü Süresi İçinde Yerine Getirmeyen Bağımsız Çalışan Yabancı İle Yabancı Çalıştıran İşverene Her Bir Yabancı İçin	339	365	379	417	440	519	594

MEMUR ÖDEMELERİNDEN YAPILAN KESİNTİLER

MEMUR MAAŞ KALEMİ	KANUNİ DAYANAĞI	GELİR VERGİSİ	DAMGA VERGİSİ	EMEKLİ KESENEĞİ (KURUM/ŞAHİS)
Aylık (gösterge)	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Ek gösterge	Gelir Vergisi Kanunu madde 61	+	+	+
Taban aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Kıdem Aylığı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesi	+	+	+
Yan ödeme (Zamlar)	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	+	+	-
Özel hizmet tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Ek tazminat	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Denetim tazminatı	657 sayılı Kanununun 152. maddesinin son fıkrası	-	+	Kısmen*
Makam tazminatı	657 sayılı Kanununun ek 26. maddesi	-	+	Kısmen*
Görev tazminatı	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (C-4) bendi	-	+	Kısmen*
Temsil tazminatı	4505 sayılı Kanununun 5. maddesi	-	+	Kısmen*
Yabancı Dil Tazminatı	375 sayılı KHK'nın 2. maddesinin son fıkrası	-	+	-
Aile yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 203. maddesi	-	-	-
Doğum yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 207. maddesi	-	-	-
Ölüm yardımı ödeneği	657 sayılı Kanununun 208. maddesi	-	-	-
Öğretim yılına hazırlık ödeneği	657 sayılı Kanununun ek 32. maddesi	-	+	-
Nöbet üzeri (sağlık personeli için)	657 sayılı Kanununun ek 33. maddesi	-	+	-
Emekliliğini isteyen personele verilen ödeme	375 sayılı KHK'nın 1. maddesinin (D) bendi	-	+	-
Toplu sözleşme ikramiyesi	375 sayılı KHK'nın ek 4. maddesi	-	+	-
666'ya göre ek ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 9. maddesi	-	+	-
Fazla çalışma ücreti	375 sayılı KHK'nın ek 13. maddesi	-	+	-
Cumhurbaşkanı, Başbakan ve TBMM başkanının yakın korumalarına yapılan ödeme	375 sayılı KHK'nın ek 14. maddesi	-	+	-
Harcırah ödemeleri	Gelir Vergisi Kanunu madde 24	-	+	-

Bu ödemeler 2008 yılı Ekim ayı başından önce memuriyete başlayanlar açısından emeklilik keseneği ve kurum karşılığına tabi olmamakla birlikte ilk defa 4/1-c sigortalısı olan memurlar açısından 5510 sayılı Kanununun 80 nci maddesi gereğince Makam, temsil ve görev tazminatları ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 152 nci maddesi uyarınca (bölge, kurum, birim, çalışma mahalli, görevin niteliği ve benzeri kriterlere dayalı olarak asıl tazminatlara ilave, ek veya ayrıca ödenen tazminatlar hariç) ödenen tazminatlar prime esas kazançta dahil edilmektedir.

DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ

İzin Süresi		
DMK 105. Md.	Hastalık İzni	-Uzun süreli hastalıklarda 18 ay -Diğer hastalıklarda 12 ay
	Refakat İzni	Sağlık Kurulu Raporu ile Ana, baba, eş, çocuk, kardeş için; 3 ay(gerektiğinde bu süre bir katına kadar uzatılabilir.
DEVLET MEMURLARINA AYLIKSIZ İZİN		
Devlet Memurları Kununu 108. Madde	Askerlik	Muvazzaf askerliğe ayrılan memurlar askerlik süresince izinli sayılırlar
	Görev ve Öğrenim	Yetiştirilmek üzere yurtdışına gönderilen veya Sürekli görevle yurtiçine ya da yurtdışına atanan veya en az altı ay süreyle yurtdışına geçici olarak görevlendirilen memurlar yurtdışına kamu kurumlarınca gönderilmiş olan öğrencilerin memur olan eşleri 77 inci maddeye göre izin verilenlerin memur olan eşlerine görev veya öğrenim süresi kadar aylıksız izin verilir.
	Doğum	Analık izinden sonra 24 ay Eşi doğum yapan memura 24 ay
	Aylıksız İzin	Beş hizmet yılını tamamlamış olanlara; bir yıla kadar (en fazla iki defada kullanılmak üzere)
	Evlat Edinme	24 Ay
	Hayati Tehlike	Refakat izninden sonra 18 Ay
	Göreve Dönme/ Görevden Çekilmiş Sayılma	Aylıksız izin süresinin bitiminden önce mazereti gerektiren sebebin ortadan kalkması halinde, on gün içinde göreve dönüşmesi zorunludur. Aylıksız izin süresinin bitiminde veya mazeret sebebinin kalkmasını izleyen on gün içinde görevine dönmeyenler, memuriyetten çekilmiş sayılır.

MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

1) Esas Aylık	Vekalet Ettiği Kadro Derecesinin İlk Kademe Aylığının Ek Göstergesi Dahil 2/3 Oranıdır.
2) Kıdem Aylığı	Hiç Verilmeyecek
3) Taban Aylığı	2/3 Oranında Verilecektir
4) Yan Ödeme	Tam Verilir
5) Özel Hizmet Tazminatı	Tam Verilir
6) Eğitim ve Öğretim Tazminatı	Tam Verilir
7) Din Eğitimi Hizmetleri Tazminatı	Tam Verilir
8) Ek Çalışma ve Ek Ders Ücreti	Tam Verilir
9) Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir
10) Tedavi Giderleri	Tam Verilir
11) Damga Vergisi	Vergiye Tabi Hakkeşlerden Kesilir
12) Emekli Keseneği	Taban Aylığı Dahil Aldığı Aylık Üzerinden (2/3 Tutarından) Tam Kesilir a) İşe Başlamada Kısıtlı Aylıktan Kesilemez b) İlk Tam Maaşından Giriş Aidatı Kesilir c) İşten Ayrılmalarda Aylık Kısıtlı Hesaplanırsa bile emekli keseneği tam aylık üzerinden kesilir.
13) Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir

DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin sebebi, kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerinde geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak, kurum dışında (Yani başka kurumlardan) atanan vekil memura işe başladığından bu yana vekalet aylığı, görevin kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 oranında ödenir.
2- Kıdem ve Taban Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Kanuni izin, geçici görev (hizmetçi eğitimine katılma dahil) görevden uzaklaştırma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden daha aşağı dereceli bir göreve vekalet edilmesinde ödenmez.
4- Lojman Tazminatı	Verilmez
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emekli Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENECEK ÜCRET

Dolu Kadroya Vekalet	
Vekaletin Sebebi; kanuni izin, geçici görev ve görevden uzaklaştırma hallerindeki geçici boşalmaya dayanmaktadır.	
1- Esas Aylık	Aylıksız vekalet asıldır. Ancak 3 aydan fazla devam süresi için, görevin kadro derecesinin ilk kademe göstergesinin (ek gösterge dahil) aylığının 1/3 tutarı verilir. İlkokul öğretmenliği ve veznedarlık görevine bağlandığı tarihten itibaren verilir. Diğer taraftan tedviren görevlendirmelerde vekalet aylığı ödenmez.
2- Kıdem Aylığı	Verilmeyecektir
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Mehil müddedi, yıllık izin, mazeret ve hastalık izni, geçici görev, görevden uzaklaştırma, hizmetiçi eğitime katılma halleriyle geçici boşalan kadrolara vekalet ve kendi derecesinden aşağı dereceli kadroya vekalet edilmesinde ödenmez. Ayrıca vekil 99 Seri No'lu Devlet Memurları Kanunu Genel Tebliğinde belirtildiği gibi asilde aranan şartlara haiz olması gerekmektedir.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecektir
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka bir yerdeki kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez. Ancak, o kadroya aslen atanabilme şartlarına sahipse zam ve tazminatların farkı ödenir.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir
Boş Kadroya Vekalet	
Boş kadrolara ait görevler lüzum görüldüğü takdirde memurlara ücretsiz olarak vekaleten gördürülebilir. Ancak, saymanlık kadrolarının boşalması halinde işe başlama tarihten itibaren vekalet aylığı verilerek suretiyle vekaleten atama yapılabilir.	
1- Esas Aylık	Vekalet edilen kadro derecesinin ilk kademe aylığının (ek gösterge dahil) 1/3 nispetinde verilir.
2- Kıdem Aylığı	Verilmez
3- Yan Ödeme ve Ö.H.T.	Yapılan her iki görevle ilgili aynı cins zam ve tazminatlardan fazla olarak farklı cinsteki zam ve tazminatlar 657 s. K. 175. maddesindeki oranlara bakılmaksızın vekalet görevine bağlandığı tarihten itibaren ödenir. Ancak kendi derecesinden daha aşağı derecelerdeki kadrolara vekalet ve tedviren görevlendirme halinde hiçbir ödeme yapılmaz.
4- Lojman Tazminatı	Verilmeyecek
5- Yolluk	Memur bulunduğu yerden başka yerlerdeki bir kadroya vekalet ederse, kendi aylık derecesinin gerektirdiği geçici görev yolluğunu alır. Bu halde vekalet aylığı ödenmez.
6- Emeklilik Keseneği	Kesilmez
7- Gelir Vergisi	Tabidir
8- Damga Vergisi	Tabidir

GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÜCRET Görevden Uzaklaştırılan veya Tutuklanan Memurlar İçin

Aylık, taban aylığı ve kıdem aylığı	2/3 oranında verilir.
Aile Yardımı ve Çocuk Zammı	Tam Verilir.
Yan Ödeme	2/3 Oranında Verilir.
Özel Hizmet Tazminatı	2/3 Oranında verilir.
Tayin Bedeli	2/3 Oranında Verilir.
Eğitim ve Öğretim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Mülki İdare Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Din Hizmetleri Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Emniyet Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Denetim Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Lojman Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Yabancı Dil Tazminatı	2/3 Oranında Verilir.
Ek Çalışma Ücreti	2/3 Oranında Verilir.
Yolluk Karşılığı Tazminatı	Hiç Verilmez.
Emekli Keseneği	Tam Aylığın Yarısı Üzerinden Kesilir.
Damga Vergisi	Tabiidir.

Not: Görevden uzaklaştırılan personele göreve iade edilerek açıktaki süresine ait tam aylığa hak kazanma halinde, emekli kesenekleri aylığın diğer yarısından da kesilerek tama çıkarılır.

ÜCRETLİ YILLIK İZİNLER (İşçiler İçin - 10.06.2003'den itibaren)

a)	1 Yıdan 5 Yıla Kadar Olanlar (5 yıl dahil)	14 İş Günü
b)	5 Yıdan Fazla 15 Yıdan Az Olanlar	20 İş Günü
	15 Yıl Dahil ve Daha Fazla Olanlar	26 İş Günü
c)	18 ve Daha Küçük Yaştaki İşçiler İle 50 ve Daha Yukarı Yaştakiler En Az	20 İş Günü

Not: İzin sürelerine rastlayan ulusal bayram, hafta tatili ve genel tatil günleri izin süresinden sayılmaz.

İŞ AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI

Hizmet Süresi	Bildirim Süresi	İhbar Tazminat Tutarı
a) İş 6 Aydan Az Sürmüş İşçi İçin	2 Hafta	2 Haftalık Ücret
b) İş 6 Aydan 1.5 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	4 Hafta	4 Haftalık Ücret
c) İş 1.5 Yıdan 3 Yıla Kadar Sürmüş İşçi İçin	6 Hafta	6 Haftalık Ücret
d) İş 3 Yıdan Fazla Sürmüş Olan İşçi İçin	8 Hafta	8 Haftalık Ücret

Not: 4857/17 maddesi gereği sözleşme ile süreler yükseltilebilir.

KİK EŞİK DEĞERLER VE PARASAL LİMİTLER

(1.2.2018-31.01.2019 döneminde uygulanacak Eşik Değerler ile Parasal Limitler ve Tutarlar)

	Alımın Türü	Kanuni Dayanağı	KDV Hariç Tutarı (TL)	
			2018 Yılı	2017 Yılı
Eşik Değerler	Mal ve Hizmet Alımları (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/b Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri (Belediye, Özel İd. ve Birlik)	4734 sayılı Kanunun 8/c Md.	45.452.363,-	39.362.920
Açık İhale Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 40 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-1 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Belli İstekliler Arasında İhale Usulü Kamu İhale Bülteni Ön Yeterlilik İlan Limiti (Son başvuru tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-2 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Pazarlık Usulü Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 25 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	2.066.004,-	1.789.213
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/a-3 Md.	45.452.363,-	39.362.920
Yerel Gazete İlan Limiti (İhale tarihinden en az 7 gün önce en az iki yerel gazetede)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	135.238	117.120
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-1 Md.	270.489	234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 14 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	135.238 270.489	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-2 Md.	270.489 2.254.192	117.120- 234.251
Kamu İhale Bülteni İlan Limiti (İhale tarihinden en az 21 gün önce)	Mal veya Hizmet Alımları	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	270.489 2.066.004	117.120- 234.251
	Yapım İşleri	4734 sayılı Kanunun 13/b-3 Md.	2.254.192 45.452.363	1.952.189- 39.362.920
Doğrudan Temin Usulü ile Yapılacak Alımlar	Büyükşehir Sınır İçindeki İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	67.613	58.555
	Diğer İdareler	4734 sayılı Kanunun 22/d Md.	22.524	19.507
Belediye Şirketleri	Mal ve Hizmet alımları	4734 sayılı kanunun 3/g maddesi	10.369.344	8.980.120
Pazarlık Usulü ile Yapılacak Alımlar		4734 sayılı Kanunun 21/f Md.	225.403	195.205
İhalelerden Kesilecek Kamu İhale Kurumu Payı (Sözleşme bedelinin onbinde beşi)		4734 sayılı Kanunun 53/j-1 Md.	450.823	390.425
Mühendis ve mimarların diplomalarını ihalelerde benzer iş deneyimi olarak değerlendirilmesinde mezuniyet sonrası her yıl için dikkate alınacak tutar.		4734 Sayılı Kanunun 62/h Md.	250.201	216.681
Şikayette Bulunan İsteklilerin Kamu İhale Kurumuna Yatıracakları Bedel	618.044-TL'ye kadar		4.280	3.707
	618.044-TL'den 2.472.180-TL'ye kadar		8.562	7.415
	2.472.180-TL'den 18.541.351-TL'ye kadar		12.843	11.123
	18.541.351-TL ve üzeri		17.126	14.832

3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARİ PARA CEZALARI (01/01/2018-31/12/2018 TARİHLERİ ARASI)

Ruhsat alınmaksızın veya ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere veya imar mevzuatına aykırı olarak yapılan yapının sahibine, yapı müteahhidine veya aykırılığı altı iş günü içinde idareye bildirmeyen ilgili fenni mesullere yapının mülkiyet durumuna, bulunduğu alanın özelliğine, durumuna, niteliğine ve sınıfına, yerleşmeye ve çevreye etkisine, can ve mal emniyetini tehdit edip etmediğine ve aykırılığın büyüklüğüne göre, **939,36 Türk Lirasından az olmamak üzere,**

Kanuni Dayanağı	Yapının Sınıfı	Yapının Grubu	İdari Para Cezası (TL) (her bir m ² için)
42/a	I	A	5,63
		B	9,39
	II.	A	15,02
		B	20,65
	III	A	33,80
		B	37,57
	IV	A	43,20
		B	46,96
		C	58,23
	V	A	71,38
		B	86,41
		C	97,68
D		118,35	
42/b	Mevzuata aykırılığı yapı inşaat alanı üzerinden hesaplanması mümkün olmayan, yapının cephelelerini ve diğer yapı elemanlarını değiştiren veya yapı malzemesi için öngörülen gereklere aykırı bulunan		Birim Fiyat Listesindeki Bedelin %20
42/c (42/a ve 42/b maddelerine göre cezalandırılması gereken yapılar)	Hisseli parselde diğer maliklerin muvafakati alınmaksızın yapılmış ise		% 30'
	Kamuya veya başkasına ait bir parselde yapılmış ise		% 40
	Uygulama imar planında veya parselasyon planında "Kamu Tesisi Alanı veya Umumi Hizmet Alanı" olarak belirlenmiş bir alanda yapılmış ise		% 60
	Mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısında can ve mal emniyetini tehdit ediyor ise		% 100
	Uygulama imar planı bulunan bir alanda yapılmış ise		% 20
	Yapılaşmaya yasaklanmış bir alanda yapılmış ise		% 80
	Özel kanunlar ile belirlenmiş özel imar rejimine tabi bir alanda yapılmış ise		% 50

	Ruhsatsız ise	% 180
	Ruhsatı hükümsüz hale gelmesine rağmen inşaatı sürdürülüyor ise	% 50
	Yapı kullanma izin belgesi alınmış olmakla birlikte, ruhsat alınmaksızın yeni inşai faaliyete konu ise	% 100
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılmıyor ise	% 10
	İnşai faaliyetleri tamamlanmış ve kullanılıyor ise	% 20
	Çevre ve görüntü kirliliğine sebebiyet veriyor ise	% 20
3194/18-42	3194 sayılı Kanununun 18/son fıkrasında belirtilen durumlar hariç, imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parsellerin hisselerine ayıracak özel parselasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılması	3.757,47
3194/28-42	Müelliflik, fenni mesuliyet, şantiye şefliği ve yapı müteahhitliği hususundaki görev ve sorumlulukların yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/32-42	Yapı sahibinin bir ay içerisinde yapısının ruhsata uygun hale getirmemesi veya ruhsat almaması	3.757,47
3194/33-42	İnşaat, tamirat ve bahçe tanzimi ile ilgili tedbirler alınmaması ve mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/35-42	Binaların zemin seviyesi altında kat kazanmak maksadıyla, bina cephe hattından yola kadar olan kısımda, zeminin kazılarak yaya kaldırımının seviyesinin altına düşürülmesi; her ne sebeple olursa olsun evvelce ön bahçeleri yaya kaldırımı seviyesinden, 0.50 m. Daha aşağıda teşekkül etmiş bulunan binalarla gibi arsaların sahiplerinin emniyet tedbiri almaması	3.757,47
3194/36-42	Kapıcı dairesi ve sığınak ayrılması hususlarındaki mükellefiyetlerin yerine getirilmemesi	3.757,47
3194/37-42	Otopark yerlerinin kullanma izni alındıktan sonra plana ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak başka maksatlara tahsis edilmesi	3.757,47
3194/39-42	Bir kısmı veya tamamının yakılacak derecede tehlikeli olduğu belediye veya valilik tarafından tespit edilen yapıların tamir edilmemesi veya yıkılmaması, Yapıldığı tarih itibarıyla plana ve mevzuata uygun olmakla beraber, mevcut haliyle veya öngörülen bir afet tehlikesi karşısına can ve mal emineyitini tehdit ettiği veya edeceği ilgili idare veya mahkeme kararı ile tespit olunan yapıların ilgili idarenin yazılı ikaazına rağmen idarece tanınan süre içinde takviye yapılmaması veya bu yapıların 39. madde uyarınca yıkılmaması halinde	18.762,53
3194/41-42	Belirli yollar üzerinde bulunan mahzurlu binaların veya binasız arsaların yola bakan yüzlerinin ilgili idarece (belediye veya valilik) tayin edilen tazda kapatılmaması durumunda	3.757,47

3194/27-42	İl özel idaresince belirlenmiş köy yerleşme alanı sınırları içinde, köyün nüfusuna kayıtlı olan ve köyde sürekli oturanlar tarafından, projeleri il özel idaresince incelenerek, fen, sanat ve sağlık şartlarına uygun olmasına rağmen muhtarlık izni olmaksızın konut ve zati maksatlı tarım ve hayvancılık yapısı inşa edilmesi durumunda (Bu yapılardaki diğer aykırılıklar ve ruhsata tabi tarım ve hayvancılık maksatlı yapılardaki aykırılıklar için verilecek olan idari para cezası 511,33 TL den az olmamak üzere 42/2 fıkrasına göre hesaplanan toplam ceza miktarının beşte biri olarak uygulanır.)	563,58
Önemli Not: - Yukarıdaki fıkralarda belirtilen fiil ve hallerin, yapının inşa edilmesi süreci içinde tekrarı halinde, idari para cezaları bir kat artırırlar uygulanır. -Yukarıdaki fıkralar uyarınca tahsil olunan idari para cezaları, aynı fiil nedeniyle 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 üncü maddesine göre mahkûm olanlara faizsiz olarak iade edilir. -Yapının bu Kanuna, ilgili diğer mevzuata, plana, ruhsata, ruhsat eki etüt ve projelere uygun hale getirilmesi için idarenin yazılı izni dahilinde yapılan iş ve işlemler mühür bozma suçu teşkil etmez. - Müelliflerin, fenni mesul mimar ve mühendislerin, yapı müteahhitlerinin, şantiye şefi mimar ve mühendislerin, imar mevzuatına aykırı fiillerinden dolayı verilen cezaları ve haklarındaki kesinleşmiş mahkeme kararları, kendi kayıtlarına işlenmek ve ilgili mevzuata göre ceza işlemi yapılmak üzere, 1) üyesi buldukları meslek odasına 2) Bakanlığa ilgili idarece bildirilir. Yukarıda verilen 18, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40 ve 41 inci maddelerde belirtilen mükellefiyetleri yerine getirmeyen veya bu maddelere aykırı davranan yapı veya parsel sahibi, harita, plan, etüt ve proje müellifleri, fenni mesuller, yapı müteahhidi ve şantiye şeflerinin ilgisine göre ayrı ayrı olmak üzere 3.757,47- bu fiillerinin çevre ve sağlık şartlarına aykırı olması halinde 7.514,94-Türk Lirası, can ve mal emniyetini tehdit etmesi halinde 11.272,44-Türk Lirası idari para cezası verilir. Diğer taraftan ; a)Yapım işinin ruhsata ve ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilmesi ve 32 nci maddeye göre verilen süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde beş yıl, b)Yapım işinde ruhsat eki etüt ve projelere aykırı olarak gerçekleştirilen imalatın can ve mal güvenliğini tehdit etmesi halinde on yıl, c) Bakanlıkça olumsuz kayıt değerlendirilmesi yapılan hallerde bir yıl, süreyle Bakanlıkça iptal edilir denilmektedir.		

SULAR HAKKINDA KANUN

KANUN	MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İçme suları kaynaklarına ve su yollarına zarar verecek ve sağlık şartlarını bozacak şekilde tarla açmak, hayvan bırakmak ve sulamak beediye meclislerince yasak edilebilir		
831 Sayılı Kanun	28.4.1926 tarih ve 831 sayılı Sular Hakkında Kanunun Ek-7 nci Maddesi		Belediye Encümeni	259 TL

UMUMİ HİFZISSİHHA KANUNU

KANUN	KANUN MADDESİ	İŞLENME ŞEKLİ	CEZAYI VERECEK MAKAM	2018 YILI İÇİN UYGULANACAK MİKTAR
		İşçilerine öğle tatili vermeyen veya dinlenme devresinde işyerlerini kapatmayan işveren veya vekillerine (İş Kanununa tabi işyerleri hariç)		
1593 Sayılı Kanun	m.7/1		Belediye Encümeni	204 TL

TAHŞİLDARLARIN ÜZERİNDE TUTABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ (01.01.2018-31.12.2018)

Kanuni Dayanağı	Nüfusu	Tutarı
Belediye Tahsilat Yönetmeliğinin 10 uncu maddesinde düzenlenmiş ve tahsilat tutarı son genel nüfus sayımına göre nüfusu 10.000'e kadar olan yerlerde, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununun 83 üncü maddesinin (A) bendinin (a) alt bendi uyarınca (1050 sayılı Kanun mülga olduğu için 5018 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin birinci fıkrası) her yıl Bütçe Kanunu ile illerde ita amiri mutemeteri için belirlenen avans limitinin 2 katını, nüfusu 10.000'den fazla olan yerlerde ise, bu limitin 4 katını geçmesi halinde 15 fünürlük süre beklemeyen vezneye veya bankaya yatırılması zorunludur.	10.000' e kadar olan belediyeler	2.700,00
	10.000' den fazla olan belediyeler	5.400,00

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

(Damga Vergisi Genel Tebliği Seri No:62)

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29/12/2017 Tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

I. Akitlerle ilgili kağıtlar	
A. Belli parayı ihtiva eden kağıtlar:	
1. Mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknameler	(Binde 9,48)
2. Kira mukavelenameleri (Mukavele süresine göre kira bedeli üzerinden)	(Binde 1,89)
3. Kefalet, teminat ve rehin senetleri	(Binde 9,48)
4. Tahkimnameler ve sulhnameler	(Binde 9,48)
5. Fesihnameler (Belli parayı ihtiva eden bir kağıda taalluk edenler dahil)	(Binde 1,89)
6. (Ek: 28/3/2007-5615/15 md.; Değişik: 4/6/2008-5766/10 md.) Karayolları Trafik Kanunu uyarınca kayıt ve tescil edilmiş ikinci el araçların satış ve devrine ilişkin sözleşmeler (Binde 1,5)	(Binde 1,89)
7. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan taşınmazlara ilişkin ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni sözleşmeleri (yatırım taahhüdü bulunanlar dâhil ön izin, irtifak hakkı veya kullanma izni süresine göre bulunacak bedel üzerinden)	(Binde 9,48)
8. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî şekilde düzenlenen gayrimenkul satış vaadi sözleşmeleri (3/2/2017 tarih ve 29968 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 31/1/2017 tarih ve 2017/9759 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki Kararının 1 inci maddesiyle, bu bentlerde yer olan kağıtlar için uygulanan "binde 9,48" oranı "0" (sıfır) olarak uygulanacağı kararlaştırılmıştır.)	(Binde 0)
9. (Ek: 15/7/2016-6728/28 md.) (Yürürlük: 9/8/2016) Resmî dairelerin mal ve hizmet alımlarına ilişkin yaptıkları ihalelerde, ihaleyi yapan idare ile düzenlenen sözleşme	(Binde 9,48)
B. Belli parayı ihtiva etmeyen kağıtlar:	
1. Tahkimnameler	58,80 TL
2. Sulhnameler	58,80 TL
3. Turizm işletmeleri ile seyahat acentelerinin aralarında düzenledikleri kontenjan sözleşmeleri	330,30 TL
(Belli parayı ihtiva edenler dahil)	
II. Kararlar ve mazbatalar	
1. Meclislerden, resmi heyetlerden ve idari davalarla ilgili olmayarak Danıştaydan verilen mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları:	
a) Belli parayı ihtiva edenler	(Binde 9,48)
b) Belli parayı ihtiva etmeyenler	58,80 TL

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

2. İhale Kanunlarına tabi olan veya olmayan resmi daire ve kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların her türlü ihale kararları (Ek.6728/28. md.-Yürürlük: (9/8/2016), (4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kapsamındaki kurum ve kuruluşlara şikâyet veya Kamu İhale Kurumuna itirazın şikâyet ya da yargı kararı üzerine ihalenin iptal edilmesi hâlinde, bu ihale kararının hükmünden yararlanılmayan kısmına isabet eden damga vergisi ret ve iade olunur. Sözleşmenin düzenlenmiş olması durumunda sözleşmeye ilişkin damga vergisi ret ve iade edilmez.)	(Binde 5,69)	
III. Ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar		
1. Ticari ve mütedavil senetler:		
a) Emtia senetleri:		
aa) Makbuz senedi (Resepise)	20,30 TL	
ab) Rehin senedi (Varant)	12,00 TL	
ac) İyda senedi	2,00 TL	
ad) Taşıma senedi	0,60 TL	
b) Konşimentolar	12,00 TL	
c) Deniz ödöncü senedi	(Binde 9,48)	
d) İpotekli borç senedi, irat senedi		(Binde 9,48)
2. Ticari Belgeler		
a) Menşe ve Mahreç Şahadetnameleri	20,30 TL	
b) Resmi dairelere ve bankalar ibraz edilen bilançolar ve işletme hesabı özetleri		
ba) Bilançolar	45,40 TL	
bb) Gelir tabloları	21,80 TL	
bc) İşletme hesabı özetler	21,80	
c) Barnameler	2,00 TL	
d) Tasdikli manifesto nüshaları	8,90 TL	
e) Ordinolar	0,60 TL	
f) Gümrük idarelerine verilen özet beyan formları	8,90 TL	
IV. Makbuzlar ve diğer kağıtlar		
1. Makbuzlar:		

DAMGA VERGİSİNE TABİ KAĞITLAR

2018 Yılı içerisinde uygulanacak Damga Vergisine Tabi Kağıtların tutarları 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

a) Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dahil) nedeniyle, kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakdedilmesini veya emir ve havalelerine tediyesini temin eden kağıtlar	(Binde 9,48)
b) Maaş, ücret, gündelik, huzur hakkı, aidat, ihtisas zammı, ikramiye, yemek ve mesken bedeli, harcırah, tazminat ve benzeri her ne adla olursa olsun hizmet karşılığı alınan paralar (Ek: 5766/10-ç md.) (Yürürlük: 6/6/2008) (avans olarak ödenenler dahil) için verilen makbuzlar ile bu paraların nakden ödenmeyerek kişiler adına açılmış veya açılacak cari hesaplara nakdedildiği veya emir ve havalelerine tediyeye olunduğu takdirde nakli veya tediyeyi temin eden kağıtlar	(Binde 7,59)
c) Ödünç alınan paralar için verilen makbuzlar veya bu mahiyetteki senetler	(Binde 7,59)
d) İcra dairelerince resmi daireler namına şahıslara ödenen paralar için düzenlenen makbuzlar	(Binde 7,59)
2. Beyannameler (Bu beyannamelerin sadece bir nüshası vergiye tabidir):	
a) Yabancı memleketlerden gelen posta gönderilerinin gümrüklenmesi için postanelerce gümrüklere verilen liste beyannamelerde yazılı her gönderi maddesi için	0,60 TL
b) Vergi beyannameleri:	
ba) Yıllık gelir vergisi beyannameleri	58,80 TL
bb) Kurumlar vergisi beyannameleri	78,70 TL
bc) Katma değer vergisi beyannameleri	38,80 TL
bd) Muhtasar beyannameler	38,80 TL
be) Diğer vergi beyannameleri (damga vergisi beyannameleri hariç)	38,80 TL
c) Gümrük idarelerine verilen beyannameler	78,50 TL
d) Belediye ve il özel idarelerine verilen beyannameler	28,90 TL
e) Sosyal güvenlik kurumlarına verilen sigorta prim bildirgeleri	28,90 TL
f) (Değişik:672/28.md-Yürürlük 9/8/2016 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca verilmesi gereken aylık prim ve hizmet belgesi ile muhtasar beyannamenin birleştirilerek verilmesiyle oluşturulan beyannameler	46,00 TL
3. Tabloda yazılı kağıtlardan aslı 1,00 Yeni Türk Lirasından fazla maktu ve nispi vergiye tabi olanların resmi dairelere ibraz edilecek özet, suret ve tercümelere.	0,60 TL

YURTIÇİ HARCIRAHLAR

Memur ve Hizmetlilerden	TL
a) Ek Göstergesi 8000 ve Daha Yukarı Olanlar	51,60
b) Göstergesi 5800 (Dahil) - 8000 (Hariç) Olanlar	48,15
c) Ek Göstergesi 3000 (Dahil) - 5800 (Hariç) Olanlar	45,20
d) Kadro Derecesi 1 - 4 Olanlar	39,85
e) Kadro Derecesi 5 - 15 Olanlar	38,75

(* 6245 Sayılı Kanununun 33/b maddesine göre verilecek gündeliklerin hesabından bu tutar esas alınır.)

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkrasına göre verilecek gündeliklerin hesabında bu tutar esas alınır.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (b) fıkralarına göre yatacak yer temini için ödenecek ücretlerin hesabında, gündeliklerinin %50 artırımlı miktarı esas alınır. (d) fıkrasına göre yapılacak ödemelerde ise görevlendirilenin ilk on günü için gündeliklerin % 50 artırımlı miktarı, takip eden 80 günü için gündeliklerinin % 50'si, müteakip 90 günü için ise müstehak oldukları gündeliklerinin %40'ı esas alınır.

II- Arazi Üzerinde Çalışanlara Verilecek Tazminatlar (Madde 50)

50 nci Maddenin 1, 2, 3, 4 ve 5 inci Bentlerinde Yer Alan Personel :

a) Kadro derecesi 1-4 olanlar	15,80
b) Kadro derecesi 5-15 olanlar	15,25

Bu tazminattan yararlananlardan;

1) Memuriyet mahalli dışındaki çalışma alanlarında hizmet görenler ile 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı Kanun uygulamasında çalışan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü personeline yukarıda yazılı miktarların yarısı ek olarak ödenir.

2) Bu çalışmaları dolayısıyla arazide, şantiyede veya gemilerde geceleyenlere bu suretle bulunacak miktarın yarısı ek olarak ayrıca ödenir.

EK DERS, KONFERANS VE FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETLERİ İLE DİĞER ÜCRET ÖDEMELE- RİNİN (K- Cetveli)

I- Fazla Çalışma Ücreti

(A) Saat Başı Fazla Çalışma Ücreti:

1- 657 sayılı Kanununun 178 inci maddesi uyarınca fazla çalışma karşılığında saat başına yapılacak ödeme 1,97 Türk Lirasıdır. (399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 30 uncu maddesinin (a) bendi dahil olmak üzere özel kanunlarındaki hükümler uyarınca bütçe kanunlarıyla belirlenmesi gereken fazla çalışma ücretleri için bu saat ücreti esas alınır.)

2- 657 sayılı Kanuna tabi personele, anılan Kanununun 178 inci maddesinde yer alan kısıtlamalara bağlı olmaksızın ve fiilen yapılan fazla çalışma karşılığında;

b) Her bir makam için aylık toplam 450 saati geçmemek üzere Büyükşehir ve İl Belediye Başkanları ile birlikte çalışan personele ayda 90 saati geçmemek üzere makam onayına istinaden saat başına yapılacak ödeme 2,08 Türk Lirasıdır.

5- Her ne suretle olursa olsun, özel kanunlarına göre fazla çalışma ücreti alanlara, yukarıdaki hü-

kümlere göre ayrıca fazla çalışma ücreti ödenmez.

(B) Aylık Maktu Fazla Çalışma Ücreti

1- Belediyeler ile bunlara bağlı müstakil bütçeli kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlardaki (iktisadi işletmeler hariç), görevlerinin niteliği gereği 657 sayılı Kanunda belirtilen çalışma süre ve saatlerine bağlı olmaksızın zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen tutar, fazla çalışma ücreti olarak maktuen ödenir. Ancak, bunlara ödenecek aylık fazla çalışma ücreti en son yapılan resmi nüfus sayımına göre belediye nüfusu;

-10.000'e kadar olanlar için 263 Türk lirasını,

-10.001'den 50.000'e kadar olanlar için 282 Türk Lirası,

- 50.001'den 100.000'e kadar olanlar için 312 Türk Lirasını,

100.001'den 150.000'e kadar onalar için 352 Türk Lirasını,

250.001'den 1.000.000'e kadar olanlar için 420 Türk Lirasını

- 1.000.001'den fazla olanlar için 487 Türk Lirasını,

-Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehir belediyeleri dışındaki diğer büyükşehirlerin belediye sınırları içerisindekilere için 487 Türk Lirasını,

- Ankara, İstanbul ve İzmir büyükşehirler belediye sınırları içerisindekilere için 648 Türk Lirası, geçemez.

2- Aylık maktu fazla çalışma ücreti alanlara, her ne ad altında olursa olsun ayrıca fazla çalışmaya yönelik olarak başkaca bir ödeme yapılmaz.

3- Yukarıdaki hükümlere göre ödenecek aylık maktu fazla çalışma ücretleri;

a) Görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı yararlanma ve sakatlanma hallerinde tedavi süresince,

b) bir yılda toplam 30 günü geçmeyen hastalık izni sürelerinde,

c) İtfaiye hizmetlerinde çalışan personel için görevin yapılması sırasında veya görevden dolayı hastalanma hallerinde tedavi süresince,

ç) Yurt içinde yapılacak hizmet içi eğitime katılma ve geçici görevli olarak bulunma durumlarında, ödemeye devam olunur. Diğer hallerde ise, fiilen çalışıldığı sürece ve bu süre ile orantılı olarak ödenir.

(K) cetvelinde ayrıca, 5393 sayılı Belediye Kanununun 39 uncu maddesinde yer alan belediye başkanının özlük hakları ile ilgili göstergelerin ise 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde "2.280" rakamının eklenmesi suretiyle uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

-5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 24 üncü maddesinde yer alan (6000) ve (2200) gösterge rakamları, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (6.026) ve (2.226) olarak uygulanır.

- 442 sayılı Köy Kanununun 74 üncü maddesinin beşinci fıkrasında yer alan (11.500) gösterge rakamı ile mülga ek 16 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan (8.500) gösterge rakamı, 1/1/2018 -31/12/2018 tarihleri arasındaki dönemde sırasıyla (14.640) ve (9.189) olarak uygulanır.

Bütçelerin diğer tertiplerinin esas giderlerine ilişkin olarak ödenen sigorta giderleri dışında Devlet mallarının sigorta edilmemesi esastır.

Ancak;

a) Yanıcı, patlayıcı maddeler, gemi, uçak, helikopter ve ilaç depolama yerlerinin sigorta giderleri,

ç) Belgelerine göre ayrılması mümkün olmayan sigorta ve navlun giderleri,

d) Belediyelere ait itfaiye ve ambulans araçlarının kasko sigortası giderleri,

bütçelerinin ilgili tertiplerinden ödenir.

2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER

1. Diğer Şehirlerde Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/2) ¹	682.400
2. Resmi Gazete İle Yapılacak İlanlar İçin Alt Sınır (Madde 17/3) ²	2.047.200
3. Açık Teklif Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 45) ³	2.047.200
(Bu madde ile ilgili parasal sınır, Hazineye ait taşınmazların satışında 10.000.000.-TL olup, bu tutarı yirmi katına kadar artırmaya Maliye Bakanı yetkilidir.)	
4. Pazarlık Usulü İle Yapılacak İhaleler İçin Üst Sınır (Madde 51/ ⁴	
a- İllerde, Kuruluş Merkezlerinde Askeri Birlik, Kurum ve Kuruluşları da Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçindeki İlçelerde ve Nüfusu 50.000'i Geçen İlçelerde	74.550
b-Diğer İlçelerde	37.150
5. Taşınır ve Taşınmaz Malların Satış, Kira, Trampa Edinmesi ve Mülkiyetin Gayri Aynı Hak Tesisinde Mahalli Komisyonların Yetkilerinin Üst Sınırı (Madde 76)[5]	
a) Ankara, İstanbul ve İzmir İl Merkezlerinde	450.300
b) Diğer Büyükşehir Belediyesi Olan İl Merkezlerinde	225.300
c) Diğer İl Merkezleri, Büyükşehir Bld. Sınırları İçindeki İlçeler ve Nüfusu 50.00'i Geçen İlçelerde	163.300
ç) Diğer İlçelerde	122.000

Bu madde ile ilgili parasal sınırları n herbiri için ayrı ayrı veya birlikte dört katına kadar artırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir.

[1] 2886/17 md. 2. fıkrası Diğer şehirlerde yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarda aşan ihale konusu işler (1) numaralı fıkraya göre yapılacak ilanlardan başka, traçi göz önüne alınarak ili Basın-İlan Kurumunca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.)

[2] 2886/17 md. 3. fıkrası: Resmi Gazete ile yapılacak ilanlar: Tahmin edilen bedeli (2) numaralı fıkraya uyarınca belirlenecek miktarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defada Resmi Gazete'de ilan edilir.

[3] 2886/45 Açık teklif usulü ile yapılabilecek

[4] 2886/-51. Md Pazarlık usulüyle yapılacak

[5] 2886/76 ncı maddesi : Mahalli komisyonların yetkileri- Taşınır ve taşınmaz malların satış, kira, trampa edilmesi ve mülkiyetin gayri aynı hak tesislerinde, mahalli komisyonların ne miktara kadar ihaleye selahiyetleri oldukları, her yıl Genel Bütçe Kanununda gösterilir.

BÜTÇE KANUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ

K.MAD.	AÇIKLAMA	TUTAR - TL
35	a) Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için	
1	1-İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50 bini geçen ilçelerde	1.350
	2-İlçelerde	700
	c) Şehit cenazelerinin nakli, firari askerler, şüpheli, tutuklu veya hükümlü askerlerin sevkinde kullanılmak üzere	15.500
	e) Mahkeme harç giderleri (Ankara, İstanbul ve İzmir İl merkezleri için)	34.400
	f) Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için kullanılmak üzere	71.000
	g) İl dışına yapılacak seyahatlerde akaryakıt giderleri için kullanılmak üzere	7.000
	ğ) Yakalanan yasa dışı göçmenler ile sınırdışı edilecek şahıslar için kullanılmak üzere	28,500
	i) 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin kuruluş merkezlerindeki mutemetlerine	970.000
40	4	30.400
79	a) bendi için	17.200
	b) Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan,	17
5502 Sayılı Kanunun 7 nci maddesinin	i) Kurum alacaklarının tahsilat işlemleri ile diğer kanunlarla tahakkuk ve tahsilat yetkisi Kuruma verilen alacakların tahsilat işlemlerinin, kısmen veya tamamen kamu gelirlerinin toplanması ve takibinden sorumlu olan kamu idarelerinden hizmet almak suretiyle gerçekleştirilmesine karar vererek Bakan onayına sunmak.	473
2942	Kamulaştırma Kanunu 3. md. 12. fıkra	249.400
3082	Kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüslerin devletleştirilebilmesi usul ve esasları hakkında kanun	124.000

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

(Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Seri No:490, 29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır:)

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 104-	1- İlanın vergi dairesinde yapılması	2200
	3- İlanın; - Vergi dairesinin bulunduğu yerde yayımlanan bir veya daha fazla gazetede yapılması	2.200-220.000
	-Türkiye genelinde yayımlanan gazetelerden birinde ayrıca yapılması	220.000 ve üzeri
MADDE 115-	Tahakkuktan vazgeçme	27
MADDE 153/A-	Teminat tutarı	100.000
MADDE 177-	Bilanço hesabı esasına göre defter tutma hadleri	
	1- Yıllık;	
	- Alış tutarı	190.000
	- Satış tutarı	260.000
	2- Yıllık gayrisafi iş hasılatı	100.000
	3- İş hasılatının beş katı ile yıllık satış tutarının toplamı	190.000
MADDE 232-	Fatura kullanma mecburiyeti	1.000
MADDE 252-	Muhtarların karne tasdikinde aldığı harç	2,70
MADDE 313-	Doğrudan gider yazılacak demirbaş ve peştemallikler	1.000
MADDE 343-	En az ceza haddi	
	- Damga vergisinde	12
	- Diğer vergilerde	24
MADDE 352-	Usulsüzlük dereceleri ve cezaları (Kanuna bağlı cetvel)	
	I inci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	148
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	90
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	45
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	21
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	12
	6- Gelir vergisinden muaf esnaf	5,70
	II nci derece usulsüzlükler	
	1- Sermaye şirketleri	80
	2- Sermaye şirketi dışında kalan birinci sınıf tüccarlar ve serbest meslek erbabı	45
	3 - İkinci sınıf tüccarlar	21
	4- Yukarıdakiler dışında kalıp beyanname usulüyle gelir vergisine tabi olanlar	12
	5- Kazancı basit usulde tespit edilenler	5,70
6- Gelir vergisinden muaf esnaf	3,20	
	Fatura ve benzeri evrak verilmemesi ve alınmaması ile diğer şekil ve usul hükümlerine uyulmaması	
	1- Fatura, gider pusulası, müstahsil makbuzu, serbest meslek makbuzu verilmemesi, alınmaması	240

VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 01/01/2018 TARİHİNDEN GEÇERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR

Madde Konusu	İlanın Şekli	Gösterge
MADDE 353-	- Bir takvim yılı içinde her bir belge nevine ilişkin olarak kesilecek toplam ceza	120.000
	2- Perakende satış fişi, ödeme kaydedici cihaz fişi, giriş ve yolcu taşıma bileti, sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi ile Maliye Bakanlığınca düzenleme zorunluluğu getirilen belgelerin düzenlenmemesi, kullanılmaması veya bulundurulmaması	240
	- Her bir belge nev'ine ilişkin olarak her bir tespit için toplam ceza	12.000
	- Her bir belge nev'ine ilişkin bir takvim yılı içinde kesilecek toplam ceza	120.000
	4- Maliye Bakanlığınca tutulma ve günü gününe kayıt edilme mecburiyeti getirilen defterlerin; bulundurulmaması, günü gününe kayıt yapılmaması, yetkililere ibraz edilmemesi ile levha bulundurma ve asma mecburiyetine uyulmaması	240
	6- Belirlenen muhasebe standartlarına, tek düzen hesap planına ve mali tablolara ilişkin usul ve esaslar ile muhasebeye yönelik bilgisayar programlarının üretilmesine ilişkin kural ve standartlara uymayanlara	5.700
	7- Kamu kurum ve kuruluşları ile gerçek ve tüzel kişilerce yapılacak işlemlerde kullanılma zorunluluğu getirilen vergi numarasını kullanmaksızın işlem yapanlara	290
	8- Belge basımı ile ilgili bildirim görevini tamamen veya kısmen yerine getirmeyen matbaa işletmecilerine	900
	- Bu bent uyarınca bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	180.000
	9- 4358 sayılı Kanun uyarınca vergi kimlik numarası kullanma zorunluluğu getirilen kuruluşlardan yaptıkları işlemlere ilişkin bildirimleri, belirlenen standartlarda ve zamanda yerine getirmeyenlere	1.200
10-127 nci maddenin (d) bendi uyarınca Maliye Bakanlığının özel işaretli görevlisinin ikazına rağmen durmayan aracın sahibi adına	900	
MADDE 355-	b) Damga Vergisinde	
	- Her bir kağıt için kesilecek özel usulsüzlük cezası	2,00
MÜKERRER MADDE 355-	Bilgi vermekten çekinenler ile 256, 257 ve mükerrer 257 nci madde hükmüne uymayanlar için ceza	
	1-Birinci sınıf tüccarlar ile serbest meslek erbabı hakkında	1.600
	2-İkinci sınıf tüccarlar, defter tutan çiftçiler ile kazancı basit usulde tespit edilenler hakkında	800
	3-Yukarıdaki bentlerde yazılı bulunanlar dışında kalanlar hakkında	400
	Tahsilat ve ödemelerini banka, benzeri finans kurumları veya posta idarelerince düzenlenen belgelerle tevsiik etme zorunluluğuna uymayanlara bir takvim yılı içinde kesilecek toplam özel usulsüzlük cezası	1.200.000
MADDE 370	Kullanım sahte veya muhteviyatı yanıltıcı	57.000

GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI 2018 YILI

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 21 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan mesken kira gelirleri için uygulanan istisna tutarı	4.400 TL

HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜŞTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLARA İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI (2018YILI) (29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 23 üncü maddesinin birinci fıkrasının (8) numaralı bendinde yer alan, işverenlerce işyeri veya işyerinin müştemilatı dışında kalan yerlerde hizmet erbabına yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin istisna tutarı,	16.00 TL

BASİT USULE TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDAN OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR (2018 YILI) (29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

Gelir Vergisi Kanununun 47 nci maddesinin birinci fıkrasının (2) numaralı bendinde yer alan yıllık kira bedeli toplamı, 2017 takvim yılında uygulanmak üzere	
-Büyükşehir belediye sınırları içinde	7.400 TL
-Diğer yerlerde	4.900 TL

ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ

(29 Aralık 2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete)

DERECESİ	TUTARI (TL)
I. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 80'ini Kaybedenler)	1.000
II. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 60'ını Kaybedenler)	530
III. Derece Sakatlar (Çalışma Gücünün Asgari % 40'ını Kaybedenler)	240

YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI

YILLAR		
2017	Yılı yeniden değerlendirme Oranı (VUK Genel Tebliği No:484)	%14,47
2016	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:474)	%3,83
2015	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:457)	%5,58
2014	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:441)	%10,11
2013	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:430)	%3,93
2012	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:419)	%7,80
2011	Yılı yeniden değerlendirme oranı(VUK Genel Tebliği No:410)	%10,26

ÇEVRE TEMİZLİK VERGİSİ¹

İşyerleri ve diğer şekilde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	2.900	2.200	1.800	1.600	1.370
2. Grup	1.800	1.370	1.100	900	800
3. Grup	1.370	900	800	570	450
4. Grup	570	450	340	290	220
5. Grup	340	290	200	190	160
6. Grup	190	160	100	90	68
7. Grup	68	53	37	32	24

(b) Büyükşehir belediyelerinde uygulanacak çevre temizlik vergisi tarifesi:

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	3.625	2.750	2.250	2.000	1.712
2. Grup	2.250	1.712	1.375	1.125	1.000
3. Grup	1.712	1.125	1.000	712	562
4. Grup	712	562	425	362	275
5. Grup	425	362	250	237	200
6. Grup	237	200	125	112	85
7. Grup	85	66	46	40	30

İndirimli çevre temizlik vergisi uygulaması

Bina Grupları	Bina Dereceleri ve Yıllık Vergi Tutarları (TL)				
	1. Derece	2. Derece	3. Derece	4. Derece	5. Derece
1. Grup	1.450	1.100	900	800	685
2. Grup	900	685	550	450	400
3. Grup	685	450	400	285	225
4. Grup	285	225	170	145	110
5. Grup	170	145	100	95	80
6. Grup	95	80	50	45	34
7. Grup	34	26	18	16	12

1 Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından hazırlanan Belediye Gelirleri Kanunu Genel Tebliği (Seri No:50) 29.12.2017 tarih ve 30285 (Mükerrer) sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

Kanun M.	Ceza M.	Fiil	01.01.2015 itibarıyla Ceza Miktarı	Tehlike Sınıfı	01.01.2018 itibarıyla Ceza Miktarı			Açıklama
					10'dan az çalışan	10-49 çalışan	50 ve daha fazla çalışan	
4/1-a	26-1/a	İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili tedbir almamak, organizasyonu yapmamak, gerekli araç ve gereçleri sağlamamak, sağlık ve güvenlik tedbirlerini değişen şartlara uygun hale getirmemek ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapmamak.	2466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası / her yükümlülük için
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
4/1-b	26-1/a	İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerini izlememek, denetlememek ve uygunsuzlukları gidermemek.	2466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası / her yükümlülük için
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
6/1-a	26-1/b	İş güvenliği uzmanı çalıştırmamak.	6167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
6/1-a	26-1/b	İşyeri hekimi çalıştırmamak.	6167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
6/1-a	26-1/b	Diğer sağlık personeli çalıştırmamak.	3083	Az Teh.	-	-	-	TL / Her ay (Aykırlığın devamı halinde)
				Tehlikeli	-	-	-	
				Çok Teh.	-	7.734	11.601	
6/1-b	26-1/b	İSG hizmetleri için görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşların görevlerini yerine getirmeleri amacıyla araç-gereç-mekân sağlamamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
6/1-c	26-1/b	İSG hizmetlerini yürütenler arasında koordinasyonu sağlamamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
6/1-ç	26-1/b	Görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşlar tarafından iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuata uygun olan ve yazılı olarak bildirilen tedbirleri yerine getirmemek.	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her tedbir için
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
6/1-d	26-1/b	Görevlendirilen kişileri, hizmet alınan kuruluşları, başka işyerlerinden gelen çalışanları ve bunların işverenlerini İSG riskleri konusunda bilgilendirmemek.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
8/1	26-1/c	İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının hak ve yetkilerini kısıtlamak.	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası / uzman ve hekim için ayrı ayrı
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

8/6	26-1/c	Tam süreli görevlendirmelerde işyeri sağlık ve güvenlik birimini kurmamak.	1849	Az Teh.	-	-	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	-	-	4.638	
				Çok Teh.	-	-	6.957	
10/1	26-1/ç	Risk değerlendirmesi yapmamak veya yaptırmamak.	3700	Az Teh.	4.641	4.641	6.961	Türk Lirası
				Tehlikeli	5.801	6.961	9.282	
				Çok Teh.	6.961	9.282	13.923	
	26-1/ç	Risk değerlendirmesi yapmamaya veya yaptırmamaya devam etmek.	5550	Az Teh.	6.963	6.963	10.444	TL / Her ay (Ayrıklığın devamı halinde)
				Tehlikeli	8.703	10.444	13.926	
				Çok Teh.	10.444	13.926	20.889	
10/4	26-1/ç	Risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlamamak	1849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	Türk Lirası
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
11	26-1/d	Acil durumları belirlememek, acil durumlar için tedbir almamak, acil durum planlarını hazırlamamak, destek elemanı görevlendirmemek, araç gereç sağlamamak, acil durumlarda işyeri dışındaki kuruluşla irtibatı sağlayacak düzenlemeyi yapmamak.	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her yükümlülük için (ayrıklığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
12	26-1/d	Ciddi ve yakın tehlike durumunda; çalışanların işi bırakarak güvenli yere gitmelerini sağlamamak. Zorunluluk olmadıkça, gerekli donanımına sahip ve özel olarak görevlendirilenler dışındaki çalışanlardan işlerine devam etmelerini istemek. Müdahalede bulunan çalışanları yaptıkları müdahaleden dolayı sorumlu tutmak	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her yükümlülük için (ayrıklığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
14/1	26-1/e	İş kazalarının ve meslek hastalıklarının kaydını tutmamak, ramak kala olaylar ve iş kazaları ile ilgili incelemeler yaparak ilgili raporları düzenlemek.	1.849	Az Teh.	2.319	2.319	3.478	TL / Her yükümlülük için
				Tehlikeli	2.898	3.478	4.638	
				Çok Teh.	3.478	4.638	6.957	
14/2	26-1/e	İş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde, sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarını, öğrendiği tarihten itibaren üç iş günü içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirmemek.	2.466	Az Teh.	3.092	3.092	4.638	Türk Lirası
				Tehlikeli	3.865	4.638	6.184	
				Çok Teh.	4.638	6.184	9.276	
14/4	26-1/e	Sağlık hizmeti sunucularının iş kazalarını, yetkili sağlık hizmet sunucularının meslek hastalıklarını en geç 10 gün içinde SGK'ya bildirmemesi.	2.466	Az Teh.	3.092	3.092	3.092	Türk Lirası
				Tehlikeli	3.092	3.092	3.092	
				Çok Teh.	3.092	3.092	3.092	
15/1	26-1/f	Çalışanlara sağlık gözetimi yaptırmamak	1.233	-	1.545	-	TL / Her çalışan için	
15/2	26-1/f	Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde çalışacaklar için yapacakları işe uygun olduklarını belirten sağlık raporu almama	1.233	-	1.545	-	TL / Her çalışan için	

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

16	26-1/g	Çalışanları, karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri, koruyucu ve önleyici tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları hakkında, ilk yardım, yangınla mücadele ve tahliye işleri konusunda görevlendirilen kişiler hakkında bilgilendirmemek	1.233	-	1.545		TL / Her çalışan için	
17	26-1/ğ	Çalışanlara eğitim verme yükümlülüğüne uymamak (İSG eğitimi, çalışan temsilcisine özel eğitim, mesleki eğitim, iş kazası geçirene ilave eğitim, yenileme eğitimi, başka işyerinden çalışmak için gelenlere eğitim, geçici iş ilişkisiyle gelenlere eğitim vermemek, eğitim maliyetini çalışanlara yansıtmak, eğitimlerde geçen süreyi çalışma süresinden saymamak.)	1.233	-	626		TL / Her bir aykırılık için * Her çalışan başına ayrı ayrı	
18	26-1/h	Çalışanların görüşlerini alma ve katılmalarını sağlama yükümlülüklerine uymamak.	1.233	Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	1.545 1.931 2.317	1.545 2.317 3.090	2.317 3.090 4.635	TL / Her çalışan için
20/1	26-1/ı	Uygun sayıda çalışan temsilcisi görevlendirmemek. (2-50 çalışana 1, 51-100 çalışana 2, 101-500 çalışana 3, 501-1000 çalışana 4, 1001-2000 çalışana 5, 2001 ve üzeri çalışana bulunan işyerine 6)	1.233	Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	1.545 1.931 2.317	1.545 2.317 3.090	2.317 3.090 4.635	Türk Lirası
20/3	26-1/ı	Tehlike kaynağının yok edilmesi veya tehlikeden kaynaklanan riskin azaltılması için, öneride bulunan ve gerekli tedbirlerin alınmasını isteyen çalışan temsilcilerinin isteklerini yerine getirmemek.	1.849	Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	2.319 2.898 3.478	2.319 3.478 4.638	3.478 4.638 6.957	Türk Lirası
20/4	26-1/ı	Çalışan temsilcilerinin ve destek elemanlarının haklarını kısıtlamak ve gerekli imkanları sağlamamak	1.233	Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	1.545 1.931 2.317	1.545 2.317 3.090	2.317 3.090 4.635	Türk Lirası / hakları kısıtlanan her birey için
22	26-1/ı	İş sağlığı ve güvenliği kurulu ile ilgili yükümlülükleri yerine getirmemek	2.466	Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	- - -	- - -	4.638 6.184 9.276	TL / Her aykırılık için
22/2-3		Alt işverenin bulunduğu hallerde uygun kurulu oluşturumamak, kurullar arasında koordinasyonu sağlamamak. Aynı çalışma alanında birden fazla işverenin bulunması ve bu işverenlerce birden fazla kurulun oluşturulması hâlinde birbirlerinin çalışmalarını etkileyebilecek kurul kararları hakkında diğer işverenleri bilgilendirmemek:		Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	6.760 8.450 10.140	6.760 10.140 13.520	10.140 13.520 20.280	TL / Her aykırılık için
23/2	26-1/ı	Birden çok işyerinin bulunduğu iş hanları, sanayi bölgeleri vb. yerlerde diğer işyerlerini etkileyecek tehlikeler konusunda işverenleri uyarmayan, uyarılara uymayan işverenleri Bakanlığa bildirmeyen yönetimlere	6.167	Az Teh. Tehlikeli Çok Teh.	7.738 9.672 11.607	7.738 11.607 15.476	11.607 15.476 23.214	Türk Lirası

6331 SAYILI İSG KANUNUNA GÖRE 2018 YILINDA UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI İLGİLİ BİLGİLER

24/2	26-1/k	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda ölçüm, inceleme ve araştırma yapılmasına, numune alınmasına veya eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinin kontrol ve denetiminin yapılmasına engel olmak	6.167	Az Teh.	7.738	7.738	11.607	Türk Lirası
				Tehlikeli	9.672	11.607	15.476	
				Çok Teh.	11.607	15.476	23.214	
25/6	26-1/l	İşin durdurulması sebebiyle işsiz kalan çalışanlara ücretlerini ödememek veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermemek	1.233	-		1.253		Türk Lirası / ihlale uğrayan her çalışan için (aykırılığın devam ettiği her ay için aynı miktar)
29	26-1/m	Büyük endüstriyel kaza olabilecek işyerlerinde büyük kaza önleme politika belgesi hazırlamamak	61681	Az Teh.	77.400	77.400	116.100	Türk Lirası
				Tehlikeli	96.750	116.100	154.800	
				Çok Teh.	116.100	154.800	232.200	
29	26-1/m	Güvenlik raporunu hazırlayarak Bakanlığa sunmadan işyerini faaliyete geçirmek.	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
29	26-1/m	İşletilmesine Bakanlıkça izin verilmeyen işyerini faaliyete geçirmek	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
29	26-1/m	Durdurulan işyerinde faaliyete devam etmek	98690	Az Teh.	123.840	123.840	185.760	Türk Lirası
				Tehlikeli	154.800	185.760	547.680	
				Çok Teh.	185.760	247.680	371.520	
30	26-1/n	30 uncu maddede öngörülen yönetmeliklerdeki hükümlere aykırı hareket etmek	1233	Az Teh.	1.545	1.545	2.317	TL / Her hüküm için (aykırılığın devamı halinde her ay için aynı miktar)
				Tehlikeli	1.931	2.317	3.090	
				Çok Teh.	2.317	3.090	4.635	
26-1/o	1/o	Çalışanlarına, standartlara uygun ve CE işaretli kişisel koruyucu donanım temin etmemek	-	-		626		TL / Her çalışan için
26-1/ö		Yer altı maden işletmelerinde çalışanların buldukları yeri ve giriş çıkışlarını gösteren takip sistemini kurmamak	-	-		626		TL / Her çalışan için

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

	TL
A- MERKEZİ YONETİM MUHASEBE YONETMELİĞİ	
1. Kasa işlemleri:	
1.1. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 nci maddesi gereğince, muhasebe birimlerince kasadan yapılacak ödeme tutarı:	
1.1.1. Merkez muhasebe birimleri, büyükşehir belediyesi kurulu bulunan illerdeki defterdarlık muhasebe birimleri ile T.C. Ziraat Bankası Şubesi bulunmayan ilçelerindeki muhasebe birimlerinde	1.700
1.1.2. Diğer muhasebe birimlerinde,	970
1.1.3. Yukarıda belirtilen sınırlar, mahkeme harç ödemeleri ile asker alma bölge askerlik şube başkanlıklarınca genel sevk ve firarı erlerin sevklerine ilişkin ödemelerde 10 kat olarak uygulanır. Yabancı ülke vatandaşlarına yapılacak ikamet tezkeresi bedellerinin iadesinde 1.1.1'de belirtilen sınırlar geçerlidir, teminat ideleri ise sınırlamaya tabi değildir.	
1.2. Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 12 ve 27nci maddeleri gereğince ertesi gün yapılacak ödemeleri karşılamak üzere ve kişi malı emanet dövizlerden kasada bulundurulacak miktarlar ile T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerde gerekli güvenlik önlemleri alınmak şartıyla veznede bulundurulacak azami TL tutarı:	
1.2.1. Vergi dairesi görev ve yetkilerini haiz vergi dairesi başkanlıkları ve bunların şubeleri ile vergi dairelerinde,	2.600
1.2.2. T.C. Ziraat Bankası şubesi bulunmayan ilçelerdeki muhasebe birimlerinde,	17.000
1.2.3. Diğer muhasebe birimlerinde (Vergi daireleri hariç).	9.700
2. Kaybedilen alıncılar için ilan:	
İlgilileri tarafından kaybedilen alıncılarda Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin 552 nci maddesine göre ilan gerektirmeyen parasal Sınırlar,	970
B- MUHASEBE YETKİLİSİ MUTEMETLERİNİN GÖREVLENDİRİLMELERİ, YETKİLERİ, DENETİMİ VE ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
1. Muhasebe yetkilisi mutemedi işlemleri:	
1.1. Muhasebe Yetkilisi Mutemetlerinin Görevlendirilmeleri, Yetkileri, Denetimi ve Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 7 nci maddesi uyarınca, muhasebe birimleri dışında görev yapan muhasebe yetkilisi mutemetleri tarafından yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	3.200
1.2. Mahkeme başkanlıkları, icra ve iflas daireleri ve izale-i şüyu memurluklarındaki muhasebe yetkilisi mutemetlerince, 492 sayılı Harçlar Kanununun eki (1) ve (3) sayılı tarifelere göre makbuz mukabili tahsil edilip, yedi günlük süre beklenilmeksizin muhasebe birimi veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	10.300
2. Yetkili memurlarla ilgili işlemler:	
Pul ve Değerli Kağıtların Bayiler ve Yetkili Memurlar Vasıtası ile Satılmasına ve Bayilere Satış Aidatı Verilmesine Dair Yönetmelik hükümlerine göre yetkili memurlarca 15 günlük süre beklenmeden muhasebe biriminin veznesine teslim edilmesi gereken tahsilat tutarı,	4.000

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

C- MUHASEBE YETKİLİSİ ADAYLARININ EĞİTİMİ, SERTİFİKA VERİLMESİ İLE MUHASEBE YETKİLİLERİNİN ÇALIŞMA USUL VE ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK	
I. Muhasebe yetkililerinin, kendilerine 5018 sayılı Kanun ve diğer mevduatla verilen görev ve yetkilerinden, yardımcılarına devredebilecekleri görev ve yetkilere ilişkin vergi daireleri hariç muhasebe birimlerinde uygulanacak limitler (vergi ve sair kesintile düşülmeden önceki tutar)	
1.1. Yıllık yevmiye sayısı kırk bine kadar olan muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	3.200
1.2. Yıllık yevmiye sayısı kırk bini geçen muhasebe birimlerinde, geçici veya kesin ödeme, iade, mahsup ve bunların muhasebeleştirilmesi işlemlerinde (her bir belge için)	4.550
1.3. Banka teminat mektubu veya menkul değerlerin kayıtlara alınması ile kısmen veya tamamen ilgisine iadesine ilişkin işlemlerde	17.000
4. Merkezi yönetim kapsamı dışındaki idareler limitlerini kendileri belirleyebilirler	
Ç- MERKEZİ YÖNETİM HARCAMA BELGELERİ YÖNETMELİĞİ	
1. Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 5 inci maddesi ve konuya ilişkin Tebliğde yapılan açıklamalara göre, özel kişiler tarafından düzenlenen faturaların kaybedilmesi halinde, noter onaylı fatura örneklerinin kabul edileceği parasal alt sınırdır.	63.000
D- TAŞINIR MALLARIN KAYITLARDAN ÇIKARILMASI	
1. Taşınır Mal Yönetmeliği hükümlerine göre harcama yetkilisinin onayı ile kayıtlardan çıkarılacak taşınır için uygulanacak limitler,	
1.1. Taşınırın kamu idareleri arasında bedelsiz devri ve satışında	5.000
1.3. Taşınırın aynı kamu idaresine bağlı harcama birimleri arasındaki devrinde	24.000
2. Yukarıda velirilen limitler, kuruluş merkezleri Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde 3 kat olarak uygulanır.	
ÖN ÖDEME İŞLEMLERİ	
A- HARCAMA YETKİLİSİ MUTEMEDİ AVANS SINIRLARI	
1. Yapım işleri ile mal ve hizmet alımları için;	
1.1. İllerde, kuruluş merkezlerinde, büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçeler ve nüfusu 50.000'i geçen illerde	1.350
1.2. Diğer İlçelerde	700
6. Doğal afetler nedeniyle oluşacak ihtiyaçlar için	71.000
7. İl dışına yapılacak seyahatte kullanılacak akaryakıt giderleri için	7.000
B- ÖZEL BÜTÇELİ İDARELER AVANS SINIRLARI	
10. Diğer Özel Bütçeli idarelerin mutemetleri için	1.350
MUHASEBE KAYITLARINDAN ÇIKARILACAK ALACAKLAR	
1. 6183 sayılı Amme Alacaklarının tahsil Usulü hakkında Kanununun 106 ncı maddesi gereğince	TL
1.1. 213 sayılı vergi Usul kanunu kapsamına giren amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	10

PARASAL SINIRLAR

13 Ocak 2018 tarih ve 30300 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

1.2. Diğer amme alacaklarından tahsil imkansızlığı nedeniyle muhasebe kayıtlarından çıkarılacak tutar	20
2. 5018 sayılı Kanunun 79 uncu maddesi hükmü gereğince, özel mevzuatındaki hükümler saklı kalmak üzere, idare hesaplarından kayıtlı olup 6183 sayılı Kanun kapsamında izlenen kamu alacaklarının dışından kalan;	
2.1. Zaruri veya mücbir sebeplerle takip ve tahsil imkanı kalmayan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17.700
2.2. Tahsili için yapılacak takibat giderlerinin asıl alacak tutarından fazla olacağı anlaşılan alacaklardan kayıtlardan çıkarılacak tutar	17,00
ESKİ YILLARA AİT TEMİNAT MEKTUPLARININ TASFİYESİ	
6728 sayılı Kanunun 75 inci maddesi uyarınca genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ve özel bütçeli idareler tarafından ilgili mevzuatı gereğince alınmış olup, düzenlenme tarihi itibarıyla on yılı geçen ve çeşitli nedenlerle iadesi sağlanmayan veya gelir kaydedilemeyen teminat mektuplarından muhasebe birimince kayıtlarından çıkarılarak ilgili bankalara iade edilecek tutar.	519
KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZ ORANLARI	
3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanuna göre, yılları itibarıyla uygulanması gereken faiz ve temerrüt faizi oranları; (Temerrüt faizi miktarının sözleşme ile kararlaştırılmamış olduğu hallerde, akdi faiz miktarı aşağıda belirtilen oranların üstünde ise temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.	Yıllık Oran (%)
1. 1/12017 tarihinden itibaren:	
1.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
1.2. Temerrüt faiz oranı	
1.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
1.2.2. Ticari işlerde (29/6/2018 tarihli Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile)	19,50
2. 1/1/2015 - 31/12/2016 dönemi için	
2.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
2.2. Temerrüt faiz oranı	
2.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
2.2.2. Ticari işlerde (14/12/2014 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	10,5
3. 1/1/2014 - 31/12/2014 dönemi için	
3.1. Kanuni faiz oranı sözleşme ile tespit edilmemişse,	9
3.2. Temerrüt faiz oranı	
3.2.1.Sözleşme ile tespit edilmemişse	9
3.2.2. Ticari işlerde (27/12/2013 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Tebliği ile)	11,75